

Ερευνητικό Πρόγραμμα

«Πρόσβαση στην Ανώτατη Εκπαίδευση.

Μελέτη των κοινωνικών, εκπαιδευτικών και θεσμικών διαστάσεων της ζήτησης τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, των προβλημάτων και των πολιτικών ικανοποίησής της – μία Συγκριτική και εμπειρική προσέγγιση»

“Access to Higher Education.

A study of the social, educational and institutional dimensions of demand for and supply of higher education in Greece.

Problems and policies in comparative-historical and empirical perspective.”

ΔΡΑΣΗ 8 - Οι παιδαγωγικές και κοινωνικές διαστάσεις των εισαγωγικών εξετάσεων

ΜΙΧΑΛΗΣ ΚΑΣΣΩΤΑΚΗΣ

ΟΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ΤΟΜΟΣ Β΄

ΑΘΗΝΑ 2015

«ΘΑΛΗΣ-ΕΚΠΑ Πρόσβαση στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Μελέτη των κοινωνικών, εκπαιδευτικών και θεσμικών διαστάσεων της ζήτησης Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, των προβλημάτων και των πολιτικών ικανοποίησής της – μια Συγκριτική και εμπειρική προσέγγιση»

MIS: 375728

Επιστημονικός Υπεύθυνος: Ομοτ. Καθηγητής Δημήτριος Ματθαίου

Ερευνητική Ομάδα Υπεύθυνη για τη Δράση 8: Ε.Ο. ΕΚΠΑ 2

Συντονιστής: Μιχάλης Κασσωτάκης, Ομ. Καθηγητής

Μέλη ΚΕΟ

Μιχάλης Κασσωτάκης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

Αθανάσιος Βέρδης, Λέκτορας Πανεπιστημίου Αθηνών

Γεώργιος Παπακωνσταντίνου, Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

Μέλη ΟΕΣ

Δέσποινα Παπαγγελή - Βουλιούρη, Δρ Πανεπιστημίου Αθηνών, Σχολική Συμβουλος

Νινα-Αικατερίνη Καλαβά-Μυλωνά, Εκπαιδευτικός - Ερευνήτρια

Ευλαμπία Γεωργιάδη, Μεταδιδακτορική ερευνήτρια, ΕΚΠΑ

ΜΙΧΑΛΗΣ ΚΑΣΣΩΤΑΚΗΣ

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΝΩΤΑΤΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

**ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΘΕΣΜΙΚΩΝ ΔΙΑΣ-
ΤΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ, ΤΩΝ
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ.
ΜΙΑ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ.**

(Επιστημονικός υπεύθυνος Δημήτρης Ματθαίου)

ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΡΑΣΗ 8

**ΟΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ
ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ**

ΤΟΜΟΣ Β΄

Επιστημονικές συνεργάτριες : Δρ. Γεωργιάδη Ευλαμπία
Δρ. Μυλωνά- Καλαβά Αικατερίνη
Δρ. Παπαγγελή- Βουλιουρή Δέσποινα

**ΑΘΗΝΑ
ΜΑΡΤΙΟΣ 2015**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΣΤ΄

ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

6.1. ΣΚΟΠΟΣ, ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	252
6.1.1. Σκοπός και στόχοι της έρευνας.....	252
6.1.2. Ερευνητικά ερωτήματα.....	253
6.1.3. Τρόπος συλλογής των δεδομένων και σχετικά προβλήματα.....	255
6.1.4. Στατιστική επεξεργασία.....	259

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ, ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΟΥ ΔΙΕΝΕΡΓΗΘΗΚΕ ΣΤΑ Α.Ε.Ι.

7.1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ	262
7.1.1. Χαρακτηριστικά των ατόμων του δείγματος.....	266
7.2. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	274
7.2.1. Ποσοστά αποπεράτωσης των σπουδών.....	274
7.2.1.1. Σχέση μεταξύ του βαθμού του απολυτηρίου του Λυκείου και της αποπεράτωσης των σπουδών.....	280
7.2.1.2. Σχέση μεταξύ της επίδοσης στις πανελλαδικές εξετάσεις και της αποπεράτωσης των σπουδών.....	282
7.2.2. Μέσος όρος των βαθμών πτυχίου κατά Τμήμα.....	288
7.2.3. Συντελεστές συσχέτισης μεταξύ των γενικών βαθμών πρόσβασης και του βαθμού του πτυχίου.....	291
7.2.4. Επίδοση στις πανελλαδικές εξετάσεις και αριθμός των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου.....	299
7.2.5. Τύπος του Λυκείου αποφοίτησης και επιδόσεις στις πανελλαδικές και στο Πανεπιστήμιο.....	304
7.2.6. Σχέση μεταξύ των επιδόσεων των ατόμων του δείγματος στις πανελλαδικές εξετάσεις στο Πανεπιστήμιο και της κατεύθυνσης που ακολούθησαν στο Λύκειο.....	306
7.2.7. Τρόπος εισαγωγής στο Πανεπιστήμιο και ακαδημαϊκή επίδοση.....	309
7.2.8. Σειρά προτίμησης του Τμήματος φοίτησης και η σχέση της με την επίδοση στο Πανεπιστήμιο.....	311
7.2.9. Τόπος μόνιμης κατοικίας των γονέων και η σχέση του με την επίδοση των παιδιών τους στο Πανεπιστήμιο.....	318
7.2.10. Άλλες παράμετροι και ακαδημαϊκές επιδόσεις.....	320
7.3. Ανάλυση της παλινδρόμησης με πολλαπλές ανεξάρτητες μεταβλητές και με εξαρτημένες μεταβλητές το βαθμό πτυχίου και το πλήθος των	

εξαμήνων φοίτησης μέχρι την αποπεράτωση των σπουδών.....	322
7.3.1. Παράγοντες πρόβλεψης του βαθμού του πτυχίου.....	324
7.3.2. Παράγοντες πρόβλεψης του αριθμού των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου.....	326
7.4. Εφαρμογή πολυεπίπεδων μοντέλων γραμμικής ανάλυσης.....	328

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ, ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΟΥ ΔΙΕΝΕΡΓΗΘΗΚΕ ΣΤΑ Τ.Ε.Ι.

8.1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΤΩΝ Τ.Ε.Ι.....	334
8.1.1. Χαρακτηριστικά των ατόμων του δείγματος.....	336
8.2. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	341
8.2.1. Ποσοστά αποπεράτωσης των σπουδών.....	341
8.2.2. Κατάσταση όσων δεν είχαν λάβει πτυχίο.....	346
8.2.3. Συσχέτιση μεταξύ του βαθμού του απολυτηρίου του Λυκείου, του γενικού βαθμού πρόσβασης και βαθμού του πτυχίου.....	347
8.2.4. Αριθμός των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου και οι συντελεστές συσχέτισής τους με τις επιδόσεις των πτυχιούχων.....	350
8.2.5. Κατεύθυνση στο Λύκειο και επίδοση στα Τ.Ε.Ι.....	352
8.2.6. Εξέταση της επίδρασης άλλων ανεξάρτητων μεταβλητών στις επιδόσεις των ατόμων του δείγματος.....	352
8.2.6.1. Η επίδραση του παράγοντα: φύλο.....	353
8.2.6.2. Η επίδραση του παράγοντα: τρόπος εισαγωγής.....	353
8.2.6.3. Η επίδραση του παράγοντα: τόπος μόνιμης διαμονής.....	354
8.3. Ανάλυση της παλινδρόμησης με πολλαπλές ανεξάρτητες μεταβλητές και με εξαρτημένες μεταβλητές το βαθμό πτυχίου και το πλήθος των εξαμήνων φοίτησης μέχρι την αποπεράτωση των σπουδών.....	355
8.4. Εφαρμογή πολυεπίπεδων μοντέλων γραμμικής ανάλυσης.....	356
8.5. ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	359

ΜΕΡΟΣ Ζ΄

ΣΥΝΟΨΗ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΛΟΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

9.1. ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	370
9.2. ΣΥΝΟΨΗ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΟΣ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ.....	371
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	376
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄	381
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄	387
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ΄.....	392
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ΄.....	419

ΜΕΡΟΣ ΣΤ΄

**ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑΣ
ΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ
ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Το έκτο μέρος της έκθεση αυτής υποδιαιρείται σε τρία κεφάλαια. Το παρόν Α΄ κεφάλαιο περιλαμβάνει ορισμένες διευκρινίσεις σχετικές με μεθοδολογικά ζητήματα, ενώ στο Β΄ εκτίθενται τα δεδομένα και οι διαπιστώσεις της έρευνας που αφορούν φοιτητές των Α.Ε.Ι. και στο Γ΄ παρουσιάζονται τα αντίστοιχα στοιχεία που αφορούν φοιτητές των Τ.Ε.Ι.

6.1. ΣΚΟΠΟΣ, ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

6.1.1. Σκοπός και στόχοι της έρευνας

Σκοπός της έρευνας, στην οποία αναφέρεται το προτελευταίο μέρος της έκθεσης αυτής, είναι η αξιολόγηση της προγνωστικής εγκυρότητας των αποτελεσμάτων της διαδικασίας που εφαρμόζεται για την επιλογή όσων εισέρχονται στην Ελληνική Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.¹ Την έννοια της προγνωστικής εγκυρότητας, την οποία θεωρούμε ως βασικό χαρακτηριστικό των δοκιμασιών που χρησιμοποιούνται για την επιλογή όσων επιθυμούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε ανώτερες βαθμίδες, την ορίσαμε επαρκώς στο εισαγωγικό μέρος της ανά χειράς εργασίας. Παρά ταύτα, για να υποβοηθήσουμε τον αναγνώστη να κατανοήσει όσα ακολουθούν, υπενθυμίζουμε, επιγραμματικά, ότι τα αποτελέσματα μιας εξεταστικής διαδικασίας έχουν εγκυρότητα πρόγνωσης, αν οι μετέπειτα επιδόσεις των εξετασθέντων επιβεβαιώνουν τις προηγούμενες.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ως κριτήρια για την αξιολόγηση της προγνωστικής εγκυρότητας των αποτελεσμάτων της διαδικασίας, η οποία στηρίζεται στο σύστημα των πανελλαδικών εξετάσεων, ορίσαμε: α) τα ποσοστά επιτυχούς αποπεράτωσης των σπουδών για τις οποίες επιλέγονται όσοι εισάγονται στα Α.Ε.Ι./Τ.Ε.Ι., β) το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί ανάμεσα στην πρώτη εγγραφή τους στα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα και τη λήψη πτυχίου (αριθμός εξαμήνων φοίτησης) και γ) το βαθμό του πτυχίου.

Η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ της επίδοσης στις πανελλαδικές εξετάσεις, την οποία εκφράζει, στην παρούσα εργασία, ο γενικός βαθμός πρόσβασης,² και

¹ Αναφερόμαστε στα αποτελέσματα που προκύπτουν από το ισχύον σύστημα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, κεντρικός άξονας του οποίου είναι οι πανελλαδικές εξετάσεις, και όχι μόνο στους βαθμούς που προέρχονται από τη βαθμολόγηση των γραπτών των παραπάνω εξετάσεων. Η διευκρίνιση αυτή ισχύει σε όλες τις περιπτώσεις των επόμενων κεφαλαίων στις οποίες γίνεται λόγος για επίδοση στις πανελλαδικές εξετάσεις ή για αποτελέσματα των πανελλαδικών ή των εισαγωγικών εξετάσεων.

² Σύμφωνα με την ιστοσελίδα του Υπουργείου Παιδείας: «Για τον υπολογισμό αυτών των βαθμών χρειάζεται να γίνουν μία σειρά από ενέργειες. Για την ακρίβεια πρέπει να υπολογιστούν:

A. Ο προφορικός βαθμός (ΠΒ) : Προκύπτει από το μέσο όρο των προφορικών βαθμών των δύο τετραμήνων σε κάθε μάθημα. Ο προφορικός βαθμός προσαρμόζεται στο γραπτό βαθμό (αυξάνεται ή μειώνεται) ώστε να διαφέρει το πολύ κατά δύο μονάδες από το βαθμό του γραπτού.

B. Ο γραπτός βαθμός (ΓΒ): Είναι ο βαθμός που λαμβάνει ο υποψήφιος σε κάθε μάθημα που εξετάζεται στις πανελλήνιες εξετάσεις.

Γ. Ο βαθμός πρόσβασης (ΒΠ): Προκύπτει από το άθροισμα των παρακάτω βαθμών: α) του προφορικού βαθμού πολλαπλασιαζόμενου με το συντελεστή 0.3 και β) του γραπτού βαθμού πολλαπλασιαζόμενου με το συντελεστή 0.7 {Δηλαδή: ΒΠ = (ΠΒ * 0.3) + (ΓΒ * 0.7) }

καθεμιάς από τις παραπάνω μεταβλητές–κριτήρια προσδιορίζει τους ειδικότερους στόχους της συγκεκριμένης μελέτης. Οι στόχοι αυτοί γίνονται σαφέστεροι με τη βοήθεια των ερευνητικών ερωτημάτων που μνημονεύονται στην επόμενη υποενότητα.

Παράλληλα, προς τους βασικούς αυτούς στόχους, επιδιώξαμε να προσδιορίσουμε τη σχέση που έχουν με την ακαδημαϊκή επίδοση των φοιτητών ορισμένοι άλλοι παράγοντες, για τους οποίους μπορούσαμε να έχουμε πληροφορίες από τις αρχειακές πηγές, τις οποίες χρησιμοποιήσαμε. Οι παράγοντες αυτοί αφορούν: α) το φύλο των ατόμων που εξετάσαμε, β) τον τρόπο εισαγωγής τους στα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα (πανελλαδικές, κατατακτήριες εξετάσεις, μετεγγραφές κτλ.), γ) τη σειρά προτίμησης των Τμημάτων στα οποία φοίτησαν τα παραπάνω άτομα, δ) τον τύπο του δευτεροβάθμιου σχολείου προέλευσής τους (Ενιαία Λύκεια και Γ.Ε.Ε.³ - στην περίπτωση των σπουδαστών των Γ.Ε.Ι.-, δημόσια και ιδιωτικά σχολεία, ημερήσια και εσπερινά) και ε) την εγγύτητα του τόπου διαμονής της πατρικής τους οικογένειας από την έδρα του Τμήματος φοίτησης.

Η συσχέτιση των επιδόσεων των παραπάνω ατόμων με τις μνημονευθείσες στην προηγούμενη παράγραφο μεταβλητές έχει επιλεκτικό χαρακτήρα και γίνεται σε όσες περιπτώσεις αυτό κρίθηκε αναγκαίο.

6.1.2. Ερευνητικά ερωτήματα

Τα κύρια ερωτήματα στα οποία στοχεύουμε να δώσουμε απάντηση, μέσα από τα στοιχεία που προέκυψαν από την έρευνα που πραγματοποιήσαμε, μπορούν να συνοψισθούν στα εξής:

1. Συνδέεται ο τρόπος εισαγωγής στα διάφορα Τμήματα των τριτοβάθμιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (μετεγγραφές, πανελλαδικές ή κατατακτήριες εξετάσεις, εξετάσεις για άτομα ειδικών κατηγοριών κτλ.) με την επιτυχή ολοκλήρωση των σπουδών σ' αυτά;
2. Σε ποιο βαθμό η γενική επίδοση των υποψηφίων που προκύπτει από το σύστημα των πανελλαδικών εξετάσεων⁴ σχετίζεται με τη έγκαιρη λήψη πτυχίου; Μήπως αυτοί που έχουν χαμηλές επιδόσεις υπεραντιπροσωπεύονται μεταξύ αυτών που αποκαλούνται «λιμνάζοντες ή αιώνιοι φοιτητές», καθώς και μεταξύ αυτών που εγκαταλείπουν, τελικά, τις σπουδές τους; Συνδέεται το πλήθος των εξαμήνων που παρεμβάλλονται ανάμεσα στην εγγραφή των εισερχομένων στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα και τη λήψη πτυχίου με την επίδοσή τους στις εισαγωγικές εξετάσεις;

Γενικός Βαθμός Πρόσβασης (ΓΒΠ): Προκύπτει από το μέσο όρο των βαθμών πρόσβασης (ΒΠ) όλων των μαθημάτων που εξετάστηκαν με πανελλαδικές εξετάσεις. Δηλαδή προκύπτει από το άθροισμα των βαθμών πρόσβασης όλων των μαθημάτων που εξετάστηκαν πανελλαδικά, διαιρούμενα με το πλήθος αυτών των μαθημάτων» (ΥΠΕΠΘ). Μ' αυτή την έννοια χρησιμοποιείται στη συνέχεια ο παραπάνω όρος, ο οποίος έχει καθιερωθεί με την παραπάνω γλωσσική διατύπωση. Ενίοτε, όμως, προσθέτουμε, μετά τη λέξη «πρόσβαση» τις φράσεις: «στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση» ή «στα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα» ή κάτι ανάλογο

³ Δεν αναφέρουμε τα ΕΠΑ.Λ. διότι δεν υπήρχαν απόφοιτοι των Λυκείων αυτών κατά τη περίοδο την οποία καλύπτει η έρευνα (βλ. παρακάτω).

⁴ Βλ. και υποσημείωση 1.

3. Ποια είναι η συνάφεια μεταξύ του βαθμού του απολυτηρίου του Λυκείου, του γενικού βαθμού πρόσβασης και του βαθμού του πτυχίου και πώς αυτή διαφοροποιείται ανάλογα με τους επιμέρους κλάδους σπουδών για τους οποίους επιλέγονται οι υποψήφιοι; Είναι πιο ισχυρή η συσχέτιση αυτή στις Σχολές υψηλής ζήτησης ή το αντίστροφο ή δεν υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ τους; Αν η επίδοση στις εισαγωγικές εξετάσεις επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τυχαίους παράγοντες, όπως υποστήριξαν πολλοί πανεπιστημιακοί, εκπαιδευτικοί, φοιτητές και γονείς, τις απόψεις των οποίων αναλύσαμε στις προηγούμενες σελίδες, τότε η συνάφεια αυτή δεν αναμένεται να είναι ισχυρή.
4. Ποιο ρόλο διαδραματίζει στις ακαδημαϊκές επιδόσεις των φοιτητών η εισαγωγή τους σε Τμήματα που κατέχουν υψηλή θέση στις προτιμήσεις τους; Επηρεάζει ο συγκεκριμένος παράγοντας τη σχέση μεταξύ του γενικού βαθμού πρόσβασης και των μεταβλητών που αναφέρθηκαν προηγουμένως ως κριτήρια της προγνωστικής εγκυρότητας των αποτελεσμάτων του συστήματος των πανελλαδικών εξετάσεων;
5. Ποιο από τα δύο διαφορετικά συστήματα επιλογής, τα οποία εφαρμόστηκαν κατά τα σχολικά έτη που εξετάζονται στην εργασία αυτή (2001-02 και 2006-07) διασφαλίζει μεγαλύτερη εγκυρότητα: αυτό των εννέα εξεταζόμενων μαθημάτων στο οποίο προσμετρούσε ενισχυτικά και η επίδοση στη Β΄ τάξη του Λυκείου (εφαρμόστηκε το 2001-02) ή εκείνο των έξι μαθημάτων που άρχισε να εφαρμόζεται από το 2006-07 και εξής; Η γνώση ενός ευρύτερου φάσματος γνωστικών αντικειμένων, που θεωρητικά τουλάχιστον υπηρετούσαν τα πολλά εξεταζόμενα μαθήματα, εξασφαλίζει, άραγε, καλύτερη ανταπόκριση στις απαιτήσεις των σπουδών στα Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. ή μήπως αυτή επιτυγχάνεται καλύτερα με την εξέταση σε πιο ειδικευμένα μαθήματα;
6. Ποιο ρόλο, τέλος, διαδραματίζει στην επιτυχή ολοκλήρωση των σπουδών ή απόσταση της έδρας του Τμήματος φοίτησης από τον τόπο διαμονής των γονέων των φοιτητών; Ολοκληρώνουν ταχύτερα τις σπουδές τους όσοι διαμένουν μαζί με τους γονείς τους, αφού δεν έχουν να αντιμετωπίσουν προβλήματα διαμονής, προετοιμασίας φαγητού, μοναξιάς ή άλλου είδους ψυχολογικές δυσχέρειες, τις οποίες προκαλεί η απομάκρυνση από τη γονεϊκή εστία;
7. Συνδέονται άλλα ατομικά χαρακτηριστικά όσων εισάγονται στην Ανώτατη Εκπαίδευση, όπως το φύλο τους, το σχολείο αποφοίτησης και η κατεύθυνση που ακολούθησαν στο Λύκειο, με τις επιδόσεις τους στα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα⁵;

Ειδικότερες υποθέσεις για τη σχέση μεταξύ των εξεταζόμενων μεταβλητών αναφέρονται στις επιμέρους ενότητες, οι οποίες ακολουθούν.

Δεν μας διαφεύγει, βέβαια, ότι, εκτός από την τις γνώσεις και τις δεξιότητες που, θεωρητικά, ελέγχονται μέσω των διαδικασιών εισαγωγής στα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα, η ευδοκίμηση των σπουδών σ'αυτά μπορεί να επηρεάζε-

⁵ Στοιχεία για άλλους παράγοντες (π.χ. τα κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά των ατόμων), που μπορεί να επηρεάζουν τις επιδόσεις τους, δεν υπήρχαν στα αρχεία από τα οποία αντλήσαμε τις πληροφορίες μας.

ται και από άλλους προσωπικούς, κοινωνικο-οικονομικούς και πολιτισμικούς παράγοντες ή και από τυχαία, ακόμη, γεγονότα. Η πιθανότητα αυτή περιορίζει την επίδραση που μπορεί να έχουν οι εισαγωγικές ακαδημαϊκές επιδόσεις των ατόμων στη μετέπειτα πορεία των σπουδών τους, ιδιαίτερα δε όταν αυτές διαρκούν μεγάλο χρονικό διάστημα (τέσσερα έως έξι έτη, υπό κανονικές συνθήκες). Για το λόγο αυτό, δεν είναι φρόνιμο να συναρτώνται πλήρως η πορεία των σπουδών και οι μετέπειτα επιδόσεις των φοιτητών με τα αποτελέσματα των εξετάσεων επιλογής μόνο.

Αλλά, ακόμη κι αν δεχτούμε τους περιορισμούς που υπαγορεύει το παραπάνω σκεπτικό, οι διαδικασίες επιλογής για τις διάφορες κατευθύνσεις σπουδών δεν θα πρέπει να είναι αμέτοχες της πορείας που θα ακολουθήσουν οι επιλεγόμενοι. Υποθέτουμε, αντίθετα, ότι είναι πιθανό να την προσδιορίζουν κατά μεγάλο μέρος. Αν, λοιπόν, τα πράγματα είναι έτσι και τα αποτελέσματα των επιλογών αυτών είναι έγκυρα, και αξιόπιστα, τότε θα πρέπει να προδιαγράφουν σε ικανό βαθμό την ακαδημαϊκή διαδρομή των αντίστοιχων ατόμων. Αν ισχύει αυτό, τότε εκείνοι που έχουν καλύτερες εισαγωγικές επιδόσεις, με βάση τα ισχύοντα κριτήρια επιλογής, αναμένεται να εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά επιτυχούς ολοκλήρωσης των σπουδών (ως ομάδα), συντομότερο χρόνο αποπεράτωσής τους και μεγαλύτερους βαθμούς στα πτυχία τους; Εάν κάτι τέτοιο δεν ισχύει, τότε οι εισαγωγικές επιδόσεις δεν έχουν ικανή εγκυρότητα πρόγνωσης είτε διότι υπερισχύουν άλλοι παράγοντες είτε διότι οι διαδικασίες επιλογής δεν ήσαν οι πλέον κατάλληλες.

Οι εκθέσεις των απόψεων των διαφόρων φορέων, καθώς και των μεμονωμένων ερευνητών, τις οποίες έχουμε εκθέσει στις προηγούμενες σελίδες, επισημαίνουν ποικίλες αδυναμίες του συστήματος επιλογής των υποψηφίων φοιτητών, οι οποίες δεν δημιουργούν υψηλές προσδοκίες για την προγνωστική του εγκυρότητα. Ας δούμε, όμως, τι αποδεικνύουν τα δεδομένα που εκτίθενται στο παρόν μέρος της ανά χειράς ερευνητικής έκθεσης, το οποίο δεν βασίζεται σε εκτιμήσεις αλλά σε δεδομένα της πράξης.

6.1.3. Τρόπος συλλογής των δεδομένων και σχετικά προβλήματα

Όπως ήδη αναφέραμε, επιλογή μας υπήρξε η συγκέντρωση δεδομένων, τα οποία ήσαν αναγκαία, για να απαντήσουμε στα παραπάνω ερωτήματα, από αρχειακές πηγές, αφού όλες οι υπόλοιπες προσεγγίσεις του ζητήματος, τις οποίες εκθέσαμε στις σελίδες που προηγήθηκαν, στηρίχτηκαν σε έκφραση απόψεων και σε καταγραφή αντιλήψεων διαφόρων ομάδων ενδιαφερομένων ή εμπλεκομένων στις εξεταστικές διαδικασίες για την εισαγωγή στα Πανεπιστήμια και στα Τ.Ε.Ι.

Αρχική πρόθεσή μας ήταν να αντλήσουμε τα αναγκαία δεδομένα από τις υπηρεσίες μηχανοργάνωσης των οικείων ιδρυμάτων, κάτι που το θεωρούσαμε εύκολη υπόθεση. Για το σκοπό αυτό, αρχίζοντας από το Πανεπιστήμιο Αθηνών, απευθύναμε στις 25/10/2012 σχετικό έγγραφο προς τη Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Έρευνας του εν λόγω Πανεπιστημίου, προκειμένου να επιτραπεί στην Υπηρεσία Μηχανοργάνωσης να μας δώσει τα αιτούμενα στοιχεία. Με το υπ' αριθμ. 1213003400/25/10/2012 έγγραφο, η παραπάνω διεύθυνση (αρμόδια η κα Άννα Κυπριάδου) έδωσε τη σχετική άδεια. Κατόπιν αυτού, επισκεφθήκαμε τη μηχανοργάνωση του Πανεπιστημίου Αθηνών και ενημερώσαμε τους υπευθύνους για τα στοιχεία που θέλαμε. Μετά από την εξέταση του αιτήματός μας, μάς γνωστο-

ποίησαν ότι δεν διέθεταν τα στοιχεία που ζητούσαμε για όλα τα Τμήματα και, ως εκ τούτου, δεν ήταν δυνατή η χορήγησή τους. Σε άλλα περιφερειακά Πανεπιστήμια και σε ορισμένα Τ.Ε.Ι. διαπιστώσαμε ότι δεν υπήρχαν μηχανογραφημένα στοιχεία φοιτητών παλαιών, κυρίως, ετών, όπως, τουλάχιστον, μας ενημέρωσαν οι αρμόδιοι.

Κατόπιν αυτού, συντάξαμε ειδικό έντυπο συλλογής στατιστικών στοιχείων το οποίο έπρεπε να συμπληρωθεί από τις Γραμματείες των διαφόρων Τμημάτων με βάση τους φάκελους των φοιτητών, οι περισσότεροι από τους οποίους είχαν τεθεί στο αρχείο, το οποίο, σε αρκετές περιπτώσεις, βρισκόταν σε υπόγειους σκοτεινούς χώρους ή σε άλλες αίθουσες απομακρυσμένες από τα γραφεία των Γραμματειών των διαφόρων Τμημάτων. Για τον τρόπο συμπλήρωσης του εντύπου αυτού και για τη διαδικασία λήψης του δείγματος έτσι, ώστε αυτό να είναι τυχαίο και για τα δύο ακαδημαϊκά έτη, τα οποία μας ενδιέφεραν, συντάξαμε και αποστείλαμε στις Γραμματείες των Τμημάτων ειδικές οδηγίες, τις οποίες παραθέτουμε στα παραρτήματα Γ' και Δ' της παρούσας έκθεσης.

Κατά την αρχική επαφή μας με τους αρμοδίους υπαλλήλους των Γραμματειών, οι οποίοι έπρεπε να λάβουν τα στοιχεία από τους αρχειοθετημένους φακέλους, συναντήσαμε, σε πολλές περιπτώσεις, απροθυμία, λόγω του φόρτου της πρόσθετης εργασίας που απαιτούσε η συμπλήρωση μεγάλου αριθμού εντύπων και του ήδη βεβαρημένου έργου πολλών υποστελεχωμένων Γραμματειών. Πρέπει, ακόμη, να σημειωθεί ότι για την πρόσθετη αυτή εργασία δεν προβλεπόταν καμιά αποζημίωση των αρμόδιων υπαλλήλων. Επιπρόσθετα, η εκδήλωση της πρόθεσης εκ μέρους μας να καταγράψουμε εμείς τα στοιχεία δεν γινόταν δεκτή για λόγους ασφάλειας των αρχείων. Ορισμένες Γραμματείες δέχτηκαν να συνεργαστούν για το σκοπό αυτό με τις βοηθούς της έρευνας, οι οποίες όφειλαν να εργαστούν υπό την εποπτεία και τη βοήθεια αρμόδιου υπαλλήλου, γεγονός που παρακάλυε το κανονικό του έργο. Ούτε, όμως, η λύση αυτή ήταν ικανοποιητική, γιατί η μετακίνηση των βοηθών έρευνας σε πολλά διαφορετικά Τμήματα των Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι., που έδρευαν σε πόλεις εκτός της Αττικής δεν ήταν ρεαλιστική, εκτός ίσως από κάποιες μεγάλες πόλεις (π.χ. τη Θεσσαλονίκη). Ακόμη, όμως, και στις περιπτώσεις μετάβασης των συνεργατών μας ή του γράφοντος στις Γραμματείες των διαφόρων Τμημάτων, η επιλογή των φακέλων γινόταν από υπαλλήλους των Γραμματειών και το δικό μας έργο περιοριζόταν στην απλή καταγραφή των στοιχείων που περιέχονταν σ' αυτούς.

Λόγω των παραπάνω προβλημάτων ήταν πάρα πολύ δύσκολο να λάβουμε στοιχεία για μεγάλο αριθμό φοιτητών από κάθε Τμήμα, όπως είχαμε, αρχικά, σχεδιάσει. Έτσι, καταλήξαμε, μετά από διαπραγμάτευση με τις Γραμματείες να ζητήσουμε από κάθε Τμήμα των Α.Ε.Ι. στοιχεία για 30 φοιτητές που εισήχθησαν σ' αυτό το ακαδημαϊκό έτος 2001-02 και άλλα 30 από εκείνους που εισήχθησαν το 2006-07 (συνολικά 60 φοιτητές από κάθε πανεπιστημιακό Τμήμα)⁶. Για τα Τ.Ε.Ι. ο α-

⁶ Για λόγους υφολογικής ποικιλίας, τα παραπάνω έτη μνημονεύονται, συχνά, στο κείμενο που ακολουθεί ως «έτη αναφοράς» ή «έτη Α' εγγραφής στα Α.Ε.Ι ή Τ.Ε.Ι.». Για τον ίδιο, επίσης, λόγο χρησιμοποιούνται, πολλές φορές, οι φράσεις: «εγγραφέντες το 2001-02 ή το 2006-07» ή «γράφηκαν το» αντί του «εισήχθησαν το.....».

ριθμός αυτός έγινε 40 για κάθε ακαδημαϊκό έτος, ήτοι 80 ατομικούς φακέλους από κάθε Τμήμα⁷.

Κατόπιν αυτών, επιλέξαμε, τυχαία, 98 Τμήματα των Α.Ε.Ι. και 80 Τμήματα των Τ.Ε.Ι. και, αφού φωτοτυπήσαμε ανάλογο αριθμό εντύπων συλλογής δεδομένων και οδηγιών συμπλήρωσής τους, τα στείλαμε είτε με το απλό ταχυδρομείο είτε με courier στις Γραμματείες τους. Προηγουμένως, οι επιστημονικές συνεργάτριες του Προγράμματος επικοινωνούσαν με τους Προϊσταμένους των Γραμματειών είτε τηλεφωνικά είτε με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και τους ενημέρωναν σχετικά με την έρευνα. Το κόστος για την επιστροφή των συμπληρωμένων εντύπων βάρυνε τον προϋπολογισμό της έρευνας.

Η αποστολή των εντύπων άρχισε το ακαδημαϊκό έτος 2011-12 και συνεχίστηκε έως το φθινόπωρο του 2012-13. Προηγήθηκε η αποστολή στα Α.Ε.Ι. και ακολούθησε αυτή στα Τ.Ε.Ι.

Δυστυχώς, παρά τις επανειλημμένες παρακλήσεις μας, ακόμη και τις αλληπάλληλες επισκέψεις μας σε κάποια Τμήματα, περιλαμβανομένων και ορισμένων της περιοχής της Πρωτεύουσας, πολλές Γραμματείες αρνήθηκαν, μέχρι τέλους, να μας δώσουν τα αιτούμενα στοιχεία, με το αιτιολογικό του φόρτου εργασίας και της έλλειψης υπαλληλικού προσωπικού. Υπήρξαν και περιπτώσεις επίκλησης της μη αμοιβής του προσωπικού για την πρόσθετη αυτή εργασία. Άλλες Γραμματείες απαίτησαν σχετικές αποφάσεις από τις Πρυτανικές Αρχές ή τους Προέδρους των Τ.Ε.Ι. των οποίων την έγκριση ζητήσαμε σε κάποιες περιπτώσεις. Άλλοι αρμόδιοι ζήτησαν άδεια από το Υπουργείο Παιδείας, παρά το γεγονός ότι ολόκληρο το Πρόγραμμα στο οποίο εντάσσεται η παρούσα έρευνα είχε εγκριθεί από το αρμόδιο Υπουργείο.

Πρόσθετος σημαντικός αρνητικός παράγοντας για τη συμπλήρωση και την επιστροφή των δελτίων συλλογής των δεδομένων της έρευνας υπήρξαν τα προβλήματα που δημιούργησαν, τόσο στα Α.Ε.Ι. όσο και στα Τ.Ε.Ι., οι κινητοποιήσεις του διδακτικού και υπαλληλικού προσωπικού των τριτοβάθμιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, λόγω του σχεδίου «ΑΘΗΝΑ», αρχικά, και της εφαρμογής του μέτρου της διαθεσιμότητας και της κινητικότητας των υπαλλήλων των παραπάνω ιδρυμάτων, αργότερα. Οι μαζικές αυτές μακρόχρονες κινητοποιήσεις συνέπεσαν με τη διεξαγωγή της έρευνας.

Παρόλα αυτά, καταφέραμε, ύστερα από πολλές προσπάθειες, να συγκεντρώσουμε συμπληρωμένα έντυπα από 50 διαφορετικά Τμήματα των Α.Ε.Ι. (το 50%, περίπου, αυτών που είχαν αρχικά επιλεγθεί), καθώς και από 15 Τμήματα των Τ.Ε.Ι. (20% των αρχικώς επιλεγέντων). Το μικρότερο ποσοστό απαντήσεων από τα Τ.Ε.Ι. οφείλεται στο γεγονός ότι η αποστολή των εντύπων αυτών συνέπεσε με τις κινητοποιήσεις στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, που αναφέραμε προηγουμένως, σε μεγαλύτερο βαθμό απ' ό,τι στα Α.Ε.Ι., αλλά και στο γεγονός ότι η συμπλήρωση των εντύπων για τα Τ.Ε.Ι. ήταν πιο δύσκολη απ' ό,τι για τα Α.Ε.Ι. και ο αριθμός των αιτούμενων στοιχείων ήταν μεγαλύτερος. Πρόσθετοι λόγοι ήσαν το ολιγάριθμο προσωπικό των Γραμματειών των Τ.Ε.Ι. και, ίσως, η μικρότερη εξοικείωση ορισμένων υπαλλήλων με την έρευνα. Επιπλέον, ο αριθμός των Α.Ε.Ι.

⁷ Από μερικά Τμήματα (π.χ. από το Μαθηματικό και το Τμήμα Γερμανικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών), από τα οποία είχαμε τη δυνατότητα, λάβαμε στοιχεία για μεγαλύτερο αριθμό φοιτητών.

τόσο στην περιοχή Αθηνών όσο και σε ορισμένες περιοχές εκτός Αθηνών (Θεσσαλονίκη, Κρήτη), στα οποία είχαμε δυνατότητες πρόσβασης, ήταν μεγαλύτερος του αντίστοιχου αριθμού των Τ.Ε.Ι.

Τελικά, συγκεντρώσαμε στοιχεία για 4 420 άτομα από τα οποία το 75% προέρχεται από Α.Ε.Ι. και το 25% από Τ.Ε.Ι.

Μετά την παραλαβή των συμπληρωμένων στατιστικών δελτίων επικοινωνήσαμε, εκ νέου, τηλεφωνικά ή με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, με αρκετούς προϊσταμένους Γραμματειών, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις στις οποίες διαπιστώναμε ότι δεν υπήρχαν καθόλου λιμνάζοντες φοιτητές ή υπήρχαν πάρα πολλοί που δεν είχαν αποπερατώσει τις σπουδές τους, ζητώντας πρόσθετες διευκρινίσεις. Ενίοτε ζητούσαμε πρόσθετη συμπλήρωση εντύπων, για να περιληφθούν στο δείγμα και άλλα άτομα, σε αναλογία αντίστοιχη προς αυτή του πληθυσμού αναφοράς (π.χ. μη αποφοιτήσαντες), αν δεν υπήρχαν στο αρχικό δείγμα, παρέχοντας, συνάμα, τις κατάλληλες οδηγίες δειγματοληψίας προς τις Γραμματείες. Στο αίτημά μας για πρόσθετα συμπληρωματικά στοιχεία ανταποκρίθηκαν μερικές μόνο Γραμματείες.

Μικρός αριθμός εντύπων συλλογής στατιστικών στοιχείων δεν ήταν πλήρως συμπληρωμένα. Απουσίαζαν κάποια στοιχεία. Δυστυχώς, λόγω του μικρού αριθμού των ατόμων του δείγματος ανά Τμήμα αδυνατούσαμε να τα αφαιρέσουμε. Όπου τα ελλείποντα στοιχεία ήταν δυνατόν να προκύψουν από τις ήδη υπάρχουσες πληροφορίες (π.χ. τα εξάμηνα φοίτησης στις περιπτώσεις που αναφερόταν οι ημερομηνίες εγγραφής και αποφοίτησης του αντίστοιχου ατόμου), αυτά συμπληρώθηκαν από μας. Σε άλλες, όμως, περιπτώσεις (π.χ. επιδόσεις των αντίστοιχων προσώπων ή ατομικά τους χαρακτηριστικά) κάτι τέτοιο δεν ήταν δυνατόν. Η έλλειψη μερικών πληροφοριών σε ορισμένο αριθμό στατιστικών δελτίων δημιουργεί, κατά τις διασταυρώσεις των εξαρτημένων μεταβλητών με τις ανεξάρτητες (π.χ. με τα ατομικά και εκπαιδευτικά χαρακτηριστικά των εξεταζομένων) ανομοιομορφία ως προς τα συνολικά αθροίσματα του πλήθους των προσώπων, τα οποία αφορούν οι εν λόγω συσχετίσεις. Η ανομοιομορφία, πάντως, αυτή δεν είναι πολύ μεγάλη. Κινείται μέσα στα συνήθη όρια των εμπειρικοστατιστικών ερευνών και δεν παραβιάζει, κατά τη γνώμη μας, την εγκυρότητα των πορισμάτων της έρευνας.

Τελειώνοντας την αναφορά στον τρόπο συλλογής των δεδομένων, επιθυμούμε να προσθέσουμε τα εξής:

1. Εκφράζουμε τις θερμές ευχαριστίες μας στους υπαλλήλους των Γραμματειών που, αφιλοκερδώς, βοήθησαν την προσπάθειά μας, παρά το φόρτο της εργασίας την οποία είχαν.
2. Θεωρούμε ότι οι περισσότερες Γραμματείες ακολούθησαν τους κανόνες που τους είχαμε υποδείξει κατά την επιλογή του δείγματος έτσι, ώστε αυτό να είναι, στο βαθμό του δυνατού, τυχαίο και να καλύπτει αναλογικά διαφορετικές κατηγορίες του πληθυσμού αναφοράς, τον οποίο αποτελούσαν οι εγγραφέντες για πρώτη φορά στα Α.Ε.Ι./Τ.Ε.Ι. τα ακαδημαϊκά έτη 2001-02 και 2006-07. Μη έχοντας καμιά δυνατότητα να ελέγξουμε αν πράγματι οι Γραμματείες συμμορφώθηκαν με τις οδηγίες μας, περιοριστήκαμε στην καταφατική τους διαβεβαίωση ότι εφάρμοσαν τυχαία δειγματοληψία. Διατηρούμε, πάντως, λιγοστές επιφυλάξεις για την πλήρη συμμόρφωση όλων ανεξαιρέτως των Γραμματειών με τις

οδηγίες της τυχαίας δειγματοληψίας, πτυχή που αποτελεί μια από τις αδυναμίες της παρούσας ερευνητικής προσπάθειας. Η αδυναμία, πάντως, αυτή μετριάζεται από το γεγονός ότι τα συνολικά δείγματα και για τα δύο ακαδημαϊκά έτη που εξετάσαμε είναι αρκετά μεγάλα. Για το λόγο αυτό θεωρούμε ότι, κι αν ακόμη υποθέσουμε ότι η δειγματοληψία σε κάποια Τμήματα δεν ήταν απόλυτα αντιπροσωπευτική του αντίστοιχου πληθυσμού, το συνολικό δείγμα της έρευνας πρέπει να προσεγγίζει σε ικανοποιητικό βαθμό την πραγματικότητα.

6.1.4. Στατιστική επεξεργασία

Η στατιστική ανάλυση των δεδομένων αποτέλεσε ένα από τα σημαντικότερα και δυσκολότερα προβλήματα, τα οποία συναντήσαμε κατά τη διενέργεια της συγκεκριμένης έρευνας. Για την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων η εν λόγω ανάλυση έπρεπε, σε αρκετές περιπτώσεις, να εστιασθεί σε επίπεδο Τμήματος και να γίνει χωριστά για τους εγγραφέντες το ακαδημαϊκό έτος 2001-02 και για τους εγγραφέντες το 2006-07. Με τον τρόπο αυτό θα επεξεργαζόμαστε πιο ομοιογενή δεδομένα.

Όμως, μια τέτοιου είδους ανάλυση προσέκρουε, σε πολλές περιπτώσεις (π.χ. κατά τον υπολογισμό των συντελεστών συσχέτισης μεταξύ διαδοχικών επιδόσεων), στο μικρό μέγεθος των αντίστοιχων δειγμάτων, αδυναμία η οποία οφείλεται στις αντικειμενικές δυσκολίες, τις οποίες εκθέσαμε στην προηγούμενη ενότητα. Για την υπέρβαση, κατά το δυνατόν, του προβλήματος αυτού υιοθετήσαμε, με κάθε επιστημονική επιφύλαξη, διάφορες λύσεις και προβήκαμε σε συγχωνεύσεις συγγενών κατηγοριών, σε πολλαπλές στατιστικές προσεγγίσεις και σε ποικίλους συνδυασμούς των δεδομένων. Χρησιμοποιήσαμε π.χ. και τις κλασικές μεθόδους της στατιστικής ανάλυσης αλλά και νεότερες μεθόδους, όπως είναι τα πολυεπίπεδα μοντέλα γραμμικής ανάλυσης (Hierarchical Linear Models- HLM), που υποκείνται λιγότερο στους περιορισμούς των μικρών δειγμάτων.

Επιπρόσθετα, σε μερικές περιπτώσεις εφαρμόσαμε πιο ελαστικά κάπως μερικούς από τους όρους υπολογισμού ορισμένων δεικτών (π.χ. των δεικτών συνάφειας), θεωρώντας π.χ. ότι και με πλήθος δειγμάτων ίσο προς το 25 (αντί του 30 που απαιτεί η αυστηρή εφαρμογή των σχετικών στατιστικών υπολογισμών) μπορούσαμε να έχουμε κάποια ένδειξη για την ύπαρξη ή την απουσία συσχέτισης μεταξύ των εξεταζόμενων μεταβλητών. Υπογραμμίζουμε ότι θεωρήσαμε τα αποτελέσματα, στις περιπτώσεις αυτές, ως τάσεις και δεν στηριχθήκαμε σε τέτοιου είδους μεμονωμένες ενδείξεις, για να δώσουμε απάντηση στα ερωτήματα που θέσαμε προηγουμένως. Μόνον όπου όλες ή οι περισσότερες από τις υπάρχουσες ενδείξεις συνέκλιναν προς ορισμένη διαπίστωση και μπορούσαν να συνδυαστούν με περιπτώσεις μη υποκείμενες σε στατιστικούς περιορισμούς, διατυπώσαμε το αντίστοιχο τελικό συμπέρασμα.

Για να ενισχύσουμε, περαιτέρω, τα αποδεικτικά μας στοιχεία, συγχωνεύσαμε, συμπληρωματικά, τις δύο χρονολογικές σειρές των φοιτητών του δείγματος (εισαχθέντες το ακαδημαϊκό έτος 2001-02 και το 2006-07), εξετάζοντας τα δεδομένα τόσο κατά έτος όσο και συνολικά. Η συγχώνευση αυτή δεν δημιουργεί, κατά τη γνώμη μας, προβλήματα, όταν γίνεται π.χ. υπολογισμός ποσοστών του αριθμού των ατόμων που ολοκλήρωσαν επιτυχώς τις σπουδές τους ή του πλήθους των εξαμήνων φοίτησης που απαιτήθηκαν για τη λήψη πτυχίου. Όταν, όμως, γίνονται

στατιστικοί υπολογισμοί που στηρίζονται στο γενικό βαθμό πρόσβασης,⁸ στοιχείο το οποίο χρησιμοποιήσαμε πολλές φορές, μπορεί κάποιος να εγείρει ένσταση για τη συγχώνευση αυτή, με βάση τον ακόλουθο ισχυρισμό: οι γενικοί βαθμοί πρόσβασης για το 2001-02 προέκυψαν από 9 εξεταζόμενα μαθήματα και με το συνολογισμό και των επιδόσεων της Β΄ τάξης του Λυκείου, ενώ αυτοί του 2006-07 προήλθαν από 6 εξεταζόμενα μαθήματα της Γ΄ τάξης μόνο. Συνεπώς, δεν μπορούν να θεωρηθούν, κατά μία άποψη, ομοιογενή τα δεδομένα των δύο ετών. Επειδή, όμως, κατά άλλη άποψη, και στις δύο περιπτώσεις πρόκειται για μέσους όρους βαθμολογίας, που εξάγονται με τον ίδιο τρόπο από παρόμοιες εξεταστικές δοκιμασίες στις οποίες χρησιμοποιήθηκε η ίδια κλίμακα μέτρησης, μπορούν τα δεδομένα αυτά να αναλυθούν στατιστικά ως ενιαίο δείγμα, έστω και αν προκύπτουν από άνισο αριθμό μαθημάτων. Επιπλέον, διαπιστώσαμε ότι μεταξύ των δύο συνολικών κατανομών των γενικών βαθμών πρόσβασης (του 2001 και του 2006) δεν υπήρχε διαφορά στατιστικά σημαντική, διαπίστωση που αμβλύνει τις υπαρκτές, παρ'όλα αυτά, επιφυλάξεις για τη συγχώνευσή τους.

Αξίζει, επιπλέον, να σημειωθεί ότι ούτε οι βαθμοί των πτυχίων, ακόμη και αυτών που χορηγούνται από συγγενή Τμήματα, προκύπτουν από ενιαίο αριθμό μαθημάτων. Και όμως, χρησιμοποιούνται, συχνά, χωρίς πρόβλημα, σε παρόμοιες στατιστικές αναλύσεις, κάτι το οποίο πράξαμε και εμείς.

Ενισχυτικά, κάναμε στατιστικούς υπολογισμούς όχι μόνο σε επίπεδο Τμήματος, αλλά και σε επίπεδο κλάδων σπουδών, ομαδοποιώντας, τα αντίστοιχα συγγενή Τμήματα του δείγματος σε επιστημονικές κατηγορίες και συσχετίζοντας τις διαπιστώσεις που προέκυπταν, μετά τις ομαδοποιήσεις αυτές, με εκείνες που εξάγονταν από τις αναλύσεις σε χαμηλότερα επίπεδα. Επισημαίνουμε ότι το μέγεθος των δειγμάτων που δημιουργήθηκαν με τις παραπάνω ομαδοποιήσεις είναι αρκετά ικανοποιητικό και δεν προσκρούει στους στατιστικούς περιορισμούς που εκθέσαμε προηγουμένως.

Η μικρή, επίσης, διασπορά των βαθμών τόσο του απολυτηρίου του Λυκείου όσο και των γενικών βαθμών πρόσβασης, σε επίπεδο Τμημάτων, δεν ευνοεί τον υπολογισμό υψηλά αξιόπιστων συντελεστών συσχέτισης στο επίπεδο αυτό. Θεωρούμε, όμως, ότι και η αδυναμία αυτή αντιμετωπίζεται, σε κάποιο βαθμό, με τις ομαδοποιήσεις συγγενών Τμημάτων στις οποίες προβήκαμε, καθώς και με το συνδυασμό πολλαπλών στατιστικών τεχνασμάτων και ποικίλων ενδείξεων για τη διατύπωση των τελικών συμπερασμάτων.

Οι στατιστικές αναλύσεις, τις οποίες πραγματοποιήσαμε εκτείνονται από τον απλό έλεγχο της στατιστικής σημαντικότητας των παρατηρούμενων διαφορών με τα κατάλληλα κριτήρια (χ^2 , one way anova) μέχρι σύνθετες αναλύσεις γραμμικής παλινδρόμησης και εφαρμογές πολυεπίπεδων μοντέλων, με βάση επιλεγμένες μεταβλητές. Περισσότερες λεπτομέρειες για τις μεταβλητές, οι οποίες επιλέχθηκαν για τις αναλύσεις αυτές και τη μετατροπή ορισμένων ποιοτικών μεταβλητών σε ψευδομεταβλητές, όπου αυτό ήταν αναγκαίο, καθώς και άλλα στοιχεία σχετικά με τη στατιστική μεθοδολογία παρέχονται στα οικεία υποκεφάλαια. Σημειώνουμε, ακόμη, ότι από τα στοιχεία, που αφορούν τις βαθμολογικές επιδόσεις των ατόμων

⁸ Υπενθυμίζουμε ότι ο γενικός βαθμός πρόσβασης είναι ο μέσος όρος όλων των βαθμών πρόσβασης που αφορούν τα μαθήματα τα οποία εξετάζονται κατά τις πανελλαδικές εξετάσεις (βλ. και υποσημείωση 2).

του δείγματος στις σχετικές εξεταστικές διαδικασίες, αξιοποιήσαμε, το γενικό βαθμό πρόσβασης, ενώ δεν ασχοληθήκαμε, σ' αυτή τη φάση, με τα μόρια εισαγωγής για τους λόγους, τους οποίους αναφέρουμε αναλυτικά στην ενότητα 7.2.10.

Ο έλεγχος της στατιστικής σημαντικότητας των διαφορών των μέσων όρων δεν επεκτείνεται στις πολλαπλές μεταξύ τους συγκρίσεις σε όλες γενικά τις περιπτώσεις στις οποίες υπάρχουν περισσότεροι από δύο μέσοι όροι. Περιοριστήκαμε μόνο στις περιπτώσεις εκείνες στις οποίες κρίναμε απολύτως αναγκαίες τέτοιου είδους συγκρίσεις και, κυρίως, σ' αυτές στις οποίες ο αριθμός των υπό σύγκριση μέσων όρων δεν υπερέβαινε τους τέσσερις. Ο όγκος της παρούσας εργασίας και το πλήθος των συμπληρωματικών αναλύσεων που έπρεπε να γίνουν, αν γενικεύαμε παντού τις πολλαπλές συγκρίσεις (π.χ. σύγκριση ανά δύο των μέσων όρων των βαθμών πρόσβασης ή των βαθμών πτυχίου των αποφοίτων 65 Τμήματα) ήσαν απαγορευτικοί, σχεδόν, παράγοντες για την εκτέλεση των αναλύσεων αυτών μέσα στο χρόνο και με τα μέσα που είχαμε στη διάθεσή μας. Πρόθεσή μας είναι να περιλάβουμε τις πολλαπλές αυτές συγκρίσεις σε μεταγενέστερες δημοσιεύσεις μας, που θα αφορούν εξειδικευμένες πτυχές των ζητημάτων, τα οποία εξετάσαμε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ, ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΟΥ ΔΙΕΝΕΡΓΗΘΗΚΕ ΣΤΑ Α.Ε.Ι.

7.1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Το συνολικό δείγμα επί του οποίου διεξήχθη η έρευνα για τα Α.Ε.Ι. περιλάμβανε 3315 φακέλους με στοιχεία φοιτητών⁹ ή φοιτησάντων σ' αυτά, από τους οποίους οι 1317 (ποσοστό 39,8%) ανήκαν σε αγόρια και 1992 (ποσοστό, 60,2%) σε κορίτσια (σε 6 περιπτώσεις δεν μας δόθηκαν στοιχεία σχετικά με το φύλο των ατόμων στα οποία αντιστοιχούσαν οι συγκεκριμένοι φάκελοι). Η κατανομή του δείγματος κατά φύλο είναι παραπλήσια προς την κατανομή του πληθυσμού αναφοράς κατά την περίοδο φοίτησης των παραπάνω ατόμων στα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα. Η προέλευση του δείγματος ανά Πανεπιστήμιο παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 7.1

Κατανομή του δείγματος ανά Πανεπιστήμιο

Πανεπιστήμιο	Πλήθος N	Ποσοστό %
1. Πανεπιστήμιο Αθηνών	916	27,6
2. Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης	664	20,0
3. Πανεπιστήμιο Πατρών	118	3,6
4. Πανεπιστήμιο Κρήτης	266	8,0
5. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας	300	9,0
6. Πανεπιστήμιο Θράκης	120	3,6
7. Πανεπιστήμιο Αιγαίου	123	3,7
8. Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών	159	4,8
9. Πανεπιστήμιο Πειραιώς	60	1,8
10. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας	118	3,6
11. Ιόνιο Πανεπιστήμιο	60	1,8
12. Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας	60	1,8
13. Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο	195	5,9
14. Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.	60	1,8
15. Πολυτεχνείο Κρήτης	96	2,9
Σύνολο	3315	100

Από τα στοιχεία του πίνακα 7.1, συνάγεται ότι το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος (47,6%) προέρχεται από τα δύο μεγαλύτερα Πανεπιστήμια της χώρας, ήτοι από το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, τα οποία αντιπροσωπεύουν το 41% του αντίστοιχου φοιτητικού πληθυσμού. Μικρότερα, ποσοστά αναλογούν στα υπόλο-

⁹ Για λόγους υφολογικής ποικιλίας χρησιμοποιείται, ενίοτε, στο κείμενο που ακολουθεί, καταχρηστικά, ο όρος «φοιτητές», ο οποίος υποδηλώνει τα άτομα, τα οποία αφορούν τα στοιχεία που συλλέξαμε από τα αρχεία των Τμημάτων που συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα, αν και σημαντικός αριθμός από τα άτομα αυτά είχαν αποπερατώσει τις σπουδές τους κατά τη διεξαγωγή της και δεν διατηρούσαν πλέον τη φοιτητική ιδιότητα.

ια Πανεπιστήμια. Ορισμένα, μάλιστα, από αυτά, όπως το Πανεπιστήμιο Πατρών, υποαντιπροσωπεύονται στο δείγμα, ενώ άλλα, όπως το Πανεπιστήμιο Κρήτης π.χ. υπεραντιπροσωπεύονται. Τέλος, απουσιάζουν εντελώς κάποια άλλα, όπως είναι το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, το Πάντειο και το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο. Οι απουσίες αυτές οφείλονται σε γραφειοκρατικές και άλλες δυσκολίες που συναντήσαμε κατά τη δειγματοληψία, τις οποίες έχουμε ήδη εκθέσει.

Παρά τις αδυναμίες αυτές, θεωρούμε ότι η έρευνα στηρίζεται, όπως αναφέραμε και προηγουμένως, σε πολύ μεγάλο δείγμα, το οποίο προέρχεται από 15 διαφορετικά ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα και καλύπτει ποικίλους επιστημονικούς τομείς (50 Τμήματα). Ως εκ τούτου, δεχόμαστε ότι απεικονίζει, επαρκώς, την κατάσταση που υπήρχε στα ελληνικά Α.Ε.Ι. ως προς τα εξεταζόμενα θέματα κατά τα έτη αναφοράς της έρευνας, η οποία εκτιμούμε ότι δεν αποκλίνει σημαντικά από τη σημερινή πραγματικότητα.

Αναλυτικότερα στοιχεία για την προέλευση του δείγματος κατά Τμήματα παρέχονται από τον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 7.2

Κατανομή του δείγματος ανά Τμήματα των Α.Ε.Ι.

Ιδρύματα/Σχολές	Τμήματα ¹⁰	N	%.
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών			
Φιλοσοφική Σχολή	1. Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής, Ψυχολογίας	61	1,8
» »	2. Φιλολογίας	60	1,8
» »	3. Ιστορίας-Αρχαιολογίας	60	1,8
» »	4. Αγγλικής Γλώσσας & Φιλολογίας	74	2,2
» »	5. Γερμανικής Γλώσσας & Φιλολογίας	118	3,6
Σχολή Θετικών Επιστημών	6. Μαθηματικών	126	3,8
» » »	7. Φυσικής	80	2,4
» » »	8. Πληροφορικής & Τηλεπικοινωνιών	60	1,8
Σχολή Επιστημών Υγείας	9. Ιατρικής	79	2,4
» » »	10. Φαρμακευτικής	58	1,7
Σχολή Νομικών Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών	11. Νομικής	80	2,4
Ανεξάρτητο Τμήμα	12. Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης	60	1,8
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης			
Φιλοσοφική Σχολή	13. Φιλολογίας	25	0,8
» »	14. Γαλλικής Γλώσσας & Φιλολογίας	91	2,7
» »	15. Ψυχολογίας	92	2,8
Θεολογική Σχολή	16. Θεολογίας	81	2,5
Σχολή Θετικών Επιστημών	17. Φυσικής	79	2,4
» » »	18. Χημείας	95	2,9
Νομική Σχολή	19. Νομικής	80	2,4
Οδοντιατρική Σχολή	20. Οδοντιατρικής	60	1,8
Ανεξάρτητο Τμήμα	21. Τ.Ε.Φ.Α.Α.	60	1,8

¹⁰ Τα Τμήματα και οι Σχολές αναφέρονται με την ονομασία που είχαν, όταν έγινε η δειγματοληψία (2011). Έκτοτε, ενδέχεται αυτή να έχει τροποποιηθεί. Τα ανεξάρτητα Τμήματα έχουν, επίσης, ενταχθεί σε Σχολές. Η παρατήρησή αυτή ισχύει και για τους επόμενους αντίστοιχους πίνακες.

Πανεπιστήμιο Πατρών			
Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών	22. Φιλολογίας	58	1,7
Ανεξάρτητο Τμήμα	23. Οικονομικών Επιστημών	60	1,8
Πανεπιστήμιο Κρήτης			
Φιλοσοφική Σχολή	24. Ιστορίας -Αρχαιολογίας	59	1,8
Σχολή Θετικών και Τεχνολογικών Επιστημών	25. Βιολογίας	61	1,8
» » »	26. Επιστήμης Υπολογιστών	60	1,8
Σχολή Επιστημών Υγείας	27. Ιατρικής	86	2,6
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας			
Πολυτεχνική Σχολή	28. Μηχανικών Ηλεκ/γων Η.Υ., Τηλεπικοινωνιών και Δικτύων	60	1,8
Σχολή Γεωπονικών Επιστημών	29. Γεωπονίας , Φυτικής Παραγωγής και Αγροτικού Περιβάλλοντος	60	1,8
Σχολή Επιστημών Υγείας	30. Ιατρικής	60	1,8
» » »	31. Βιοχημείας- Βιοτεχνολογίας	60	1,8
Σχολή Επιστημών του Ανθρώπου	32. Παιδαγωγικό Ειδικής Αγωγής	60	1,8
Πανεπιστήμιο Θράκης			
Πολυτεχνική Σχολή	33. Πολιτικών Μηχανικών	60	1,8
Νομική Σχολή	34. Νομικής	60	1,8
Πανεπιστήμιο Αιγαίου			
Σχολή Θετικών Επιστημών	35. Μαθηματικών	60	1,8
Σχολή Επιστημών Διοίκησης	36. Τμήμα Μηχ. Οικονομίας και Διοίκησης	63	1,9
Οικονομικό Παν/μιο Αθηνών*			
	37. Οικονομικής Επιστήμης	77	2,3
	38. Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων	82	2,5
Πανεπιστήμιο Πειραιώς			
	39. Οικονομικής Επιστήμης	60	1,8
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας			
	40. Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών	59	1,8
	41. Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης	60	1,8
Ιόνιο Πανεπιστήμιο			
	42. Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας	60	1,8
Παν/μιο Δυτικής Μακεδονίας			
Πολυτεχνική Σχολή	43. Μηχανολόγων Μηχανικών	60	1,8
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο			
	44. Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας	81	2,4
	45. Επιστ. Διατροφολογίας και Διατροφής	45	1,4
	46. Γεωγραφίας	69	2,1
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου			
Σχολή Κοιν/κών και Πολιτικών Επ/μών	47. Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής	30	0,9
Σχολή Θετικών Επιστημών &	48. Επιστήμης και Τεχνολογίας Υπολογιστών	30	0,9

Τεχνολογίας			
Πολυτεχνείο Κρήτης			
	49. Μηχ/κών Παραγωγής και Διοίκησης	60	1,8
	50. Αρχιτεκτόνων Μηχανικών	36	1,1
Σύνολο		3315	100

* Όπου δεν αναγράφονται Σχολές, υπήρχαν, όταν έγινε η δειγματοληψία, μόνο ανεξάρτητα Τμήματα.

Από τα άτομα του δείγματος, 3001, ήτοι το 92,7%, ήσαν Έλληνες υπήκοοι, 161 (5,0%) ήσαν Κύπριοι και 76 (2,3%) ήσαν ομογενείς ή είχαν άλλη υπηκοότητα. Για 77 άτομα δεν μας δόθηκαν στοιχεία σχετικά με την υπηκοότητά τους. Τα άτομα αυτά δεν ελήφθησαν υπόψη κατά τον υπολογισμό των ποσοστών που αναφέρθηκαν προηγουμένως.

Το 49,6% των φοιτητών στους οποίους αναφέρονται τα στοιχεία που συγκεντρώσαμε εισήχθησαν στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση το ακαδημαϊκό έτος 2001-02 και το 50,4% το ακαδημαϊκό έτος 2006-07. Η επιλογή των παραπάνω ακαδημαϊκών ετών έγινε με βάση την ακόλουθη συλλογιστική. Επειδή γνωρίζουμε ότι αρκετοί φοιτητές καθυστερούν να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους, πήραμε στοιχεία για άτομα που είχαν εγγραφεί στα Α.Ε.Ι. πριν από αρκετά χρόνια, προκειμένου να μπορέσουμε να έχουμε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο αριθμό πτυχιούχων. Εκτιμήσαμε ότι με τον τρόπο αυτό θα εξασφαλίζαμε περισσότερα δεδομένα, για να απαντήσουμε με μεγαλύτερη εγκυρότητα στα ερευνητικά ερωτήματα που αφορούν την προγνωστική εγκυρότητα του βαθμού του απολυτηρίου του Λυκείου και των επιδόσεων των υποψήφιων φοιτητών στις πανελλαδικές εξετάσεις¹¹. Λόγω του μικρού δείγματος των φοιτητών που πήραμε από κάθε Τμήμα (60 άτομα και λιγότερα σε μερικές περιπτώσεις), για τους λόγους που ήδη εξηγήσαμε, θα είχαμε πολύ λίγα δεδομένα σχετικά με τον αριθμό των πτυχιούχων, τα εξάμηνα φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου και τους βαθμούς των πτυχίων, αν παίρναμε φοιτητές πιο πρόσφατων ετών. Αν παίρναμε π.χ. φοιτητές που είχαν κάμει την εγγραφή τους το 2007-08, κανείς από αυτούς που φοιτούν σε βετούς διάρκειας Τμήματα (π.χ. στην Ιατρική) δεν θα είχε αποφοιτήσει έως το ακαδημαϊκό έτος 2012-13 κατά το οποίο έγινε η συλλογή των σχετικών στοιχείων.

Το σχολικό έτος 2006-07 άρχισε να εφαρμόζεται το σύστημα που ισχύει μέχρι σήμερα (2013-14¹²), στοιχείο το οποίο, σε συνδυασμό με όσα προηγουμένως αναφέραμε, δικαιολογεί την επιλογή του. Τέλος, ένας πρόσθετος λόγος για τον οποίο πήραμε στοιχεία και για το ακαδημαϊκό έτος 2001-02 σχετίζεται με την πρόθεσή μας να συγκρίνουμε δύο διαφορετικά συστήματα επιλογής, ένα με έξι μαθήματα και ένα με εννέα, όπως συνάγεται από τα ερευνητικά ερωτήματα που εκθέσαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο. Αρχική μας υπόθεση ήταν ότι όσο ευρύτερο φάσμα γνώσεων και δεξιοτήτων ελέγχεται με τις διαδικασίες επιλογής τόσο μεγαλύτερη πρέπει να είναι η προγνωστική τους εγκυρότητα. Μένει να δούμε αν αυτή η υπόθεση επαληθεύεται.

Ως προς τον τρόπο εισαγωγής των υπό εξέταση προσώπων στα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα, το διάγραμμα 7.1 δείχνει ότι η συντριπτική πλειονότητα,

¹¹ Βλ. υποσημείωση 1.

¹² Ακαδημαϊκό έτος συγγραφής της έκθεσης.

ήτοι το 78,9% εισήχθησαν με πανελλαδικές εξετάσεις που διενεργήθηκαν το 2001 και το 2006 αντίστοιχα, το 3,7% με κατατακτήριες εξετάσεις, το 4,7% με παγκύπριες εξετάσεις, το 6,5% με μετεγγραφή, το 0,8% είχαν εισαχθεί με δέσμες και το 5,4% με άλλο τρόπο (ειδικές κατηγορίες εισαγομένων¹³).

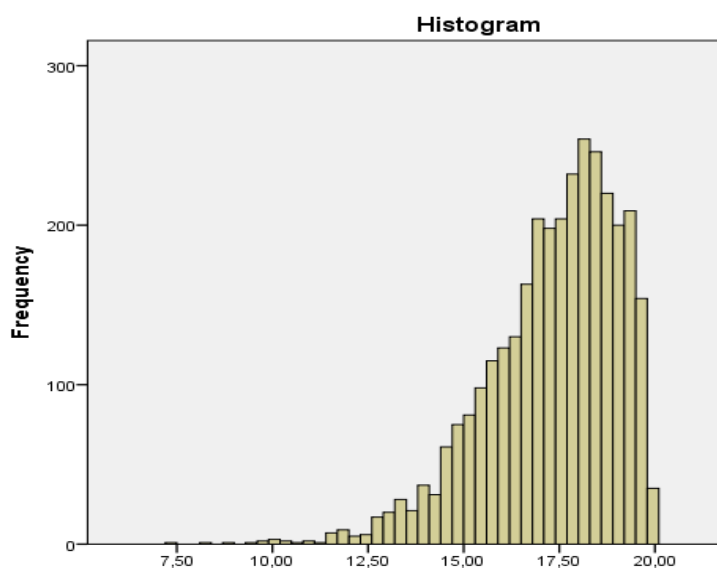
Διάγραμμα 7.1. Τρόπος εισαγωγής στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση¹⁴

7.1.1. Χαρακτηριστικά των ατόμων του δείγματος

Ο μέσος όρος των βαθμών του απολυτηρίου του Λυκείου των ατόμων του συνολικού δείγματος ήταν 17,27 και η τυπική απόκλιση 1,74. Η κατανομή των βαθμών απολυτηρίου προσεγγίζει την κανονική κατανομή με απόκλιση προς τα δεξιά, όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα.

¹³ Στην περίπτωση αυτή κατατάχθηκαν τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι απόφοιτοι ελληνικών σχολείων του εξωτερικού, τα τέκνα υπαλλήλων αποσπασμένων στο εξωτερικό, οι Έλληνες απόφοιτοι ξένων σχολείων, οι αλλοδαποί, οι μουσουλμάνοι, οι αθλητές, καθώς και όσοι επιλέχθηκαν με το 10%).

¹⁴ Στον άλλο τρόπο περιλαμβάνονται και όσοι είχαν παλαιότερα εισαχθεί με βάση το σύστημα των δεσμών (δείγμα του ακαδημαϊκού έτους 2001-02).

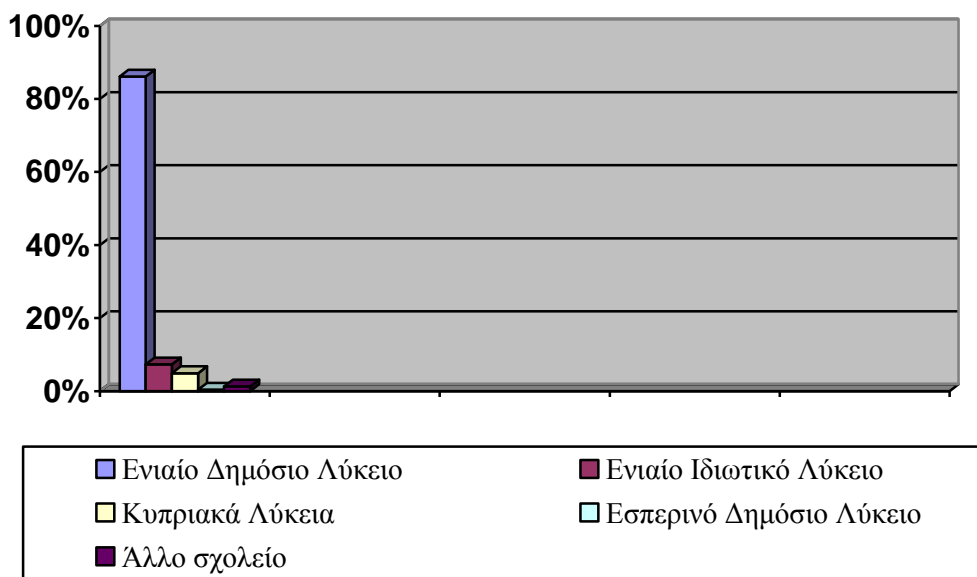
Διάγραμμα 7.2. Κατανομή των βαθμών απολυτηρίου των ατόμων του δείγματος¹⁵

Ο βαθμός του απολυτηρίου του Λυκείου διαφοροποιείται σε στατιστικά σημαντικό βαθμό μεταξύ των διαφόρων Τμημάτων ($F(49, 3148) = 36,38, p < .001$). Το μεγαλύτερο μέσο όρο των απολυτηρίων Λυκείου εμφανίζουν οι φοιτητές της Ιατρικής και το μικρότερο οι φοιτητές των Τ.Ε.Φ.Α.Α. και ακολουθούν αυτοί της Γερμανικής Φιλολογίας.

Ο τύπος του Λυκείου αποφοίτησης έχει ως εξής: Το 86,1% των ατόμων του δείγματος είχαν αποφοιτήσει από Ενιαίο Δημόσιο Λύκειο, το 7,3% από Ενιαίο Ιδιωτικό Λύκειο, το 4,9% από σχολεία της Κύπρου, το 0,4% από Εσπερινό Δημόσιο Λύκειο και το 1,3% είχαν τελειώσει άλλου είδους Λύκειο (ξένο σχολείο, Ελληνικό Λύκειο στο εξωτερικό, Τεχνική Σχολή στην Κύπρο κτλ.).¹⁶ Το παρακάτω διάγραμμα 7.3 παρέχει γραφικά την εικόνα της κατανομής του τύπου του Λυκείου αποφοίτησης.

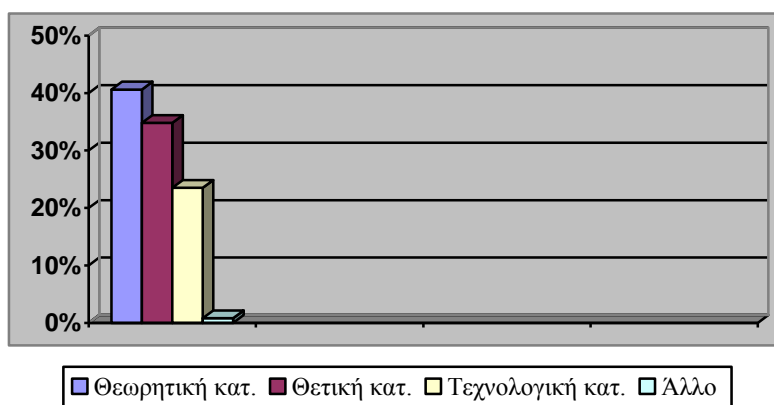
¹⁵ Στο δείγμα περιλαμβάνονταν δύο αλλοδαποί, καθώς και ένας αθλητής, ένα μουσουλμάνος, ένας ομογενής και δύο αγνώστου υπηκοότητας άτομα με βαθμούς απολυτηρίου μικρότερους του 10. Βαθμό 20 είχαν 4 άτομα. Δεν μας δόθηκαν στοιχεία για 117 περιπτώσεις. Η αφαίρεση των δύο αλλοδαπών από το δείγμα δεν μεταβάλλει το μέσο όρο και την τυπική απόκλιση του βαθμού του απολυτηρίου.

¹⁶ Δεν υπήρχαν στοιχεία σχετικά με το Λύκειο αποφοίτησης για 117 περιπτώσεις.

Διάγραμμα 7.3. Τύπος του Λυκείου αποφοίτησης

Η κατεύθυνση που ακολούθησαν κατά τη φοίτησή τους στο Λύκειο οι ελληνικής υπηκοότητας φοιτητές παρουσιάζεται διαγραμματικά στο ακόλουθο γράφημα. Το 40,6% των παραπάνω ατόμων είχαν ακολουθήσει τη θεωρητική κατεύθυνση, το 34,8% τη θετική, το 23,5% την τεχνολογική (περιλαμβάνονται και οι δύο κύκλοι) και 0,8% είχαν τελειώσει το Λύκειο πριν δημιουργηθούν οι κατευθύνσεις αυτές.

Διάγραμμα 7.4. Κατεύθυνση που ακολούθησαν στο Λύκειο οι Έλληνες φοιτητές

Στοιχεία υποψηφίων και επιτυχόντων ανά κατεύθυνση δεν μπορέσαμε να βρούμε για τα παραπάνω έτη, προκειμένου να τα συγκρίνουμε με το δείγμα της έρευνας.

Σύμφωνα με σχετική μελέτη που αφορά το ακαδημαϊκό έτος 2000-01,¹⁷ «η πολυπληθέστερη κατεύθυνση στα ημερήσια λύκεια είναι η θεωρητική (38% των υποψηφίων), δεύτερη έρχεται η τεχνολογική με 34% και τρίτη η θετική με 28% των υποψηφίων. Η θεωρητική κατεύθυνση έχει» κατά την ίδια μελέτη, «μειωμένα ποσοστά επιτυχόντων (-3,3) η τεχνολογική (-0,7) λιγότερα μειωμένα, σε αντίθεση με τη θετική που έχει αυξημένα ποσοστά κατά 5,1%. Έτσι στους επιτυχόντες τα ποσοστά είναι μοιρασμένα στις τρεις κατευθύνσεις» (σελ. 202), ήτοι 34,7% (θεωρητική), 33,1% (θετική) και 33,7% (τεχνολογική). Στο δικό μας δείγμα, αν συνυπολογίσουμε και τους επιτυχόντες στα Τ.Ε.Ι., η ποσοστιαία σύνθεσή του, ανά κατεύθυνση, στο σύνολο των Λυκείων, διαμορφώνεται συνολικά για τα δύο εξεταζόμενα ακαδημαϊκά έτη ως εξής: θεωρητική κατεύθυνση: 35,4%, θετική: 30,1 % και τεχνολογική: 34,5%. Η κατανομή αυτή δεν αποκλίνει σημαντικά από εκείνη που αναφέρθηκε προηγουμένως.

Ο μέσος όρος του γενικού βαθμού πρόσβασης για το σύνολο του δείγματος είναι 16,47 με τυπική απόκλιση 2,08, ενώ για καθεμιά από τις δύο ομάδες ατόμων, όπως αυτές διαμορφώνονται με βάση το ακαδημαϊκό έτος αναφοράς, τα αντίστοιχα μεγέθη είναι 16,51 και 2,03, για το 2001-02, και 16,44 και 2,16, για το 2006-07. Η μεταξύ τους διαφορά δεν είναι στατιστικά σημαντική.¹⁸

Ο μέσος όρος του γενικού βαθμού πρόσβασης στα Τμήματα που περιλαμβάνονταν στο δείγμα της έρευνας παρουσιάζεται αναλυτικά στον πίνακα 7.3.

Πίνακας 7.3

Μέσοι όροι των γενικών βαθμών πρόσβασης ανά Τμήμα

Ιδρύματα/ Σχολές	Τμήματα	2001-02	2006-07
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών			
Φιλοσοφική Σχολή	1. Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής, Ψυχολογίας	15,82	15,71
» »	2. Φιλολογίας	17,17	16,99
» »	3. Ιστορίας-Αρχαιολογίας	16,27	15,42
» »	4. Αγγλικής Γλώσσας & Φιλολογίας	16,22	16,73
» »	5. Γερμανικής Γλώσσας & Φιλολογίας	14,10	13,53
Σχολή Θετικών Επιστημών	6. Μαθηματικών	16,92	17,13
» » »	7. Φυσικής	17,20	16,70
» » »	8. Πληροφορικής & Τηλεπικοινωνιών	17,95	18,34
Σχολή Επιστημών Υγείας	9. Ιατρικής	19,46	19,36
» » »	10. Φαρμακευτικής	18,34	18,57
Σχολή Νομικών Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών	11. Νομικής	18,75	18,54
Ανεξάρτητο Τμήμα	12. Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης	15,17	18,36

¹⁷ Βλ. www.stat-athens.aueb.gr/-ipan/diatribes/katopodis/chapter7.pdf (πρόκειται προφανώς για το 7^ο κεφάλαιο με τίτλο: «συμπεράσματα και προτάσεις» διατριβής της οποίας ο συγγραφέας δεν μνημονεύεται).

¹⁸ Δεν υπήρχαν στοιχεία γενικού βαθμού πρόσβασης για 461 άτομα που γράφτηκαν στα Α.Ε.Ι. το 2001-02 και για 320 που γράφτηκαν το 2006-07 (Κύπριοι, κατατακτήριες εξετάσεις, μετεγγραφές, αλλοδαποί, φοιτητές/απόφοιτοι Τμημάτων που λειτούργησαν μετά το 2001 κτλ.). Σε λίγες περιπτώσεις εισαχθέντων στα Α.Ε.Ι με πανελλαδικές εξετάσεις, δεν σημειώθηκαν από τις Γραμματείες των οικείων Τμημάτων οι γενικοί βαθμοί πρόσβασης στα έντυπα συλλογής των σχετικών στοιχείων. Το σύνολο των περιπτώσεων, με βάση τις οποίες υπολογίστηκαν οι αντίστοιχοι μέσοι όροι είναι 1186 για το 2001-02 και 1348 για το 2006 (γενικό σύνολο 2534).

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης			
Φιλοσοφική Σχολή	13. Φιλολογίας	16,96	17,59
» »	14. Γαλλικής Γλώσσας & Φιλολογίας	12,88	13,22
» »	15. Ψυχολογίας	17,23	17,02
Θεολογική Σχολή	16. Θεολογίας	12,62	12,65
Σχολή Θετικών Επιστημών	17. Φυσικής	16,77	16,61
» » »	18. Χημείας	16,73	16,67
Νομική Σχολή	19. Νομικής	18,02	18,06
Οδοντιατρική Σχολή	20. Οδοντιατρικής	18,98	18,59
Ανεξάρτητο Τμήμα	21. Τ.Ε.Φ.Α.Α.	12,85	13,57
Πανεπιστήμιο Πατρών			
Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών	22. Φιλολογίας	16,14	16,30
Ανεξάρτητο Τμήμα	23. Οικονομικών Επιστημών	15,88	15,85
Πανεπιστήμιο Κρήτης			
Φιλοσοφική Σχολή	24. Ιστορίας -Αρχαιολογίας	14,07	14,03
Σχολή Θετικών και Τεχνολογικών Επιστημών	25. Βιολογίας	17,91	17,44
» » »	26. Πληροφορικής	18,12	16,64
Σχολή Επιστημών Υγείας	27. Ιατρικής	18,72	18,64
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας			
Πολυτεχνική Σχολή	28. Μηχανικών Ηλεκ/γων Η.Υ., Τηλεπικοινωνιών και Δικτύων	18,43	17,46
Σχολή Γεωπ/κών Επιστημών	29. Γεωπονίας & Φυτικής Παραγωγής και Αγροτικού Περιβάλλοντος*	15,88	-
Σχολή Επιστημών Υγείας	30. Ιατρική Σχολή	19,17	18,66
» » »	31. Βιοχημείας- Βιοτεχνολογίας	17,50	17,19
Σχολή Επιστημών του Ανθρώπου	32. Παιδαγωγικό Ειδικής Αγωγής	15,29	17,08
Πανεπιστήμιο Θράκης			
Πολυτεχνική Σχολή	33. Πολιτικών Μηχανικών	18,03	18,24
Ανεξάρτητο Τμήμα	34. Νομικής	17,56	17,76
Πανεπιστήμιο Αιγαίου			
Σχολή Θετικών Επιστημών	35. Μαθηματικών	15,62	15,26
Σχολή Επιστημών Διοίκησης	36. Μηχανικών Οικονομίας και Διοίκησης	16,31	15,21
Οικ/κό Παν/μιο Αθηνών**			
	37. Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης	17,81	17,03
	38. Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων	17,78	17,44
Πανεπιστήμιο Πειραιώς			
	39. Οικονομικής Επιστήμης	17,21	16,24
Παν/μιο Μακεδονίας			
	40. Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών***	-	15,12
	41. Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης	16,43	15,96
Ιόνιο Πανεπιστήμιο			
	42. Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας	17,47	16,92

Παν/μιο Δυτ. Μακεδονίας			
Πολυτεχνική Σχολή	43. Μηχανολόγων Μηχανικών	15,57	17,03
Χαροκόπειο Παν/στήμιο			
	44. Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας	14,50	14,85
	45. Επιστήμης Διατροφολογίας και Διατροφής	18,15	18,91
	46. Γεωγραφίας	14,93	13,67
Παν/μιο Πελοποννήσου			
Σχολή Κοιν/κών και Πολιτικών Επιστημών	47. Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής ****	-	14,98
Σχολή Θετικών Επιστημών & Τεχνολογίας	48. Επιστήμης και Τεχνολογίας Υπολογιστών****	-	16,41
Πολυτεχνείο Κρήτης			
	49. Μηχ/κών Παραγωγής και Διοίκησης*	-	16,46
	50. Αρχιτεκτόνων Μηχανικών***	-	17,60

* Δεν μας δόθηκαν δεδομένα για τα ακαδημαϊκά έτη για τα οποία σημειώνεται παύλα είτε διότι δεν διατηρούνταν βεβαιώσεις πρόσβασης (π.χ. Πολυτεχνείο Κρήτης) είτε για άλλους λόγους.

** Υπενθυμίζουμε στον αναγνώστη ότι, όπου δεν αναγράφονται Σχολές, λειτουργούσαν, όταν έγινε η δειγματοληψία, μόνο ανεξάρτητα Τμήματα.

*** Σύμφωνα με το υπ' αριθμ. 531/10-1-2013 του Προϊσταμένου της Γραμματείας του Τμήματος αυτού, δεν συμπληρώθηκαν τα στοιχεία που αφορούν το ατομικό δελτίο των εγγραφέντων το έτος 2001-02, διότι οι φάκελοι είχαν αποθηκευθεί και το ηλεκτρονικό αρχείο δεν περιείχε τα στοιχεία αυτά.

**** Λειτουργήσαν μετά το 2001-02, με βάση σχετικά έγγραφα των αρμόδιων Γραμματειών.

Στα στοιχεία που συλλέξαμε υπάρχουν και τα μόρια, τα οποία είχαν συγκεντρώσει οι φοιτητές κατά τις αντίστοιχες πανελλαδικές εξετάσεις (δεν περιλαμβάνονται οι άλλοι τρόποι εισαγωγής). Ο μέσος όρος των μορίων είναι για το σύνολο του δείγματος για το οποίο υπήρχαν σχετικά στοιχεία 16796,09 με τυπική απόκλιση 3655,1, ενώ για τα δύο έτη οι μέσοι όροι είναι 16723,66 (2001) και 16863,63 (2006) με αντίστοιχες τυπικές αποκλίσεις 4662,6 και 2354,9. Ούτε στην περίπτωση αυτή οι διαφορές μεταξύ των δύο μέσων όρων είναι στατιστικά σημαντικές.

Οι πτυχιούχοι στο σύνολο του δείγματος αντιπροσωπεύουν το 65,4%. Παρατηρείται, όμως, σημαντική διαφορά ανάμεσα στις δύο εξεταζόμενες σειρές. Οι πτυχιούχοι μεταξύ αυτών που γράφτηκαν στα Α.Ε.Ι. το 2001-02 αντιστοιχούν στο 77,9% του οικείου δείγματος, ενώ μεταξύ αυτών που γράφτηκαν το 2006-07 αντιστοιχούν στο 53,2 %. Η παραπάνω διαφορά οφείλεται, προφανώς, στη μεγαλύτερη χρονική απόσταση μεταξύ της εισαγωγής στα Πανεπιστήμια της πρώτης σειράς των ατόμων του δείγματος και της περιόδου διεξαγωγής της έρευνας, σε σύγκριση με τη αντίστοιχη απόσταση της δεύτερης σειράς. Στο ζήτημα αυτό θα επανέλθουμε.

Ο βαθμός πτυχίου, όμως, παρουσιάζει την αντίστροφη τάση. Ο μέσος όρος του για τους πτυχιούχους της πρώτης σειράς (εγγραφέντες το 2001-02) είναι 7,09 με τυπική απόκλιση 0,74, ενώ ο μέσος όρος για τους πτυχιούχους της δεύτερης σειράς (εγγραφέντες το 2006-07) είναι, 7,25 με τυπική απόκλιση 0,77. Αν και η απόλυτη διαφορά ανάμεσα στα παραπάνω μέτρα κεντρικής τάσης και διασποράς δεν είναι μεγάλη (0,16 για τους μέσους όρους), ο στατιστικός έλεγχος έδειξε ότι

είναι στατιστικά σημαντική ($F(1, 2144)=22,70, p< .001$), λόγω του μεγάλου δείγματος.

Η ερμηνεία που μπορεί να δοθεί στη διαπίστωση αυτή είναι ότι όσοι τελειώνουν έγκαιρα τις σπουδές τους είναι, κατά τεκμήριο, πιο επιμελείς από τους βραδυπορούντες συναδέλφους τους. Για το λόγο αυτό μπορεί κανείς να υποθέσει ότι σε μεγάλο αριθμό πτυχιούχων οι πρώτοι θα έχουν, κατά μέσο όρο, καλύτερες επιδόσεις.

Σημαντική, όμως, θεωρούμε τη διαπίστωση ότι και από την πρώτη σειρά (2001-2002) περισσότεροι από το 1/5 των ατόμων του οικείου δείγματος δεν είχαν λάβει μέχρι τις αρχές του 2013 πτυχίο, αν και είχαν παρέλθει από την εισαγωγή τους στο Πανεπιστήμιο περισσότερα από 11 έτη περίπου (22 εξάμηνα). Υπάρχουν, άραγε, μεταξύ αυτών άτομα με υψηλές επιδόσεις τόσο στο Λύκειο όσο και στις πανελλαδικές εξετάσεις με βάση τις οποίες επιλέχθηκαν; Αν ναι, σε ποιο ποσοστό; Αν αυτό είναι μεγάλο, τότε ποια μπορεί να είναι, στην περίπτωση αυτή, η προγνωστική εγκυρότητα των δοκιμασιών επιλογής τους; Αναλυτικότερα, στοιχεία για τα ποσοστά αποφοίτησης από κάθε Τμήμα, τους βαθμούς πτυχίου και τις σχέσεις τους με την επίδοση στις πανελλαδικές εξετάσεις εκτίθενται σε επόμενες ενότητες (βλ. κύριες διαπιστώσεις της έρευνας).

Ως προς τα εξάμηνα που απαιτήθηκαν για τη λήψη πτυχίου, ο μέσος όρος είναι για το σύνολο του δείγματος 10,9 εξάμηνα (περισσότερο από 5 έτη) με τυπική απόκλιση 2,8. Ο αριθμός των εξαμήνων για τη λήψη πτυχίου διαφοροποιείται μεταξύ των δύο συγκρινόμενων ομάδων¹⁹. Στην πρώτη ομάδα (εισαχθέντες το 2001-02) ο μέσος όρος είναι 11,3 εξάμηνα, ενώ στη δεύτερη (εισαχθέντες το 2006-07) είναι 10,2 εξάμηνα. Η διαφορά είναι στατιστικά σημαντική ($F(1, 2142)= 91,17, p < .001$). Η διαφορά αυτή μπορεί να αποδοθεί στο γεγονός ότι αρκετοί φοιτητές παίρνουν καθυστερημένα το πτυχίο τους, άρα όσο μεγαλύτερη είναι η χρονική απόσταση από την πρώτη εγγραφή τους, τόσο θα αυξάνεται ο μέσος όρος των εξαμήνων που έχουν μεσολαβήσει από την πρώτη εγγραφή τους στα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα μέχρι τη λήψη πτυχίου.

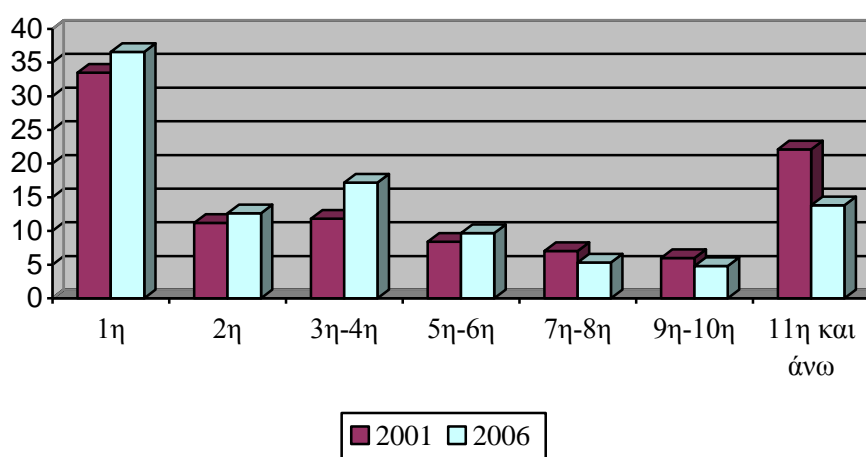
Αν χωρίσουμε τα Τμήματα ανάλογα με τη διάρκεια των σπουδών σ'αυτά, διαπιστώνουμε, στηριζόμενοι στο συνολικό δείγμα και των δύο ετών μαζί, τα εξής: Οι πτυχιούχοι των Τμημάτων τετραετούς φοίτησης χρειάστηκαν κατά μέσο όρο 10,5 εξάμηνα για να λάβουν το πτυχίο τους, ήτοι 1 έτος και μισό εξάμηνο περισσότερο από την κανονική διάρκεια των σπουδών τους. Οι πτυχιούχοι των Τμημάτων πενταετούς φοίτησης χρειάστηκαν, κατά μέσο όρο, 12,2 εξάμηνα, για να λάβουν το πτυχίο τους ήτοι 2 έτη και κάτι περισσότερο από την κανονική διάρκεια των σπουδών τους, ενώ για τους φοιτητές των Ιατρικών Σχολών ο μέσος όρος είναι 12,3 εξάμηνα, ήτοι λίγο περισσότερος από την κανονική διάρκεια των σπουδών.

Αν εξετάσουμε την παράμετρο: εξάμηνα φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου χωριστά για όσους εισήχθησαν στα Α.Ε.Ι. τα δύο εξεταζόμενα ακαδημαϊκά έτη οδηγούμαστε στις ακόλουθες διαπιστώσεις: α) Μεταξύ των εγγραφέντων σε Τμήματα των Α.Ε.Ι. τετραετούς φοίτησης, το 2001-02, ο μέσος όρος του αριθμού των εξαμήνων που απαιτήθηκαν για τη λήψη πτυχίου είναι 10,9 εξάμηνα με τυπική απόκ-

¹⁹ Δεν ελήφθησαν υπόψη όσοι εισήχθησαν στα διάφορα Τμήματα με κατατακτήριες εξετάσεις.

λιση 3,3, αυτός μεταξύ όσων εισήχθησαν σε Τμήματα πενταετούς διάρκειας είναι 12,8 εξάμηνα με τυπική απόκλιση 2,7 και μεταξύ των φοιτητών της Ιατρικής 12,5 εξάμηνα με τυπική απόκλιση 1,7. β) Μεταξύ των εγγραφέντων το 2006-07, σε Τμήματα των Α.Ε.Ι. τετραετούς φοίτησης, ο μέσος όρος του αριθμού των εξαμήνων που απαιτήθηκαν για τη λήψη πτυχίου είναι 9,9 εξάμηνα με τυπική απόκλιση 1,6, αυτός, μεταξύ όσων εισήχθησαν σε Τμήματα πενταετούς διάρκειας, 11,3 εξάμηνα με τυπική απόκλιση 1,0 και μεταξύ των φοιτητών της Ιατρικής 12,1 εξάμηνα με τυπική απόκλιση 0,3. Για τις διαφορές μεταξύ των δύο ακαδημαϊκών ετών αναφοράς, ισχύει η ερμηνεία που δόθηκε προηγουμένως σχετικά με την άνιση χρονική απόσταση της εισαγωγής των δύο ομάδων στα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα από την ημερομηνία διεξαγωγής της έρευνας. Ενδέχεται, όμως, να υπάρχουν και άλλοι λόγοι.

Ως προς τις προτιμήσεις των φοιτητών, το διάγραμμα 7.5 δείχνει ότι: α) από τους εισαχθέντες το 2001-02, το 33,5% φοιτούσαν σε Τμήμα που ήταν 1^η προτίμησή τους, το 11,2% σε Τμήμα που ήταν 2^η προτίμησή τους, το 11,8% σε Τμήμα που ήταν 3^η-4^η προτίμησή τους, το 8,4% σε Τμήμα που ανήκε στην 5^η-6^η προτίμησή τους, το 7,0% σε Τμήμα της 7^{ης}-8^{ης} προτίμησής τους, το 6% σε Τμήμα της 9^{ης}-10^{ης} προτίμησής τους και οι υπόλοιποι (22,1%) σε Τμήματα που είχαν προτίμηση από την 11^η και άνω και β) από τους εισαχθέντες το 2006-07, το 36,6% φοιτούσε σε Τμήμα που ήταν 1^η προτίμησή τους, το 12,6% σε Τμήμα που ήταν 2^η προτίμησή τους, το 17,2% σε Τμήμα που ήταν 3^η-4^η προτίμηση τους, το 9,7% σε Τμήμα που ανήκε στην 5^η-6^η προτίμησή τους, το 5,3% σε Τμήμα της 7^{ης}-8^{ης} προτίμησής τους, το 4,8 σε Τμήμα της 9^{ης}-10^{ης} προτίμησής τους και οι υπόλοιποι (13,8%) σε Τμήματα που είχαν προτίμηση από 11^η και άνω.²⁰

Διάγραμμα 7.5. Σειρά προτίμησης των Τμημάτων φοίτησης

Το τελευταίο χαρακτηριστικό του δείγματος είναι η γεωγραφική απόσταση του τόπου μόνιμης κατοικίας των γονέων των αντίστοιχων ατόμων από την έδρα του ιδρύματος φοίτησης, παράμετρος που μπορεί να επηρεάζει την επίδοσή τους για λόγους, τους οποίους θα αναλύσουμε σε επόμενη ενότητα.

²⁰ Περιλαμβάνονται μόνο όσοι εισήχθησαν στα Τμήματα στα οποία φοίτησαν με πανελλαδικές εξετάσεις.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που αντλήθηκαν από τους φακέλους των φοιτητών, το 37% των πατρικών τους οικογενειών διέμενε στην περιοχή της έδρας των ιδρυμάτων στα οποία φοιτούσαν/φοίτησαν τα άτομα του δείγματος ή σε κοντινή απόσταση (μέχρι 50 χιλιόμετρα), το 56,6% εκτός της έδρας του ιδρύματος φοίτησης, το 4,8% στην Κύπρο και για το 1,6% ή δεν υπήρχαν στοιχεία ή διέμεναν σε ξένη χώρα.

7.2. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

7.2.1. Ποσοστά αποπεράτωσης των σπουδών

Πριν παρουσιάσουμε τις συσχετίσεις μεταξύ των μεταβλητών, που αφορούν τις βαθμολογικές επιδόσεις των ατόμων του δείγματος, κρίναμε σκόπιμο να σχολιάσουμε τις διαφοροποιήσεις, που εμφανίζονται τόσο μεταξύ των επιμέρους Τμημάτων ως προς τη λήψη πτυχίου από όσους εισήχθησαν σ' αυτά, όσο και μεταξύ των διαφόρων κλάδων σπουδών. Αναφέραμε ήδη ότι στο σύνολο του δείγματος το 65,4% των αντίστοιχων ατόμων είχαν λάβει πτυχίο μέχρι το χρόνο διεξαγωγής της έρευνας.²¹ Σημειώσαμε, επίσης, ότι από τους εγγραφέντες το 2001-02 στα Τμήματα, που καλύπτει το δείγμα, ποσοστό της τάξης του 77,9% είχαν λάβει πτυχίο, ενώ μεταξύ αυτών που γράφτηκαν το 2006-07 οι πτυχιούχοι αντιστοιχούσαν στο 53,2%. Ανάλογη διαφοροποίηση, με ελάχιστες εξαιρέσεις, παρατηρείται και στο επίπεδο των επιμέρους Τμημάτων.

Διατυπώσαμε, επίσης, την υπόθεση ότι η διαφορά αυτή οφείλεται, πιθανόν, στην άνιση χρονική απόσταση των δύο ετών της Α' εγγραφής στα Α.Ε.Ι. (2001 και 2006) από την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας. Ίσως, όμως, η εν λόγω απόκλιση να έχει σχέση και με άλλους παράγοντες, όπως το υπαινιχθήκαμε, θέτοντας τα ερωτήματα στα οποία επιδιώκει να απαντήσει η παρούσα έρευνα (π.χ. τις διαφορές στο σύστημα επιλογής).

Για να διερευνήσουμε την παραπάνω υπόθεση, ακολουθήσαμε την παρακάτω διαδικασία. Αναλύσαμε τα δεδομένα μόνον όσων εισήλθαν στα αντίστοιχα Τμήματα με πανελλαδικές εξετάσεις, αποκλείοντας όσους είχαν εισαχθεί σ' αυτά με άλλους τρόπους (π.χ. με μετεγγραφές, με κατατακτήριες ή με παγκύπριες εξετάσεις κτλ.).²² Κατόπιν, υπολογίσαμε πόσα από τα εναπομείναντα άτομα των δύο χρονολογικών σειρών (εγγραφέντες το 2001-02 και το 2006-07) είχαν ολοκληρώσει τις σπουδές τους μέσα σε διάστημα ίσο ή μικρότερο των 6 ετών και για τις δύο κατηγορίες των εξεταζομένων. Με τον τρόπο αυτό εξουδετερώσαμε το διαφοροποιητικό ρόλο του παράγοντα: «άνιση χρονική απόσταση» των δύο υπό εξέταση δειγμάτων από τη χρονολογία διεξαγωγής της έρευνας. Με βάση τη διαδικασία αυτή, διαπιστώσαμε τα ακόλουθα:

Από το σύνολο των εγγραφέντων στα Α.Ε.Ι., το 2001, εκείνοι που έλαβαν πτυχίο έως και το 2007 (έξι χρόνια μετά την εγγραφή τους) αντιπροσώπευαν το 63,1% του αντίστοιχου δείγματος, ενώ μεταξύ αυτών που γράφτηκαν το 2006 αυ-

²¹ Από τα περισσότερα Τμήματα τα στοιχεία ελήφθησαν περί το τέλος του χειμερινού εξαμήνου του 2012-13.

²² Ο λόγος για τον οποίο προβήκαμε στην αφαίρεση αυτή ήταν η πρόθεσή μας να ελέγξουμε αν τα δύο διαφορετικά συστήματα πρόσβασης στα Α.Ε.Ι. που εφαρμόζονταν το 2001 και το 2006 διαφοροποιούσαν σημαντικά τα ποσοστά επιτυχούς ολοκλήρωσης των σπουδών.

τοί που έως και το 2012 (έξι, επίσης, χρόνια μετά την εγγραφή τους) είχαν καταστεί πτυχιούχοι αντιστοιχούσαν στο 53,5%. Η διαφορά είναι στατιστικά σημαντική ($\chi^2=43,13$, β. ε.=1, $p<.001$).

Αν θεωρήσουμε ότι οι μη ελεγχόμενοι παράγοντες, (π.χ. μικροαποκλίσεις στη δειγματοληψία, κτλ.) δεν επηρεάζουν σημαντικά τη σύνθεση των δύο δειγμάτων, τότε στην παραπάνω διαπίστωση μπορούν να δοθούν οι εξής δύο ερμηνείες:

α) Οι εισαχθέντες στα Α.Ε.Ι. το 2001-02 εξετάστηκαν σε εννέα μαθήματα τόσο της Β΄ όσο και της Γ΄ τάξης του Λυκείου, ενώ αυτοί που εισήχθησαν στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, το 2006-07, εξετάστηκαν σε 6 μαθήματα της Γ΄ τάξης μόνο. Είναι, λοιπόν, πιθανόν η γενικότερη παιδεία που προϋπέθετε η μελέτη εννέα μαθημάτων και η εξέταση, το 2001, σε ευρύτερο φάσμα γνώσεων από ό,τι το 2006 να είχαν θετικότερο αντίκτυπο στην επιτυχή ολοκλήρωση των σπουδών από τα αντίστοιχα άτομα. Αν ισχύει η ερμηνεία αυτή, τότε το σύστημα των εννέα μαθημάτων φαίνεται ότι εξασφάλιζε μεγαλύτερη προγνωστική εγκυρότητα σε σύγκριση με αυτό των έξι μαθημάτων, με βάση το παραπάνω κριτήριο.

β) Η δεύτερη ερμηνεία που μπορεί να δοθεί στο εν λόγω εύρημα σχετίζεται με την οικονομική κρίση, η οποία άρχισε να πλήττει τη χώρα από το 2009 και εξής και, κυρίως, με την αυξανόμενη ανεργία των νέων, περιλαμβανομένων και των πτυχιούχων. Οι δυσάρεστες αυτές καταστάσεις ενδέχεται να μείωσαν το ζήλο ορισμένων φοιτητών και να άμβλυναν σημαντικά την προσπάθειά τους να ολοκληρώσουν εγκαίρως τις σπουδές τους, αφού, κατά μία άποψη, το πτυχίο που θα έπαιρναν δεν θα τους ήταν ιδιαίτερα χρήσιμο. Ας σημειωθεί ότι οι περισσότεροι φοιτητές, που εισήχθησαν στα Α.Ε.Ι. το ακαδημαϊκό έτος 2006-07, έλαβαν πτυχίο μετά το 2009, οπότε η εν λόγω κοινωνικο-οικονομική κρίση βρισκόταν στο αποκορύφωμά της.

Ενδέχεται, τέλος, να ισχύουν και οι δύο από τις παραπάνω ερμηνείες ως προς την προαναφερθείσα διαφορά των ποσοστών ολοκλήρωσης των σπουδών μεταξύ των δύο κατηγοριών των υπό μελέτη ατόμων.

Δυστυχώς, δεν διαθέτουμε άλλα στοιχεία (π.χ. απαντήσεις σε σχετικό ερωτηματολόγιο ή συνεντεύξεις), για να μπορούμε να αποφανθούμε με βεβαιότητα ποια από τις ανωτέρω ερμηνείες ισχύει. Για την οριστική απάντηση στο ζήτημα αυτό είναι απαραίτητη η διεξαγωγή νεότερων ερευνών, οι οποίες μπορούν να πραγματοποιηθούν ακόμη και σε επίπεδο Τμημάτων των Α.Ε.Ι.

Η εξέταση, πάντως, του ζητήματος της επιτυχούς ολοκλήρωσης των σπουδών, σε επίπεδο Τμημάτων ή Πανεπιστημίων ή κλάδων σπουδών δείχνει την ύπαρξη σημαντικών μεταξύ τους αποκλίσεων, ακόμη κι αν περιοριστούμε χωριστά σε καθένα από τα εξεταζόμενα έτη αναφοράς. Ενδεικτικό παράδειγμα αποτελούν τα στοιχεία του πίνακα 7.4, ο οποίος δείχνει τα ποσοστά επιτυχούς αποφοίτησης από τα αντίστοιχα Τμήματα κατά ίδρυμα και επιστημονικό κλάδο. Η κατηγοριοποίηση των Τμημάτων σε κλάδους σπουδών, η οποία έγινε, για να εξασφαλίσουμε μεγαλύτερα δείγματα που θα μας επέτρεπαν να εξαγάγουμε πιο έγκυρα συμπεράσματα, αναφέρεται στο παράρτημα Γ΄. Στο ίδιο παράρτημα (πίνακας 3.1) υπάρχουν λεπτομερέστερα στοιχεία για την επιτυχή ολοκλήρωση των σπουδών ανά Τμήμα.

Πίνακας 7.4
Ποσοστά αποφοίτησης ανά Πανεπιστήμιο και κλάδο σπουδών²³

Πανεπιστήμια/ Ομάδες Τμημάτων	Έτος Α΄εγγραφής		
	2001-02 %	2006-07 %	Σύνολο %
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών			
1. Φιλολογικο-ιστορικές και συναφείς Επιστήμες	85,6	60,7	74,0
2. Νομικές και Πολιτικές Επιστήμες	92,7	76,9	85,0
3. Θετικές Επιστήμες	54,0	32,6	43,6
4. Ιατροφαρμακευτικές επιστήμες	74,3	63,5	69,3
5. Παιδαγωγικές Επιστήμες	93,3	76,7	85,0
6. Ξένες γλώσσες	87,1	60,6	73,4
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης			
1. Φιλολογικο-ιστορικές, Θεολογικές και συναφείς Επιστήμες	58,5	56,6	57,5
2. Νομικές και Πολιτικές Επιστήμες	72,5	55,0	63,7
3. Θετικές Επιστήμες	65,9	48,9	57,0
4. Ιατροφαρμακευτικές Επιστήμες	100	100	100 ²⁴
5. Παιδαγωγικές Επιστήμες	89,6	81,3	85,0
6. Ξένες γλώσσες	68,8	47,5	59,1
Πανεπιστήμιο Πατρών			
1. Φιλολογικο-ιστορικές και συναφείς Επιστήμες	96,6	0,0 ²⁵	48,3
2. Οικ/μικές Επιστήμες & Επ. Διοίκησης	50,0	53,3	51,7
Πανεπιστήμιο Κρήτης			
1. Φιλολογικο-ιστορικές και συναφείς Επιστήμες	89,7	51,7	70,7
2. Θετικές Επιστήμες	88,3	36,1	62,0
4. Ιατροφαρμακευτικές Επιστήμες	90,2	65,5	80,0
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας			
1. Ιατροβιοτεχνολογικές Επιστήμες	91,5	71,7	81,5
2. Τεχνολογικές Επιστήμες	59,0	36,7	43,3
3. Λοιπές Επιστήμες (Γεωπονία, Φυτική Παρ/γη και Αγρ. Περ.)	96,8	72,4	85,0
4. Παιδαγωγικές Επιστήμες	100	83,3	91,7
Πανεπιστήμιο Θράκης			
1. Τεχνολογικές Επιστήμες	80,0	63,3	71,7
2. Νομικές και Πολιτικές Επιστήμες	76,7	60,0	68,3
Πανεπιστήμιο Αιγαίου			
1. Θετικές Επιστήμες	90,9	33,3	63,5

²³ Στην πλειονότητα των πινάκων τα δεδομένα της έρευνας παρουσιάζονται, τόσο κατά έτος Α΄εγγραφής των αντίστοιχων ατόμων στα Α.Ε.Ι. (εισαχθέντες σ'αυτά τα ακαδημαϊκά έτη 2001-02 και 2006=07), όσο και συνολικά. Για τη συντόμευση των τίτλων των πινάκων και την αποφυγή της επανάληψης της ίδιας στερεότυπης φράσης, το στοιχείο αυτό δεν αναγράφεται στους εν λόγω τίτλους, γίνεται, όμως, παντού σαφές από τις υπάρχουσες σε κάθε πίνακα στήλες.

²⁴ Σε τηλεφωνική επικοινωνία που είχαμε με τη Γραμματεία της Οδοντιατρικής Σχολής του Α.Π.Θ. μετά την επεξεργασία των στατιστικών δελτίων (2014), μας ενημέρωσαν ότι τρεις μόνο από το σύνολο των εισαχθέντων στη Σχολή αυτή, το ακαδημαϊκό έτος 2001-02, και δέκα οκτώ από τους εισαχθέντες το 2006-07 δεν είχαν λάβει μέχρι τότε πτυχίο. Κατόπιν αυτών, φαίνεται πιθανή η απουσία μη αποφοιτησάντων από ένα τυχαίο δείγμα τριάντα ατόμων από κάθε έτος.

²⁵ Στο δείγμα που μας εστάλη (βλ. έγγραφο 53/25/1/2013 του Τμήματος) δεν υπήρχε κανένας πτυχιούχος, ο οποίος είχε εγγραφεί στο Τμήμα αυτό το 2006-07.

2. Τεχνολογικές Επιστήμες (Μηχανικοί Παραγωγής και Διοίκησης)	96,7	31,7	64,4
Οικον/κό Πανεπιστήμιο Αθηνών/ Πανεπιστήμιο Πειραιώς			
1. Οικ/κές Επ/μες & Επ/μες Διοίκησης	67,3	67,0	67,1
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας			
1. Λοιπές Επιστήμες (Καλλιτεχνικές, Βαλκανικές και συναφείς σπουδές)	86,4	59,3	72,9
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο			
1. Οικονομικές Επιστήμες (Οικιακή Οικονομία και Οικολογία)	75,6	75,0	75,3
2. Λοιπές Επιστήμες (Διαιτολογία και Διατροφή, Γεωγραφία)	72,1	11,4	53,5
Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας			
1. Τεχνολογικές Επιστήμες	50,0	23,3	36,7
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου			
1. Κοινωνική και Εκπαιδευτική Πολιτική	-	20,0	20,0
2. Τεχνολογικές Επιστήμες (Τεχνολογία Υπολογιστών)	-	20,0	20,0
Πολυτεχνείο Κρήτης			
1. Τεχνολογικές Επιστήμες	86,7	16,7	38,5 ²⁶
Ιόνιο Πανεπιστήμιο			
1. Ξένες Γλώσσες	86,7	63,3	75,0
Γενικό σύνολο	77,9	53,2	65,4

Πρέπει να αναφερθεί ότι οι διαφορές μεταξύ των ποσοστών επιτυχούς αποφοίτησης είναι στατιστικά σημαντικές και σε επίπεδο Πανεπιστημίων,²⁷ καθώς και σε επίπεδο Τμημάτων. Λόγω του πλήθους των Τμημάτων, που μνημονεύονται στον εν λόγω πίνακα, δεν αναφέρουμε αναλυτικά στοιχεία σχετικά με τη σημαντικότητα των επιμέρους διαφορών.

Παρ' όλα αυτά, στηριζόμενοι στο συνολικό δείγμα (άθροισμα των εγγραφέντων στα Α.Ε.Ι. το 2001 και το 2006), σημειώνουμε ορισμένες ενδεικτικές παρατηρήσεις²⁸ για τα ποσοστά λήψης πτυχίου, ανάλογα με τον κλάδο σπουδών που είχαν ακολουθήσει τα αντίστοιχα άτομα.

Στα δύο μεγαλύτερα Πανεπιστήμια της χώρας, ήτοι στα Πανεπιστήμια Αθηνών και Θεσσαλονίκης, οι κλάδοι των Θετικών Επιστημών εμφανίζουν ποσοστά ολοκλήρωσης των σπουδών μικρότερα σε σύγκριση με τις λοιπές επιστημονικές κατευθύνσεις. Ιδιαίτερα υψηλά είναι τα ποσοστά των ατόμων που είχαν λάβει πτυχίο από τα παραπάνω ιδρύματα, τα οποία είχαν ακολουθήσει Παιδαγωγικές

²⁶ Το Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πολυτεχνείου Κρήτης ιδρύθηκε το 2004-05. Για το λόγο αυτό δεν υπήρχαν στοιχεία για το έτος 2001-02. Κατά συνέπεια, το ποσοστό του 2001 αφορά μόνο το Τμήμα Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης. Από το δείγμα των 36 ατόμων που γράφτηκαν το 2006 στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ένα μόνο άτομο είχε λάβει πτυχίο έως και το 2012. Το αντίστοιχο ποσοστό για το Τμήμα Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης ήταν 33,3%. Με τη συγχώνευση των δύο Τμημάτων το ποσοστό αποφοίτων από τους εγγραφέντες το 2006 μειώνεται στο 16,7%, γεγονός που επηρεάζει και το αθροιστικό ποσοστό και των δύο ετών.

²⁷ Αφορά μόνο τα ιδρύματα για τα οποία υπάρχουν δεδομένα για δύο τουλάχιστον κλάδους σπουδών.

²⁸ Οι παρατηρήσεις αυτές σημειώνονται με επιφύλαξη, επειδή τα Τμήματα που συγκροτούν ορισμένες από τις εξεταζόμενες κατηγορίες δεν είναι απολύτως τα ίδια. Ανήκουν, όμως, σε συγγενείς επιστημονικούς κλάδους.

Επιστήμες, καθώς και, στην περίπτωση του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Ιατροφαρμακευτικές Επιστήμες (Οδοντιατρική).²⁹

Υψηλά ποσοστά αποφοίτησης χαρακτηρίζουν, γενικώς, όσους σπούδασαν Παιδαγωγικές Επιστήμες και στα υπόλοιπα Πανεπιστήμια που μελετήσαμε, ενώ φαίνεται να ισχύει το αντίστροφο για όσους εισήχθησαν στα Τμήματα των Τεχνολογικών Επιστημών (περιλαμβάνονται και οι Γεωπονικές), με την εξαίρεση του Πανεπιστημίου Θράκης. Υψηλό, όμως, ποσοστό αποφοίτησης εμφανίζεται και στις Ιατρο-βιοτεχνολογικές Επιστήμες του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Στις Φιλολογικο-ιστορικές Επιστήμες, τα σχετικά ποσοστά των ατόμων του αντίστοιχου δείγματος που έλαβαν πτυχίο μπορούν να θεωρηθούν υψηλά τόσο στο Πανεπιστήμιο Αθηνών όσο και σε αυτό της Κρήτης. Στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης το αντίστοιχο ποσοστό είναι μικρότερο και ακόμη πιο χαμηλό εμφανίζεται στο Πανεπιστήμιο Πατρών.³⁰ Η κατηγορία των Νομικών και Πολιτικών Επιστημών παρουσιάζει υψηλότερα ποσοστά επιτυχούς ολοκλήρωσης των σπουδών στο Πανεπιστήμιο Αθηνών απ' ό,τι στα Πανεπιστήμια Θεσσαλονίκης και Θράκης. Η κατηγορία των Οικονομικών και συναφών Επιστημών εμφανίζει ποσοστά επιτυχούς αποφοίτησης που κυμαίνονται από το μέσο επίπεδο (γύρω στο 50%) έως το υψηλό (πάνω από το 75%), αν θεωρήσουμε ότι στην κατηγορία αυτή εντάσσεται και το Τμήμα Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου. Τέλος, οι Ξένες Γλώσσες εμφανίζουν υψηλό ποσοστό πτυχιούχων στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο, αλλά μικρότερο στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Οφείλουμε, επίσης, να τονίσουμε ότι είναι πιθανόν να υπάρχουν μεταξύ αυτών που φέρονται ως μη λαβόντες πτυχίο κάποια άτομα που μετεγγράφηκαν σε άλλα Τμήματα και απέκτησαν, ίσως, εκεί πτυχίο. Η επίδραση, πάντως, ενός τέτοιου ενδεχόμενου στη γενική διαπίστωση, που προκύπτει από τα στοιχεία που μνημονεύθηκαν προηγουμένως, πρέπει να θεωρηθεί μικρή. Οι περισσότεροι αρμόδιοι των Γραμματειών, οι οποίοι δεν είχαν σημειώσει στις παρατηρήσεις του ειδικού εντύπου αν οι μη αποφοιτήσαντες είχαν αλλού μετεγγραφεί, όπως τους είχαμε υποδείξει, μας διαβεβαίωσαν, σε τηλεφωνική επικοινωνία που είχαμε μαζί τους, ότι η συντριπτική πλειονότητα και, σε μερικές περιπτώσεις, το σύνολο σχεδόν όσων δεν είχαν αποφοιτήσει εξακολουθούσαν να είναι ενεργοί φοιτητές.

Η ανομοιογένεια ως προς τα ποσοστά λήψης πτυχίου, που εμφανίζουν τα άτομα τα οποία ακολούθησαν διαφορετικούς κλάδους σπουδών στα επιμέρους Πανεπιστήμια δεν μας επιτρέπει να διατυπώσουμε συμπεράσματα καθολικής ισχύος ακόμη και σε επίπεδο τάσεων, με ελάχιστες εξαιρέσεις (π.χ. για τα Παιδαγωγικά Τμήματα).

Η διακύμανση που εμφανίζεται ως προς τα ποσοστά επιτυχούς αποφοίτησης μεταξύ των διαφόρων ιδρυμάτων αλλά και των επιμέρους επιστημονικών κλάδων υποθέτουμε ότι οφείλεται σε ποικίλους παράγοντες, όπως είναι οι εξής:

²⁹ Ο αντίστοιχος κλάδος στο Πανεπιστήμιο Αθηνών εμφανίζει χαμηλότερο ποσοστό των ατόμων που είχαν λάβει πτυχίο.

³⁰ Στο ίδιο Τμήμα το αντίστοιχο ποσοστό για τους εγγραφέντες το 2001-02 είναι πολύ υψηλό. Το συνολικό όμως ποσοστό μειώνεται, επειδή στο δείγμα του 2006-07 δεν υπήρχαν πτυχιούχοι. Ο λόγος της απουσίας τους μας είναι άγνωστος.

- α) Οι διαφορετικές επίσημες ή ανεπίσημες πολιτικές και μέθοδοι που ακολουθούνται ως προς τα ζητήματα αξιολόγησης των φοιτητών από τα επιμέρους Τμήματα. Ορισμένα Τμήματα Θετικών Επιστημών π.χ. φαίνεται ότι είναι πιο απαιτητικά από τους φοιτητές τους και καθυστερούν περισσότερο από άλλα τη χορήγηση πτυχίου. Αυτό φαίνεται να ισχύει και για μερικά Τμήματα Τεχνολογικών ή άλλων Επιστημών.
- β) Στις πιθανές ανομοιογενείς απαιτήσεις των διαφόρων επιστημονικών κλάδων. Άλλοι απαιτούν π.χ. υποχρεωτικά εργαστήρια ή πρακτικές ασκήσεις και άλλοι όχι. Σε μερικές περιπτώσεις είναι υποχρεωτική η παρουσία των φοιτητών και σε άλλες όχι κ.ά.π.
- γ) Στο γεγονός ότι ακόμη και στις ίδιες κατηγορίες σπουδών τα Τμήματα που εντάσσονται σ' αυτές, ανά Πανεπιστήμιο, δεν είναι απολύτως τα ίδια αν και συγγενεύουν μεταξύ τους. Για το λόγο αυτό παραθέτουμε, συμπληρωματικά, στο Παράρτημα Γ' τον πίνακα 3.1, που παρουσιάζει τα ποσοστά λήψης πτυχίου κατά Τμήμα και όχι κατά κλάδους σπουδών. Από τη μελέτη του προκύπτει η ίδια εικόνα διαφοροποίησης, την οποία έχουμε προηγουμένως σκιαγραφήσει.
- δ) Στις πιθανές μικροδιαφοροποιήσεις ως προς τη δειγματοληψία, με βάση την οποία επιλέχθηκε το δείγμα από κάθε Τμήμα, παρά τις δικές μας ομοιόμορφες υποδείξεις και οδηγίες, αφού αυτή έγινε από διαφορετικά άτομα σε κάθε περίπτωση, τα οποία ήταν αδύνατο να ελέγχουμε, σύμφωνα με όσα αναφέραμε στην περί δειγματοληψίας ενότητα. Θεωρούμε, ωστόσο, διατηρώντας πάντα τις δέουσες επιστημονικές επιφυλάξεις, ότι η συνολική εικόνα που διαμορφώνεται από τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα, καθώς και από αυτά του παραρτήματος Γ' δεν πρέπει να απέχει πολύ από εκείνη της πραγματικότητας. Αν υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις από αυτή, εκτιμούμε ότι αυτές πρέπει να περιορίζονται σε ελάχιστα Τμήματα. Την πεποίθησή μας αυτή στηρίζουμε στον εκ των υστέρων έλεγχο ενδεικτικών περιπτώσεων.

Προς επιβεβαίωση της παραπάνω παραδοχής παραθέτουμε στο παράρτημα Γ' (βλ. πίνακα 3.2) τα επίσημα στοιχεία που μας δόθηκαν από την Υπηρεσία Μηχανοργάνωσης του Πανεπιστημίου Αθηνών σχετικά με τους μη αποφοιτήσαντες από τα Τμήματα του δείγματος, τα οποία συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα.

Αν ταξινομήσουμε κατά κλάδους σπουδών τα Τμήματα αυτά και υπολογίσουμε τα σχετικά ποσοστά, όπως φαίνεται στον πίνακα 7.5, διαπιστώνουμε ότι οι δύο κατανομές, ήτοι τα ποσοστά πτυχιούχων που προκύπτουν από τα στοιχεία της Υπηρεσίας Μηχανοργάνωσης και αυτά που προέρχονται από τη δική μας δειγματοληψία, βρίσκονται πολύ κοντά.

Πίνακας 7.5

Ποσοστά πτυχιούχων από τους εγγραφέντες τα ακαδημαϊκά έτη 2001-02 και 2006-07, στα Τμήματα του Παν/μίου Αθηνών, που συμμετείχαν στο δείγμα της έρευνας, σύμφωνα με τα στοιχεία της Υπηρεσίας Μηχανοργάνωσης και του δείγματος

Κλάδοι σπουδών	Εγγραφέντες το 2001-02		Εγγραφέντες το 2006-07	
	Πτυχιούχοι έως τον Απρίλιο του 2013		Πτυχιούχοι έως τον Απρίλιο του 2013	
	Στοιχεία Μηχαν. %	Δείγμα έρευνας %	Στοιχεία Μηχαν. %	Δείγμα έρευνας %
1. Φιλολογικο-ιστορικές και συναφείς Επιστήμες	83,9	85,6	60,4	60,7
2. Νομικές και Πολιτικές Επιστήμες	86,8	92,7	75,1	76,9
3. Θετικές Επιστήμες	60,4	54,0	29,0	32,6
4. Ιατροφαρμακευτικές επιστήμες	82,3	74,3	64,6	63,5
5. Παιδαγωγικές Επιστήμες	86,9	93,3	84,2	76,7
6. Ξένες Γλώσσες	87,5	87,1	67,1	60,6
Σύνολο	80,3	76,2	58,9	55,4

Δυστυχώς, δεν είχαμε τη δυνατότητα, λόγω έλλειψης στοιχείων, να κάνουμε τον ίδιο συγκριτικό έλεγχο και για τα υπόλοιπα Τμήματα των άλλων Α.Ε.Ι. Υποθέτουμε, πάντως, όπως έχουμε, επανειλημμένως, τονίσει, ότι οι σημαντικές αποκλίσεις και στις περιπτώσεις αυτές δεν θα πρέπει να είναι πολλές, υπόθεση που νομιμοποιεί την ανάλυση των στοιχείων, η οποία ακολουθεί.

7.2.1.1. Σχέση μεταξύ του βαθμού του απολυτηρίου του Λυκείου και της αποπεράτωσης των σπουδών

Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 7.6, ο βαθμός του απολυτηρίου του Λυκείου σχετίζεται σε στατιστικά σημαντικό βαθμό με τη λήψη ή τη μη λήψη πτυχίου. Πιο συγκεκριμένα, όσοι έλαβαν πτυχίο, τόσο στο σύνολο του δείγματος όσο και στα επιμέρους τμήματά του που αναφέρονται στα δύο διαφορετικά έτη της Α΄ εγγραφής στο Πανεπιστήμιο, έχουν υψηλότερους μέσους όρους στους βαθμούς του απολυτηρίου του Λυκείου, σε σύγκριση με τους «λιμνάζοντες» συναδέλφους τους.

Πίνακας 7.6

Μέσοι όροι των βαθμών του απολυτηρίου του Λυκείου, ανάλογα με τη λήψη ή τη μη λήψη πτυχίου

Λήψη πτυχίου	Εγγραφέντες 2001		Εγγραφέντες 2006		Σύνολο ³¹	
	Μ.Ο. βαθμού απολυτηρίου	Πλήθος (N)	Μ.Ο. βαθμού απολυτηρίου	Πλήθος (N)	Μ.Ο. βαθμού απολυτηρίου	Πλήθος (N)
Όχι	16,66	340	17,13	742	16,98	1082
Ναι	17,25	1234	17,70	856	17,43	2090
Σύνολο	17,11	1574	17,44	1598	17,28	3172
Στατιστική σημαντικότητα	F (1, 1572)=30,72 P < .001		F (1, 596)=45,26 P < .001		F (1, 3170)=48,16 P < .001	

Ανάλογη διαπίστωση προκύπτει για τις περισσότερες κατευθύνσεις σπουδών από τα στοιχεία και του επόμενου πίνακα 7.7, ο οποίος παρουσιάζει τους μέσους όρους των βαθμών του απολυτηρίου του Λυκείου των ατόμων του συνολικού δείγματος (2001+2006) ανά επιστημονικούς κλάδους. Σε όλες τις περιπτώσεις, πλην των Ψυχοπαιδαγωγικών Επιστημών ο μέσος όρος των βαθμών του απολυτηρίου όσων είχαν λάβει πτυχίο μέχρι τη διεξαγωγή της παρούσας έρευνας είναι μεγαλύτερος του αντίστοιχου μέσου όρου αυτών που δεν είχαν λάβει.

Πίνακας 7.7

Μέσοι όροι (Μ) των βαθμών του απολυτηρίου του λυκείου και λήψη πτυχίου ανά επιστημονικές περιοχές

Επιστημονικές περιοχές	Σύνολο(2001-02 +2006-07)				
	Λήψη πτυχίου				
	Όχι		Ναι		Στ.σημ.
	Μ	N	Μ	N	p
1. Φιλ/γικο-ιστορικές, Θεολ/κές και συναφείς Επιστήμες	16,06	134	16.77	261	p< .001
2. Νομικές και Πολιτικές Επιστήμες	17.51	75	18.35	159	p< .001
3. Θετικές Επιστήμες	17.35	288	17.65	327	p< .005
4. Ιατροφαρμακευτικές και συναφείς Επιστήμες	18.43	71	18.80	297	p< .05
5. Ψυχοπαιδαγωγικές Επιστήμες	17.02	35	16.79	232	p> .05
6. Οικονομικές Επιστήμες & Επιστήμες Διοίκησης	16.87	110	17.35	224	p> .05
7. Τεχνολογικές Επιστήμες	17.19	178	17.46	165	p> .05
8. Ξένες Γλώσσες	16.15	101	16.40	238	p> .05
9. Λοιπές Επιστήμες	16.26	90	17.14	187	p< .001

Η διαφορά, όμως, μεταξύ των συγκρινόμενων μέσων όρων δεν είναι στατιστικά σημαντική για τέσσερις κατηγορίες επιστημονικών κλάδων και συγκεκριμένα σ'αυτές των Ψυχοπαιδαγωγικών, των Οικονομικών και των Τεχνολογικών Επιστημών, καθώς, καθώς και σε εκείνη των Ξένων Γλωσσών. Αυτό δείχνει ότι η τάση προς διαφοροποίηση δεν είναι πολύ ισχυρή, στοιχείο που επιβεβαιώνεται και από το γεγονός ότι σε επίπεδο Τμημάτων, όπου τα δείγματα είναι μικρά, οι δια-

³¹ Σε 143 περιπτώσεις υπήρχε απουσία σχετικών δεδομένων. Η σημείωση ισχύει και για τον επόμενο πίνακα.

φορές ανάμεσα στους συγκρινόμενους μέσους όρους δεν είναι στατιστικά σημαντικές. Για το λόγο αυτό δεν σχολιάζονται εδώ. Σημειώνουμε μόνο ότι, από την άποψη της πρόγνωσης της έγκαιρης ολοκλήρωσης των σπουδών, ο βαθμός του απολυτηρίου των αντίστοιχων ατόμων παρέχει κάποια ένδειξη, αλλά δεν φαίνεται να είναι πολύ ισχυρή, ώστε να καλύπτει όλες τις περιπτώσεις.

Η λήψη ή μη πτυχίου κατά το διάστημα που καλύπτει η έρευνα σχετίζεται και με άλλους παράγοντες στους οποίους θα αναφερθούμε σε επόμενες ενότητες.

7.2.1.2. Σχέση μεταξύ της επίδοσης στις πανελλαδικές εξετάσεις και της αποπεράτωσης των σπουδών

Εάν οι επιδόσεις στις πανελλαδικές εξετάσεις³² έχουν υψηλή προγνωστική εγκυρότητα, τότε θα πρέπει όσοι λαμβάνουν πτυχίο και μάλιστα στον προβλεπόμενο αριθμό εξαμήνων να εμφανίζουν υψηλότερες επιδόσεις στις εξετάσεις αυτές, παρά το γεγονός ότι, κατά το διάστημα που παρεμβάλλεται από τις εισαγωγικές εξετάσεις έως τη λήψη πτυχίου, υπεισέρχονται, όπως έχουμε ήδη υπογραμμίσει, ποικίλοι παράγοντες, ακόμη και τυχαία γεγονότα, που μπορούν να επηρεάσουν την επιτυχή ολοκλήρωση των σπουδών.

Με βάση την παραπάνω σκέψη διαμορφώσαμε τον πίνακα 7.8, ο οποίος δείχνει τη σχέση αυτή για τις δύο ομάδες των εξεταζόμενων ατόμων (εισαχθέντες το 2001-02 και 2006-07), καθώς και για το σύνολο του δείγματος.

Πίνακας 7.8

Μέσοι όροι των γενικών βαθμών πρόσβασης, ανάλογα με τη λήψη ή τη μη λήψη πτυχίου

Λήψη πτυχίου	Εγγραφέντες 2001		Εγγραφέντες 2006		Σύνολο ³³	
	Μ.Ο. βαθμού πρόσβασης	Πλήθος (N)	Μ.Ο. βαθμού πρόσβασης	Πλήθος (N)	Μ.Ο. βαθμού πρόσβασης	Πλήθος (N)
Όχι	16,14	234	16,20	628	16,18	862
Ναι	16,60	947	16,66	706	16,23	1653
Σύνολο	16,51	1181	16,43	1334	16,47	2515
Στατιστική σημαντικότητα	F (1, 1179)=9,56 P< .005		F (1, 1332)=16,54 P< .001		F (1, 2413)=26,83 P< .001	

Από τα στοιχεία του εν λόγω πίνακα συνάγεται ότι, με βάση το σύνολο των δειγμάτων των ετών 2001-02 και 2006-07, όσοι είχαν λάβει πτυχίο έχουν, σε όλες τις περιπτώσεις, ελαφρά υψηλότερο μέσο όρο των γενικών βαθμών πρόσβασης σε σύγκριση με αυτούς που δεν είχαν λάβει πτυχίο. Αν και οι διαφορές αυτές δεν είναι μεγάλες, ο στατιστικός έλεγχος, που έγινε με το κριτήριο της απλής ανάλυσης της διακύμανσης, έδειξε ότι είναι στατιστικά σημαντικές με πιθανότητα λάθους από .001 έως .005.

Οι μικρές διαφορές στους μέσους όρους των βαθμών πρόσβασης δεν συνηγορούν ούτε υπέρ μιας ισχυρής σχέσης μεταξύ των εξεταζόμενων μεταβλητών, ούτε υπέρ της υπόθεσης ότι τα συστήματα πρόσβασης του 2001-02 και του 2006-07 διαφοροποιούνται σε μεγάλο βαθμό μεταξύ τους από την άποψη αυτή.

³² Υπενθυμίζουμε στον αναγνώστη ότι αναφερόμαστε στο σύστημα των πανελλαδικών εξετάσεων και όχι στο γραπτό βαθμό που προκύπτει από τις εξετάσεις αυτές (βλ. υποσημείωση 1).

³³ Σε 800 περιπτώσεις δεν υπήρχαν στοιχεία για το βαθμό πρόσβασης (εισαχθέντες με κατατακτήριες εξετάσεις, Κύπριοι, αλλοδαποί, απόφοιτοι παλαιών ετών, μη συμπληρωθέντα από Γραμματείες).

Ας δούμε, όμως, πώς διαμορφώνονται τα πράγματα υπό το πρίσμα αυτό κατά Τμήμα φοίτησης και κατά επιστημονικό κλάδο, αρχίζοντας από τα πρώτα. Η εξέταση γίνεται επί του συνολικού δείγματος, για να υπάρξουν ικανοποιητικά σε μέγεθος δείγματα, με όλες τις επιστημονικές επιφυλάξεις που έχουμε ήδη μνημονεύσει.

Πίνακας 7.9

Μέσοι όροι των γενικών βαθμών πρόσβασης και λήψη πτυχίου ανά Τμήμα και Πανεπιστήμιο

Πανεπιστήμια/Τμήματα	Σύνολο (2001-02 +2006-07)			
	Λήψη πτυχίου			
	Όχι		Ναι	
	Μ.Ο	N	Μ.Ο	N
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών				
1. Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής, Ψυχολογίας ³⁴	16,34	11	15,64	48
2. Φιλολογίας	17,11	10	17,05	50
3. Ιστορίας-Αρχαιολογίας	15,30	24	16,29**	32
4. Αγγλικής Γλώσσας & Φιλολογίας	16,96	13	16,40	60
5. Γερμανικής Γλώσσας & Φιλολογίας	13,35	35	13,98	77
6. Μαθηματικών	16,93	39	17,08	48
7. Φυσικής	16,77	51	17,31	26
8. Πληροφορικής & Τηλεπικοινωνιών	18,31	28	18,01	27
9. Ιατρικής	19,46	17	19,39	51
10. Φαρμακευτικής	18,58	13	18,46	30
11. Νομικής	18,76	8	18,69	57
12. Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης	18,08	9	16,52 **	49
Υποσύνολο	16.75	258	16.86	555
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης				
13. Φιλολογίας	-	-	17.31	25
14. Γαλλικής Γλώσσας & Φιλολογίας	13.61	31	12.67*	51
15. Ψυχολογίας	17.39	6	17.10	46
16. Θεολογίας	12.74	35	12.51	27
17. Φυσικής	16,45	39	16.96	34
18. Χημείας	16,69	22	16.72	52
19. Νομικής	17.80	13	18.17	23
20. Οδοντιατρικής	-	-	18.78	40
21. ΤΕΦΑΑ	13,46	7	13.11	39
Υποσύνολο	15.08	153	17.29	337
Πανεπιστήμιο Πατρών				
22. Φιλολογίας	16.24	30	16.21	22
23. Οικονομικών Επιστημών	16.06	14	15.66	14
Υποσύνολο	16.19	44	16.00	36
Πανεπιστήμιο Κρήτης				
24. Ιστορίας -Αρχαιολογίας	13.91	17	14.03	35
25. Βιολογίας	17.47	19	17.80	21
26. Επιστήμης Υπολογιστών	16.63	18	17.75*	31
27. Ιατρικής	18.67	12	18.88	38
Υποσύνολο	16.48	66	17.06	125

³⁴ Σε κάθε περίπτωση υπονοείται η λέξη: Τμήμα. Η σημείωση ισχύει και για άλλους αντίστοιχους πίνακες.

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας				
28. Μηχ/κών Ηλεκ/γων Η.Υ., Τηλ/νιών και Δικτύων	17.71	18	18.11	17
29. Γεωπονίας, Φυτικής Παραγωγής και Αγροτικού Περιβάλλοντος	14.80	1	16.15	4
30. Ιατρικής	18.48	8	19.10	22
31. Βιοχημείας- Βιοτεχνολογίας	17.20	2	17.37	43
32. Ειδικής Αγωγής	19.10	2	16.04**	42
Υποσύνολο	17.87	31	17.29	128
Πανεπιστήμιο Θράκης				
33. Πολιτικών Μηχανικών	18.19	8	18.15	29
34. Νομικής	17.74	17	17.60	28
Υποσύνολο	17.89	26	17.88	56
Πανεπιστήμιο Αιγαίου				
35. Μαθηματικών	15.30	23	15.51	40
36. Οικονομίας και Διοίκησης	15.41	20	15.99	37
Υποσύνολο	15.35	43	15.74	77
Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών				
37. Οικονομικής Επιστήμης	16.98	13	17.46	54
38. Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων	16.99	9	17.74*	46
Υποσύνολο	16.99	22	17.59	100
Πανεπιστήμιο Πειραιώς				
39. Οικονομικής Επιστήμης	16.06	24	16.67	23
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας				
40. Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατ. Σπουδών	15.23	16	14.84	6
41. Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης	15.59	5	16.24	37
Υποσύνολο	15.31	21	16.16	43
Ιόνιο Πανεπιστήμιο				
42. Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας	16.42	10	17.38	39
Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας				
43. Μηχανολόγων Μηχανικών	15.83	32	16.16	21
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο				
44. Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας	15.24	16	14.81	46
45. Επιστήμης Διαιτολογίας και Διατροφής	17.18	3	18.38	29
46. Γεωγραφίας	13.98	41	14.97*	17
Υποσύνολο	14.48	60	15.98	92
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου				
47. Κοινωνικής και Εκπαιδ/κής Πολιτικής	15.04	13	14.84	6
48. Επιστήμης και Τεχνολογίας Υπολογιστών	16.45	19	16.28	5
Υποσύνολο	15.88	32	15.49	11
Πολυτεχνείο Κρήτης				
49. Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης	16,10	15	17.04	9
50. Αρχιτεκτόνων Μηχανικών	17,60	26	-	-
Υποσύνολο	17.05	41	-	9
Γενικό σύνολο	16.16	862	1662**	1653

* = $p < .05$, ** = $p < .001$

Από τα στοιχεία του πίνακα 7.9 συνάγεται ότι, με την εξαίρεση ελάχιστων περιπτώσεων, η λήψη ή η μη λήψη πτυχίου δεν διαφοροποιεί σε στατιστικά σημαντικό βαθμό το γενικό βαθμό πρόσβασης, όταν εξετάζεται σε επίπεδο Τμήμα-

τος. Άρα, η ισχύς της προγνωστικής εγκυρότητας των επιδόσεων που προκύπτουν από το σύστημα των πανελλαδικών εξετάσεων είναι μικρή, όπως τονίσαμε και προηγουμένως, με αποτέλεσμα να χάνει τη στατιστική της σημαντικότητα σε μικρά δείγματα, αν και σε πολλά Τμήματα παρατηρείται μια τάση οι βαθμοί πρόσβασης όσων δεν είχαν πάρει πτυχίο να είναι κάπως μικρότεροι εκείνων που είχαν λάβει πτυχίο. Εντύπωση, πάντως, προκαλεί η διαπίστωση ότι υπάρχουν μερικά Τμήματα, στα οποία οι μη λαβόντες πτυχίο έχουν υψηλότερους μέσους όρους των γενικών βαθμών πρόσβασης, σε σύγκριση με αυτούς όσων είχαν λάβει πτυχίο, αν και οι σχετικές διαφορές αποδεικνύονται στατιστικά ασήμαντες.

Ας δούμε, όμως, τι συμβαίνει, όταν τα δεδομένα της έρευνας εξετάζονται σε επίπεδο επιστημονικών κλάδων στο οποίο τα δείγματα γίνονται μεγαλύτερα.

Πίνακας 7.10

Μέσοι όροι (Μ) των γενικών βαθμών πρόσβασης, ανάλογα με τη λήψη ή μη λήψη πτυχίου ανά Πανεπιστήμιο και επιστημονικό κλάδο (N=πλήθος)

Πανεπιστήμια/ Ομάδες Τμήματα	Έτος Α' εγγραφής 2001-02				Έτος Α' εγγραφής 2006-07				Σύνολο (2001-02 +2006-07)			
	Λήψη πτυχίου				Λήψη πτυχίου				Λήψη πτυχίου			
	Όχι		Ναι		Όχι		Ναι		Όχι		Ναι	
	M	N	M	N	M	N	M	N	M	N	M	N
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών												
1. Φιλολογικο-ιστορικές και συναφείς Επιστήμες	16,18	13	16,45	79	15,87	32	16,18	51	15,95	45	16,34	130
2. Νομικές και Πολιτικές Επιστήμες	18,67	2	18,75	30	18,82	6	18,48	27	18,78	8	18,62	57
3. Θετικές Επιστήμες	17,21	47	17,27	67	17,18	71	17,62	34	17,19	118	17,39	101
4. Ιατροφαρμακευτικές Επιστήμες	19,16	7	19,13	41	19,06	23	18,96	40	19,08	30	19,05	81
5. Παιδαγωγικές Επιστήμες	14,90	2	15,19	27	18,98	7	18,16	22	18,08	9	16,52*	49
6. Ξένες Γλώσσες	12,98	10	15,10*	77	14,53	38	14,96	60	14,35	48	15,04***	137
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης												
1. Φιλολογικο-ιστορικές, Θεολογικές και συναφείς Επιστήμες	12,64	14	14,60*	24	12,81	21	15,00**	28	12,74	35	14,82***	52
2. Νομικές και Πολιτικές Επιστήμ.	17,18	4	18,28	13	18,09	9	18,04	10	17,81	13	18,17	23
3. Θετικές Επιστήμες	16,35	22	16,94*	48	16,64	39	16,66	38	16,54	61	16,82	86
4. Ιατροφαρμακευτικές Επιστ.	-	-	18,98	19	-	-	18,59	21	-	-	18,78	40
5. Παιδαγωγικές Επιστήμες	16,63	6	14,88	47	14,13	7	15,74	38	15,28	13	15,27	85
6. Ξένες Γλώσσες	12,57	10	12,92	32	14,11	21	12,24*	19	13,61	31	12,67	51
Πανεπιστήμιο Πατρών												
1. Φιλολογικο-ιστορικές και συναφείς Επιστήμες	14,68	1	16,21	22	16,29	29	-	-	16,24	30	16,21	22
2. Οικονομικές Επιστήμες & Επιστήμες Διοίκησης	16,55	6	15,04	5	15,70	8	15,98	9	16,06	14	15,66	14
Πανεπιστήμιο Κρήτης												
1. Φιλολογικο-ιστορικές και συναφείς Επιστήμες	13,92	3	14,10	21	13,91	14	13,93	14	13,91	17	14,03	35
2. Θετικές Επιστήμες	17,96	2	18,04	38	17,01	35	17,03	14	17,06	37	17,77***	52
3. Ιατροφαρμακευτικές Επιστ.	16,43	2	18,95	20	18,67	10	18,80	18	18,67	12	18,88	38

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας												
1. Ιατρο-βιοτεχνολογικές Επιστ.	18,43	2	18,14	39	18,17	8	17,68	26	18,22	10	17,95	65
2. Λοιπές (Γεωπονικές) Επιστήμες	14,80	1	16,15	4	-	-	-	-	14,80	1	16,15	4
3. Τεχνολογικές Επιστήμες	18,45	10	18,40	6	16,38	8	17,95***	11	17,71	18	18,1	17
4. Παιδαγωγικές Επιστήμες	-	-	15,29	22	19,1	2	16,88***	20	19,10	2	16,04***	42
Πανεπιστήμιο Θράκης												
1. Νομικές και Πολιτικές Επιστ.	17,66	7	17,51	16	17,80	10	17,73	12	17,74	17	17,60	28
2. Τεχνολογικές Επιστήμες	-	-	18,03	14	18,19	8	18,28	15	18,19	8	18,15	29
Πανεπιστήμιο Αργαίου												
1. Θετικές Επιστήμες	14,98	3	15,68	30	15,35	20	15,00	10	15,31	23	15,51	40
2. Τεχνολογικές Επιστ. (Μηχ. Παραγωγής & Διοίκησης)	16,82	1	16,29	28	15,33	19	15,05	9	15,41	20	15,99	37
Οικον. Πανεπιστήμιο Αθηνών/ Πανεπιστήμιο Πειραιώς												
1. Οικονομικές Επιστήμες & Επιστήμες Διοίκησης	17,39	20	17,73	58	16,36	26	17,13***	65	16,81	46	17,42***	123
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας												
1. Λοιπές Επιστήμες	14,80	1	14,52	17	15,34	20	15,73	26	15,31	21	16,16	43
Πανεπιστήμιο Δυτ. Μακ/νιας												
1. Τεχνολογικές Επιστήμες	15,36	15	15,78	15	17,00	17	17,10	6	15,83	32	16,16	21
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο												
1. Οικονομικές Επιστήμες (Οικιακή Οικονομία)	14,90	8	15,03	24	15,58	8	14,58*	22	15,24	16	14,82	46
2. Λοιπές Επιστήμες (Διαιτολογία και Γεωγραφία)	15,01	13	16,97	42	13,86	31	18,68***	4	14,20	44	17,12***	46
Ιόνιο Πανεπιστήμιο												
1. Ξένες Γλώσσες	18,60	2	17,35	22	15,88	8	17,41	17	16,42	10	17,38	39
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου												
1. Νομικές και Πολιτικές Επιστ.	-	-	-	-	15,05	13	14,84	6	15,05	13	14,84	6
2. Τεχνολογικές Επιστήμες	-	-	-	-	16,45	19	16,28	5	16,45	19	16,28	5
Πολυτεχνείο Κρήτης												
1. Τεχνολογικές Επιστήμες ³⁵	-	-	-	-	17,05	41	17,08	9	17,05	41	17,08	9

*= $p < .05$ **= $p < .01$ ***= $p < .005$ ****= $p < .001$

Η εξέταση των στοιχείων του πίνακα 7.10 δείχνει ότι στις περισσότερες περιπτώσεις ο μέσος όρος του γενικού βαθμού πρόσβασης που προκύπτει από το σύνολο των μαθημάτων, τα οποία εξετάζονται στις πανελλαδικές εξετάσεις είναι κατά τι μεγαλύτερος μεταξύ αυτών που έχουν λάβει πτυχίο σε σύγκριση με το μέσο όρο της αντίθετης κατηγορίας. Οι εξαιρέσεις από τη γενική αυτή τάση, η οποία παρατηρείται τόσο κατά την εξέταση των δεδομένων της έρευνας κατά τα έτη αναφοράς όσο και στο συνολικό δείγμα, είναι λίγες. Διαπιστώνουμε, ωστόσο, ότι οι διαφορές των μέσων όρων των γενικών βαθμών πρόσβασης μεταξύ αυτών που είχαν λάβει πτυχίο και των «λιμναζόντων» φοιτητών είναι στατιστικά σημαντικές σε λιγοστά Τμήματα. Η παρατήρηση αυτή ισχύει και για τις διαφορές που παρατηρούνται στο συνολικό δείγμα και των δύο ετών αναφοράς, όπου τα δείγματα

³⁵ Δεν υπήρχαν στοιχεία σχετικά με τους βαθμούς πρόσβασης στο Τμήμα Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης, ενώ το Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών λειτούργησε μετά το 2005.

κατά Τμήμα είναι μεγαλύτερα. Τα δεδομένα αυτά ενισχύουν την άποψη ότι οι επιδόσεις που προκύπτουν από τις διαδικασίες των πανελλαδικών εξετάσεων έχουν κάποια συσχέτιση με την ευδοκίμηση των σπουδών στα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα, ωστόσο η σχέση αυτή δεν φαίνεται να είναι πολύ ισχυρή, με συνέπεια να μην εμφανίζεται στατιστικά σημαντική σε μικρά δείγματα. Δεν υπάρχουν, επίσης, επαρκείς αποδείξεις που να μας επιτρέπουν να ισχυριστούμε ότι τα δύο συστήματα πρόσβασης (2001 και 2006) εμφανίζουν σταθερή τάση διαφοροποίησης. Απλώς, τα Τμήματα με στατιστικά σημαντικές διαφορές είναι περισσότερα στο δείγμα του 2006-07, τάση που ίσως οφείλεται στο ότι ο αριθμός εκείνων που δεν είχαν λάβει πτυχίο από τη συγκεκριμένη κατηγορία είναι μεγαλύτερος σε σχέση με αυτό του δείγματος του 2001-02.

Εκτιμώντας ότι, λόγω μεγέθους των δειγμάτων, οι παραπάνω διαφορές πρέπει να είναι πιο εμφανείς ανάμεσα στις κατευθύνσεις σπουδών στο σύνολο των εξεταζόμενων Α.Ε.Ι. προβήκαμε στη σύνταξη του πίνακα 7.11, ο οποίος παρουσιάζει τα αποτελέσματα της ομαδοποίησης αυτής.

Πίνακας 7.11

Μέσοι όροι (M) των γενικών βαθμών πρόσβασης και λήψη πτυχίου ανά επιστημονικές περιοχές

Επιστημονικές περιοχές	Έτος Α' εγγραφής 2001-02				Έτος Α' εγγ/φής 2006-07				Σύνολο(2001-02 +2006-07)			
	Λήψη πτυχίου				Λήψη πτυχίου				Λήψη πτυχίου			
	Όχι		Ναι		Όχι		Ναι		Όχι		Ναι	
	N	M	N	M	N	M	N	M	N	M	N	M
1. Φιλ/γικο-ιστορικές, Θεολ/κές και συναφείς Επιστήμες	31	14,25	146	15,77*	96	15,04	93	15,49	127	14,86	239	15,66***
2. Νομικές και Πολιτικές Επιστήμες	13	17,67	59	18,31*	38	17,09	55	17,84**	51	17,23	114	18,08***
3. Θετικές Επιστήμες	74	16,88	183	17,08	165	16,79	96	16,88	239	16,82	279	17,02
4. Ιατροφαρμακευτικές και συναφείς Επιστήμες	11	19,00	119	18,75	41	18,79	105	18,54	52	18,83	224	18,65
5. Ψυχο-παιδαγωγικές Επιστήμες	8	16,20	96	15,06	16	16,87	80	16,69	24	16,65	176	15,80
6. Οικονομικές Επιστήμες & Επιστήμες Διοίκησης	34	16,66	87	16,83	42	16,86	96	16,44	76	16,34	183	16,23
7. Τεχνολογικές Επιστήμες	26	16,61	63	16,76	112	16,61	55	17,15**	138	16,61	118	16,94
8. Ξένες Γλώσσες	22	13,34	131	14,95**	67	14,56	96	14,86	89	14,33	227	14,91
9. Λοιπές Επιστήμες	15	14,98	63	6,80***	51	14,41	30	16,13***	66	14,56	93	16,58***

* = $p < .05$, ** = $p < .01$, *** = $p < .001$

Διαπιστώνεται και πάλι ότι, παρά την αύξηση του πλήθους των συγκρινόμενων δειγμάτων, τόσο ανά έτος εγγραφής όσο και συνολικά, στους περισσότερους κλάδους σπουδών δεν υπάρχουν διαφορές στατιστικά σημαντικές στους μέσους όρους των γενικών βαθμών πρόσβασης μεταξύ αυτών που είχαν πάρει και εκείνων που δεν είχαν πάρει πτυχίο μέχρι τη χρονολογία διεξαγωγής της έρευνας. Επαναβεβαιώνεται, πάντως, η ύπαρξη κάποιας τάσης, σύμφωνα με την οποία όσοι έλαβαν πτυχίο είχαν υψηλότερο μέσο όρο των βαθμών πρόσβασης, σε σύγκριση με τους άλλους, αν και εμφανίζονται αρκετές περιπτώσεις στις οποίες οι μη λα-

βόντες πτυχίο έχουν επίδοση στις πανελλαδικές εξετάσεις καλύτερη από τους πτυχιούχους.

7.2.2. Μέσος όρος των βαθμών πτυχίου κατά Τμήμα

Ο μέσος όρος των βαθμών των πτυχίων που χορηγήθηκαν από τα Τμήματα, τα οποία περιλαμβάνονται στην έρευνά μας στους εγγραφέντες σ' αυτά κατά τα ακαδημαϊκά έτη 2001-02 και 2006-07, παρουσιάζεται αναλυτικά στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 7.12
Μέσοι όροι των βαθμών πτυχίου ανά Τμήμα³⁶

Ιδρύματα/ Σχολές	Τμήματα	Εγγραφέντες το 2001-02		Εγγραφέντες το 2006-07		Σύνολο	
		Μ.Ο.	N	Μ.Ο.	N	Μ.Ο.	N
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών							
Φιλοσοφική Σχολή	1. Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής, Ψυχολογίας	7,00	33	6,86	15	6,96	48
» »	2. Φιλολογίας	7,13	26	6,96	24	7,05	50
» »	3. Ιστορίας-Αρχαιολογίας	7,18	24	7,38	11	7,24	35
» »	4. Αγγλικής Γλώσσας & Φιλολογίας	7,20	30	7,41	30	7,30	60
» »	5. Γερμανικής Γλώσσας & Φιλολογίας	7,40	51	7,46	30	7,42	81
Σχολή Θετικών Επιστημών	6. Μαθηματικών	6,50	37	6,48	24	6,49	61
» » »	7. Φυσικής	6,64	20	6,89	8	6,71	28
» » »	8. Πληροφορικής & Τηλεπικοινωνιών	7,03	17	7,41	10	7,17	27
Σχολή Επιστημών Υγείας	9. Ιατρική Σχολή	7,96	29	7,81	22	7,89	51
» » »	10. Φαρμακευτικής	6,24	26	6,91	18	6,51	44
Σχολή Ν/κών Οικ/κών και Πολ/κών Επιστημών	11. Νομικής	6,80	38	7,03	30	6,90	68
Ανεξάρτητο Τμήμα	12. Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης	7,96	28	8,30	23	8,11	51
Αριστοτέλειο Πανεπ. Θεσσαλονίκης							
Φιλοσοφική Σχολή	13. Φιλολογίας	6,90	11	7,10	14	7,01	25
» »	14. Γαλλικής Γλώσσας & Φιλολογίας	6,83	33	7,03	19	6,91	52
» »	15. Ψυχολογίας	7,20	40	7,17	39	7,19	79
Θεολογική Σχολή	16. Θεολογίας	7,38	20	7,36	16	7,38	36
Σχολή Θετικών Επι/μών	17. Φυσικής	6,64	23	7,24	14	6,87	37
» » »	18. Χημείας	6,73	31	6,90	30	6,81	61
Νομική Σχολή	19. Νομικής	7,13	29	6,74	22	6,96	51
Οδοντιατρική Σχολή	20. Οδοντιατρικής	6,68	30	6,80	30	6,74	60
Ανεξάρτητο Τμήμα	21. Τ.Ε.Φ.Α.Α.	6,98	29	7,02	22	6,99	51

³⁶ Περιλαμβάνει όλες τις περιπτώσεις για τις οποίες υπήρχαν σχετικά δεδομένα.

Παν/στήμιο Πατρών							
Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών	22. Φιλολογίας	6,93	28	-	-	6,93	28
Ανεξάρτητο Τμήμα	23. Οικονομικών Επιστημών	6,63	15	6,78	16	6,71	31
Παν/στήμιο Κρήτης							
Φιλοσοφική Σχολή	24. Ιστορίας- Αρχαιολογίας	6,98	26	6,90	16	6,95	42
Σχολή Θετικών και Τεχν/κών Επιστημών	25. Βιολογίας	6,90	28	7,15	12	6,98	40
» »	26.Επιστήμης Υπολογιστών	7,35	25	7,18	10	7,30	35
» »							
Σχολή Επιστημών Υγείας	27. Ιατρική Σχολή	7,46	37	7,49	19	7,47	56
Παν/μιο Θεσσαλίας							
Πολυτεχνική Σχολή	28. Μηχανικών Ηλεκ/γων Η.Υ., Τηλεπικοινωνιών και Δικτύων	7,11	11	7,33	15	7,24	26
Σχολή Γεωπ/κών Επ/μών	29. Γεωπονίας, Φυτικής Παραγωγής & Αγρ. Περι/τος	6,73	29	7,54	21	7,07	50
Σχολή Επιστημών Υγείας	30. Ιατρική Σχολή	6,91	27	7,41	16	7,10	43
» » »	31. Βιοχημείας-Βιοτεχνολογίας	7,01	27	7,09	27	7,05	54
Σχολή Επιστημών του Ανθρώπου	32. Παιδαγωγικό, Ειδικής Αγωγής.	7,93	30	8,01	25	7,97	55
Παν/μιο Θράκης							
Πολυτεχνική Σχολή	33. Πολιτικών Μηχανικών	7,07	24	7,34	19	7,19	43
Νομική Σχολή	34. Νομικής	6,45	23	6,56	18	6,50	41
Παν/μιο Αιγαίου							
Σχολή Θετικών Επιστ.	35. Μαθηματικών	6,51	30	6,87	10	6,60	40
Σχολή Επιστημών Διοίκησης	36. Μηχανικών Οικονομίας και Διοίκησης	7,29	28	7,23	9	7,28	37
Οικονομικό Παν/μιο Αθηνών							
	37. Οικονομικής Επιστήμης	6,76	30	7,19	30	6,98	60
	38. Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων	7,10	31	7,33	30	7,22	61
Παν/μιο Πειραιώς							
	39. Οικονομικής Επιστήμης	6,35	11	6,41	14	6,38	25
Παν/μιο Μακεδονίας							
	40. Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολ. Σπουδών	7,28	26	7,12	12	7,23	38
	41. Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης	8,73	26	8,43	23	8,59	49
Ιόνιο Παν/στήμιο							
	42. Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας	7,43	26	7,74	18	7,56	44
Παν/μιο Δυτικής Μακεδονίας							
Πολυτεχνική Σχολή	43. Μηχανολόγων Μηχανι-	6,63	15	7,17	7	6,80	22

	κών						
Χαροκόπειο Παν/μιο							
	44. Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας	7,08	31	7,60	30	7,34	61
	45. Επιστήμης Διαιτολογίας και Διατροφής	7,61	36	8,00	4	7,65	40
	46. Γεωγραφίας	6,88	20	-	-	6,88	20
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου							
Σχολή Κοιν/κών και Πολιτικών Επ/μών	47. Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής	-	-	7,12	6	7,12	6
Σχολή Θετικών Επ/μών & Τεχνολογίας	48. Επιστήμης και Τεχνολογίας υπολογιστών	-	-	8,01	6	8,01	6
Πολ/χνείο Κρήτης							
	49. Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης	7,27	26	7,42	10	7,31	36
	50. Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ³⁷	-	-	-	-	-	-
Σύνολο		7,09	1271	7,25	874	7,15	2145

* Όπου δεν αναγράφονται Σχολές, λειτουργούσαν, όταν έγινε η δειγματοληψία (2011) μόνο ανεξάρτητα Τμήματα..

Από τη μελέτη των στοιχείων του παραπάνω πίνακα προκύπτουν τα εξής:

1) Παρατηρούνται για τα ίδια Τμήματα μικρές αποκλίσεις μεταξύ των δύο χρονολογικών σειρών (2001 και 2006), οι οποίες στις περισσότερες περιπτώσεις δεν είναι στατιστικά σημαντικές. 2) Διαπιστώνεται διαφοροποίηση μεταξύ των επιμέρους Τμημάτων όσον αφορά τους μέσους όρους των βαθμών των πτυχίων που χορηγούν. Τους υψηλότερους μέσους όρους εμφανίζουν τα Τμήματα της Ιατρικής, αν εξαιρεθεί το Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης, και ακολουθούν τα Παιδαγωγικά Τμήματα, ενώ τους μικρότερους βαθμούς εμφανίζουν τα Τμήματα των Μαθηματικών, της Φυσικής και της Χημείας, καθώς και ορισμένα Τμήματα Οικονομικών Επιστημών.

Στα περισσότερα Τμήματα παρατηρείται υπεροχή των μέσων όρων των βαθμών πτυχίου όσων πτυχιούχων είχαν εγγραφεί στα Α.Ε.Ι. το 2006-07 σε σύγκριση μ' αυτούς που γράφτηκαν το 2001-02. Η διαφοροποίηση αυτή μπορεί να ερμηνευθεί ως ακολούθως: Εκτιμούμε ότι οι πιο μελετηροί φοιτητές, οι οποίοι τελειώνουν εγκαίρως τις σπουδές τους έχουν καλύτερες επιδόσεις σε σχέση με όσους που παίρνουν καθυστερημένα το πτυχίο τους. Οι τελευταίοι είναι περισσότεροι μεταξύ των εγγραφέντων στα Α.Ε.Ι. το 2001-02 παρά μεταξύ των εγγραφέντων το 2006-07, λόγω της διαφορετικής χρονικής τους απόστασης από την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας (ακαδημαϊκό έτος 2012-13).

Αν εξετάσουμε τους βαθμούς των πτυχίων που χορηγήθηκαν σε διάστημα που ισαπέχει από την πρώτη εγγραφή των δύο κατηγοριών των ατόμων του δείγματος (6 έτη μετά το 2001-02 και 6 έτη μετά το 2006-07), διαπιστώνουμε στο συνολικό

³⁷ Υπήρχε ένας πτυχιούχος μόνο από τους εγγραφέντες το 2006 με βαθμό πτυχίου 8,61.

δείγμα όλων των Τμημάτων σμίκρυνση της διαφοράς των μέσων όρων των βαθμών του πτυχίου μεταξύ των παραπάνω κατηγοριών (2001-02: μέσος όρος βαθμών πτυχίου 7,21 και τυπική απόκλιση 0,73, 2006-07: μέσος όρος 7,26 και τυπική απόκλιση 0,77). Η διαπίστωση αυτή επιβεβαιώνει όσα αναφέραμε προηγουμένως. Παρέχει, ακόμη, ενδείξεις ότι η πρόσβαση στα Α.Ε.Ι. με το σύστημα των 9 μαθημάτων του 2001 δεν έχει θετικότερη επίδραση στο βαθμό πτυχίου, σε σύγκριση με αυτό των 6 μαθημάτων του 2006-07.

Εκείνο, όμως, που έχει ιδιαίτερη σημασία για το σκοπό της παρούσας έρευνας είναι ο προσδιορισμός της σχέσης μεταξύ του βαθμού πτυχίου και των προηγούμενων επιδόσεων των εξεταζόμενων ατόμων. Ας δούμε τι προκύπτει από την εξέτασή της.

Ο βαθμός πτυχίου σχετίζεται σε στατιστικά σημαντικό βαθμό ($p < .01$) θετικά με το βαθμό του απολυτηρίου του Λυκείου ($r = 0,195$ ($N=1231$) για το 2001, $r=0,248$ ($N=855$) για το 2006 και $r=0,228$ ($N=2086$) με βάση το δείγμα των δύο ετών). Εντούτοις, η συσχέτιση αυτή είναι πολύ μικρή και η σημαντικότητά της οφείλεται, πιθανόν, στο μεγάλο μέγεθος των δειγμάτων. Ο βαθμός απολυτηρίου π.χ. για όσους έκαμαν την εγγραφή τους το 2001 εξηγεί μόνο το 4% ($R^2=.04$) της διακύμανσης των βαθμών του πτυχίου τους, ενώ αυτός εκείνων που γράφτηκαν το 2006 εξηγεί το 6% ($R^2=.06$) της διακύμανσης αυτής. Τέλος, ο βαθμός του απολυτηρίου των ατόμων του συνολικού δείγματος ερμηνεύει το 5% ($R^2=.05$) της διακύμανσης των βαθμών του πτυχίου τους, όταν ληφθεί ως μεμονωμένος παράγοντας και δεν συσχετισθεί με άλλες ανεξάρτητες μεταβλητές. Επομένως, ο βαθμός του απολυτηρίου, ως δείκτης πρόγνωσης της επίδοσης των φοιτητών στο Πανεπιστήμιο, έχει μικρή πιθανότητα μακροπρόθεσμης επιβεβαίωσης της σχετικής πρόγνωσης, όταν ως κριτήριο λαμβάνεται ο βαθμός του πτυχίου.

Υπέρ της θέσης αυτής συνηγορεί και το γεγονός ότι οι μέσοι όροι των βαθμών πτυχίου που απονεμήθηκαν από τα 50 Τμήματα σε όσους είχαν αποφοιτήσει από αυτά μέχρι τη διεξαγωγή της έρευνας (και τα δύο έτη αναφοράς συνεξετάζονται) δεν ακολουθούν την ίδια διαφοροποίηση, την οποία εμφανίζουν οι μέσοι όροι πτυχίου. Πιο συγκεκριμένα, διαπιστώνεται ότι σε αρκετές περιπτώσεις οι μέσοι όροι των βαθμών πτυχίου που απονεμήθηκαν από ορισμένα Τμήματα είναι υψηλότεροι των αντίστοιχων μέσων όρων των πτυχίων που χορηγήθηκαν από άλλα με μεγαλύτερους βαθμούς εισαγωγής σ' αυτά. Σε άλλες περιπτώσεις ισχύει το αντίστροφο (βλ. πίνακα 3.3 στο παράρτημα Γ'). Το φαινόμενο αυτό παρατηρείται ακόμη κι αν περιοριστούμε σε ομοειδή ή σε επιστημονικά συγγενή Τμήματα (π.χ. στα Τμήματα των Μαθηματικών ή της Πληροφορικής, στα Τμήματα που προετοιμάζουν Φιλολόγους ή στα Τμήματα Ξένων Γλωσσών κτλ.), οπότε δεν μπορεί κανείς να επικαλεσθεί την ανομοιογένεια των σπουδών μεταξύ των Τμημάτων, για να ερμηνεύσει τη διαπίστωση αυτή.

7.2.3. Συντελεστές συσχέτισης μεταξύ των γενικών βαθμών πρόσβασης και του βαθμού του πτυχίου

Η πιο συνήθης απλή μέθοδος για την αξιολόγηση της προγνωστικής εγκυρότητας των αποτελεσμάτων των εξεταστικών δοκιμασιών είναι, σύμφωνα με όσα αναφέραμε στο πρώτο μέρος της μελέτης αυτής, ο υπολογισμός του συντελεστή συσχέτισης των εν λόγω αποτελεσμάτων με ό,τι έχει καθοριστεί ως κριτήριο απο-

τίμησης της παραπάνω εγκυρότητας. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, κριτήριο για την αξιολόγησή της είναι ο βαθμός του πτυχίου των φοιτητών, ο οποίος αντανακλά την επίδοσή τους σε όλα τα μαθήματα κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους στο Πανεπιστήμιο και αποτιμώμενος παράγοντας είναι ο γενικός βαθμός πρόσβασης.

Οι τιμές του συντελεστή αυτού (Pearson r) παρουσιάζονται, κατά Τμήμα και κατά έτος, στον ακόλουθο πίνακα. Όπου το πλήθος των περιπτώσεων ανά κελίο ήταν μικρότερο του 20 δεν ανεγράφησαν συντελεστές συσχέτισης. Οι συντελεστές με πλήθος περιπτώσεων λιγότερες των 30 παρουσιάζονται με επιφύλαξη και υπό μορφή ενδεικτικών τάσεων, εκτός αν είναι στατιστικά σημαντικές, οπότε μπορούμε να ισχυριστούμε ότι υπάρχει συσχέτιση, με τη λογική ότι, αν η σημαντικότητα διαπιστώνεται στα μικρά δείγματα, κατά μείζονα λόγο, θα απαντάται και σε μεγαλύτερα. Στον υπολογισμό των δεικτών συνάφειας που αφορούν το γενικό σύνολο περιελήφθησαν όλα τα διαθέσιμα δεδομένα, έστω κι αν δεν σημειώνονται στα αντίστοιχα κελιά του παραπάνω πίνακα. Πρέπει, ακόμη, να ληφθεί υπόψη η μικρή διασπορά των βαθμών σε κάθε Τμήμα χωριστά, στοιχείο που επηρεάζει την αξιοπιστία των συντελεστών συσχέτισης και ενισχύει τις επιφυλάξεις που έχουμε ήδη εκφράσει. Η αδυναμία αυτή δεν οφείλεται σε δική μας παράλειψη. Προσπαθήσαμε να την υπερβούμε, κάνοντας ομαδοποιήσεις συγγενών Τμημάτων για τις οποίες γίνεται λόγος παρακάτω.

Πίνακας 7.13

Συντελεστές συσχέτισης μεταξύ βαθμού πτυχίου και γενικού βαθμού πρόσβασης ανά Τμήμα

Πανεπιστήμια/Τμήματα	Έτος Α΄ εγγραφής 2001-02		Έτος Α΄ εγγραφής 2006-07		Σύνολο (2001-02 +2006-07)	
	r	N	r	N	r	N
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών						
1. Φιλοσοφίας, Παιδ/γικής, Ψυχολογίας	0,414*	32	-	-	0,421**	47
2. Φιλολογίας	0,576*	26	0,360	24	0,322*	50
3. Ιστορίας-Αρχαιολογίας	0,355	23	-	-	0,576*	32
4. Αγγλικής Γλώσσας & Φιλολογίας	-0,007	30	0,519	30	0,332**	60
5. Γερμανικής Γλώσσας & Φιλολογίας	0,481**	47	0,285	30	0,369**	77
6. Μαθηματικών	0,764**	31	-	-	0,767**	48
7. Φυσικής	0,554*	20	-	-	0,505*	26
8. Πληροφορικής & Τηλεπικοινωνιών	-	-	-	-	0,340	27
9. Ιατρικής	0,032	29	-0,096	22	0,017	51
10. Φαρμακευτικής	-	-	-	-	0,334	30
11. Νομικής	0,139	30	0,212	27	0,162	57
12. Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης	0,340	27	0,338	22	0,437**	49
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης						
13. Φιλολογίας	-	-	-	-	0,494*	25
14. Γαλλικής Γλώσσας & Φιλολογίας	0,161	32	0,114	20	0,114	51
15. Ψυχολογίας	0,366	22	0,441	24	0,387**	46
16. Θεολογίας	-	-	-	-	0,230	27
17. Φυσικής	0,362	23	-	-	0,079	34
18. Χημείας	0,523*	25	0,303	27	0,383**	52

19. Νομικής	-	-	-	-	-0,034	23
20. Οδοντιατρικής	-0,056	20	0,394	21	-0,337*	40
21. Τ.Ε.Φ.Α.Α.	-0,189	30	-	-	0,430**	39
Πανεπιστήμιο Πατρών						
22. Φιλολογίας	-	-	-	-	0,499**	22
23. Οικονομικών Επιστημών	=	-	-	-	-	-
Πανεπιστήμιο Κρήτης						
24. Ιστορίας -Αρχαιολογίας	0,094	21	-	-	0,459**	36
25. Βιολογίας	-	-	-	-	0,488 *	21
26. Πληροφορικής	-	-	-	-	0,044	31
27. Ιατρικής	0,100	20	0,639*	18	0,332*	38
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας						
28. Μηχανικών Ηλεκ/γων Η.Υ., Τηλεπικοινωνιών και Δικτύων	-	-	-	-	-	-
29. Γεωπονίας & Φυτικής Παραγωγής	-	-	-	-	-	-
30. Ιατρικής	-	-	-	-	- 0,045	22
31. Βιοχημείας- Βιοτεχνολογίας	-	-	0,543*	19	0,367*	43
32. Ειδικής Αγωγής	0,275	22	0,502*	20	0,307*	42
Πανεπιστήμιο Θράκης						
33. Πολιτικών Μηχανικών	-	-	-	-	0,417*	29
34. Νομικής	-	=	-	-	0,124	28
Πανεπιστήμιο Αιγαίου						
35. Μαθηματικών	0,267	30	-	-	0,002*	40
36. Οικονομίας και Διοίκησης	0,395	22	-	-	0,305	36
Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών						
37. Οικονομικής Επιστήμης	0,425*	25	0,440*	29	0,299*	54
38. Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων	0,239	23	-0,157	23	-0,020	46
Πανεπιστήμιο Πειραιώς						
39. Οικονομικής Επιστήμης	-	-	-	-	0,058	23
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας						
40. Βαλκανικών Σπουδών	-	-	-	-	-	-
41. Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης	-	-	-	-	0,353*	37
Ιόνιο Πανεπιστήμιο						
42. Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας	0,669*	22	-	-	0,593**	38
Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας						
43. Μηχανολόγων Μηχανικών	-	-	-	-	0,388	21
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο						
44. Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας	0,544	24	-0,374	29	0,240	46
45. Επιστήμης Διαιτολογίας και Διατροφής	0,564	25	-	-	0,536**	30
46. Γεωγραφίας	-	-	-	-	-	-
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου						
47. Κοινωνικής και Εκπαιδ/κής Πολιτικής	-	-	-	-	-	-
48. Επιστήμης και Τεχν/γίας Υπολογιστών	-	-	-	-	-	-
Πολυτεχνείο Κρήτης						
49. Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης	-	-	-	-	-	-
50. Αρχιτεκτόνων Μηχανικών	-	-	-	-	-	-
Γενικό σύνολο	0,144*	945	0,175*	705	0,158*	1650

* =p< .05, ** p< .001

Στο γενικό σύνολο περιλαμβάνονται και τα Τμήματα στα οποία υπάρχουν παύλες.

Από τα στοιχεία του παραπάνω πίνακα συνάγονται τα ακόλουθα: α) Παρατηρείται ανομοιογένεια μεταξύ των εξετασθέντων Τμημάτων των Α.Ε.Ι. ως προς το βαθμό συσχέτισης του γενικού βαθμού πρόσβασης και του βαθμού του πτυχίου και για τις δύο σειρές εισαχθέντων σ' αυτά, αλλά και στο σύνολο του δείγματος. Σε ορισμένα Τμήματα η σχέση αυτή δεν είναι στατιστικά σημαντική, ενώ σε άλλα συμβαίνει το αντίθετο. Το ίδιο ισχύει, ακόμη, κι αν περιοριστούμε στο αθροιστικό δείγμα των δύο χρονολογικών σειρών, του οποίου το μέγεθος κατά Τμήμα μπορεί να δώσει ασφαλέστερες διαπιστώσεις, β) Αν, με όλες τις επιστημονικές επιφυλάξεις που έχουμε διατυπώσει, λάβουμε υπόψη μας το συνολικό δείγμα όλων των εξετασθέντων Τμημάτων, διαπιστώνουμε ότι ο συντελεστής συσχέτισης μεταξύ του βαθμού πτυχίου και του γενικού βαθμού πρόσβασης ($r=0,144$ για το 2001-02, $r=0,175$ για το 2006-07 και $r=0,158$ και για τα δύο έτη) είναι μεν στατιστικά σημαντικός σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις σε επίπεδο πιθανότητας .05, αλλά ως απόλυτο μέγεθος είναι πολύ μικρός. γ) Σε ελάχιστα Τμήματα Θετικών, κυρίως, Επιστημών, καθώς και σε κάποια άλλα, ο δείκτης αυτός λαμβάνει τιμές που μπορούν να θεωρηθούν ικανοποιητικές (πάνω ή γύρω από το 0,5).

Αξίζει να προσθέσουμε στα παραπάνω το εξής: Αν υπολογίσουμε το συντελεστή συσχέτισης μεταξύ των μέσων όρων των πτυχίων που έχουν απονεμηθεί από τα 50 Τμήματα, τα οποία περιλαμβάνει η έρευνα, και των αντίστοιχων γενικών βαθμών πρόσβασης όσων εισήχθησαν αυτά (βλ. πίνακα 3.3 του παραρτήματος Γ'), διαπιστώνουμε ότι είναι της τάξης του 0,155 (μη στατιστικά σημαντικός).

Οι διαφοροποιήσεις που μνημονεύθηκαν προηγουμένως μπορούν να αποδοθούν σε ανομοιογενείς τακτικές που αφορούν την αξιολόγηση των φοιτητών στα διάφορα Τμήματα, αλλά και στη διαφορετική διασπορά των γενικών βαθμών πρόσβασης. Όλα αυτά καθιστούν δύσκολη την ανεπιφύλακτη διατύπωση ενός καθολικού συμπεράσματος ως προς την προγνωστική εγκυρότητα των γενικών βαθμών πρόσβασης, όταν ως κριτήριο για την εκτίμησή της λαμβάνεται η σχέση τους με τους βαθμούς πτυχίου. Με επιφύλαξη, πάντως, μπορεί να λεχθεί ότι η εγκυρότητα αυτή δεν φαίνεται να είναι ούτε καθολική ούτε ιδιαίτερα υψηλή. Το πού οφείλεται η παραπάνω διαπίστωση παραμένει θέμα ερευνητέο. Μπορεί κάποιος να υποθέσει ότι το σύστημα επιλογής δεν λειτουργεί αποτελεσματικά. Μπορεί, όμως, να ισχυρισθεί ότι δεν είναι ικανοποιητικό το επίπεδο των τριτοβάθμιων σπουδών, με συνέπεια την απογοήτευση πολλών φοιτητών, γεγονός που προκαλεί την άμβλυση του ενδιαφέροντός τους και της προσπάθειάς τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την πτώση των επιδόσεών τους, κάτι που με τη σειρά του επηρεάζει τη σχέση τους με το βαθμό πρόσβασης. Μπορεί, τέλος, να ισχύουν και τα δύο.

Όσον αφορά τις δύο χρονολογικές σειρές (2001-02 και 2006-07), υπάρχει μικρή διαφορά (0.03) ανάμεσα στους αντίστοιχους συντελεστές συσχέτισης με κάπως υψηλότερο αυτόν της δεύτερης σειράς. Το πολύ μικρό μέγεθος, όμως, της διαφοράς δεν μας επιτρέπει να υποστηρίξουμε με βεβαιότητα ότι η προγνωστική εγκυρότητα του συστήματος του 2006-07 ήταν καλύτερη σε σύγκριση μ' αυτή του 2001-02. Η ελαφρώς υψηλότερη συσχέτιση μεταξύ των εξεταζόμενων μεταβλητών, η οποία εμφανίζεται το 2006-07, μπορεί να οφείλεται στη μικρότερη χρονική απόσταση του έτους Α' εγγραφής των ατόμων της κατηγορίας αυτής από τη χρονολογία διεξαγωγής της έρευνας σε σχέση με την αντίστοιχη απόσταση

που ισχύει για το 2001-02. Πράγματι, από το σχετικό έλεγχο στα στοιχεία που αφορούσαν το δείγμα του 2001-02 προέκυψε ότι ο μέσος όρος των βαθμών πτυχίου όσων αποφοίτησαν μέχρι και το 2007, ήτοι 6 χρόνια μετά την αρχική εγγραφή τους ήταν 7,21, ενώ όσοι έλαβαν πτυχίο μετά το 2007 είχαν μέσο όρο 6,67. Η διαφορά είναι στατιστικά σημαντική ($F(1,1267)=131.41, p < .001$).

Αν, μάλιστα, υπολογίσουμε τους συντελεστές συσχέτισης μεταξύ βαθμού πτυχίου και γενικού βαθμού πρόσβασης, λαμβάνοντας υπόψη και για τις δύο σειρές όσους είχαν λάβει πτυχίο μέσα σε διάστημα έξι ετών από την αρχική εγγραφή τους (ίσο διάστημα και για τα δύο δείγματα) διαπιστώνουμε ότι, επί των συνολικών δειγμάτων, ο παραπάνω συντελεστής είναι για την πρώτη περίπτωση (2001-02) 0,196 και για τη δεύτερη (2006-07) είναι 0,173. Η διαφορά, όμως, μεταξύ των δύο μεγεθών είναι και πάλι μικρή (0,02), με συνέπεια να αδυνατούμε και στην περίπτωση αυτή να ισχυριστούμε, με βεβαιότητα, ότι τα αποτελέσματα της επιλογής του 2001-02 ήσαν πιο έγκυρα από πλευράς πρόγνωσης, σε σύγκριση με αυτά του 2006-07. Ας δούμε, όμως, τι ισχύει, όταν τα Τμήματα των Α.Ε.Ι., κατηγοριοποιηθούν κατά κατεύθυνση σπουδών, όπως φαίνεται στον πίνακα 7.14

Πίνακας 7.14

Συντελεστές συσχέτισης μεταξύ βαθμού πτυχίου και γενικού βαθμού πρόσβασης ανά Πανεπιστήμιο και επιστημονικούς κλάδους

Πανεπιστήμια/ Ομάδες Τμήματα	Έτος Α΄ εγγραφής 2001-02		Έτος Α΄ εγγραφής 2006-07		Σύνολο	
	r	N	r	N	r	N
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών						
1. Φιλ/γικο-ιστορικές και συναφείς Επ/μες	0.394**	79	0,329**	50	0.375*	129
2. Νομικές και Πολιτικές Επιστήμες	0.465	30	0.272	27	0.162	57
3. Θετικές Επιστήμες	0.677***	67	0.751****	34	0,708****	101
4. Ιατροφαρμακευτικές επιστήμες	0,778***	41	0,562****	40	0.687**	81
5. Παιδαγωγικές Επιστήμες	0.340	27	0.338	22	0,437**	49
6. Ξένες Γλώσσες	0.242*	77	0.203	60	0.219**	137
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης						
1.Φιλολογικο-ιστορικές, Θεολογικές και συναφείς Επιστήμες	-0,95	24	=0.024	28	0.007	52
2. Νομικές και Πολιτικές Επιστήμες	-0,139	13	-0.077	10	-0.034	23
3. Θετικές Επιστήμες	-0,098	48	0.440**	38	0.207	86
4. Ιατροφαρμακευτικές επιστήμες	-,056	19	-0.394	22	-0,337	41
5. Παιδαγωγικές Επιστήμες	0.429**	47	0.220	36	0.267**	83
6. Ξένες Γλώσσες.	0,161	32	0.114	19	0.114	51
Πανεπιστήμιο Πατρών						
1. Φιλολογικο-ιστορικές και συναφείς Επ.	0.499*	22	-	-	0.499*	22
2. Οικ/μικές Επιστήμες & Επ. Διοίκησης	0.901*	5	0,286	9	0,544	14
Πανεπιστήμιο Κρήτης						
1. Φιλ/γικο-ιστορικές και συναφείς Επ/μες	0,094	21	0.691**	15	0.459**	36
2. Θετικές Επιστήμες	0,322*	38	0.276	14	0.197	52
3. Ιατροφαρμακευτικές Επιστήμες	0,100	20	0,639	18	0.332*	38
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας						
1. Ιατροβιοτεχνολογικές Επιστήμες	0,120	39	0.401*	26	0,218	65
2. Γεωπονικές & Τεχνολογικές Επιστήμες	-0.099	10	0.177	11	0.071	21

3. Παιδαγωγικές Επιστήμες	0.276	22	0.502*	20	0.307*	42
Πανεπιστήμιο Θράκης						
1. Τεχνολογικές Επιστήμες	0,570*	14	-0.200	15	0.417*	29
2. Νομικές και Πολιτικές Επιστήμες	0.264	16	0.054	12	0.124	28
Πανεπιστήμιο Αιγαίου						
1. Θετικές Επιστήμες	0.267	30	-0.098	10	-0,002	40
2. Τεχνολογικές Επιστήμες	0.395*	27	0.136	9	0.305	36
Οικ/κο Πανεπιστήμιο. Αθηνών/ Πανεπιστήμιο Πειραιώς						
1. Οικ/κές Επ/μες & Επ/μες Διοίκησης	0,503**	58	0.450*	65	0.376*	123
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας						
1. Λοιπές Επιστήμες (Καλλιτ/κές και Βαλκανικές κτλ. Σπουδές)	-	-	0.319	26	0.319	26
Ιόνιο Πανεπιστήμιο						
1. Ξένες Γλώσσες	0,669**	22	0,673**	16	0,593*****	38
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο						
1. Οικονομικές Επιστήμες (Οικιακή Οικονομία)	0,544**	24	-0,374	22	0,240	46
2. Λοιπές Επιστήμες (Διαιτολογία, Γεωγραφία)	0,607**	41	-	-	0,633**	45

*= $p < .05$ ** = $p < .01$ ***= $p < .005$ ***** = $p < .001$

Σημείωση: Δεν περιελήφθησαν τα Πανεπιστήμια Δυτικής Μακεδονίας, Πελοποννήσου και Θράκης, καθώς και το Πολυτεχνείο Κρήτης, λόγω των μικρών μεγεθών των αντίστοιχων δειγμάτων. Το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών και το Πανεπιστήμιο Πειραιώς εντάχθηκαν στην ίδια ομάδα, επειδή το δείγμα του δεύτερου είναι μικρό και προέρχεται από την Οικονομική Επιστήμη. Επιπρόσθετα και τα δύο εδρεύουν στην περιοχή της Πρωτεύουσας. Τέλος, οι Τεχνολογικές και Γεωπονικές Επιστήμες εντάχθηκαν, στην περίπτωση του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, μαζί λόγω των μικρών αντίστοιχων δειγμάτων.

Από τα δεδομένα του πίνακα 7.14 προκύπτουν παρόμοια συμπεράσματα με εκείνα που διατυπώθηκαν προηγουμένως με βάση τα στοιχεία του πίνακα 7.13 ως προς την ανομοιομορφία της σχέσης μεταξύ γενικού βαθμού πρόσβασης και βαθμού πτυχίου, αλλά και της μικρής μεταξύ τους συνάφειας με την εξαίρεση ορισμένων περιπτώσεων, όπως είναι π.χ. αυτές των Θετικών και Ιατροφαρμακευτικών Επιστημών (στη Αθήνα), των Παιδαγωγικών Επιστημών κ.ά. Δεν ελήφθησαν υπόψη οι Οικονομικές Επιστήμες στο Πανεπιστήμιο Πατρών, λόγω του μικρού μεγέθους του αντίστοιχου δείγματος.

Παραπλήσια εικόνα διαμορφώνεται και από τα δεδομένα του πίνακα 7.15, ο οποίος παρουσιάζει τους συντελεστές συσχέτισης μεταξύ των εξεταζόμενων μεταβλητών σε επίπεδο επιστημονικών κλάδων, ύστερα από τη συγχώνευση όλων των Α.Ε.Ι. που περιλαμβάνονται στο δείγμα της έρευνας. Με τον τρόπο αυτό, το πλήθος των επιμέρους δειγμάτων καθίσταται αρκετά μεγάλο και οι διασπορές των αντίστοιχων βαθμών γίνονται ευρύτερες.

Πίνακας 7.15

Συντελεστές συσχέτισης μεταξύ βαθμού πτυχίου και γενικού βαθμού πρόσβασης ανά κλάδο σπουδών

Επιστημονικοί κλάδοι	Έτος Α' εγγραφής 2001-02		Έτος Α' εγγραφής 2006-07		Σύνολο (2001-02 +2006-07)	
	r	N	r	N	r	N
1. Φιλολογικο-ιστορικές, Θεολογικές και συναφείς Επιστήμες	0,271**	146	0,191	93	0,227*	239
2. Νομικές και Πολιτικές Επιστήμες	0,168	59	0,226	55	0,195*	114
3. Θετικές Επιστήμες	0,513**	183	0,317*	96	0,419*	279
4. Ιατροφαρμακευτικές Επιστήμες	0,339**	119	0,333**	105	0,329**	224
5. Ψυχο-παιδαγωγικές Επιστήμες	0,351*	96	0,509**	80	0,401*	176
6. Οικ/μικές Επιστήμες & Επ. Διοίκησης ¹	0,132	83	0,142	96	0,119*	183
7. Τεχνολογικές Επιστήμες	0,243	62	0,096	55	0,212*	117
8. Ξένες Γλώσσες	0,384*	131	0,342*	95	0,358*	226
9. Λοιπές Επιστήμες	0,260	62	0,152	30	0,164	92

* $p < .05$, ** $p < .01$

1. Περιλαμβάνεται και το Τμήμα Οικιακής Οικονομίας του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου. Τα υπόλοιπα Τμήματα του Χαροκοπείου εντάχθηκαν στις λοιπές Επιστήμες.

Η εξέταση της σχέσης μεταξύ του βαθμού πτυχίου και του γενικού βαθμού πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, ανά κλάδο σπουδών, οδηγεί στις εξής διαπιστώσεις: Λόγω της αύξησης του αριθμού των ατόμων, που εντάσσονται σε κάθε κατηγορία, οι συντελεστές συσχέτισης μεταξύ των παραπάνω μεταβλητών είναι στις περισσότερες περιπτώσεις στατιστικά σημαντικοί. Εξακολουθούν, εν τούτοις, να υπάρχουν κλάδοι σπουδών, όπως είναι οι Οικονομικές Επιστήμες και οι Επιστήμες Διοίκησης, οι Τεχνολογικές Επιστήμες, οι Νομικές και οι Πολιτικές Επιστήμες (εκτός της περίπτωσης του συνολικού δείγματος), οι Φιλολογικο-ιστορικές και συναφείς Επιστήμες (για το έτος 2006-07) και οι λοιπές Επιστήμες, στους οποίους οι σχετικοί συντελεστές παραμένουν μη στατιστικά σημαντικοί. Υπάρχουν, ακόμη, μερικές περιπτώσεις με πολύ μικρό ή και με αρνητικό συντελεστή συσχέτισης. Η ανομοιογένεια, τέλος, που διαπιστώθηκε προηγουμένως εξακολουθεί να παραμένει.

Αλλά και στις περιπτώσεις εκείνες στις οποίες οι εν λόγω συντελεστές είναι στατιστικά σημαντικοί, οι απόλυτες τιμές τους εξακολουθούν να κυμαίνονται σε χαμηλά επίπεδα (κάτω του 0,4), εκτός των Θετικών, Ιατροφαρμακευτικών και Ψυχοπαιδαγωγικών Επιστημών, στις οποίες οι εν λόγω συντελεστές είναι κάπως υψηλότεροι.

Όλα αυτά ενισχύουν την άποψη, την οποία διατυπώσαμε και προηγουμένως, την αδυναμία δηλαδή εξαγωγής ενός συμπεράσματος γενικής ισχύος ως προς την προγνωστική εγκυρότητα των ισχυουσών διαδικασιών πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, η οποία αποδεικνύεται και πάλι ως μη ισχυρή.

Ας δοκιμάσουμε μια εναλλακτική προσέγγιση της εκτίμησης της συσχέτισης του γενικού βαθμού πρόσβασης και του βαθμού του πτυχίου, η οποία προσκρούει λιγότερο στην ανομοιομορφία των διατμηματικών στατιστικών κατανομών. Αν υπολογίσουμε, κατά έτος αναφοράς (Α' εγγραφής), τους μέσους όρους των συντελεστών συνάφειας μεταξύ των εξεταζόμενων μεταβλητών, όπως αυτοί προκύπτουν

των από κάθε Τμήμα χωριστά, διαπιστώνουμε ότι η τιμή του μέτρου αυτού είναι της τάξης του 0,285 για το 2001-02 και του 0,360 για το 2006=07. Η παραπάνω προσέγγιση έδωσε χαμηλούς και πάλι συντελεστές συσχέτισης. Επιπρόσθετα, η μεταξύ τους διαφορά εξακολουθεί να είναι μικρή (0,075), διαπίστωση που συμφωνεί με όσα προηγουμένως αναφέραμε ως προς τη διαφοροποίηση που παρατηρείται ανάμεσα στις εξεταζόμενες χρονολογικές σειρές στις οποίες ανήκουν τα άτομα του δείγματος.

Αν λάβουμε υπόψη μας όσους είχαν πάρει πτυχίο μέσα σε ίσο χρονικό διάστημα και στις δύο περιπτώσεις (2001 και 2006), ήτοι μέσα σε 6 έτη μετά την εισαγωγή τους στα Τμήματα φοίτησης, και υπολογίσουμε τους αντίστοιχους συντελεστές συνάφειας για κάθε επιστημονικό κλάδο, οδηγούμαστε στις ακόλουθες διαπιστώσεις: Ο μέσος όρος των παραπάνω συντελεστών είναι 0,296 για το δείγμα του 2001-02 και 0,256 για το δείγμα του 2006-07. Συνεπώς, η διαφορά τους εξακολουθεί να παραμένει πολύ μικρή (0,04), γεγονός που δεν μας παρέχει στέρεη βάση, για να υποστηρίξουμε με σιγουριά ότι το σύστημα που εφαρμόστηκε το 2001 ήταν πιο έγκυρο από την άποψη της πρόγνωσης και πιο αξιόπιστο από το άλλο.

Αξίζει, πάντως, να σημειώσουμε ότι ο συντελεστής συσχέτισης του γενικού βαθμού πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με το βαθμό πτυχίου των αντίστοιχων ατόμων είναι, σε όλες τις περιπτώσεις που αφορούν το συνολικό δείγμα πλην εκείνης των ψυχοπαιδαγωγικών σπουδών, κατά τι μικρότερος του αντίστοιχου συντελεστή συνάφειας μεταξύ του βαθμού του πτυχίου και του βαθμού του απολυτηρίου του Λυκείου, όπως συνάγεται από τα δεδομένα του πίνακα 7.16.

Αν οι παραπάνω δείκτες εξεταστούν σε επίπεδο Τμημάτων (βλ. παράρτημα Γ', πίνακας 3.4) διαπιστώνεται ότι, στη συντριπτική πλειονότητα των Τμημάτων, ο συντελεστής συσχέτισης μεταξύ των βαθμών του απολυτηρίου του Λυκείου και του πτυχίου είναι, σε απόλυτες τιμές, μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο συντελεστή μεταξύ των γενικών βαθμών πρόσβασης και αυτών του πτυχίου. Σε πολύ λίγα Τμήματα ισχύει το αντίστροφο. Στο ζήτημα αυτό, το οποίο μπορεί να εξετασθεί και υπό το πρίσμα της σύγκρισης της ισχύος των δύο δεικτών ως προς την πρόγνωση της ακαδημαϊκής πορείας όσων εισάγονται στα Α.Ε.Ι. θα επανέλθουμε σε επόμενες ενότητες.

Πίνακας 7.16

Σύγκριση συντελεστών συσχέτισης μεταξύ: α) του βαθμού απολυτηρίου του Λυκείου και του βαθμού του πτυχίου και β) του γενικού βαθμού πρόσβασης και του βαθμού του πτυχίου³⁸

Επιστημονικοί κλάδοι	Ακαδημαϊκό έτος Εγγραφής								Σύνολο			
	2001-02				2006-2007				Απολυτήριο/πτυχίο		Γ.Β.Π./πτυχίο	
	Απολυτήριο/πτυχίο		Γ.Β.Π./πτυχίο		Απολυτήριο/πτυχίο		Γ.Β.Π./πτυχίο		r	N	r	N
	r	N	r	N	r	N	r	N	r	N	r	N
1. Φιλ/γικο-ιστορικές, Θεολογικές και συναφείς Επ.	0,298**	146	0,271**	146	0,254*	92	0,191	93	0,276**	238	0,227**	239
2. Νομικές και Πολιτικές Επιστ.	0,130	59	0,168**	59	0,291**	55	0,226	55	0,223**	114	0,195*	114
3. Θετικές Επιστ.	0,497**	182	0,513**	183	0,300**	96	0,317**	96	0,441**	278	0,419**	279
4. Ιατροφαρμακευτικές Επιστήμες	0,406**	119	0,339**	119	0,314**	104	0,333**	105	0,362**	223	0,329**	224
5. Ψυχοπαιδ/γικές Επιστήμες	0,376**	96	0,351**	96	0,472**	80	0,509**	80	0,376**	176	0,401**	176
6. Οικονομικές Επ/μες & Επ. Διοίκ/σης	0,228*	87	0,132	87	0,319**	96	0,142	96	0,280**	183	0,119	183
7. Τεχνολογικές Επιστήμες	0,125	62	0,243	62	0,189	55	0,096	55	0,222*	117	0,212*	117
8. Ξένες Γλώσσες	0,395**	131	0,384**	131	0,374**	95	0,342**	95	0,393**	226	0,358**	226
9. Λοιπές Επιστήμες	0,268**	62	0,260*	62	0,526**	50,	0,134	29	0,322**	92	0,164	92
Σύνολο	0,189**	944	0,144**	945	0,239**	705	0,175**	205	0,220**	1650	0,158**	1650

* = $p < .005$ ** $p < .001$

7.2.4. Επίδοση στις πανελλαδικές εξετάσεις και αριθμός εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, ο αριθμός των εξαμήνων διατήρησης της φοιτητικής ιδιότητας που απαιτούνται μέχρι τη λήψη πτυχίου έχει επιλεγεί ως ένα άλλο κριτήριο για την αξιολόγηση της προγνωστικής εγκυρότητας των διαδικασιών πρόσβασης στα Ελληνικά Α.Ε.Ι. Αν αυτοί που επιτυγχάνουν μεγαλύτερους βαθμούς πρόσβασης, αποπερατώνουν νωρίτερα τις σπουδές τους, σε σύγκριση με όσους έχουν χαμηλότερες επιδόσεις, τότε μπορούμε να ισχυριστούμε ότι οι διαδικασίες επιλογής τους έχουν προγνωστική εγκυρότητα, ιδιαίτερα όταν δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές στο βαθμό του πτυχίου μεταξύ των δύο κατηγοριών ή υπερτερούν οι πρώτοι.

³⁸ Περιλαμβάνονται μόνο οι πτυχιούχοι για τους οποίους υπήρχαν γενικοί βαθμοί πρόσβασης.

Για να εξαχθούν έγκυρα επιστημονικά πορίσματα ως προς το παραπάνω ζήτημα πρέπει η σχετική εξέταση να γίνει σε επίπεδο Τμήματος, για τους εξής λόγους; α) Οι βάσεις εισαγωγής διαφέρουν από Τμήμα σε Τμήμα ακόμη και στην περίπτωση που πρόκειται για συγγενή Τμήματα, β) Το κάθε Τμήμα εφαρμόζει διαφορετικά προγράμματα και ακολουθεί διαφορετικές διαδικασίες αξιολόγησης των φοιτητών. γ) Η διάρκεια των σπουδών, δεν είναι σε όλα τα Τμήματα των Α.Ε.Ι. η ίδια. Υπάρχουν Τμήματα τετραετούς, πενταετούς και εξαετούς φοίτησης. δ) Οι φοιτητές των Τμημάτων που εδρεύουν σε διαφορετικές περιοχές (π.χ. στην πρωτεύουσα και σε επαρχιακά κέντρα) υπόκεινται στις επιδράσεις διαφορετικών παραγόντων που πιθανόν επηρεάζουν τη διάρκεια των σπουδών τους.

Βασιζόμενοι στις σκέψεις αυτές, ξεκινήσαμε τη διερεύνηση της παραπάνω σχέσης σε επίπεδο Τμήματος, ακολουθώντας την παρακάτω διαδικασία. Υπολογίσαμε για καθένα από τα 50 Τμήματα των Α.Ε.Ι. που συμμετέχουν στο δείγμα της έρευνας τους μέσους όρους των γενικών βαθμών πρόσβασης των ατόμων που γράφτηκαν σ' αυτά, χωριστά για κάθε έτος αναφοράς. Κατόπιν κατατάξαμε τους αντίστοιχους φοιτητές κάθε Τμήματος σε δύο κατηγορίες; α) σ' αυτούς που είχαν επίδοση ίση ή μικρότερη του αντίστοιχου μέσου όρου ($G.B.P. \leq M.O$) και β) σε εκείνους που είχαν επίδοση υψηλότερη του μέσου όρου ($G.B.P. > M.O$). Υπολογίσαμε, στη συνέχεια, για κάθε κατηγορία το μέσο όρο του αριθμού των εξαμήνων φοίτησης όσων είχαν λάβει πτυχίο μέχρι την ημερομηνία διεξαγωγής της παρούσας έρευνας και συγκρίναμε, κατά έτος και συνολικά, τα παραπάνω μεγέθη. Τα αποτελέσματα της παραπάνω διαδικασίας παρουσιάζονται στον πίνακα 3.5 που υπάρχει στο παράρτημα Γ'.

Από τα στοιχεία του πίνακα αυτού προκύπτουν τα ακόλουθα: α) Δεν παρατηρείται ή ίδια τάση σε όλες ανεξαιρέτως τις περιπτώσεις. β) Με βάση τα συγκεντρωτικά στοιχεία των δύο εξεταζόμενων ετών, διαπιστώνεται ότι στα 31 από τα 50 Τμήματα που αντιπροσωπεύουν το 62% του δείγματος ισχύει, ως τάση, η υπόθεση που διατυπώσαμε προηγουμένως, ενώ στα 17 ήτοι στο 34% των Τμημάτων ισχύει το αντίθετο. γ) Οι διαφορές μεταξύ των συγκρινόμενων μέσων όρων είναι μικρές και, συντελούντος και του πολύ μικρού μεγέθους των δειγμάτων ανά Τμήμα,³⁹ οι διαπιστούμενες διαφορές δεν είναι στατιστικά σημαντικές σε καμιά περίπτωση, άρα μπορούν να θεωρηθούν τυχαίες. δ) Με βάση το στοιχείο αυτό, θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει την άποψη ότι η υπόθεση που αναφέραμε προηγουμένως δεν επαληθεύεται πλήρως.

Επειδή, όμως, τα περισσότερα δείγματα, που προέρχονται από τα επιμέρους Τμήματα, είναι μικρά, η απουσία σημαντικότητας μπορεί να οφείλεται στον παράγοντα αυτό. Συνεκτιμώντας το παραπάνω στοιχείο μαζί με τη διαπίστωση ότι σε περισσότερα από τα δύο τρίτα του συνόλου των Τμημάτων παρατηρείται το ίδιο φαινόμενο, θα μπορούσε κάποιος να υποστηρίξει, με επιφύλαξη, τα παρακάτω: Στην πλειονότητα των Τμημάτων, αυτοί που έχουν καλύτερες επιδόσεις στις διαδικασίες των πανελλαδικών εξετάσεων τείνουν να ολοκληρώνουν τις σπουδές τους πιο σύντομα απ' ό,τι οι άλλοι.

³⁹ Βλ. τους λόγους στους οποίους οφείλεται το περιορισμένο πλήθος του δείγματος ανά Τμήμα στο Α' κεφάλαιο του παρόντος μέρους. Το δείγμα ανά Τμήμα μικραίνει ακόμη περισσότερο είτε εξαιτίας του γεγονότος ότι σε μερικές περιπτώσεις (π.χ. κατατακτήριες εξετάσεις, μετεγγραφές, Κύπριοι κτλ.) δεν υπήρχαν βαθμοί πρόσβασης είτε διότι αρκετά άτομα δεν είχαν λάβει πτυχίο.

Για να ενισχύσουμε τις σχετικές ενδείξεις προσπαθήσαμε να ενοποιήσουμε τα Τμήματα σε επιστημονικές κατηγορίες, με στόχο να δημιουργήσουμε μεγαλύτερα δείγματα. Στον πίνακα 7.17 παρουσιάζονται ανά κατηγορίες επιστημονικών κλάδων οι μέσοι όροι του αριθμού των εξαμήνων που απαιτήθηκαν από την εγγραφή στα αντίστοιχα Τμήματα μέχρι τη λήψη πτυχίου, ο οποίος προκύπτει τόσο από το συνολικό δείγμα όσο και από εκείνο των δύο ακαδημαϊκών ετών αναφοράς. Δεν περιλαμβάνονται όσοι έδωσαν κατατακτήριες και παγκύπριες εξετάσεις, καθώς και όσοι δεν είχαν βαθμούς πρόσβασης.

Από τα στοιχεία του πίνακα 7.17 συνάγεται ότι, στις περισσότερες περιπτώσεις, οι διαφορές μεταξύ των συγκρινόμενων κατηγοριών δεν είναι στατιστικά σημαντικές, παρά την αύξηση του μεγέθους των αντίστοιχων δειγμάτων. Οι λιγότες στατιστικά αξιόλογες διαφορές παρατηρούνται στο δείγμα του 2001-02, πιθανόν λόγω της μεγαλύτερης χρονικής απόστασης μεταξύ της Α'εγγραφής των ατόμων αυτών στα Α.Ε.Ι. και της διεξαγωγής της έρευνας. Παρατηρείται, πάντως, και σε επίπεδο κλάδων σπουδών μια ελαφρά τάση διαφοροποίησης, η οποία, στις περισσότερες περιπτώσεις, συγκλίνει προς αυτή που προέκυψε από την εξέταση, η οποία έγινε σε επίπεδο Τμημάτων.

Πίνακας 7.17

Επίδοση στις πανελλαδικές εξετάσεις⁴⁰ και αριθμός των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου ανά κλάδο σπουδών

	2001-02		2006-07		Σύνολο	
	Γ.Β.Π. ≤Μ.Ο.	Γ.Β.Π. >Μ.Ο.	Γ.Β.Π. ≤Μ.Ο.	Γ.Β.Π. >Μ.Ο.	Γ.Β.Π. ≤Μ.Ο.	Γ.Β.Π. >Μ.Ο.
1. Φιλ/γικο-ιστορικές, Θεολ/κές και συναφείς Επιστήμες ¹	11,4	10,6	9,9	9,4	10,8	10,2*
2. Νομικές και Πολιτικές Επιστήμες	9,8	10,2	10,2	9,9	10,1	10,1
3. Θετικές Επιστήμες	13,5	13,9	11,3	11,2	12,7	13,0
4.1 Ιατρικές Επιστήμες (6ετούς διάρκειας)	12,6	12,5	12,1	12,1	12,4	12,3
4.2. Ιατροφαρμ/τικές Επ/μες (5ετούς διάρκειας)	14,4	12,2*	11,2	11,2	12,6	11,6*
4.3 Βιοχημεία-Βιοτεχνολογία (4ετούς διάρκειας).	10,8	10,2	11,3	9,9*	10,1	10,1
5. Ψυχο-παιδαγωγικές Επιστήμες	10,2	9,6	9,0	9,1	9,6	9,4
6. Οικ/μικές Επιστήμες & Επιστήμες Διοίκησης	10,8	9,0**	9,4	10,0	10,0	9,5
7.1. Τεχνολογικές Επιστήμες (5ετούς διάρκειας)	12,3	11,1*	11,4	11,5	11,9	11,3*
7.2. Επιστήμη και Τεχνολογία Υπολογιστών ²	-	-	11,3	-	11,3	-
8. Ξένες Γλώσσες	9,7	9,7	9,5	9,2	9,6	9,5
9. Λοιπές Επιστήμες	9,9	9,3	10,1	9,6	10,0	9,3
Σύνολο	11,4	10,9*	10,1	10,3	10,8	10,7

1. Όπου δεν υπάρχει ένδειξη διάρκειας των σπουδών, αυτές διαρκούν 4 έτη (8 εξάμηνα).

2. Στο Τμήμα αυτό υπήρχε ένα άτομο που έλαβε πτυχίο μετά από 13 εξάμηνα. Η περίπτωση αυτή δεν ελήφθη υπόψη.

* $p < .05$, ** $p < .01$

Συμπερασματικά, λοιπόν, μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η αρχική μας υπόθεση, σύμφωνα με την οποία όσοι επιτυγχάνουν υψηλές επιδόσεις κατά την εισαγωγή τους στα διάφορα Τμήματα, ολοκληρώνουν νωρίτερα τις σπουδές τους δεν ε-

⁴⁰ Περιλαμβάνονται και μερικοί μετεγγραφέντες για τους οποίους υπήρχαν σχετικά στοιχεία. Για την έννοια του όρου επίδοση στις πανελλαδικές εξετάσεις βλ. υποσημείωση 1.

παληθεύεται στις περισσότερες κατηγορίες των επιστημονικών κλάδων που εξετάσαμε. Με άλλα λόγια, είναι δύσκολο να υποστηρίξει κανείς ότι παρατηρείται παντού συστηματική, ομοιογενής και στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ επιδόσεων στις εισαγωγικές εξετάσεις και του χρόνου φοίτησης στο Πανεπιστήμιο μέχρι τη λήψη πτυχίου. Διαφαίνεται, όμως, στην πλειονότητα των περιπτώσεων κάποια τάση προς την κατεύθυνση αυτή, η οποία δεν είναι αρκετά ισχυρή, για να μας επιτρέψει την εξαγωγή βέβαιων συμπερασμάτων. Αντίθετα, υπάρχουν επαρκή στοιχεία, για να υποστηρίξουμε τη θέση ότι όσο συντομότερα ολοκληρώνει κάποιος τις σπουδές τόσο μεγαλύτερη πιθανότητα έχει να επιτύχει υψηλότερο βαθμό πτυχίου.

Παρόμοια συμπεράσματα συνάγονται και από τον υπολογισμό των συντελεστών συνάφειας μεταξύ του αριθμού των εξαμήνων, που απαιτήθηκαν για τη λήψη πτυχίου, και του γενικού βαθμού πρόσβασης των αντίστοιχων ατόμων. Οι παραπάνω συντελεστές παρουσιάζονται στον πίνακα 7.18.

Πίνακας 7.18

Συντελεστές συσχέτισης μεταξύ γενικού βαθμού πρόσβασης και του αριθμού των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου ανά κλάδο σπουδών

Κλάδοι σπουδών	2001-02		2006-07		Σύνολο	
	r	N	r	N	r	N
1. Φιλολογικο-ιστορικές, Θεολογικές και συναφείς Επιστήμες ¹	- 0,200*	145	-0,390**	93	- 0,203**	238
2. Νομικές και Πολιτικές Επιστήμες	0,086	59	- 0,185	54	- 0,065	113
3. Θετικές Επιστήμες	- 0,229* *	173	0,004	91	- 0,131	264
4.1. Ιατρικές Επιστήμες (6τούς διάρκειας)	- 0,194	64	-0,273	47	- 0,096	111
4.2. Ιατροφαρμακευτικές Επιστήμες (5τούς διάρκειας)	- 0,411	30	0,002	38	- 0,122	68
4.3. Βιοχημεία-Βιοτεχνολογία (4ετούς διάρκειας)	0,012	24	- 0,488*	19	- 0,166	43
5. Ψυχο-παιδαγωγικές Επιστήμες	0,022	96	- 0,227	79	- 0,134	175
6. Οικονομικές Επιστήμες & Επιστήμες Διοίκησης	- 0,049	86	0,008	95	- 0,021	181
7.1 Τεχν/γικές Επ/μες (5τούς διάρκειας)	0,131	63	0,405**	50	0,178	113
7.2. Επιστήμη και Τεχνολογία Υπολογιστών	-	-	- 0,074	5	- 0,074	5
8. Ξένες Γλώσσες	-0,126	128	0,028	94	-0,077	222
9. Λοιπές Επιστήμες	0,530**	62	-0,639**	29	- 0,539**	51
Σύνολο	0,075*	930	0,152**	694	0,090*	1624

1. Όπου δεν υπάρχει ένδειξη διάρκειας των σπουδών, αυτές διαρκούν 4 έτη (8 εξάμηνα)

* $p < .05$, ** $p < .01$

Από την εξέταση των παραπάνω δεδομένων, προκύπτει ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, η συνάφεια έχει θετικό πρόσημο και σε άλλες αρνητικό. Με άλλα λόγια, δεν παρατηρείται ομοιομορφία ως προς την κατεύθυνση της συνάφειας, με

βάση την οποία θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι όσοι έχουν υψηλές επιδόσεις στις πανελλαδικές εξετάσεις ολοκληρώνουν, ανεξάρτητα από τον κλάδο σπουδών που ακολουθούν, ταχύτερα τις σπουδές τους σε σχέση με αυτούς που έχουν χαμηλότερες επιδόσεις. Επιπρόσθετα, οι τιμές των συντελεστών αυτών δεν είναι στατιστικά σημαντικές, εκτός από ορισμένες περιπτώσεις. Κυμαίνονται, επιπλέον σε χαμηλά επίπεδα, εκτός από λιγοστές εξαιρέσεις. Ο υπολογισμός των παραπάνω συντελεστών συσχέτισης υπόκειται, ασφαλώς, στους περιορισμούς και παρουσιάζεται με τις ίδιες επιφυλάξεις (ανομοιογένεια μεταξύ των βαθμών πρόσβασης στα διάφορα Τμήματα, μικρή διασπορά τους ανά Τμήμα κτλ.).

Προκειμένου να διασταυρώσουμε τις διαπιστώσεις, που προέκυψαν από τους παραπάνω πίνακες, με ενδείξεις, οι οποίες συνάγονται από άλλους τρόπους ανάλυσης των δεδομένων, οι οποίοι αμβλύνουν την ανομοιογένεια των κατανομών των επιδόσεων όσων εισάγονται στα διάφορα Τμήματα, προβήκαμε, συμπληρωματικά, στην παρακάτω διαδικασία. Θεωρήσαμε ότι όσοι είχαν ανά Τμήμα γενικό βαθμό πρόσβασης ίσο ή μικρότερο του αντίστοιχου μέσου όρου των βαθμών όλων όσοι εισήχθησαν στο ίδιο Τμήμα, βαθμολογούνται με 1 και όσοι είχαν πάνω από αυτό βαθμολογούνται με δύο. Διαμορφώσαμε έτσι μια ενιαία κατανομή με σταθερό κριτήριο σε όλες τις περιπτώσεις, την οποία συσχέτισαμε κατόπιν με τον αριθμό των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου. Από τη συσχέτιση αυτή προέκυψαν και πάλι, για τα συνολικά δείγματα, πολύ μικροί συντελεστές (2001-02 : $r = -0,085$, $N = 930$, 2006-07: $r = 0,045$, $N = 694$ και σύνολο και των δύο ετών: $R = -0,032$ $N = 1624$). Από τους παραπάνω δείκτες συνάφειας μόνον ο πρώτος εμφανίζεται ως στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο πιθανότητας .01, με αρνητικό πρόσημο. Επιβεβαιώνεται και με τον τρόπο αυτό, ο οποίος δεν είναι απαλλαγμένος σημαντικών μειονεκτημάτων, λόγω του πολύ μικρού εύρους της διασποράς της ανεξάρτητης μεταβλητής, η θέση που διατυπώθηκε προηγουμένως ως προς το εξεταζόμενο θέμα.

Τέλος σημειώνουμε ότι η συσχέτιση του αριθμού των εξαμήνων που απαιτήθηκαν για τη λήψη πτυχίου με το βαθμό απονομής του είναι σε όλες τις κατευθύνσεις σπουδών στατιστικά σημαντική σε επίπεδο .01 και με αρνητικό πρόσημο παντού, όπως φαίνεται στον πίνακα 7.19

Οι σχετικοί συντελεστές που υπολογίστηκαν επί του συνολικού δείγματος και των δύο ετών αναφοράς χωρίς τη συμμετοχή όσων έδωσαν κατατακτήριος εξετάσεις λαμβάνουν αρνητικές τιμές που κυμαίνονται από το χαμηλότερο: - 0,170 (για τις Φιλολογικό –ιστορικές και συναφείς Επιστήμες) έως τον υψηλότερο: - 0,601 για το Τμήμα Βιοχημείας-Βιοτεχνολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, ενώ η συντριπτική πλειονότητα των εν λόγω δεικτών λαμβάνει τιμές άνω του - 0,30. Επιβεβαιώνεται και με τον τρόπο αυτό ο ισχυρισμός ότι όσοι τελειώνουν νωρίτερα τις σπουδές τους έχουν περισσότερες πιθανότητες να εξασφαλίσουν μεγαλύτερο βαθμό στο πτυχίο τους. Η έγκαιρη, όμως, ολοκλήρωση των σπουδών δεν φαίνεται να έχει ισχυρή συνάφεια με το γενικό βαθμό πρόσβασης στα Α.Ε.Ι.

Πίνακας 7.19

Συντελεστές συσχέτισης μεταξύ του βαθμού πτυχίου και του αριθμού των εξαμήνων φοίτησης μέχρι την αποπεράτωση των σπουδών

Κλάδοι σπουδών	Συνολικό δείγμα	
	r	N
1. Φιλολογικο-ιστορικές, Θεολογικές και συναφείς Επιστήμες ¹	-0,170**	259
2. Νομικές και Πολιτικές Επιστήμες	-0,364**	158
3. Θετικές Επιστήμες	-0,448**	313
4.1. Ιατρικές Επιστήμες (6τούς διάρκειας)	-0,363**	142
4.2. Ιατροφαρμακευτικές Επιστήμες (5ετούς διάρκειας)	-0,414**	99
4.3. Βιοχημεία-Βιοτεχνολογία (4ετούς διάρκειας)	-0,601**	54
5. Ψυχο-παιδαγωγικές Επιστήμες	-0,420**	223
6. Οικονομικές Επιστήμες & Επιστήμες Διοίκησης	-0,532**	229
7.1 Τεχνολογικές Επιστήμες (5ετούς διάρκειας)	0,265**	158
7.2. Επιστήμη και Τεχνολογία Υπολογιστών ²	-	5
8. Ξένες Γλώσσες	-0,222**	232
9. Λοιπές Επιστήμες	-0,424**	188
Σύνολο	-0,375**	2060

1. Όπου δεν υπάρχει ένδειξη διάρκειας των σπουδών, αυτές διαρκούν 4 έτη (8 εξάμηνα)

2. Λόγω μικρού δείγματος δεν υπολογίστηκε συντελεστής.

* $p < .05$, ** $p < .01$

7.2.5. Τύπος Λυκείου αποφοίτησης και επιδόσεις στις πανελλαδικές εξετάσεις και στο Πανεπιστήμιο

Το είδος του Λυκείου (δημόσιο, ιδιωτικό, ημερήσιο, απογευματινό κτλ.) από το οποίο αποφοιτούν όσοι εισέρχονται στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση ενδέχεται να σχετίζεται, επίσης, με τις επιδόσεις τους όχι μόνο στις δοκιμασίες επιλογής τους αλλά και κατά τη διάρκεια των σπουδών τους. Βασιζόμενοι στην υπόθεση αυτή, συσχέτισαμε τον τύπο του Λυκείου αποφοίτησης με το βαθμό του απολυτηρίου, το γενικό βαθμό πρόσβασης, το βαθμό του πτυχίου και τη χρονική διάρκεια που απαιτήθηκε μέχρι τη λήψη του. Για τη συσχέτιση αυτή ομαδοποιήσαμε τα διάφορα Λύκεια σε τέσσερις κατηγορίες: α) τα δημόσια, β) τα ιδιωτικά, γ) τα κυπριακά και δ) τα ξένα και τα λοιπά σχολεία αποφοίτησης. Επειδή ο αριθμός των εσπερινών ήταν πολύ μικρός, δεν κάναμε χωριστή κατηγορία για τα ημερήσια και τα απογευματινά. Τα εντάξαμε στις κατηγορίες δημόσια ή ιδιωτικά ανάλογα με το είδος τους. Στα δημόσια Λύκεια εντάξαμε και τα ελληνικά σχολεία του εξωτερικού που υπήρχαν στο δείγμα της έρευνας. Στο εξής δεν θα ασχοληθούμε με τα ξένα σχολεία. Θα εστιάσουμε την ανάλυσή μας στις υπόλοιπες τρεις κατηγορίες.

Σημειώνουμε ότι τον υψηλότερο μέσο όρο των βαθμών του απολυτηρίου (17,87) εμφανίζουν στο σύνολο του δείγματος των δύο εξεταζόμενων ετών όσοι

αποφοίτησαν από σχολεία της Κύπρου. Ακολουθούν οι απόφοιτοι των ιδιωτικών (17,52) και έπονται οι απόφοιτοι των ελλαδικών δημόσιων σχολείων (17,26). Παρά τις μικρές απόλυτες διαφορές τους, η απόκλιση των παραπάνω μέσων όρων είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο πιθανότητας .001, λόγω του μεγάλου δείγματος (N=3025)⁴¹. Οι πολλαπλές συγκρίσεις των μέσων όρων με τη μέθοδο Scheffe έδειξαν ότι η διαφορά είναι στατιστικά σημαντική μόνο μεταξύ δημοσίων ελληνικών και κυπριακών σχολείων. Παρόμοια τάση εμφανίζεται, αν εξετάσουμε χωριστά τα δύο δείγματα, με τη διαφορά ότι στο δείγμα που αφορά το ακαδημαϊκό έτος 2001-02 οι διαφορές δεν είναι στατιστικά σημαντικές.

Στη συνέχεια θα ασχοληθούμε μόνο με τα ελλαδικά Λύκεια, δημόσια και ιδιωτικά, επειδή οι Κύπριοι επιλέγονται με διαφορετικό σύστημα για τα Α.Ε.Ι. και επομένως τα στοιχεία πρόσβασης στα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα δεν είναι συγκρίσιμα με αυτά των Ελλαδιτών.

Πίνακας 7.20

Μέσοι όροι (X) των γενικών βαθμών πρόσβασης κατά τύπο Λυκείου αποφοίτησης⁴²

Έτος Α'εγγραφής στα Α.Ε.Ι	Δημόσια Λύκεια		Ιδιωτικά Λύκεια		Σύνολο	
	X	N	X	N	X	N
1. 2001-06	16,53	1048	16,97	84	16,56	1132
2. 2006-07	16,46	1194	16,86	108	16,49	1302
Σύνολο	16,49	2242	16,91	192	16,52	2434

Στατιστική σημαντικότητα

2001-02 : F (1, 1130)=3,81, p.< .05

2006-07 : F (1, 1300)=3,83, p.< .05

Σύνολο : F (1, 2432)=7,53, p.< .05

Από τα στοιχεία του πίνακα 7.20 προκύπτει εκ νέου η υπεροχή των αποφοίτων των ιδιωτικών σχολείων σε σύγκριση με όσους προέρχονται από δημόσια σχολεία. Οι κατά τι υψηλότεροι μέσοι όροι των γενικών βαθμών πρόσβασης οφείλονται ίσως στην καλύτερη προετοιμασία των μαθητών στα ιδιωτικά από ό,τι στα δημόσια σχολεία. Ανακύπτει, έτσι, ένα άλλο ζήτημα ανισότητας μεταξύ των υποψηφίων για τα Α.Ε.Ι./Τ.Ε.Ι., εκτός αυτού των φροντιστηρίων και των ιδιαίτερων μαθημάτων, στο οποίο έχουμε επανειλημμένα αναφερθεί. Η πτυχή αυτή δημιουργεί σε πολλούς ερωτηματικά για το κατά πόσο επιλέγονται για τις διάφορες σπουδές οι πραγματικά ικανοί και όχι οι έχοντες πλούτο, προϋπόθεση που απαιτείται για τη φοίτηση στην ιδιωτική εκπαίδευση.

Αξίζει να δούμε, αν αυτή η υπεροχή όσων προέρχονται από την ιδιωτική εκπαίδευση συνεχίζεται και μετά την είσοδό τους στο Πανεπιστήμιο. Από τους εγγραφέντες για πρώτη φορά στα Α.Ε.Ι. το ακαδημαϊκό έτος 2001-02 είχαν λάβει πτυχίο μέχρι τη στιγμή της συλλογής των σχετικών στοιχείων το 79,5% όσων προέρχονταν από τα δημόσια σχολεία και το 73,1% αυτών που είχαν αποφοιτήσει από τα ιδιωτικά. Η μεταξύ τους διαφορά δεν είναι στατιστικά σημαντική. Από τους

⁴¹ Δεν υπήρχαν στοιχεία είτε για το λύκειο είτε για το βαθμό απολυτηρίου σε ορισμένες περιπτώσεις.

⁴² Δεν υπήρχαν στοιχεία Λυκείων σε μερικές περιπτώσεις στις οποίες υπήρχαν βαθμοί πρόσβασης.

εγγραφέντες το ακαδημαϊκό έτος 2006-07 είχαν λάβει πτυχίο το 54,3% όσων προέρχονταν από τα δημόσια σχολεία και το 46,7% αυτών που είχαν αποφοιτήσει από τα ιδιωτικά. Ούτε στην περίπτωση αυτή υπάρχει διαφορά στατιστικά σημαντική. Η διαφορά γίνεται στατιστικά σημαντική στο επίπεδο του συνολικού δείγματος ($p < .01$), στο οποίο τα σχετικά ποσοστά είναι 66,9% για τα δημόσια Λύκεια και 58,9% για τα ιδιωτικά,

Ας δούμε τι συμβαίνει ως προς τους βαθμούς των πτυχίων που έχουν απονεμηθεί στα άτομα των δύο κατηγοριών. Από τα σχετικά στοιχεία, που αφορούν τους εγγραφέντες στα Α.Ε.Ι. το έτος 2001-02, εξάγεται διαπίστωση ότι ο μέσος όρος του βαθμού των πτυχίων που χορηγήθηκαν μέχρι τη διεξαγωγή της έρευνας ήταν 7,1 μεταξύ όσων είχαν αποφοιτήσει από δημόσια σχολεία και 7,0 μεταξύ αυτών που προέρχονταν από ιδιωτικά. Οι αντίστοιχοι μέσοι όροι για τη δεύτερη ομάδα πτυχιούχων (εγγραφέντες το 2006-07) ήσαν 7,3 και για τους αποφοίτους των δημόσιων σχολείων, καθώς και γι' αυτούς των ιδιωτικών. Δεν υπάρχει, τέλος, διαφορά στο σύνολο του δείγματος, αφού οι απόφοιτοι των δημόσιων σχολείων έχουν μέσο όρο 7,16 και εκείνοι των ιδιωτικών 7.15.

Αλλά και ως προς τα εξάμηνα που απαιτήθηκαν για τη λήψη πτυχίου μεταξύ των δύο κατηγοριών δεν υπάρχουν αξιολογες διαφορές.

Μπορούμε, λοιπόν, να ισχυριστούμε, με βάση τα παραπάνω στοιχεία ότι η υπεροχή που εμφανίζουν οι απόφοιτοι των ιδιωτικών κατά την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση φαίνεται να μη συνεχίζεται κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους στα διάφορα Τμήματα των Α.Ε.Ι. Η μη επιβεβαίωση της συνέχειας της διαφοράς αυτής αποτελεί πρόσθετο ενισχυτικό στοιχείο υπέρ της άποψης ότι η μακροπρόθεσμη προγνωστική ισχύς των αποτελεσμάτων της επιλογής δεν είναι μεγάλη.

Μένει, βέβαια, προς απάντηση το ερώτημα σε ποια Τμήματα στρέφονται, πρωτίστως, οι δύο κατηγορίες υποψηφίων. Από τη σχετική εξέταση προκύπτει ότι οι απόφοιτοι των ιδιωτικών σχολείων εμφανίζουν υψηλότερα, σε σύγκριση με αυτούς των ιδιωτικών σχολείων, ποσοστά μεταξύ όσων εισέρχονται στις Θετικές Επιστήμες και, ειδικότερα, στα Τμήματα Πληροφορικής, καθώς και στις Τεχνολογικές Επιστήμες υψηλής ζήτησης. Επειδή σε πολλά από τα Τμήματα των κατηγοριών αυτών οι επιδόσεις των αντίστοιχων ατόμων είναι, πιο χαμηλές, συγκριτικά με αυτές όσων προέρχονται από τα υπόλοιπα Τμήματα, ενδέχεται η παραπάνω διαφορά να οφείλεται σ' αυτόν ακριβώς το λόγο. Γι' αυτό η παραπάνω υπόθεση χρήζει περαιτέρω διερεύνησης σε επίπεδο Τμημάτων, κάτι που δεν μπορούσαμε να κάνουμε εμείς σ' αυτή τη φάση λόγω μικρών αντίστοιχων δειγμάτων.

7.2.6. Σχέση μεταξύ των επιδόσεων των ατόμων του δείγματος στις πανελλαδικές εξετάσεις⁴³ και στο Πανεπιστήμιο και της κατεύθυνσης που ακολούθησαν στο Λύκειο

Η εξέταση της σχέσης αυτής περιορίζεται αναγκαστικά μόνο σ' εκείνους που είχαν ακολουθήσει κατευθύνσεις στο Λύκειο. Αυτό σημαίνει ότι αφαιρούνται από το δείγμα οι Κύπριοι, οι απόφοιτοι ξένων σχολείων, καθώς και αυτοί που είχαν

⁴³ Βλ. υποσημείωση 1.

αποφοιτήσει από τη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, πριν θεσμοθετηθούν οι κατευθύνσεις.

Η συσχέτιση των κατευθύνσεων με το βαθμό του απολυτηρίου του Λυκείου οδηγεί στη διαπίστωση ότι παρατηρούνται μεταξύ όσων ακολούθησαν διαφορετικές κατευθύνσεις διακυμάνσεις στους αντίστοιχους μέσους όρους, οι οποίες είναι στατιστικά σημαντικές $F(2, 2651)=88,77, p < .001$). Περιοριζόμενοι μόνο στο συνολικό δείγμα, σημειώνουμε ότι όσοι ακολούθησαν τη θεωρητική κατεύθυνση είχαν μέσο όρο στο βαθμό απολυτηρίου 16,93 (τυπική απόκλιση 1,83), ενώ αυτοί που ακολούθησαν τις άλλες δύο κατευθύνσεις είχαν οι της θετικής 17,86 (τυπική απόκλιση 1,52) και οι της τεχνολογικής 17,09 (τυπική απόκλιση 1,50). Οι πολλαπλές συγκρίσεις των μέσων όρων ανά δύο έδειξαν ότι οι διαφορές είναι στατιστικά σημαντικές μεταξύ θεωρητικής και θετικής κατεύθυνσης, καθώς και μεταξύ της θετικής και των δύο άλλων κατευθύνσεων.

Όσον αφορά τη διαφοροποίηση των γενικών βαθμών πρόσβασης μεταξύ των ατόμων που προέρχονται από τις τρεις λυκειακές κατευθύνσεις διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα. Σύμφωνα με τα δεδομένα του πίνακα 7.21, η εν λόγω διαφοροποίηση είναι στατιστικά σημαντική τόσο στο σύνολο του δείγματος όσο και στα επιμέρους δείγματα αυτών που γράφτηκαν στα Α.Ε.Ι. κατά τα δύο εξεταζόμενα ακαδημαϊκά έτη.

Πίνακας 7.21

Μέσοι όροι (M) των γενικών βαθμών πρόσβασης κατά λυκειακή κατεύθυνση⁴⁴

Έτος Α' εγγραφής στα Α.Ε.Ι.	Θεωρητική κατεύθυνση		Θετική κατεύθυνση		Τεχνολογική κατεύθυνση	
	M	N	M	N	M	N
1. 2001-06	15,90	466	17,30	471	16,28	176
2. 2006-07	15,94	507	17,38	369	16,23	393
Σύνολο	15,92	973	17,34	840	16,26	569

Στατιστική σημαντικότητα:

2001-02 : $F(2, 1110)=64,61, p < .001$

2006-07 : $F(2, 1266)=59,41, p < .001$

Σύνολο : $F(2, 2379)=124,22, p < .001$

Τις μικρότερες επιδόσεις εμφανίζουν όσοι ακολούθησαν τη θεωρητική κατεύθυνση και έπονται αυτοί της τεχνολογικής, ενώ τις υψηλότερες επιδόσεις εμφανίζουν όσοι επέλεξαν τη θετική κατεύθυνση. Η σύγκριση των μέσων όρων ανά δύο, με το κριτήριο του Scheffe, έδειξε ότι στο συνολικό δείγμα όλες οι συγκρίσεις είναι σημαντικές, ενώ στα δείγματα των επιμέρους ετών η παρατηρούμενη απόκλιση μεταξύ θεωρητικής και τεχνολογικής κατεύθυνσης μπορεί να θεωρηθεί τυχαία. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι παραπάνω επιδόσεις αφορούν όσους εισήχθησαν σε Α.Ε.Ι. Αν, όμως, συνυπολογίσουμε και αυτούς που εισήχθησαν στα Τ.Ε.Ι. (βλ. επόμενο κεφάλαιο), οι μέσοι όροι των γενικών βαθμών πρόσβασης επί του συνολικού δείγματος έχουν ως ακολούθως: α) θεωρητική κατεύθυνση 15.51 (τυ-

⁴⁴ Δεν περιλαμβάνονται οι Κύπριοι, όσοι εισήλθαν στα Α.Ε.Ι. με κατατακτήριες εξετάσεις, καθώς και αυτοί για τους οποίους δεν υπήρχαν βαθμοί πρόσβασης στα στατιστικά έντυπα ή δεν είχε σημειωθεί η κατεύθυνση που ακολούθησαν.

πική απόκλιση 2,57), β) θετική κατεύθυνση: 17,00 (τυπική απόκλιση 2,64) γ) τεχνολογική κατεύθυνση: 14,45 (τυπική απόκλιση 2,48). Οι πολλαπλές συγκρίσεις των μέσων όρων έδειξαν ότι σε όλες τις περιπτώσεις η διαφορά είναι στατιστικά σημαντική. Επιβεβαιώνεται έτσι η κυρίαρχη άποψη ότι όσοι επιλέγουν την τεχνολογική κατεύθυνση έχουν επιδόσεις στις πανελλαδικές εξετάσεις χαμηλότερες έναντι των υπολοίπων, ενώ οι πιο καλοί μαθητές ακολουθούν τη θετική κατεύθυνση.

Παρά ταύτα, οι προερχόμενοι από τη θεωρητική κατεύθυνση εμφανίζουν σε όλες τις περιπτώσεις υψηλότερα ποσοστά απόκτησης πτυχίου. Ακολουθούν αυτοί της θετικής κατεύθυνσης και τελευταίοι έρχονται οι της τεχνολογικής, όπως δείχνουν τα στοιχεία του πίνακα 3.6 που βρίσκεται στο παράρτημα Γ.

Αυτό οφείλεται, πιθανόν, στο γεγονός ότι η πλειονότητα των υποψηφίων της θεωρητικής κατεύθυνσης ακολουθεί σπουδές που εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά ολοκλήρωσής τους, σε σχέση με άλλες, ενώ οι περισσότεροι υποψήφιοι που προέρχονται από την τεχνολογική και τη θετική κατεύθυνση εισήχθησαν σε Τμήματα που χαρακτηρίζονται από μικρότερες εκροές, όπως έχουμε αναφέρει σε προηγούμενες ενότητες.

Η διαφοροποίηση αυτή επηρεάζει, κάπως, και τους μέσους όρους των βαθμών του πτυχίου, οι οποίοι διαφέρουν σε μικρό αλλά στατιστικά σημαντικό βαθμό, κυρίως μεταξύ της τεχνολογικής και των λοιπών κατευθύνσεων. Ο μέσος όρος των βαθμών πτυχίου είναι, στο συνολικό δείγμα, για όσους προέρχονται από την θεωρητική κατεύθυνση 7,20 (τυπική απόκλιση 0,79), ενώ για τη θετική και την τεχνολογική είναι 7,19 (0,76 τυπική απόκλιση) και 7,03 (τυπική απόκλιση 0,68) αντίστοιχα. Από τις πολλαπλές συγκρίσεις προέκυψε ότι η στατιστική σημαντικότητα περιορίζεται μεταξύ της τεχνολογικής και των λοιπών κατευθύνσεων. Παρόμοια τάση παρατηρείται και στην περίπτωση εξέτασης των δεδομένων κατά έτη αναφοράς, όπως προκύπτει από τον πίνακα 3.7 του παραρτήματος Γ.

Η παράμετρος της κατεύθυνσης διαφοροποιεί, επίσης, σε στατιστικά σημαντικό βαθμό και το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ της Α' εγγραφής στο Πανεπιστήμιο και της λήψης πτυχίου, όπως φαίνεται στον πίνακα 7.22. Όσοι προέρχονται από τις κατευθύνσεις θετική και τεχνολογική χρειάστηκαν περισσότερα εξάμηνα, για να λάβουν το πτυχίο τους (όσοι το έλαβαν), σε σύγκριση με αυτούς που προέρχονται από τη θεωρητική κατεύθυνση. Αυτό επιβεβαιώθηκε και από τις επιμέρους συγκρίσεις των μέσων όρων ανά δύο, οι οποίες έδειξαν ότι, για το έτος 2001 και για το σύνολο, οι παρατηρούμενες διαφορές μεταξύ των παραπάνω κατευθύνσεων δεν είναι τυχαίες.

Πίνακας 7.22

Μέσοι όροι (Μ) του αριθμού των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου κατά λυκειακή κατεύθυνση

Έτος Α' εγγραφής στα Α.Ε.Ι.	Θεωρητική κατεύθυνση		Θετική κατεύθυνση		Τεχνολογική κατεύθυνση	
	Μ	N	Μ	N	Μ	N
1. 2001-02	10,4	435	11,9	418	12,3	164
2. 2006-07	9,6	346	11,1	187	10,5	188
Σύνολο	10,1	781	11,6	615	11,3	352

Στατιστική σημαντικότητα

2001-02 : $F(2, 1002) = 34,27, p < .001$

2006-07 : $F(2, 727) = 61,27, p < .001$

Σύνολο : $F(2, 1732) = 70,01, p < .001$

Η διαφορά αυτή αποδίδεται στην ανομοιογένεια των Τμημάτων στα οποία εισάγονται οι απόφοιτοι των παραπάνω τριών κατευθύνσεων, τις οποίες έχουμε παρουσιάσει σε προηγούμενες σελίδες.

Εάν εξετάσουμε χωριστά τις ομάδες των Τμημάτων στα οποία η διάρκεια σπουδών είναι ίση (4, 5 και 6 έτη) διαπιστώνουμε τα εξής: Στο δείγμα του 2001 το μικρότερο μέσο όρο του αριθμού εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου εμφανίζουν όσοι ακολούθησαν θεωρητική κατεύθυνση, ακολουθούν όσοι επέλεξαν τη θετική και έπονται οι της τεχνολογικής (βλ. τον πίνακα 3.8 του παραρτήματος). Η διαφορά είναι στατιστικά σημαντική, όπως έδειξαν οι πολλαπλές συγκρίσεις με τη μέθοδο Scheffe, μεταξύ θεωρητικής και των δύο άλλων κατευθύνσεων. Στο δείγμα του 2006, καθώς και στο συνολικό δείγμα παρατηρείται η ίδια κατάσταση με τη διαφορά ότι στη δεύτερη θέση έρχονται οι απόφοιτοι της τεχνολογικής κατεύθυνσης. Στα Τμήματα 5ετούς φοίτησης τεχνολογικών σπουδών η παρουσία πτυχιούχων που προέρχονται από τη θεωρητική κατεύθυνση είναι σχεδόν αμελητέα, ενώ μεταξύ όσων προέρχονται από τις άλλες δύο κατευθύνσεις δεν υπάρχει διαφορά στατιστικά σημαντική. Παρόμοια κατάσταση εμφανίζεται και στα Τμήματα εξαετούς διάρκειας.

7.2.7. Τρόπος εισαγωγής στο Πανεπιστήμιο και ακαδημαϊκή επίδοση

Με τον όρο «τρόπος εισαγωγής» στα Τμήματα στα οποία φοίτησαν τα άτομα που αποτέλεσαν το δείγμα μας, εννοούμε τη διαδικασία με βάση την οποία έγινε η επιλογή τους ήτοι: α) τις πανελλαδικές εξετάσεις, β) τις κατατακτήριες εξετάσεις, γ) τις μετεγγραφές, δ) τις παγκύπριες εξετάσεις και ε) τις εξετάσεις για άτομα ειδικών κατηγοριών. Επιδίωξή μας ήταν να εξετάσουμε εάν οι διαφορετικές αυτές διαδικασίες σχετίζονται με την ακαδημαϊκή επίδοση των αντίστοιχων ατόμων, όπως αυτή εκφράζεται από τη λήψη ή μη λήψη πτυχίου, το βαθμό πτυχίου-για όσους το έλαβαν- και το πλήθος των εξαμήνων που χρειάστηκαν για να αποπερατώσουν τις σπουδές τους. Υποθέτουμε ότι όσοι εισάγονται με κατατακτήριες εξετάσεις στο Γ΄ ή στο Ε΄ εξάμηνο θα ολοκληρώνουν νωρίτερα τις σπουδές τους σε σχέση με τους άλλους και με καλύτερους βαθμούς.

Αρχίζουμε από το ποσοστό των ατόμων τα οποία είχαν καταστεί πτυχιούχοι μέχρι τη στιγμή πραγματοποίησης της παρούσας έρευνας, θεωρώντας πώς όσο μεγαλύτερο είναι το ποσοστό αυτών που έχουν αποπερατώσει από κάθε κατηγορία τις σπουδές τους, τόσο πιο καλή προγνωστική εγκυρότητα έχει η αντίστοιχη διαδικασία. Από την ανάλυση των σχετικών στοιχείων διαπιστώσαμε ότι από όσους γράφτηκαν στα διάφορα Τμήματα, με βάση τα αποτελέσματα της διαδικασίας των πανελλαδικών εξετάσεων, το 2001-02, είχαν λάβει πτυχίο σε ποσοστό 79,4%. Αυτοί που εισήχθησαν το ίδιο έτος με κατατακτήριες εξετάσεις είχαν λάβει πτυχίο σε ποσοστό 56,1%, με παγκύπριες εξετάσεις είχαν πάρει πτυχίο σε ποσοστό 84,8%, αυτοί που μετεγγράφηκαν είχαν αποπερατώσει τις σπουδές τους σε ποσοστό 74,6% και, τέλος, οι λοιπές κατηγορίες σε ποσοστό 69,5%. Τα αντίστοιχα ποσοστά ολοκλήρωσης των σπουδών μεταξύ αυτών που γράφτηκαν στα Α.Ε.Ι. το 2006-07 έχουν ως ακολούθως: πανελλαδικές εξετάσεις: 54,8%, κατατακτήριες:

41,8%, παγκύπριες 55,2%, μετεγγραφές 37,6% και ειδικές κατηγορίες 49,0%. Οι διαφορές είναι στατιστικά σημαντικές και για τα δύο έτη σε επίπεδο .001 για το 2001-02 και .005 για το 2006-07, όπως προέκυψε από την εφαρμογή του κριτηρίου χ^2 .

Αλλά και ο βαθμός όσων είχαν λάβει πτυχίο από τα άτομα του δείγματος διαφοροποιείται από τη μεταβλητή αυτή. Συγκεκριμένα, στο συνολικό δείγμα και των δύο ετών αναφοράς, όσοι γράφτηκαν στα Τμήματα στα οποία φοίτησαν, με βάση τα αποτελέσματα των πανελλαδικών εξετάσεων, είχαν μέσο όρο στο πτυχίο τους 7,20. Αυτοί που γράφτηκαν, ύστερα από κατατακτήριες εξετάσεις είχαν 7,32, όσοι επιλέχθηκαν με παγκύπριες 7,1, ενώ οι μετεγγραφέντες είχαν 7,00 και οι ειδικές κατηγορίες 6,83. Οι διαφορές ανάμεσα στους παραπάνω μέσους όρους είναι στατιστικά σημαντικές ($F(4, 2115) = 9,30, p < .001$) και εστιάζονται, σύμφωνα με τις πολλαπλές συγκρίσεις που έγιναν με τη μέθοδο Scheffe: α) μεταξύ αυτών που επιλέχθηκαν με πανελλαδικές εξετάσεις και αυτών που ανήκουν στις ειδικές κατηγορίες και β) μεταξύ εκείνων που γράφτηκαν μετά από κατατακτήριες εξετάσεις και όσων ανήκουν στην τελευταία κατηγορία.

Οι αντίστοιχοι μέσοι όροι για τους εγγραφέντες στα Α.Ε.Ι. το 2001-02 είναι: 7,13, 7,32, 6,95, 7,02 και 6,61. Η διαφορά είναι και πάλι στατιστικά σημαντική ($F(4, 1252) = 8,20, p < .001$) και εστιάζεται, σύμφωνα με τις πολλαπλές συγκρίσεις μεταξύ της πρώτης και της τελευταίας κατηγορίας. Οι δείκτες αυτοί για το δείγμα του 2006-07 λαμβάνουν, αντίστοιχα, τις παρακάτω τιμές 7,27, 7,31, 7,27, 6,94 και 7,04. Ο στατιστικός έλεγχος έδειξε και σ' αυτή την περίπτωση ότι η διαφορά είναι σημαντική σε επίπεδο $< .05$, αλλά οι πολλαπλές συγκρίσεις δεν αποκάλυψαν άξιους λόγου διαφορές ανάμεσά τους.

Σε σχέση με τον αριθμό των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου από αυτούς που είχαν ήδη αποπερατώσει τις σπουδές τους, σημειώνουμε ότι ο τρόπος εισαγωγής στα Α.Ε.Ι. διαφοροποιεί τους αντίστοιχους μέσους όρους σε στατιστικά σημαντικό βαθμό μόνο στην περίπτωση της σειράς πτυχιούχων που είχαν εισαχθεί στα Α.Ε.Ι. το 2001-02, καθώς και στο συνολικό δείγμα και των δύο ετών, αν και οι απόλυτες τιμές τους δεν αποκλίνουν πάρα πολύ, όπως συνέβη και σε προηγούμενες περιπτώσεις. Συγκεκριμένα, από τους εγγραφέντες το 2001-02 στα Α.Ε.Ι. με πανελλαδικές εξετάσεις αυτοί που είχαν λάβει πτυχίο χρειάστηκαν 11,2 εξάμηνα, κατά μέσο όρο, αυτοί που μπόρεσαν με κατατακτήριες χρειάστηκαν 12,2, όσοι πήραν μέρος σε παγκύπριες εξετάσεις φοίτησαν 11,1 εξάμηνα, οι μετεγγραφέντες έκαμαν, επίσης, 11,1 εξάμηνα και οι ειδικές κατηγορίες 12,4 εξάμηνα ($F(4, 1252) = 3,28, p < .05$). Οι στατιστικά σημαντικές διαφορές περιορίζονται μεταξύ των ειδικών κατηγοριών και όσων έδωσαν κατατακτήριες εξετάσεις από το ένα μέρος, και των λοιπών κατηγοριών, από το άλλο.

Από τους εγγραφέντες το 2006-07 στα Α.Ε.Ι. με πανελλαδικές εξετάσεις όσοι είχαν λάβει πτυχίο χρειάστηκαν, κατά μέσο όρο, 10,2 εξάμηνα, αυτοί που μπόρεσαν με κατατακτήριες χρειάστηκαν 10,0, όσοι είχαν συμμετάσχει σε παγκύπριες εξετάσεις φοίτησαν 9,9 εξάμηνα, οι μετεγγραφέντες έκαμαν 9,8 εξάμηνα και οι ειδικές κατηγορίες 10,1. Επαναλαμβάνουμε ότι η διαφορά στην περίπτωση αυτή δεν είναι στατιστικά σημαντική. Γίνεται, αντίθετα, σημαντική σε επίπεδο .05, αν τα δύο έτη αναφοράς συγχωνευθούν, οπότε διαπιστώνονται ότι τα εξάμηνα φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου κατά κατηγορίες έχουν ως εξής: εισαχθέντες με πανελλα-

δικές εξετάσεις 10,8, με κατατακτήριες 11,4, με παγκύπριες εξετάσεις 10,5, μετεγγραφέντες 10,8, ειδικές κατηγορίες 11,6 (στατιστική σημαντικότητα $F(4, 2117) = 3,0, p < .05$). Οι κύριες διαφορές εντοπίζονται μεταξύ των ίδιων ομάδων μ' αυτές που αναφέρθηκαν προηγουμένως.

Αν περιοριστούμε μόνο στους επιστημονικούς κλάδους στους οποίους οι σπουδές διαρκούν 8 εξάμηνα, που αντιπροσωπεύουν, στην περίπτωση αυτή, το 73% των ατόμων που μελετήσαμε, διαπιστώνουμε, με βάση το συνολικό δείγμα, ότι όσοι γράφτηκαν στα Α.Ε.Ι. με πανελλαδικές εξετάσεις χρειάστηκαν 10,5 εξάμηνα για να πάρουν πτυχίο (όσοι πήραν), αυτοί που έδωσαν κατατακτήριες εξετάσεις 11 εξάμηνα, όσοι γράφηκαν με παγκύπριες εξετάσεις, 9,8 εξάμηνα, αυτοί που μετεγγράφηκαν 10,1 και οι λοιπές κατηγορίες 10,8 εξάμηνα. Οι διαφορές δεν είναι στατιστικά σημαντικές.

Με βάση τα παραπάνω δεδομένα μπορούμε να προβούμε στις εξής παρατηρήσεις:

- α) η υπόθεση που είχαμε αρχικά διαμορφώσει ότι, όσοι εισάγονται με κατατακτήριες εξετάσεις, θα τελειώνουν πολύ νωρίτερα από τους άλλους και σε μεγαλύτερα ποσοστά, επειδή κερδίζουν εξάμηνα και τους αναγνωρίζονται μαθήματα από τις προηγούμενες σπουδές τους, δεν επιβεβαιώνεται. Ούτε οι μέσοι όροι των βαθμών του πτυχίου τους διαφέρουν πολύ, όπως, αναμέναμε από αυτούς των υπολοίπων.
- β) Όσοι προέρχονταν από μετεγγραφές εμφανίζουν μικρότερα ποσοστά αποπεράτωσης έναντι των άλλων.
- γ) Οι Κύπριοι παρουσιάζουν χαμηλότερες βαθμολογικές επιδόσεις, αλλά ολοκληρώνουν σε μεγαλύτερο ποσοστό τις σπουδές από τους άλλους.
- δ) Όσοι ανήκουν σε ειδικές κατηγορίες μειονεκτούν σε ορισμένες περιπτώσεις έναντι των άλλων.

7.2.8. Σειρά προτίμησης του Τμήματος φοίτησης και η σχέση της με την επίδοση στο Πανεπιστήμιο

Οι φοιτητές που εισάγονται σε Τμήματα, τα οποία περιλαμβάνονται στις πρώτες προτιμήσεις τους, στοιχείο που υποδηλώνει ότι ανταποκρίνονται περισσότερο στα ενδιαφέροντά τους, αναμένεται να επιδεικνύουν μεγαλύτερο ζήλο για τις σπουδές τους σε σύγκριση με αυτούς, οι οποίοι γίνονται δεκτοί σε Τμήματα που δεν εντάσσονται στις παραπάνω προτιμήσεις τους. Για τον λόγο αυτό εκτιμούσαμε ότι οι πρώτοι θα πρέπει να έχουν καλύτερες επιδόσεις σε σύγκριση με τους δεύτερους και να ολοκληρώνουν τις σπουδές τους σε πιο σύντομο χρονικό διάστημα. Με άλλα λόγια, υποθέταμε ότι η προτίμηση μπορεί να συνεκτιμηθεί, μαζί με τις επιδόσεις στις πανελλαδικές εξετάσεις, ως δείκτης πρόγνωσης της προόδου των επιλεγόμενων κατά τη διάρκεια των πανεπιστημιακών σπουδών τους.

Πράγματι, σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 7.23, το ποσοστό των ατόμων που είχαν λάβει πτυχίο μέχρι την ημέρα που πραγματοποιήθηκε η παρούσα έρευνα, το οποίο υπολογίστηκε με βάση τα συνολικά δείγματα των φοιτητών που πήραν μέρος στις αντίστοιχες πανελλαδικές εξετάσεις, παρουσιάζει προοδευτική μείωση, καθώς προχωρούμε από την πρώτη προς τις επόμενες προτιμήσεις των αντίστοιχων ατόμων, με λιγότερες εξαιρέσεις σε κάποιες περιπτώσεις. Οι παρατη-

ρούμενες διαφορές είναι στατιστικά σημαντικές και στις τρεις χρονολογικές σειρές που περιλαμβάνονται στον εν λόγω πίνακα.

Διευκρινίζουμε ότι οι περισσότεροι φοιτητές (πάνω από το 55%) των δειγμάτων που λάβαμε είχαν εισαχθεί σε Τμήματα, τα οποία είχαν δηλώσει ως πρώτη προτίμηση. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ό,τι μεγάλο μέρος του συνολικού δείγματος της έρευνας προέρχεται από τα δύο μεγαλύτερα Πανεπιστήμια της χώρας (Ε.Κ.Π.Α. και Α.Π.Θ.), τα Τμήματα των οποίων οι περισσότεροι υποψήφιοι δηλώνουν, συνήθως ως πρώτη ή δεύτερη προτίμηση.

Πίνακας 7.23

Ποσοστά λήψης πτυχίου σε σχέση με τη σειρά προτίμησης του Τμήματος φοίτησης⁴⁵

Έτος εγγραφής	Σειρά προτίμησης						
	1 ^η %	2 ^η %	3 ^η -4 ^η %	5 ^η -6 ^η %	7 ^η -8 ^η %	9 ^η -10 ^η %	11 ^η < %
2001-02	87,1	79,5	85,6	75,8	77,2	64,7	71,5
2006-07	70,9	53,0	48,8	47,4	44,4	51,7	32,5
Σύνολο	78,4	65,1	63,1	60,2	62,7	58,7	55,9

2001-02 : $\chi^2=38,51$, β. ε.=6, $p < .001$

2006=07 : $\chi^2=88,74$, β. ε.=6, $p < .001$

Σύνολο : $\chi^2= 83,41$, β. ε.= 6, $p < .001$

Η σημαντικότητα, όμως, των διαφορών που διαπιστώσαμε προηγουμένως, δεν διατηρείται πάντοτε, όταν η σχετική εξέταση πραγματοποιείται σε επίπεδο Τμημάτων ή σε επίπεδο επιστημονικών κλάδων, αν και εμφανίζεται και εκεί, με αρκετές, πάντως, εξαιρέσεις, μια τάση παρόμοια με εκείνη που περιγράψαμε προηγουμένως.

Ο πίνακας 7.24 παρουσιάζει τα ποσοστά αυτών που έλαβαν πτυχίο κατά κλάδο σπουδών. Για να επιτευχθούν μεγαλύτερα δείγματα για καθεμιά από τις συγκρινόμενες κατηγορίες, προκειμένου οι σχετικές συγκρίσεις να είναι πιο έγκυρες, ενοποιήσαμε τις προτιμήσεις των Τμημάτων, δημιουργώντας ομάδες με μεγαλύτερο εύρος προτιμήσεων σε σχέση με αυτές του προηγούμενου πίνακα. Παρά ταύτα, σε αρκετές περιπτώσεις, οι παρατηρούμενες διαφορές δεν είναι επαρκείς, για να κριθούν ως στατιστικά σημαντικές. Αν τα δείγματα⁴⁶ ήσαν μεγαλύτερα για κάθε κλάδο σπουδών οι ίδιες διαφορές θα ήσαν ίσως στατιστικά σημαντικές. Επιπρόσθετα, δεν παρατηρείται στην περίπτωση αυτή η ίδια ακριβώς τάση σε όλες τις κατηγορίες επιστημονικών κλάδων. Σε μερικές από αυτές εκείνοι που φοίτησαν σε Τμήματα της τρίτης ή τέταρτης προτίμησής τους, ενίοτε και σε αυτά που εντάσσονται μεταξύ της 5^{ης} και 10^{ης} προτίμησης τους, ολοκλήρωσαν επιτυχώς τις σπουδές τους σε μεγαλύτερο ποσοστό απ' ό,τι αυτοί που προέρχονται από Τμήματα τα οποία είχα δηλώσει ως πρώτη ή δεύτερη προτίμηση. Στην πλειονότητα, πάντως, των περιπτώσεων όσοι φοίτησαν σε Τμήματα βρίσκονταν πέρα

⁴⁵ Περιλαμβάνονται μόνο όσοι εισήχθησαν με τις διαδικασίες των πανελλαδικών εξετάσεων (περίπτωση 7.1. του εντύπου συλλογής των στοιχείων). Η σημείωση αυτή ισχύει και για τις λοιπές περιπτώσεις που αναφέρονται στη σειρά προτίμησης του Τμήματος φοίτησης.

⁴⁶ Τα μεγέθη των σχετικών δειγμάτων και των δύο ετών αναφοράς μαζί κυμαίνονται, κατά κλάδους σπουδών, από 152 άτομα το μικρότερο (Νομικές και Πολιτικές Επιστήμες) μέχρι 467 το μεγαλύτερο (Θετικές Επιστήμες).

από τη 10η προτίμησή τους εμφανίζουν, πλην λιγοστών εξαιρέσεων μικρότερα ποσοστά απόκτησης πτυχίου σε σχέση αυτούς που τα είχαν δηλώσει ως 1^η-4^η προτίμηση.

Πίνακας 7.24

Ποσοστά λήψης πτυχίου σε σχέση με τη σειρά προτίμησης του Τμήματος φοίτησης κατά κλάδο σπουδών

2001-02					
Κλάδοι σπουδών	Σειρά προτιμήσεων				
	1 ^η -2 ^η %	3 ^η -4 ^η %	5 ^η -10 ^η %	11 ^η < %	Ση- μαντ. ***
1. Φιλολογικο-ιστορικές, Θεολογικές και συναφείς Επιστήμες	88,1	87,5	90,6	62,1	***
2. Νομικές και Πολιτικές Επιστήμες	81,8	75,0	100	-	-
3. Θετικές Επιστήμες	69,6	81,8	68,9	67,1	-
4. Ιατροφαρμακευτικές επιστήμες	91,9	100,0	96,7	83,3	-
5. Ψυχο-παιδαγωγικές Επιστήμες	89,1	94,7	100	93,3	-
6. Οικονομικές επιστήμες & Επιστήμες Διοίκησης	76,5	81,2	53,5	74,3	-
7. Τεχνολογικές Επιστήμες	76,9	66,7	65,8	79,3	-
8. Ξένες Γλώσσες	91,6	76,9	66,7	28,6	****
9. Λοιπές Επιστήμες	91,4	100	64,3	69,6	*
2006-07					
Κλάδοι σπουδών	Σειρά προτιμήσεων				
	1 ^η -2 ^η %	3 ^η -4 ^η %	5 ^η -10 ^η %	11 ^η < %	Ση- μαντ. ****
1. Φιλολογικο-ιστορικές, Θεολογικές και συναφείς Επιστήμες	69,1	51,4	29,7	38,7	****
2. Νομικές και Πολιτικές Επιστήμες	64,3	66,7	50,0	44,4	-
3. Θετικές Επιστήμες	40,4	39,0	40,4	21,7	-
4. Ιατροφαρμακευτικές επιστήμες	77,0	52,0	72,4	60,0	-
5. Ψυχο-παιδαγωγικές Επιστήμες	85,3	100,0	71,4	100,0	-
6. Οικονομικές επιστήμες & Επιστήμες Διοίκησης	75,0	61,3	80,8	53,8	-
7. Τεχνολογικές Επιστήμες	48,4	27,6	35,8	28,6	-
8. Ξένες Γλώσσες	69,4	53,3	37,5	20,0	*
9. Λοιπές Επιστήμες	63,9	40,0	33,3	16,7	*
2001-02+2006-07					
Κλάδοι σπουδών	Σειρά προτιμήσεων				
	1 ^η -2 ^η %	3 ^η -4 ^η %	5 ^η -10 ^η %	11 ^η < %	Ση- μαντ. ****
1. Φιλολογικο-ιστορικές, Θεολογικές και συναφείς Επιστήμες	79,6	65,6	58,0	50,0	****
2. Νομικές και Πολιτικές Επιστήμες	73,0	70,4	60,0	44,4	-
3. Θετικές Επιστήμες	52,8	54,0	55,1	50,0	-
4. Ιατροφαρμακευτικές επιστήμες	83,9	70,0	84,7	72,7	-
5. Ψυχο-παιδαγωγικές Επιστήμες	86,8	95,7	85,2	94,4	-
6. Οικονομικές επιστήμες & Επιστήμες Διοίκησης	75,6	68,1	63,8	68,8	-
7. Τεχνολογικές Επιστήμες	56,8	34,3	48,4	58,0	-
8. Ξένες Γλώσσες	79,9	64,3	52,9	25,0	****
9. Λοιπές Επιστήμες	77,5	60,0	52,2	51,4	**

* $p < .05$, **= $p < .01$, *** $p < .005$, **** $p < .001$

Ας δούμε, όμως, πώς σχετίζεται η προτίμηση του Τμήματος φοίτησης με το βαθμό του πτυχίου. Ο πίνακας 7.25 περιέχει σχετικά στοιχεία, η εξέταση των οποίων μας οδηγεί στη διαπίστωση ότι όσο το Τμήμα φοίτησης απομακρύνεται από τις πρώτες προτιμήσεις των ατόμων, τόσο μειώνεται ο βαθμός του πτυχίου μέχρι την 6^η τουλάχιστον προτίμηση, εκτός από μερικές εξαιρέσεις που αφορούν το έτος 2006-07. Μετά την 6^η, όμως, προτίμηση παρατηρείται μια σταθεροποίηση των επιδόσεων, με ορισμένες διακυμάνσεις, ιδίως στο συνολικό δείγμα, καθώς και ανάμεσα στους εγγραφέντες στα Α.Ε.Ι. το ακαδημαϊκό έτος 2006-07.

Πίνακας 7.25

Μέσοι όροι των βαθμών πτυχίου, ανάλογα με τη σειρά προτίμησης του Τμήματος φοίτησης

Ακαδημαϊκά έτη	Σειρά προτίμησης						
	1η	2η	3 ^η -4η	5 ^η -6η	7 ^η -8η	9 ^η -10η	11 ^η <
2001-02	7,43	7,10	7,06	6,84	6,83	6,88	6,95
2006-07	7,46	7,18	7,07	7,12	6,91	7,13	7,03
Σύνολο	7,45	7,13	7,07	6,96	6,86	6,98	6,97

2001-02 : $F(6, 890) = 18,19$, $p < .001$

2006-07 : $F(6, 655) = 7,43$, $p < .001$

Σύνολο : $F(6, 1552) = 25,58$, $p < .001$

Για να μειώσουμε το πλήθος των συγκρίσεων των μέσων όρων των βαθμών πτυχίου ανά δύο, με τη μέθοδο του Scheffe, περιορίσαμε τις συγκρίσεις αυτές μόνο στο συνολικό δείγμα και διαπιστώσαμε ότι ο μέσος όρος του βαθμού, με τον οποίο πήραν το πτυχίο τους, όσοι είχαν δηλώσει το Τμήμα φοίτησης ως 1^η προτίμηση διαφέρει σε στατιστικά σημαντικό βαθμό από τους μέσους όρους όλων των υπόλοιπων ομάδων. Οι διαφορές μεταξύ των υπόλοιπων μέσων όρων δεν χαρακτηρίζονται από την ίδια ένταση.

Η τάση που αναφέρθηκε προηγουμένως, γίνεται πιο εμφανής στον πίνακα 7.26, ο οποίος παρουσιάζει το μέσο όρο του βαθμού πτυχίου ανά ομάδες της σειράς προτίμησης μεγαλύτερου εύρους. Η μείωση των μέσων όρων των βαθμών του πτυχίου ακολουθεί σε όλες τις κατηγορίες σπουδών μια φθίνουσα πορεία, με κάποιες διακυμάνσεις, όσο τα Τμήματα στα οποία φοίτησαν οι πτυχιούχοι του δείγματός μας απομακρύνονται από τις πρώτες προτιμήσεις τους.

Πίνακας 7.26

Μέσοι όροι των βαθμών πτυχίου, ανάλογα με τη σειρά προτίμησης του Τμήματος φοίτησης κατά κλάδο σπουδών

Κλάδοι σπουδών	2001-02				
	Σειρά προτιμήσεων				
	1 ^η -2 ^η %	3 ^η -4 ^η %	5 ^η -10 ^η %	11 ^η < %	Ση- μαντ.
1. Φιλολογικο-ιστορικές, Θεολογικές και συναφείς Επιστήμες	7,21	6,96	6,75	6,87	****
2. Νομικές και Πολιτικές Επιστήμες	7,02	6,54	6,68	-	*
3. Θετικές Επιστήμες	7,16	6,71	6,56	6,63	****
4. Ιατροφαρμακευτικές επιστήμες	7,47	7,19	6,91	6,60	***

5. Ψυχο-παιδαγωγικές Επιστήμες	7,73	7,53	7,60	7,50	-
6. Οικονομικές επιστήμες & Επιστήμες Διοίκησης	7,16	7,10	6,71	6,95	-
7. Τεχνολογικές Επιστήμες	7,02	7,32	7,01	7,21	-
8. Ξένες Γλώσσες	7,25	6,87	6,90	6,49	-
9. Λοιπές Επιστήμες	8,24	7,70	7,09	6,96	****
2006-07					
Κλάδοι σπουδών	Σειρά προτίμησης				
	1 ^η -2 ^η %	3 ^η -4 ^η %	5 ^η -10 ^η %	11 ^η < %	Ση- μαντ.
1. Φιλολογικο-ιστορικές, Θεολογικές και συναφείς Επιστήμες	7,29	6,93	6,78	6,71	*
2. Νομικές και Πολιτικές Επιστήμες	7,04	6,69	6,71	6,63	-
3. Θετικές Επιστήμες	7,10	6,95	6,77	6,83	-
4. Ιατροφαρμακευτικές επιστήμες	7,34	7,19	7,02	7,40	-
5. Ψυχο-παιδαγωγικές Επιστήμες	7,63	7,22	7,62	7,69	-
6. Οικονομικές επιστήμες & Επιστήμες Διοίκησης	7,30	7,11	6,99	7,17	-
7. Τεχνολογικές Επιστήμες	7,50	7,85,	7,27	7,30	-
8. Ξένες Γλώσσες	7,44	7,14	7,66	6,43	-
9. Λοιπές Επιστήμες	8,37	7,17	8,02	7,41	-
Σύνολο (2001-2 +2006=07)					
Κάδοι σπουδών	Σειρά προτίμησης				
	1 ^η -2 ^η %	3 ^η -4 ^η %	5 ^η -10 ^η %	11 ^η < %	Ση- μαντ.
1. Φιλολογικο-ιστορικές, Θεολογικές και συναφείς Επιστήμες	7,24	6,94	6,76	6,80	****
2. Νομικές και Πολιτικές Επιστήμες	7,03	6,55	6,70	6,63	***
3. Θετικές Επιστήμες	7,13	6,83	6,64	6,66	****
4. Ιατροφαρμακευτικές επιστήμες	7,40	7,19	6,96	6,90	****
5. Ψυχο-παιδαγωγικές Επιστήμες	7,67	7,41	7,61	7,53	-
6. Οικονομικές Επιστήμες & Επιστήμες Διοίκησης	7,25	7,10	6,84	7,09	*
7. Τεχνολογικές Επιστήμες	7,32	7,67	7,12	7,23	**
8. Ξένες Γλώσσες	7,33	6,99	7,15	6,47	**
9. Λοιπές Επιστήμες	8,30	7,46	7,33	7,01	****

* $p < .05$, ** = $p < .01$, *** $p < .005$, **** $p < .001$

Η ίδια εικόνα προκύπτει και από η μελέτη των στοιχείων του πίνακα 7.27, ο οποίος δείχνει το μέσο όρο του αριθμού των εξαμήνων που χρειάστηκαν για να πάρουν το πτυχίο τους όσα από τα πρόσωπα του δείγματος είχαν αποφοιτήσει μέχρι την ημερομηνία διεξαγωγής της παρούσας έρευνας. Όπως και στην περίπτωση των βαθμών έτσι και εδώ όσο απομακρύνεται η προτίμηση του Τμήματος φοίτησης από τις πρώτες επιλογές των αντίστοιχων ατόμων, τόσο αυξάνει ο αριθμός των εξαμήνων που απαιτήθηκαν για τη λήψη πτυχίου. Από την 9^η όμως και εξής προτίμηση εμφανίζεται μια αντίστροφη τάση την οποία αδυνατούμε να ερμηνεύσουμε. Οι συγκρίσεις των μέσων όρων ανά δύο, επί του συνολικού δείγματος, έδειξαν ότι οι στατιστικά σημαντικές διαφορές βρίσκονται μεταξύ: 1) της

πρώτης ομάδας και των ομάδων δ, ε και ζ, 2) της δεύτερης ομάδας και της δ και ε, και 3) της τρίτης ομάδας και της ε.

Πίνακας 7.27

Μέσοι όροι του αριθμού των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου σε σχέση με τη σειρά προτίμησης του Τμήματος

Ακαδημαϊκά έτη	Σειρά προτίμησης						
	1 ^η (α)	2 ^η (β)	3 ^η - 4 ^η (γ)	5 ^η -6 ^η (δ)	7 ^η -8 ^η (ε)	9 ^η -10 ^η (στ)	11 ^η < (ζ)
2001-02	10.60	10.81	10,97	12.40	12.57	11.93	11.85
2006-07	10,01	10,05	10,55	11,00	10,57	10,53	10,25
Σύνολο	10.31	10.48	10.76	11.59	12.08	11.39	11.54

2001-02 : $F(6, 892) = 8,22, p < .001$ 2006-07 : $F(6, 658) = 3,56, p < .005$
 Σύνολο : $F(6, 1557) = 13,84 p < .001$

Σε παρόμοια διαπίστωση οδηγούμαστε και με βάση τα δεδομένα του επόμενου πίνακα 7.28, ο οποίος παρουσιάζει ανά κλάδο σπουδών το μέσο όρο του αριθμού των εξαμήνων που μεσολάβησαν ανάμεσα στο χρόνο εγγραφής των ατόμων του δείγματος στα Τμήματα στα οποία φοίτησαν και το χρόνο λήψης πτυχίου. Σε μερικές, όμως, περιπτώσεις δεν ακολουθείται αυστηρά η αύξηση του αριθμού των εξαμήνων φοίτησης ανάλογα με τη μείωση της προτίμησης του Τμήματος. Στις περισσότερες, πάντως, κατηγορίες σπουδών, αυτοί που είχαν δηλώσει τα αντίστοιχα Τμήματα ως 1^η ή 2^η προτίμηση πήραν πτυχίο σε λιγότερα εξάμηνα απ' ό,τι οι άλλοι, αν εξετασθούν ως σύνολο.

Πίνακας 7.28

Μέσοι όροι του αριθμού των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου κατά επιστημονικούς κλάδους σε σχέση με τη σειρά προτίμησης του Τμήματος¹

2001=02					
Κλάδοι σπουδών	Σειρά προτιμήσεων				
	1 ^η -2 ^η %	3 ^η -4 ^η %	5 ^η -10 ^η %	11 ^η < %	Ση- μαντ.
1. Φιλολογικο-ιστορικές, Θεολογικές και συναφείς Επιστήμες	10.4	11.5	12.00	11.4	*
2. Νομικές και Πολιτικές Επιστήμες	10.2	9.2	16.0	-	*
3. Θετικές Επιστήμες	12.5	13.8	13.6	14.4	*
4.1 Ιατρικές επιστήμες (δετούς διάρκειας)	12.4	12.5	13.3	-	*
4.2 Ιατροφαρμακευτικές Επιστήμες (5ετούς διάρκειας)	12,8	12,0	14,8	12,0	*
4.3. Βιοχημεία-βιοτεχνολογία	9,3	10,7	10,8	10,8	-
5.1 Ψυχο-παιδαγωγικές Επιστήμες	9,8	10,1	9,1	9,6	-
6. Οικονομικές Επιστήμες & Επιστήμες Διοίκησης	9,3	9,5	11,6	9,3	***
7.1 Τεχνολογικές Επιστήμες (5ετούς διάρκειας)	13.1	11.3	13.6	12.3	-
7.2. Επιστήμη και Τεχνολογία Υπολογιστών					
8. Ξένες Γλώσσες	9.8	9.4	10.3	10.0	=

9. Λοιπές Επιστήμες	9.2	8.0	10.6	9.7	-
2006-07					
Κλάδοι σπουδών	1 ^η -2 ^η %	3 ^η -4 ^η %	5 ^η -10 ^η %	11 ^η < %	Ση- μαντ.
1. Φιλολογικο-ιστορικές, Θεολογικές και συναφείς Επιστήμες	9.5	9.6	10.3	10.5	-
2. Νομικές και Πολιτικές Επιστήμες	10.1	9.8	10.5	10.7	-
3. Θετικές Επιστήμες	11.3	11.3	11.3	10.5	-
4.1 Ιατρικές επιστήμες (βετούς διάρκειας)	12.0	12.0	12.7	-	*
4.2 Ιατροφαρμακευτικές Επιστήμες (5ετούς διάρκειας)	11,3	11,3	10,3	-	*
4.3. Βιοχημεία-βιοτεχνολογία	9,9	12,0	11,1	10,3	
5. Ψυχο-παιδαγωγικές Επιστήμες	9.01	9.5	8.8	9.0	-
6. Οικονομικές Επιστήμες & Επιστήμες Διοίκησης	8,9	10.7	10.1	9,9	-
7.1. Τεχνολογικές Επιστήμες	11.2	11.5	11.7	11,2	-
7.2. Επιστήμη και Τεχνολογία Υπολογιστών	-	11.0	-	12.0	-
8. Ξένες Γλώσσες	9.5	9.5	8,7	9.0	-
9. Λοιπές Επιστήμες	9.8	11.3	10.0	11.0	-
2001-02 +2006=07					
Κλάδοι σπουδών	1 ^η -2 ^η %	3 ^η -4 ^η %	5 ^η -10 ^η %	11 ^η < %	Ση- μαντ.
1. Φιλολογικο-ιστορικές, Θεολογικές και συναφείς Επιστήμες	10,7	10,6	11,5	11,0	*
2. Νομικές και Πολιτικές Επιστήμες	10.1	9.5	12.3	10.8	-
3. Θετικές Επιστήμες	12.0	12.6	12.7	13.8	*
4.1 Ιατρικές επιστήμες (βετούς διάρκειας)	12,2	12,2	13,1	-	
4.2 Ιατροφαρμακευτικές Επιστήμες (5ετούς διάρκειας)	11,8	11,6	13,0	12,0	-
4.3. Βιοχημεία-βιοτεχνολογία	9,6	11,0	10,9	10,6	-
5. Ψυχο-παιδαγωγικές Επιστήμες	9.4	10.0	9,0	9.5	-
6. Οικονομικές επιστήμες & Επιστήμες Διοίκησης	9,0	10.2	10.9	9.4	****
7.1. Τεχνολογικές Επιστήμες	11.9	11.4	12.8	12.2	-
7.2. Επιστήμη και Τεχνολογία Υπολογιστών	-	11.0	-	12.0	-
8. Ξένες Γλώσσες	9.7	9.4	9.8	9.7	-
9. Λοιπές Επιστήμες	9.5	9.4	10.4	9.9	-

1. Όπου δεν σημειώνεται διάρκεια σπουδών, αυτή είναι τετραετής.

* $p < .05$, **= $p < .01$, *** $p < .005$, **** $p < .001$

Αξίζει, πάντως, να επισημανθούν τα εξής σημεία: Σε πολλές περιπτώσεις οι διαφορές που καταγράφονται σε κάθε κλάδο σπουδών δεν είναι στατιστικά σημαντικές, κάτι το οποίο διαπιστώθηκε και με βάση τα δεδομένα των προηγούμενων πινάκων. Εντύπωση, επίσης, προκαλεί, η εμφάνιση στον πίνακα 7.28 αρκετών περιπτώσεων που, αν και ανήκουν σε χαμηλές προτιμήσεις των οικείων

Τμημάτων από τα αντίστοιχα άτομα, παρουσιάζουν μέσους όρους του αριθμού των εξαμήνων φοίτησης μέχρι την απόκτηση πτυχίου μικρότερους συγκριτικά με άλλες περιπτώσεις που βρίσκονται πλησιέστερα στις αρχικές φιλοδοξίες των πτυχιούχων.

Αν εξετάσουμε τη σχέση μεταξύ σειράς προτίμησης και αριθμού εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου χωριστά για τα Τμήματα 4ετούς, 5ετούς και 6ετούς διάρκειας διαπιστώνουμε σε όλες τις περιπτώσεις τάσεις ανάλογες με αυτές που σημειώθηκαν προηγουμένως.

Στηριζόμενοι στο σύνολο των παραπάνω διαπιστώσεων, μπορούμε συμπερασματικά, να υποστηρίξουμε τη θέση ότι η σειρά προτίμησης των Τμημάτων φοίτησης επηρεάζει τις επιδόσεις των ατόμων που εγγράφονται σ'αυτά, αλλά η επίδρασή της δεν χαρακτηρίζεται πάντοτε από μια απόλυτα αυστηρή φθίνουσα τάση των επιδόσεων αυτών.

7.2.9. Τόπος μόνιμης κατοικίας των γονέων και η σχέση του με την επίδοση των παιδιών τους στο Πανεπιστήμιο

Η διερεύνηση της σχέσης της παραμέτρου: «τόπος μόνιμης κατοικίας των γονέων» με την ακαδημαϊκή εξέλιξη όσων εισέρχονται στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση έγινε με το σκεπτικό ότι ενδέχεται να επηρεάζει την απόδοσή τους. Υπόθεσή μας ήταν ότι οι φοιτητές που συμβιούν με τους γονείς τους κατά τη διάρκεια των σπουδών τους όχι μόνο έχουν οικονομικά οφέλη, επειδή οι οικογένειές τους δεν υπόκεινται σε έξοδα διαμονής και διατροφής τους, αλλά ευνοούνται και από την άποψη της στήριξης που τους παρέχει το οικογενειακό περιβάλλον και της εξοικονόμησης χρόνου για μελέτη. Αυτό συμβάλλει, πιθανόν, στην επίτευξη καλύτερων ακαδημαϊκών επιδόσεων.

Η επαλήθευση της υπόθεσης αυτής ενισχύει τη θέση, που υποστηρίζουν ορισμένοι, ότι η εντοπιότητα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ως πρόσθετο κριτήριο επιλογής των φοιτητών. Για το λόγο αυτό, άλλωστε, εντάξαμε στην παρούσα εργασία τη διερεύνηση του ρόλου που διαδραματίζει στην επίδοση των εισαγομένων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση ο συγκεκριμένος παράγοντας, ο οποίος, εκ πρώτης όψεως, δεν φαίνεται να έχει άμεση σχέση με την εγκυρότητα και την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων των υπό εξέταση διαδικασιών επιλογής.

Τα στοιχεία του πίνακα 7.29 δεν επιβεβαιώνουν την υπόθεση που διατυπώσαμε προηγουμένως. Το ποσοστό αυτών που είχαν λάβει πτυχίο από όσους γράφθηκαν στο Πανεπιστήμιο για πρώτη φορά το ακαδημαϊκό έτος 2001-02 είναι υψηλότερο μεταξύ εκείνων των οποίων οι γονείς δεν έμεναν μόνιμα κοντά στην έδρα του ιδρύματος στο οποίο φοίτησαν, από ό,τι μεταξύ αυτών για τους οποίους ισχύει το αντίθετο. Η διαφορά είναι στατιστικά σημαντική. Παρόμοια τάση παρατηρείται και για όσους γράφθηκαν στα Α.Ε.Ι. για πρώτη φορά το 2006-07 καθώς και στο συνολικό δείγμα των δύο ετών, αν και στις περιπτώσεις αυτές δεν προκύπτει στατιστικά σημαντική διαφορά.

Πίνακας 7.29

Ποσοστά λήψης πτυχίου, ανάλογα με τον τόπο μόνιμης κατοικίας των γονέων

Τόπος μόνιμης κατοικίας γονέων	Ποσοστά λήψης πτυχίου		
	2001-02	2006-07	Σύνολο
1. Στην έδρα του ιδρύματος ή σε κοντινή απόσταση	75,2	50,2	63,4
2. Εκτός της έδρας του ιδρύματος	80,5	54,4	66,8
3. Κύπριοι και αλλοδαποί	77,5	52,4	64,9

2001-02: $\chi^2=6,17$, β.ε.= 2, $p < .05$ 2006-07: $\chi^2=2,50$, β.ε.= 2, $p > .05$ Σύνολο : $\chi^2=3,89$, β.ε.= 2, $p > .05$

Η εξήγηση, η οποία μπορεί να δοθεί σε αυτή τη μικρή διαφοροποίηση, είναι η ακόλουθη. Οι φοιτητές που ζουν μακριά από τις οικογένειές τους πιέζονται για οικονομικούς και άλλους λόγους να ολοκληρώσουν όσο πιο σύντομα μπορούν τις σπουδές τους και να απαλλάξουν τους γονείς τους από τα σχετικά έξοδα, κάτι το οποίο δεν ισχύει για όσους διαμένουν μαζί τους.

Η πίεση, όμως, αυτή δεν έχει εξίσου θετικό αποτέλεσμα στις βαθμολογικές επιδόσεις τους. Από τα δεδομένα του πίνακα 7.30 προκύπτει ότι ο μέσος όρος του βαθμού του πτυχίου τείνει να είναι μεγαλύτερος μεταξύ εκείνων που έχουν γονείς οι οποίοι διέμεναν μόνιμα στην έδρα του ιδρύματος φοίτησης των παιδιών τους - υποθέτουμε ότι η πλειονότητα πρέπει να έμενε μαζί τους - απ' ό,τι στην αντίθετη κατηγορία. Οι διαφορές, ωστόσο, δεν είναι πολύ μεγάλες και γι' αυτό δεν έχουν στατιστική σημαντικότητα παρά μόνο στο συνολικό δείγμα και σ' αυτό που περιλαμβάνει όσους γράφτηκαν στα Α.Ε.Ι. το 2001. Οι κύριες διαφορές εστιάζονται μεταξύ των Κυπρίων και αλλοδαπών που εμφανίζουν μικρότερους μέσους όρους, και των ατόμων που ανήκουν στην πρώτη κατηγορία.

Υπόθεσή μας είναι ότι η διαφορά αυτή οφείλεται στην παρουσία αλλοδαπών στην τελευταία περίπτωση, οι οποίοι έχουν συνήθως χαμηλές επιδόσεις. Πράγματι, αν περιοριστούμε μόνο στους Κυπρίους, διαπιστώνουμε ότι ο βαθμός πτυχίου για το συνολικό δείγμα είναι 7,08, ο οποίος δεν διαφέρει σημαντικά από τον αντίστοιχο μέσο όρο όσων οι πατρικές οικογένειες μένουν εκτός της έδρας του ιδρύματος φοίτησης. Οι αντίστοιχοι μέσοι όροι για το 2001 είναι 7.0 και για το 2006 7,31.

Πίνακας 7.30

Μέσοι όροι των βαθμών πτυχίου, ανάλογα με τον τόπο μόνιμης κατοικίας των γονέων

Τόπος μόνιμης κατοικίας γονέων	Μέσοι όροι		
	2001-02	2006-07	Σύνολο
1. Στην έδρα του ιδρύματος ή σε κοντινή απόσταση	7.14	7,28	7,20
2. Εκτός της Έδρας του ιδρύματος	7.08	7,24	7,15
3. Κύπριοι και αλλοδαποί	6.81	7,20	6.97

Στατιστική σημαντικότητα:

2001-02: $F(2, 1233) = 7,02$, $p < .001$ 2006-07: $F(2, 850) = 0,45$, $p > .05$

Σύνολο : $F(2, 2086) = 5,14, p < .005$

Η πίεση για ταχύτερη αποπεράτωση των σπουδών δεν φαίνεται να έχει ως συνέπεια την ολοκλήρωσή τους μέσα σε βραχύτερο χρόνο. Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 7.31 δεν εμφανίζονται σε καμία περίπτωση διαφορές στατιστικά σημαντικές μεταξύ των συγκρινόμενων κατηγοριών.

Πίνακας 7.31

Μέσοι όροι του αριθμού των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου, ανάλογα με τον τόπο μόνιμης κατοικίας των γονέων

Τόπος μόνιμης κατοικίας γονέων	Μέσοι όροι		
	2001-02	2006-07	Σύνολο
1. Στην έδρα του ιδρύματος ή σε κοντινή απόσταση	11,5	10,2	11,0
2. Εκτός της έδρας του ιδρύματος	11,2	10,2	10,8
3. Κύπριοι και αλλοδαποί	11,5	9,9	10,8

Στατιστική σημαντικότητα:

2001-02: $F(2, 1237) = 1,2 \quad p > .05$

2006-07: $F(2, 852) = 1,13 \quad p > .05$

Σύνολο : $F(2, 2092) = 1,46 \quad p > .05$

Με βάση όσα αναφέρθηκαν προηγουμένως, μπορούμε να υποστηρίξουμε την άποψη ότι η υπόθεση που διατυπώσαμε για το ρόλο, τον οποίο μπορεί να διαδραματίζει η εντοπιότητα στην ακαδημαϊκή εξέλιξη των ατόμων επιβεβαιώνεται μερικώς μόνο ως προς το βαθμό του πτυχίου, αλλά απορρίπτεται, όταν εξετασθεί από την άποψη του ποσοστού ολοκλήρωσης των σπουδών και του χρόνου που απαιτείται για τη λήψη πτυχίου.

7.2.10. Άλλες παράμετροι και ακαδημαϊκές επιδόσεις

Στα στατιστικά δελτία που συμπληρώθηκαν από τις Γραμματείες των διαφόρων Τμημάτων υπήρχαν στοιχεία και για άλλες μεταβλητές, όπως είναι το φύλο των ατόμων, η υπηκοότητά τους, η σειρά επιτυχίας στο Τμήμα φοίτησης, καθώς και άλλες συμπληρωματικές παρατηρήσεις. Σημειώνουμε επιγραμματικά ορισμένες διαπιστώσεις σχετικές με τους παράγοντες αυτούς, αρχίζοντας από το φύλο.⁴⁷ Ο μέσος όρος π.χ. του απολυτηρίου του Λυκείου για τα κορίτσια που περιλαμβάνονται στο δείγμα του 2001-02 διαφέρει ελάχιστα από αυτόν των αντίστοιχων αγοριών. Για το λόγο αυτό η εν λόγω διαφορά δεν είναι στατιστικά σημαντική, ενώ συμβαίνει το αντίθετο στην περίπτωση του δείγματος του 2006-07, στο οποίο τα κορίτσια έχουν μέσο όρο βαθμών απολυτηρίου υψηλότερο των αγοριών. Ανάλογη εικόνα προκύπτει και από την εξέταση του συνόλου του δείγματος και των δύο ετών.

Όμως, ως προς το γενικό βαθμό πρόσβασης, παρατηρείται το αντίθετο φαινόμενο. Τα κορίτσια έχουν, σε όλες τις περιπτώσεις μικρότερες επιδόσεις, από τα αγόρια, σύμφωνα με τα στοιχεία που υπάρχουν στο παράρτημα Γ' (βλ. πίνακα 3.9). Οι διαφορές είναι στατιστικά σημαντικές σε επίπεδο πιθανότητα .001, εκτός

⁴⁷ Στις σχετικές συγκρίσεις περιλαμβάνονται μόνο τα Ελληνικής και Κυπριακής υπηκοότητας άτομα.

από αυτές του έτους 2006-07, οι οποίες δεν διαφέρουν μεταξύ τους σε στατιστικά σημαντικό βαθμό.

Σε σχέση με τα ποσοστά επιτυχούς αποπεράτωσης των σπουδών, διαπιστώσαμε ότι αυτά είναι σημαντικά υψηλότερα μεταξύ των κοριτσιών απ' ό,τι μεταξύ των αγοριών σε όλες τις περιπτώσεις. Σχετικά στατιστικά στοιχεία υπάρχουν στο παράρτημα Γ' (βλ. πίνακα 3.9). Η διαφορά μπορεί να αποδοθεί στο γεγονός ότι τα κορίτσια φοιτούν σε μεγαλύτερο ποσοστό απ' ό,τι τα αγόρια σε Τμήματα (π.χ. Φιλολογικο-ιστορικά, Παιδαγωγικά, Ξένων Γλωσσών κτλ.), τα οποία παρουσιάζουν ρυθμούς ολοκλήρωσης των σπουδών ταχύτερους από αυτούς τους οποίους παρουσιάζουν τα Τμήματα στα οποία η πλειονότητα των φοιτούντων είναι αγόρια (π.χ. Τμήματα Θετικών και Τεχνολογικών Επιστημών).

Για τον ίδιο λόγο ο μέσος όρος του αριθμού των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου διαφοροποιείται προς την ίδια κατεύθυνση μεταξύ των δύο φύλων. Λεπτομερέστερα στατιστικά στοιχεία υπάρχουν στο παράρτημα Γ.

Όσον αφορά την παράμετρο της υπηκοότητας, σημειώνουμε τα εξής: Η διαφορά των μέσων όρων των βαθμών του απολυτηρίου του Λυκείου μεταξύ Ελλαδιτών, Κυπρίων και ατόμων με άλλη υπηκοότητα είναι σε όλες τις περιπτώσεις στατιστικά σημαντική, όπως φαίνεται στον οικείο πίνακα 3.10 του παραρτήματος Γ'. Παρατηρείται τόσο στο σύνολο του δείγματος και των δύο ετών όσο και στα δείγματα των επιμέρους ετών μια τάση υπεροχής των Κυπρίων έναντι των λοιπών κατηγοριών, ενώ τους μικρότερους μέσους όρους εμφανίζουν όσοι έχουν άλλη υπηκοότητα (δεν περιλαμβάνονται ελάχιστα άτομα που ήσαν απόφοιτοι ξένων σχολείων). Ως προς το βαθμό του πτυχίου, η διαφορά είναι στατιστικά σημαντική μόνο στην περίπτωση του δείγματος που περιλαμβάνει τους εγγραφέντες στα Α.Ε.Ι. το 2001-02, με τους έχοντες άλλη υπηκοότητα να εμφανίζουν τη μικρότερη επίδοση, ενώ την υψηλότερη έχουν οι Ελλαδίτες.

Ως προς τα ποσοστά αποπεράτωσης των σπουδών, σημειώνουμε ότι είναι μικρότερα, σε στατιστικά σημαντικό βαθμό ($p < .05$) για τους έχοντες άλλη υπηκοότητα πλην της Ελληνικής και της Κυπριακής στο σύνολο του δείγματος, καθώς και σ' αυτό του έτους 2001-02, ενώ μεταξύ Ελλαδιτών και Κυπρίων δεν παρατηρούνται άξιες λόγου διαφορές. Η υπηκοότητα δεν διαφοροποιεί τους μέσους όρους των αριθμών των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου.

Δεν επεξεργαστήκαμε, τέλος, τα στοιχεία που αφορούν τη σειρά επιτυχίας των αντίστοιχων ατόμων στο Τμήμα φοίτησης και τα συνολικά τους μόρια, επειδή θεωρήσαμε ότι ο γενικός βαθμός πρόσβασης κάλυπτε τις πληροφορίες που θα μπορούσαμε να αντλήσουμε από αυτά. Ειδικότερα, η μεταβλητή των μορίων απαιτούσε πολλή πρόσθετη εργασία για το λόγο ότι τα μόρια δεν υπολογίζονται με ομοιόμορφο τρόπο για όλα τα Τμήματα, λόγω της ύπαρξης ειδικών μαθημάτων. Η διαφοροποίηση αυτή απαιτούσε συμπληρωματικές στατιστικές αναλύσεις και προσθήκη νέων ενοτήτων στην παρούσα ογκώδη ερευνητική έκθεση, τις οποίες δεν είχαμε το χρόνο να πραγματοποιήσουμε, επιφυλασσόμενοι να το πράξουμε σε μια δεύτερη φάση, εφόσον κριθεί απαραίτητο.

7.3. Ανάλυση της παλινδρόμησης με πολλαπλές ανεξάρτητες μεταβλητές και με εξαρτημένες μεταβλητές το βαθμό πτυχίου και το πλήθος των εξαμήνων φοίτησης μέχρι την αποπεράτωση των σπουδών

Μέχρι τώρα εξετάσαμε μεμονωμένα τη σχέση των περισσότερων ανεξάρτητων μεταβλητών με τις εξαρτημένες και συγκεκριμένα με: α) τα ποσοστά επιτυχούς αποπεράτωσης των σπουδών από τους εισαχθέντες στα αντίστοιχα Α.Ε.Ι. κατά τα έτη 2001-02 και 2006-07, β) τους βαθμούς πτυχίου και γ) τον αριθμό των εξαμήνων που χρειάστηκαν για την απόκτησή του όσοι είχαν λάβει πτυχίο μέχρι την περίοδο κατά την οποία πραγματοποιήθηκε η έρευνα.

Τίθενται, όμως, τα ακόλουθα ερωτήματα; Τι ισχύει, όταν οι ανεξάρτητες αυτές μεταβλητές συνεξετάζονται, οπότε η μια αλληλεπιδρά επί της άλλης; Ποια ή ποιες από αυτές έχουν τη μεγαλύτερη προγνωστική ισχύ, αφού βασικό ερευνητικό μας ζητούμενο είναι ο προσδιορισμός της προγνωστικής εγκυρότητας των διαδικασιών επιλογής για την πρόσβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση; Είναι η επίδοση στις πανελλαδικές εξετάσεις ο πιο ισχυρός προγνωστικός παράγοντας της εξέλιξης των επιλεγέντων, για να εισαχθούν στα διάφορα Τμήματα των Α.Ε.Ι. ή είναι άλλοι παράγοντες; Αν ναι, πόσο μεγάλη είναι η ισχύς του, ήτοι πόσο ποσοστό της συνολικής διακύμανσης των εξαρτημένων μεταβλητών ερμηνεύει ο παράγοντας αυτός;

Για να απαντήσουμε στα παραπάνω ερωτήματα, προχωρήσαμε στην πολλαπλή ανάλυση της παλινδρόμησης για δύο εξαρτημένες μεταβλητές: α) το βαθμό πτυχίου και β) τον αριθμό των εξαμήνων που απαιτήθηκαν για την απόκτησή του.

Ως ανεξάρτητες μεταβλητές εντάξαμε στην εξίσωση της παλινδρόμησης τις εξής: α) το φύλο των ατόμων, το οποίο μετατρέψαμε σε ψευδομεταβλητή, δίνοντας τιμή 1 στα αγόρια και 0 στα κορίτσια, β) τον τύπο Λυκείου, μετατρέποντάς τον, επίσης, σε ψευδομεταβλητή (1 για τα δημόσια σχολεία και 0 για τους λοιπούς τύπους), γ) την κατεύθυνση που ακολούθησαν τα υπό εξέταση άτομα στο Λύκειο, την οποία επίσης μετατρέψαμε σε ψευδομεταβλητή (1 για τη θεωρητική κατεύθυνση, 0 για τις λοιπές κατευθύνσεις)⁴⁸, δ) το βαθμό του απολυτηρίου του Λυκείου (ποσοτική συνεχής μεταβλητή), ε) το γενικό βαθμό πρόσβασης (ποσοτική συνεχής μεταβλητή), στ) το έτος αναφοράς (2001=1 και 2006=0), ζ) τη σειρά προτίμησης του Τμήματος (ποσοτική ασυνεχής μεταβλητή), και η) την εντοπιότητα, την οποία μετατρέψαμε σε ψευδομεταβλητή (1=μόνιμη διαμονή των γονέων στην έδρα του ιδρύματος ή κοντά σ' αυτήν, 0 σε όλες οι υπόλοιπες περιπτώσεις).

Στο μοντέλο αυτό δεν εντάξαμε τα μόρια που είχαν συγκεντρώσει οι υποψήφιοι κατά τις διαδικασίες επιλογής, επειδή θεωρήσαμε ότι η συγκεκριμένη μεταβλητή επικαλύπτεται με το γενικό βαθμό πρόσβασης από τον οποίο καθορίζονται σε μεγάλο βαθμό τα συνολικά μόρια των υποψηφίων. Η συνάφεια, άλλωστε μεταξύ των δύο αυτών μεταβλητών ήταν αρκετά υψηλή σε επίπεδο Τμημάτων (κοντά στο 0.90 σε πολλά Τμήματα), διαπίστωση που καθόρισε την επιλογή μας να μην εντάξουμε και τις δύο μεταβλητές μαζί στην εξίσωση της πολλαπλής ανάλυ-

⁴⁸ Για τις κατηγορίες των Θετικών Επιστημών, των Ιατροφαρμακευτικών και των Τεχνολογικών Επιστημών χρησιμοποιήσαμε εναλλακτική προσέγγιση, δίνοντας 1 στη θετική κατεύθυνση και 0 στις υπόλοιπες, στις δύο πρώτες περιπτώσεις, και 1 στην τεχνολογική και 0 στις λοιπές κατευθύνσεις στην τελευταία περίπτωση.

σης της παλινδρόμησης. Παρά ταύτα, σε δεύτερη φάση αντικαταστήσαμε το γενικό βαθμό πρόσβασης με τα μόρια, προκειμένου να εξετάσουμε αν ερμηνεύεται έτσι μεγαλύτερο ποσοστό διακύμανσης των εξαρτημένων μεταβλητών, κάτι το οποίο δεν επιβεβαιώθηκε επί του συνολικού τουλάχιστον δείγματος. Ό,τι πράξαμε με τη μεταβλητή μόρια, εφαρμόσαμε και με τη μεταβλητή «σειρά επιτυχίας», η οποία σχετίζεται, επίσης, αρνητικά με το γενικό βαθμό πρόσβασης και τα μόρια,⁴⁹ σε μικρότερο, βέβαια, βαθμό απ'ό,τι οι δύο προηγούμενοι παράγοντες, των οποίων η συσχέτιση είναι θετική. Στην τελευταία περίπτωση, το μοντέλο των μεταβλητών πρόβλεψης τροποποιούνταν κάπως, και εξηγούσε, με βάση πάντα το συνολικό δείγμα, λίγο μεγαλύτερο ποσοστό της διακύμανσης των εξαρτημένων μεταβλητών. Παρόλα αυτά, υπήρχε ένας ακόμη πρόσθετος λόγος, ο οποίος μας έκαμε να μην εντάξουμε, τελικά, τη σειρά επιτυχίας στην εξίσωση της παλινδρόμησης. Πολλά άτομα είχαν πετύχει στα 50 διαφορετικά Τμήματα⁵⁰ που συμμετείχαν στην έρευνα κατά τα δύο εξεταζόμενα έτη με την ίδια σειρά, αν και είχαν τελείως διαφορετικές επιδόσεις (π.χ. 62 άτομα - από τα 2701 για τα οποία υπήρχαν σχετικά στοιχεία- φέρονταν ως πρώτοι επιτυγχόντες στα Τμήματά τους, 59 ως δεύτεροι, 51 τρίτοι και ούτω καθ' εξής). Οι συμπτώσεις, αντίθετα, ως προς το γενικό βαθμό πρόσβασης δε υπερέβαιναν, στην πλειονότητα των σχετικών περιπτώσεων, τα 2-5 άτομα.

Δεν εντάξαμε, επίσης, στην εξίσωση της παλινδρόμησης τις μεταβλητές: «Ίδρυμα και Τμήμα φοίτησης», επειδή αυτές δεν προηγούνται των σπουδών αλλά έπονται και, ως εκ τούτου, δεν μπορούν να θεωρηθούν, λογικά, ως μεταβλητές πρόγνωσης. Εξαιρέσαμε, επίσης, τη μεταβλητή «τρόπος εισαγωγής» και επιλέξαμε από το δείγμα μόνο όσους είχαν εισαχθεί με πανελλαδικές εξετάσεις, για το λόγο ότι όσοι είχαν εισαχθεί με άλλους τρόπους (π.χ. κατατακτήριες, μετεγγραφές, παγκύπριες εξετάσεις κτλ) είχαν πολλά κενά (missing data) (π.χ. στις κατευθύνσεις, στο βαθμό πρόσβασης κ.ά.), με αποτέλεσμα να απορρίπτονται από τα μοντέλα πρόγνωσης ορισμένες από τις εισαγόμενες μεταβλητές.

Για την εφαρμογή της πολλαπλής ανάλυσης της παλινδρόμησης επιλέξαμε τη μέθοδο της κατά βήμα προσέγγισης (stepwise). Σύμφωνα με αυτή, η πρώτη μεταβλητή που εισέρχεται στην εξίσωση έχει την πιο ισχυρή προβλεπτική αξία. Στη συνέχεια προστίθενται σταδιακά άλλες και αφαιρούνται από την εξίσωση εκείνες που, μετά την είσοδο νέων, μετατρέπονται σε μη στατιστικά σημαντικές.

Η ανάλυση έγινε επί του δείγματος και των δύο χρονολογικών σειρών μαζί ανά κλάδο ομοειδών σπουδών αλλά και συνολικά. Τονίζουμε ότι ισχύουν κάποιες επιφυλάξεις, τις οποίες έχουμε ήδη διατυπώσει ως προς την ανομοιογένεια των βαθμών πρόσβασης σε διαφορετικά Τμήματα, αλλά και του πτυχίου που αυτά χορηγούν, ακόμη κι αν πρόκειται για τους ίδιους κλάδους σπουδών. Ίδανική ανάλυση θα ήταν αυτή που θα γινόταν σε επίπεδο επιμέρους Τμημάτων. Κάτι τέτοιο, όμως, δεν ήταν εφικτό, στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας, για δύο λόγους: α)

⁴⁹ Συνάφεια υπήρχε και μεταξύ βαθμού απολυτηρίου του Λυκείου και γενικού βαθμού πρόσβασης. Παρά ταύτα, εντάξαμε και τις δύο μεταβλητές στην εξίσωση, λόγω της ιδιαίτερης σημασίας που αποδίδουμε σ' αυτές. Επιπρόσθετα, η συσχέτισή τους, εκτιμώμενη με βάση το συντελεστή Pearson's r, ήταν μικρότερη απ'ό,τι μεταξύ μορίων γενικού βαθμού πρόσβασης.

⁵⁰ Θεωρητικά τα Τμήματα ήσαν 100, αφού συμμετείχαν τα ίδια δύο φορές στην έρευνα (50 το 2001 και 50 το 2006)

απαιτούσε τεράστια πρόσθετη εργασία, την οποία αδυνατούσαμε να πραγματοποιήσουμε στο χρόνο και με τα μέσα που είχαμε στη διάθεσή μας, αν ληφθεί υπόψη ότι πραγματοποιήσαμε ταυτόχρονα 5 έρευνες και β) ο αριθμός των δεδομένων μας σε επίπεδο Τμημάτων δεν ήταν επαρκής για την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων.

Θεωρούμε, παρ' όλα αυτά, ότι η παραπάνω ανομοιογένεια δεν αποτελεί αξεπέραστο εμπόδιο, για να καταλήξουμε σε κάποιες διαπιστώσεις υπό τη μορφή ενδείξεων, έστω. Οι ενδείξεις αυτές θα γίνουν αποδείξεις με την επανάληψη παρόμοιων ερευνών εστιασμένων σε επίπεδο Τμημάτων, κυρίως, εφόσον αυτές καταλήξουν στα ίδια ή σε παραπλήσια συμπεράσματα.

Επιπρόσθετα, σε μια δεύτερη φάση λεπτομερέστερης επεξεργασίας των δεδομένων που προέκυψαν από την παρούσα έρευνα, θα επιχειρήσουμε τέτοιου είδους αναλύσεις για όσα, τουλάχιστον, Τμήματα εξασφαλίζεται επαρκής αριθμός περιπτώσεων. Στο πλαίσιο της δευτερογενούς αυτής στατιστικής επεξεργασίας των δεδομένων, θα προβούμε και στην κατά έτος εξέτασή τους.

7.3.1. Παράγοντες πρόβλεψης του βαθμού του πτυχίου

Η εφαρμογή της πολλαπλής ανάλυσης της παλινδρόμησης συνολικά και κατά κλάδο σπουδών στο δείγμα και των δύο χρονολογικών σειρών μαζί έδειξε τα ακόλουθα ως προς την εξαρτημένη μεταβλητή: «βαθμός πτυχίου». Επαναλαμβάνουμε ότι κατά την ανάλυση ελήφθησαν υπόψη μόνο όσοι εισήχθησαν με πανελλαδικές εξετάσεις για τους οποίους τα στοιχεία ήσαν πληρέστερα.

Ο σημαντικότερος παράγοντας πρόβλεψης στο συνολικό δείγμα αποδεικνύεται ο βαθμός του απολυτηρίου του Λυκείου, ο οποίος, όμως, ερμηνεύει πολύ μικρό ποσοστό (6%) της εξαρτημένης μεταβλητής. Ακολουθούν, σύμφωνα με το μοντέλο που προέκυψε από τη σχετική ανάλυση, η σειρά προτίμησης του Τμήματος φοίτησης, ο γενικός βαθμός πρόσβασης και η κατεύθυνση που ακολούθησαν οι μαθητές στο Λύκειο. Η συμβολή, όμως, όλων αυτών των παραγόντων στην πρόβλεψη της επίδοσης στο Πανεπιστήμιο είναι μικρή, αφού και οι τέσσερις που περιλαμβάνονται στο συγκεκριμένο μοντέλο ερμηνεύουν συνολικά το 8%, περίπου, της συνολικής διακύμανσης των βαθμών πτυχίου (βλ. πίνακα 3.11 του παραρτήματος Γ').

Τα μοντέλα των παραγόντων πρόβλεψης της επίδοσης στο Πανεπιστήμιο όσων επιλέγονται με τη διαδικασία των πανελλαδικών εξετάσεων, για να εισέλθουν στα διάφορα Τμήματά τους μεταβάλλονται από κλάδο σε κλάδο Επιστημών, σε σύγκριση με το μοντέλο που αναφέρθηκε προηγουμένως.

Ο βαθμός του απολυτηρίου του Λυκείου εμφανίζεται, στις περισσότερες περιπτώσεις, όπως προκύπτει από τους πίνακες 3.12 (1-9) του παραρτήματος Γ', ως ο πιο σημαντικός παράγοντας πρόγνωσης του βαθμού του πτυχίου. Περιέχεται στα περισσότερα από τα αναδειχθέντα μοντέλα πρόβλεψης και, μάλιστα, στην πρώτη σειρά με εξαίρεση τις περιπτώσεις: α) των Ιατροφαρμακευτικών και των Ψυχοπαιδαγωγικών Επιστημών, όπου τη θέση αυτή καταλαμβάνει ο γενικός βαθμός πρόσβασης, β) των λοιπών Επιστημών, όπου ο βαθμός απολυτηρίου του Λυκείου κατέχει την τρίτη θέση μεταξύ των μεταβλητών πρόγνωσης και γ) των Τεχνολογικών Επιστημών στις οποίες τη θέση του παραπάνω παράγοντα παίρνει το «έτος Α' εγγραφής». Οι σχετικές τιμές του R^2 για το συγκεκριμένο παράγοντα

κυμαίνονται από 0,449, που είναι το μέγιστο (Θετικές Επιστήμες), έως το 0,269, που είναι το ελάχιστο (Φιλολογικό-ιστορικές Επιστήμες)⁵¹. Δεν ελήφθησαν υπόψη οι λοιπές Επιστήμες, όπου ο βαθμός απολυτηρίου είναι, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, τρίτος στη σειρά παράγοντας πρόγνωσης και η συμβολή του δεν είναι, στην περίπτωση αυτή, σημαντική. Το ποσοστό της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής που ερμηνεύεται από το βαθμό του απολυτηρίου κυμαίνεται κατά περίπτωση από το 20% έως το 6%.

Οι λοιπές μεταβλητές πρόγνωσης που εντάχθηκαν στα μοντέλα, τα οποία διαμορφώθηκαν από την υπό εξέταση ανάλυση, είναι: α) για τις Φιλολογικό-ιστορικές και συναφείς Επιστήμες «το φύλο» και «η εντοπιότητα», οι οποίες εξηγούν μαζί με το βαθμό του απολυτηρίου το 16,3% της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής, β) για τις Θετικές Επιστήμες, η «σειρά προτίμησης του Τμήματος» και «ο γενικός βαθμός πρόσβασης», που εξηγούν μαζί με «το βαθμό του απολυτηρίου» το 25%, περίπου, της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής, γ) για τις Ιατροφαρμακευτικές και τις συναφείς Επιστήμες, «ο βαθμός πρόσβασης», ο οποίος εξηγεί μαζί με «το βαθμό του απολυτηρίου» το 16%, περίπου, της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής⁵² δ) για τις Ψυχοπαιδαγωγικές Επιστήμες «το φύλο», που μαζί με «το βαθμό του απολυτηρίου του Λυκείου» εξηγεί το 15,8% της διακύμανσης των βαθμών πτυχίου, ε) για τις Οικονομικές και συναφείς Επιστήμες, «ο βαθμός πρόσβασης» που ερμηνεύει μαζί με «το βαθμό του απολυτηρίου» το 11% της διακύμανσης και στ) για τις λοιπές Επιστήμες, «η σειρά προτίμησης», που στην περίπτωση αυτή αποτελεί το σημαντικότερο παράγοντα πρόγνωσης, και «η κατεύθυνση» που ακολούθησαν τα αντίστοιχα άτομα στο Λύκειο (2^{ος} παράγοντας), ερμηνεύοντας και οι τρεις μαζί το 36,5% της διακύμανσης της ανεξάρτητης μεταβλητής. Στις περιπτώσεις των Τεχνολογικών Επιστημών, ο μοναδικός παράγοντας πρόγνωσης («το έτος εγγραφής») και στις Ξένες Γλώσσες («ο βαθμός του απολυτηρίου») ερμηνεύουν το 9% περίπου και το 19%, αντίστοιχα, της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής⁵³.

Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό της διακύμανσης του βαθμού του πτυχίου, το οποίο εκφράζει την συνολική επίδοση όσων είχαν φοιτήσει στα υπό εξέταση Τμήματα, σχετίζεται με μη προσδιοριζόμενες μεταβλητές, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται, ίσως, και τυχαίοι παράγοντες για τους οποίους έγινε επανειλημμένα λόγος σε προηγούμενες σελίδες.

Εντύπωση, πάντως, προκαλεί το γεγονός ότι ο γενικός βαθμός πρόσβασης που προκύπτει από τη διαδικασία των πανελλαδικών εξετάσεων δεν συγκαταλέγεται, παρά την αρχική προσδοκία μας, στις ισχυρότερες μεταβλητές πρόβλεψης του βαθμού του πτυχίου, εκτός από τρεις περιπτώσεις (Ιατροφαρμακευτικές, Οικονομικές και Ψυχοπαιδαγωγικές Επιστήμες). Σε μία, μάλιστα, από τις τρεις αυτές πε-

⁵¹ Στην περίπτωση των Τεχνολογικών Επιστημών αφαιρέθηκε από την εξίσωση της παλινδρόμησης η ανεξάρτητη μεταβλητή «κατεύθυνση στο Λύκειο», διότι δεν υπήρχαν επαρκή στοιχεία για την επιλογή 1, γεγονός που καθιστούσε αδύνατη την πολλαπλή παλινδρόμηση.

⁵² Η αλλαγή στην κωδικοποίηση της μεταβλητής «κατεύθυνση», την οποία αναφέραμε παραπάνω, προσθέτει την κατεύθυνση στο μοντέλο πρόγνωσης στην περίπτωση των Θετικών Επιστημών αλλά η αύξηση του R^2 είναι σε σχέση με το προηγούμενο πολύ μικρή. Στις Ιατροφαρμακευτικές Επιστήμες η μεταβλητή φύλο αντικαθιστά το βαθμό πρόσβασης αλλά το R^2 μειώνεται πολύ λίγο.

⁵³ Η αλλαγή στη κωδικοποίηση της κατεύθυνσης δεν επιφέρει σημαντικές μεταβολές.

ριπτώσεις έπεται του βαθμού του απολυτηρίου. Αυτό οφείλεται, πιθανόν, στο γεγονός ότι ο βαθμός του απολυτηρίου του Λυκείου σχετίζεται πολύ με το γενικό βαθμό πρόσβασης, με αποτέλεσμα ο τελευταίος να μη συμβάλλει πάντοτε σημαντικά στην πρόβλεψη του βαθμού πτυχίου, όταν λαμβάνεται υπόψη ο πρώτος παράγοντας.

Πράγματι, αν αφαιρέσουμε από την εξίσωση της πολλαπλής ανάλυσης της παλινδρόμησης τη μεταβλητή «βαθμός απολυτηρίου» διαπιστώνουμε ότι τη θέση της καταλαμβάνει σε όλες τις περιπτώσεις ο γενικός βαθμός πρόσβασης, με κάποιες ανακατατάξεις στη σειρά των μεταβλητών που εντάσσονται στα αντίστοιχα μοντέλα πρόβλεψης.

Το αξιοπρόσεκτο, όμως, στην περίπτωση της αντικατάστασης του βαθμού του απολυτηρίου του Λυκείου από το γενικό βαθμό πρόσβασης είναι ότι το ποσοστό της διακύμανσης που ερμηνεύεται είναι, στο συνολικό δείγμα, μικρότερο σε σύγκριση μ' αυτό που ερμηνεύεται από το βαθμό του απολυτηρίου του Λυκείου. Τουτό σημαίνει ότι ο βαθμός του απολυτηρίου του Λυκείου έχει μεγαλύτερη εγκυρότητα πρόβλεψης για την επίδοση στο Πανεπιστήμιο απ' ό,τι ο γενικός βαθμός πρόσβασης, αν ληφθεί ως κριτήριο εκτίμησής της ο βαθμός πτυχίου⁵⁴. Η άποψη αυτή ενισχύεται και από προηγούμενη διαπίστωση, σύμφωνα με την οποία ο απλός συντελεστής συσχέτισης μεταξύ του απολυτηρίου του Λυκείου και του βαθμού του πτυχίου είναι μεγαλύτερος από εκείνο, ο οποίος εκφράζει τη σχέση μεταξύ του γενικού βαθμού πρόσβασης και του βαθμού του πτυχίου.

Με άλλα λόγια, μπορεί κανείς, να ισχυρισθεί ότι, αν η επιλογή των φοιτητών γινόταν μόνο με βάση το βαθμό του απολυτηρίου τους, η εξέλιξή τους στα περισσότερα Τμήματα των Πανεπιστημίων, ενδεχομένως, να ήταν καλύτερη ή, στη χειρότερη περίπτωση, η ίδια από αυτήν που επιτυγχάνεται με τις πανελλαδικές εξετάσεις. Η θέση αυτή εκφράζεται με επιφύλαξη λόγω της ανομοιογένειας των στοιχείων που προέρχονται από τα διάφορα Τμήματα και χρήζει περαιτέρω διερεύνησης με την επανάληψη παρόμοιων ερευνών σε επίπεδο Τμημάτων.

Δεν μας διαφεύγουν, ασφαλώς, οι αλλοτριωτικές επιπτώσεις που θα έχει στην εγκυρότητα του βαθμού του απολυτηρίου ο καθορισμός του ως βασικού κριτηρίου επιλογής των φοιτητών, για την αποφυγή των οποίων θα απαιτηθεί η λήψη κατάλληλων μέτρων.

7.3.2. Παράγοντες πρόβλεψης του αριθμού των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου

Για τον προσδιορισμό των παραγόντων που προβλέπουν τη χρονική διάρκεια (αριθμός εξαμήνων φοίτησης) που απαιτείται από την Α' εγγραφή στο Πανεπιστήμιο έως τη λήψη πτυχίου ακολουθήσαμε την ίδια μεθοδολογία, την οποία εφαρμόσαμε και στην προηγούμενη περίπτωση. Η μόνη διαφορά είναι ότι διαχωρίσαμε τις Ιατροφαρμακευτικές και τις Τεχνολογικές Επιστήμες ανάλογα με τη διάρκειά τους σε κατηγορίες (6ετούς, 5ετούς και 4ετούς φοίτησης).

⁵⁴ Αυτό ισχύει υπό τον όρο ότι το εύρος της διασποράς της κατανομής των δύο βαθμών ανά Τμήμα δεν διαφέρει πάρα πολύ. Κάτι τέτοιο δεν διαπιστώθηκε σε τυχαία επιλεγθέντα Τμήματα, αν και το εύρος της διασποράς των βαθμών του απολυτηρίου ήταν κατά τι μεγαλύτερο εκείνου των βαθμών πρόσβασης.

Από τη σχετική ανάλυση προέκυψαν τα ακόλουθα: Στο συνολικό δείγμα και των δύο χρονολογικών σειρών μαζί, το μοντέλο πρόβλεψης για τα τετραετούς διάρκειας Τμήματα περιλαμβάνει έξι μεταβλητές πρόγνωσης με πρώτη «το φύλο» που ερμηνεύει το 5,6% της διασποράς της εξαρτημένης μεταβλητής. Ακολουθούν οι παράγοντες: «έτος Α΄ εγγραφής», «κατεύθυνση στο Λύκειο», «βαθμός απολυτηρίου», «εντοπιότητα» και «σειρά προτίμησης του Τμήματος φοίτησης». Όλοι οι παράγοντες που παραμένουν στο μοντέλο πρόγνωσης ερμηνεύουν μόνο το 11% περίπου της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής (βλ. σχετικό πίνακα 3.13 στο παράρτημα Γ΄).

Στο δείγμα των Τμημάτων στα οποία οι σπουδές διαρκούν πέντε έτη το μοντέλο πρόγνωσης περιλαμβάνει δύο παράγοντες: «το βαθμό πρόσβασης» και το «έτος Α΄ εγγραφής», οι οποίοι ερμηνεύουν το 12% περίπου της διακύμανσης του αριθμού των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου.⁵⁵ Στα εξαετούς διάρκειας Τμήματα το μοντέλο πρόβλεψης διατήρησε ως προγνωστικούς παράγοντες τη «σειρά προτίμησης» και το «έτος Α΄ εγγραφής» που ερμηνεύουν το 18% περίπου της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής.⁵⁶

Η ανάλυση της παλινδρόμησης με πολλαπλές ανεξάρτητες μεταβλητές κατά κλάδο επιστημών (βλ. πίνακα 3.14 (1-9) στο παράρτημα Γ΄) οδήγησε στις εξής διαπιστώσεις. Στο δείγμα που προέρχεται από Φιλολογικο-ιστορικές Επιστήμες, το οποίο συγχωνεύθηκε με αυτό των Νομικών και συναφών Επιστημών, επειδή το τελευταίο είχε αρκετά κενά που καθιστούσαν την ανάλυση της παλινδρόμησης μη εφικτή, το μοντέλο πρόγνωσης συμπεριέλαβε δύο παράγοντες: το βαθμό του απολυτηρίου και την εντοπιότητα. Και οι δύο μαζί ερμηνεύουν μόνο το 18% της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής, όπως φαίνεται στον οικείο πίνακα του παραρτήματος Γ΄. Στο δείγμα που αφορούσε τις Θετικές Επιστήμες, στο οποίο συμπεριελήφθη και το δείγμα του Τμήματος Βιοχημείας-Βιοτεχνολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και αυτό του Τμήματος Επιστήμης και Τεχνολογίας Υπολογιστών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, η ανάλυση της παλινδρόμησης ανέδειξε τέσσερις προγνωστικούς παράγοντες με την εξής σειρά: βαθμός απολυτηρίου, φύλο, σειρά προτίμησης του Τμήματος και εντοπιότητα. Όλοι μαζί ερμηνεύουν το 19% περίπου της συνολικής διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής: «εξάμηνα φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου».

Στις Ιατρικές Σχολές δετους φοίτησης, ο παράγοντας «σειρά προτίμησης» διαπιστώθηκε ότι αποτελεί τη σημαντικότερη μεταβλητή πρόγνωσης του αριθμού των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου, η οποία ερμηνεύει το 11% περίπου της διακύμανσης της εξεταζόμενης εξαρτημένης μεταβλητής και στις Ιατροφαρμακευτικές Επιστήμες 5ετούς διάρκειας (Οδοντιατρική και Φαρμακευτική) το 25%. Για τις Ψυχοπαιδαγωγικές Επιστήμες και τις Ξένες Γλώσσες δεν κατέστη

⁵⁵ Στις ανεξάρτητες μεταβλητές δεν είχε περιληφθεί η κατεύθυνση στο Λύκειο, διότι καθιστούσε την ανάλυση αδύνατη.

⁵⁶ Από τις ανεξάρτητες μεταβλητές αφαιρέθηκαν οι εξής : υπηκοότητα και κατεύθυνση διότι καθιστούσαν λόγω ελλειπών δεδομένων αδύνατη την ανάλυση της παλινδρόμησης. Με την αλλαγή όμως της κωδικοποίησης της μεταβλητής «κατεύθυνση» (1 για τη θετική και 0 για τα υπόλοιπα), οι παράγοντες αυτοί παραμένουν αλλά η σειρά προτίμησης αντικαθίσταται από το βαθμό πρόσβασης (που κατατάσσεται δεύτερος). Μειώνεται, όμως, το ποσοστό της ερμηνευόμενης διακύμανσης από το μοντέλο πρόγνωσης που διαμορφώνεται.

δυνατή η ανάλυση της παλινδρόμησης λόγω ελλιπών δεδομένων. Στις Οικονομικές και συναφείς Επιστήμες η ανάλυση της παλινδρόμησης έδειξε ως προγνωστικό παράγοντα το φύλο, ο οποίος ερμηνεύει πολύ μικρό ποσοστό της σχετικής διακύμανσης. Στις Τεχνολογικές Επιστήμες το μοντέλο πρόγνωσης που διαμορφώθηκε περιλαμβάνει μόνο ένα παράγοντα: το γενικό βαθμό πρόσβασης του οποίου η προβλεπτική ισχύς είναι πολύ μικρή. Τέλος, για τις λοιπές Επιστήμες το μοντέλο της παλινδρόμησης ανέδειξε τρεις προβλεπτικούς παράγοντες ήτοι το βαθμό πρόσβασης, το φύλο και τη σειρά προτίμησης που ερμηνεύουν το 43% της διακύμανσης.

Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε ότι από όσα μνημονεύθηκαν προηγουμένως δεν προκύπτει ένα σταθερό και ενιαίο για όλες τις περιπτώσεις σχήμα παραγόντων πρόβλεψης σχετικών με τον αριθμό των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου.

Εάν στηριχθούμε στο μεγαλύτερο δείγμα που είναι αυτό των Τμημάτων τετραετούς φοίτησης, το πλήθος των εξαμήνων φοίτησης σχετίζεται, κατά περίπτωση, με το φύλο, το έτος πρώτης εγγραφής, την κατεύθυνση στο Λύκειο, το βαθμό απολυτηρίου, την εντοπιότητα, τη σειρά προτίμησης και το βαθμός πρόσβασης. Στο ρόλο καθενός από τους παράγοντες αυτούς και στην κατεύθυνση προς την οποία λειτουργούν έχουμε ήδη αναφερθεί και δεν θεωρούμε σκόπιμο να επανέλθουμε στα θέματα αυτά. Η σειρά προτίμησης υπάρχει με διαφορετική, όμως, βαρύτητα στα περισσότερα από τα μοντέλα πρόγνωσης που διαμορφώθηκαν (βλ. πίνακες του παραρτήματος Γ'). Σημειώνουμε ακόμη ότι σε αντίθεση προς όσα αναμέναμε, ο γενικός βαθμός πρόσβασης στα Α.Ε.Ι. δεν εμφανίζεται πολύ συχνά ως μεταβλητή πρόβλεψης. Αν αυτό δεν οφείλεται στην ανομοιογενή κατανομή των παραπάνω βαθμών ανά Τμήμα, πρόβλημα για το οποίο έχουμε κάμει επανειλημμένα λόγο, τότε μπορούμε να ισχυριστούμε ότι επιβεβαιώνονται όσα έχουμε προηγουμένως υποστηρίξει για τη χαμηλή μακροπρόθεσμη προγνωστική εγκυρότητα των διαδικασιών πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

7.4. Εφαρμογή πολυεπίπεδων μοντέλων γραμμικής ανάλυσης

Μετά την ανάλυση της παλινδρόμησης με πολλαπλές ανεξάρτητες μεταβλητές, θα μπορούσε κανείς να ισχυρισθεί ότι η εφαρμογή πολυεπίπεδων μοντέλων γραμμικής ανάλυσης (Hierarchical Linear models- HLM) είναι περιττή, αφού ουσιαστικά πρόκειται για παρόμοια στατιστική διαδικασία, η οποία βασίζεται στην ίδια λογική.

Παρά ταύτα, θεωρήσαμε χρήσιμη την εφαρμογή των εν λόγω μοντέλων για τους εξής λόγους: Όπως επισημαίνουν οι Κατσης, Σιδερίδης και Εμβλωτής (2010) η πολλαπλή ανάλυση της παλινδρόμησης έχει μειονεκτήματα. Το πιο σημαντικό είναι, κατά τους παραπάνω συγγραφείς, ότι « η σταθερά» (*constant*) και η κλίση (*slope*) θεωρούνται σταθερές έννοιες-οντότητες (*fixed*) και αποτελούν τις κατά μέσο όρο παραμέτρους για το δείγμα, το οποίο αξιολογείται. Αντίθετα, στην ανάλυση πολυεπίπεδων μοντέλων οι σταθερές και οι κλίσεις μοντελοποιούνται σαν τυχαίες μεταβλητές (*random effects*) και τους επιτρέπεται να υπολογιστούν και να μοντελοποιηθούν ξεχωριστά για κάθε συμμετέχοντα (με σημείο αναφοράς το άτομο, την ομάδα του ή το γενικό μέσο όρο) (όπ. παρ. 278-279). Άλλο πλεονέκτημά της είναι «η ικανότητα του πρώτου μοντέλου να εξηγήσει τις διακυμάνσεις των «σταθε-

ρών» και των «κλίσεων» από άλλες ανεξάρτητες μεταβλητές που είναι σε ανώτερο επίπεδο», κάτι που κρίναμε σημαντικό για τη δική μας περίπτωση.

Επιπρόσθετα, με την εφαρμογή των πολυεπίπεδων μοντέλων υπερβαίνουμε, σε κάποιο βαθμό, τα προβλήματα που προκύπτουν από τα μικρά ανά Τμήμα δείγματα, αφού οι όροι της ομοσκεδαστικότητας, της κανονικότητας της κατανομής των μεταβλητών και της ανεξαρτησίας των παρατηρήσεων τίθενται με λιγότερη αυστηρότητα κατά την εν λόγω ανάλυση (Σιδερίδης, 2010).

Για την εφαρμογή της παραπάνω ανάλυσης χρησιμοποιήσαμε το λογισμικό πρόγραμμα HLM for Windows των Raundebush, Bryk & Gongdon. Η διαμόρφωση των βάσεων των δεδομένων, οι οποίες απαιτήθηκαν για την πολυεπίπεδη ανάλυση έγινε με βάση το λογισμικό SPSS, αφού, όπως είναι γνωστό, το HLM, δεν παρέχει τη δυνατότητα τροποποίησης των δεδομένων μετά την εισαγωγή τους σ' αυτό. Για τις ανάγκες της συγκεκριμένης ανάλυσης δημιουργήσαμε δύο βάσεις δεδομένων με κοινή συνδετική μεταβλητή τα Τμήματα. Δημιουργήσαμε, επιπρόσθετα μια συμπληρωματική μεταβλητή δευτέρου επιπέδου, η οποία συνίσταται στο διαχωρισμό των επιστημονικών κλάδων σε θεωρητικές, από το ένα μέρος, και σε μη θεωρητικές, από το άλλο Επιστήμες⁵⁷, και δώσαμε τιμή 1 στις πρώτες και 0 στις δεύτερες, επειδή η χρήση 9 διαφορετικών επιστημονικών κλάδων δεν μπορούσε λογικά να αποτελέσει τη βάση για τη δημιουργία διπολικής ψευδομεταβλητής. Μετατρέψαμε, ακόμη, τα έτη Α' εγγραφής των φοιτητών στα Α.Ε.Ι. σε ψευδομεταβλητή, δίνοντας στο 2001-02 την τιμή 1, επειδή είχε πολυπληθέστερες περιπτώσεις, και στο 2006-07 την τιμή 0. Για τη μετατροπή των υπολοίπων ποιοτικών μεταβλητών σε ψευδομεταβλητές ακολουθήσαμε την ίδια τακτική που αναφέραμε ήδη στην προηγούμενη ενότητα, προσθέτοντας όμως και τον τρόπο εισαγωγής (1 πανελλαδικές εξετάσεις, 0 οι υπόλοιποι τρόποι)

Δημιουργήσαμε στη συνέχεια αντίστοιχα αρχεία mdm (αρχεία του HLM), εξαιρώντας τις περιπτώσεις φοιτητών με ελλιπή δεδομένα. Η εξαίρεση αυτή μείωσε τον αριθμό του συνολικού δείγματος περίπου στο μισό (1563 περιπτώσεις). Παρά τη σημαντική αυτή μείωση, το συνολικό δείγμα παραμένει αρκετά μεγάλο, ικανό να δώσει έγκαιρα συμπεράσματα.

Κατά τη μοντελοποίηση των μεταβλητών με εξαρτημένη εκείνη που αφορά το βαθμό πτυχίου εντάξαμε στο πρώτο επίπεδο (level 1), όλους τους παράγοντες που αφορούσαν χαρακτηριστικά των ατόμων (φύλο, υπηκοότητα, τρόπο εισαγωγής στα Α.Ε.Ι., Λύκειο φοίτησης, λυκειακή κατεύθυνση, βαθμό απολυτηρίου, γενικό βαθμό πρόσβασης, σειρά προτίμησης του Τμήματος φοίτησης και την εντοπιότητα). Παραλείψαμε τα μόρια και τη σειρά επιτυχίας για τους λόγους που έχουμε σημειώσει σε προηγούμενες σελίδες (επικάλυψη με γενικό βαθμό πρόσβασης). Στο δεύτερο επίπεδο (level 2) εντάξαμε τις εξής υπερκείμενες μεταβλητές: κατηγορία επιστημονικού κλάδου (Θεωρητικές μη Θεωρητικές Επιστήμες και χρόνος πρώτης εγγραφής (2001 ή 2006), οι οποίες ομαδοποιούν κατά τρόπο ενιαίο τους φοιτητές του πρώτου επιπέδου. Οι φοιτητές μπορούσαν να ομαδοποιηθούν ακόμη, σε δεύτερο επίπεδο ανά Σχολή και ανά Πανεπιστήμιο. Επειδή, όμως, τα Τμή-

⁵⁷ Στις Θεωρητικές Επιστήμες κατατάξαμε τις Φιλολογικο-ιστορικές και συναφείς, τις Θεολογικές, τις Νομικές, τις Πολιτικές, τις Κοινωνικές, τις Οικονομικές, τις Ψυχοπαιδαγωγικές Επιστήμες και τις Ξένες Γλώσσες, ενώ στις μη θεωρητικές εντάξαμε τις Θετικές, Τεχνολογικές και τις Ιατροφαρμακευτικές Επιστήμες.

ματα μεταξύ των διαφόρων Σχολών και των διαφορετικών Πανεπιστημίων ήταν ανομοιογενή, με αποτέλεσμα να μην υπόκειται σε λογική βάση η μετατροπή τους σε ψευδομεταβλητή με τιμές 1/0, αποφύγαμε να εντάξουμε τους παράγοντες αυτούς στο δεύτερο επίπεδο. Εκφράζουμε, πάντως, την ελπίδα να επανεξετάσουμε σε μια δεύτερη φάση, με περισσότερη άνεση χρόνου, το ζήτημα αυτό. Τα αποτελέσματα της πολυεπίπεδης ανάλυσης παρουσιάζονται στον πίνακα 7.33.

Πίνακας 7.32

Τελική εκτίμηση σταθερών αποτελεσμάτων (fixed effects) πολυεπίπεδης ανάλυσης με εξαρτημένη μεταβλητή το βαθμό πτυχίου

Μεταβλητές	Συντελεστής	Σταθερό σφάλμα	T-λόγος (T-ratio)	Βαθμοί ελευθερίας (κατά προσέγγιση)	Στατιστική σημαντικότητα
1. Σταθερά (Interconcept)	3,046	0.476	6.40	46	p< .001
2. Θεωρητικές/ μη Θεωρητικές Επιστήμες	0,417	0.131	3.17	46	P< .001
3. Χρονολογική σειρά	0,162	0.131	1,23	46	p> .05
4. Φύλο	0,043	0.047	0,92	1551	p> .05
5. Υψηλότητα	-0,117	0.099	-1,19	1551	p> .05
6. Τρόπος εισαγωγής	-0.000	0.052	-0,01	1551	p> .05
7. Βαθμός απολυτηρίου	0,170	0.020	8.43	1551	p < .001
8. Τύπος Λυκείου	0.006	0.056	0,11	1551	p> .05
9. Κατεύθυνση	-0,014	0.071	-0,20	1551	P< .05
10. Βαθμός πρόσβασης	0.058	0.020	2,75	1551	p < .01
11. Σειρά προτίμησης	-0,005	0.003	-1.82	1551	P >.05 *
12. Εντοπιότητα	0,088	0.035	2.53	1551	P< .05

*Βρίσκεται πολύ κοντά στο όριο σημαντικότητας (p-value=0,069)

Πίνακας 7.33

Τελική εκτίμηση της σύστασης της διακύμανσης (variance components) (Εξαρτημένη μεταβλητή: βαθμός πτυχίου)

Μεταβλητές (random effects)	Τυπική απόκλιση	Συστατικά της διακύμανσης	Βαθμοί ελευθερίας	x ²	Στατιστική σημαντικότητα
Σταθερά (Interconcept) UO	0,468	0,219	46	1089	p < .001
Επίπεδο 1 R	0,562	0,315			

Από τα στοιχεία των παραπάνω πινάκων συνάγονται τα ακόλουθα: Οι κύριοι προσδιοριστικοί παράγοντες (σημαντικότητα <.05, τουλάχιστον) του βαθμού πτυχίου στο σύνολο του δείγματος από τις ελεγχόμενες ανεξάρτητες μεταβλητές είναι κατά σειρά σπουδαιότητας, όπως αυτή προκύπτει από το μέγεθος των σχετικών συντελεστών οι εξής: α) η κατηγορία των επιστημονικών κλάδων (Θεωρητικές –μη Θεωρητικές Επιστήμες), β) ο βαθμός του απολυτηρίου του Λυκείου, γ) ο γενικός βαθμός πρόσβασης και δ) η εντοπιότητα.

Η σειρά προτίμησης του Τμήματος φοίτησης βρίσκεται πολύ κοντά στο όριο της στατιστικής σημαντικότητας (στατιστικά σημαντική σε επίπεδο πιθανότητας .10) και με κάπως μικρότερη αυστηρότητα θα μπορούσε να ενταχθεί στους παρά-

γοντες που σχετίζονται σε ικανοποιητικό βαθμό αρνητικά με το βαθμό πτυχίου, με την έννοια ότι όσο μικρότερη είναι η αριθμητική σειρά της προτίμησης τόσο μεγαλύτερες πιθανότητες υπάρχουν για καλύτερες επιδόσεις. Όλες οι υπόλοιπες στατιστικά σημαντικές μεταβλητές σχετίζονται θετικά με το βαθμό πτυχίου, με σημαντικότερη και πάλι το βαθμό του απολυτηρίου του Λυκείου.

Τέλος, το σύνολο των μεταβλητών που εισήχθησαν στο μοντέλο στο επίπεδο 1 ερμηνεύουν το 14% περίπου της σύνθεσης της διακύμανσης, όπως φαίνεται στον πίνακα 7.33⁵⁸.

Τα κύρια συμπεράσματα που προκύπτουν από τις διαπιστώσεις αυτές είναι παρόμοια με όσα έχουν αναφερθεί στις προηγούμενες σελίδες. Η επίδοση κατά τη διάρκεια των σπουδών φαίνεται να είναι υψηλότερη στις Θεωρητικές από τις μη Θεωρητικές Επιστήμες, αφού, όπως έχουμε σημειώσει αλλού, αρκετά Τμήματα που θεραπεύουν τις Θεωρητικές Επιστήμες εμφανίζονται πιο «γαλαντόμα» στην αξιολόγηση των φοιτητών τους. Επιβεβαιώνεται, ακόμη, η σημαντικότητα του βαθμού του απολυτηρίου του Λυκείου, του οποίου ο συντελεστής με το βαθμό πτυχίου είναι μεγαλύτερος σε σύγκριση με αυτόν του γενικού βαθμού πρόσβασης, γεγονός που επικυρώνει προηγούμενα ερμηνευτικά σχόλια σχετικά με το ζήτημα αυτό. Οι προηγούμενες παρατηρήσεις μας ισχύουν και ως προς την εντοπιότητα και τη σειρά προτίμησης των Τμημάτων φοίτησης. Άξια ιδιαίτερης επισήμανσης είναι η διαπίστωση ότι η διαφοροποίηση των συστημάτων που εφαρμόστηκαν κατά τα έτη 2001 και 2006 με βάση τα αποτελέσματα των οποίων έγινε η εγγραφή των υπό εξέταση ατόμων στα Α.Ε.Ι. δεν σχετίζεται σημαντικά με τις ακαδημαϊκές επιδόσεις τους.

Ας εξετάσουμε, στη συνέχεια, τι ισχύει, όταν η πολυεπίπεδη ανάλυση γίνεται με εξαρτημένη μεταβλητή τον αριθμό των εξαμήνων φοίτησης που μεσολάβησαν από την Α' εγγραφή των ατόμων του δείγματος μέχρι τη λήψη πτυχίου. Με στόχο τη μείωση του φόρτου εργασίας,⁵⁹ η πολυεπίπεδη ανάλυση περιορίστηκε στην περίπτωση αυτή μόνο των Τμημάτων τετραετούς φοίτησης, για να υπάρχει ομοιογένεια στο δείγμα. Τα Τμήματα αυτά αντιπροσωπεύουν το 88%, περίπου του συνολικού δείγματος. Για το λόγο αυτό οι συσχετίσεις που προκύπτουν από το πολυπληθές αυτό δείγμα, υποθέτουμε ότι πρέπει να ισχύουν και στα μικρότερα δείγματα που προέρχονται από Τμήματα 5ετούς διάρκειας (3,6% του συνόλου των περιπτώσεων) και δετούς διάρκειας (8,3% του συνόλου).

⁵⁸ Το ποσοστό αυτό προκύπτει, αν αθροίσουμε τα UO και R και διαιρέσουμε το UO δια του αθροίσματός τους.

⁵⁹ Έπρεπε να κάνουμε στο SPSS έξι χωριστές βάσεις δεδομένων, για να τις χρησιμοποιήσουμε στην ανάλυση με το HLM, με διαφορετικές ταξινομήσεις των επιστημονικών κλάδων, εργασία μη εφικτή στο πλαίσιο του διαθέσιμου χρόνου.

Πίνακας 7.34

Τελική εκτίμηση σταθερών αποτελεσμάτων (fixed effects) πολυεπίπεδης ανάλυσης με εξαρτημένη μεταβλητή το βαθμό πτυχίου

Μεταβλητές	Συντελεστής	Σταθερό σφάλμα	T-λόγος (T-ratio)	Βαθμοί ελευθερίας (κατά προσέγγιση)	Στατιστική σημαντικότητα
1. Σταθερά (Interconcept)	14,335	1,516	9,46	41	p <.001
2. Θεωρητικές/ μη Θεωρητικές Επιστήμες	-2,137	0,482	-4,44	41	p <.001
3. Φύλο	0,427	0,145	2,95	1365	p <.005
4. Υπηκοότητα	0,430	0,225	1,91	1365	p >.05
5. Χρονολογική σειρά	-0,739	0,199	-3,71	1365	p <.001
6. Τρόπος εισαγωγής	0,150	0,229	0,65	1365	p >.05
7. Βαθμός απολυτηρίου	-0,188	0,074	-2.53	1365	p <.05
8. Τύπος Λυκείου	0,021	0,283	0,08	1365	p >.05
9. Κατεύθυνση	0,022	0,197	0,11	1365	p >.05
10. Βαθμός πρόσβασης	-0,051	0,057	-0,90	1365	p >.05
11. Σειρά προτίμησης	0,011	0,007	1,43	1365	p >.05
12. Εντοπιότητα	0,097	0,125	0,78	1365	p >.05

Πίνακας 7.35

Τελική εκτίμηση της σύστασης της διακύμανσης (variance components) (Εξαρτημένη μεταβλητή: βαθμός πτυχίου)

Μεταβλητές (random effects)	Τυπική απόκλιση	Συστατικά της διακύμανσης	Βαθμοί ελευθερίας	x ²	Στατιστική σημαντικότητα
Σταθερά (Interconcept) U	1,254	1,571	41	497,78	p <.001
Επίπεδο 1 R	2,038	4,152			

Από τα δεδομένα των πινάκων 7.34 και 7.35 συνάγονται τα παρακάτω. Στατιστικά σημαντικοί παράγοντες ως προς τη σχέση τους με τον αριθμό των εξαμήνων διατήρησης της φοιτητικής ιδιότητας από τα άτομα του δείγματος μέχρι τη λήψη πτυχίου είναι: α) η κατηγορία των επιστημονικών κλάδων (Θεωρητικές /μη Θεωρητικές Επιστήμες) η οποία σε δευτεροβάθμιο επίπεδο ομαδοποιεί τα δεδομένα του πρώτου επιπέδου, β) το φύλο, με τα κορίτσια να ολοκληρώνουν ταχύτερα τις σπουδές τους από τα αγόρια, γ) η χρονολογική σειρά (έτος εγγραφής), το ρόλο της οποίας έχουμε αναλύσει επαρκώς σε προηγούμενες ενότητες στηριζόμενοι στη διαφορετική χρονική απόσταση των δύο ετών αναφοράς από τη χρονολογία διεξαγωγής της έρευνας⁶⁰, δ) το βαθμό του απολυτηρίου, ο οποίος όσο υψηλότερος είναι τόσο αυξάνονται κάπως οι πιθανότητες να ολοκληρώσει κάποιος νωρίτερα τις πανεπιστημιακές του σπουδές, ε) ο γενικός βαθμός πρόσβασης ο οποίος

⁶⁰ Προσπαθήσουμε να εντάξουμε τη μεταβλητή αυτή στο επίπεδο δύο, αλλά το αποτέλεσμα της ανάλυσης αποδεικνύεται μη σημαντικό, στοιχείο που ερχόταν σε αντίφαση με τα λοιπά δεδομένα και τον επανειλημμένο έλεγχο της διαφοράς των μέσων όρων του αριθμού των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου από τους εγγραφέντες στα ΑΕΙ το 2001 και το 2006. Γι' αυτό διατηρήσαμε τελικά τη μεταβλητή αυτή στο επίπεδο ένα.

λειτουργεί κατά την ίδια φορά με αυτήν του απολυτηρίου του Λυκείου αλλά με μικρότερη ισχύ.

Οι παράγοντες που εντάσσονται στο μοντέλο ερμηνεύουν συνολικά το 27% της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής.

Τελειώνοντας, τονίζουμε, ακόμη μια φορά ότι, από μεθοδολογική άποψη, θα ήταν πιο έγκυρο να γίνουν οι αναλύσεις αυτές σε επίπεδο Τμημάτων, υπό τους όρους και τις συνθήκες που έχουμε μνημονεύσει. Δυστυχώς, κάτι τέτοιο δεν ήταν εφικτό από μας για ποικίλους αντικειμενικούς λόγους, τους οποίους έχουμε εκθέσει και δεν κρίνουμε σκόπιμο να τους επαναλάβουμε εδώ. Σύνθετες στατιστικές αναλύσεις μπορούσαν ακόμη να γίνουν σε επίπεδο των επί μέρους Α.Ε.Ι. ομαδοποιώντας σ' αυτό το επίπεδο τα συγγενή Τμήματα. Ο όγκος της απαιτούμενης εργασίας δεν μας επέτρεψε να το πράξουμε. Πρόθεσή μας είναι να προβούμε σε τέτοιου είδους αναλύσεις σε μια δεύτερη φάση επανεξέτασης των δεδομένων που έχουμε ήδη συγκεντρώσει⁶¹.

⁶¹ Τα γενικά συμπεράσματα της έρευνας εκτίθενται στο τέλος του επόμενου κεφαλαίου μαζί με αυτά που προκύπτουν από την έρευνα στα Τ.Ε.Ι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ, ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΟΥ ΔΙΕΝΕΡΓΗΘΗΚΕ ΣΤΑ Τ.Ε.Ι.

8.1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΤΩΝ Τ.Ε.Ι.

Το συνολικό δείγμα επί του οποίου διεξήχθη η έρευνα για τα Τ.Ε.Ι. περιλάμβανε 1105 φακέλους με στοιχεία φοιτητών ή φοιτησάντων σ' αυτά, από τους οποίους οι 692 (ποσοστό 62,9%) ανήκαν σε αγόρια και οι 409 (ποσοστό, 37,1%) σε κορίτσια (για 4 άτομα δεν υπήρχαν στοιχεία σχετικά με το φύλο τους στα έντυπα που λάβαμε).

Η προέλευση του παραπάνω δείγματος κατά Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 8.1

Κατανομή του δείγματος ανά Τ.Ε.Ι

Τ.Ε.Ι.	Πλήθος N	Ποσοστό %
1. Τ.Ε.Ι. Αθηνών	122	11,0
2. Τ.Ε.Ι. Πειραιά	319	28,9
3. Τ.Ε.Ι. Κρήτης	370	33,5
4. Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης	80	7,2
5. Τ.Ε.Ι. Καβάλας	80	7,2
6. Τ.Ε.Ι. Λαμίας	55	5,0
7. Τ.Ε.Ι. Λάρισας	79	7,1
Σύνολο	1105	100

Από τα στοιχεία του πίνακα 8.1 συνάγεται ότι το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος (73,4%) προέρχεται από τα Τ.Ε.Ι. της περιοχής της Πρωτεύουσας και το Τ.Ε.Ι. Κρήτης. Αυτό οφείλεται στις μεγαλύτερες δυνατότητες που είχαμε να επισκεπτόμαστε συχνότερα τα Τ.Ε.Ι. αυτά, ενώ τα περισσότερα από τα υπόλοιπα, που περιλαμβάνονταν στην αρχική δειγματοληψία, δεν μας απάντησαν για τους λόγους που έχουμε αναφέρει στην αρχή του παρόντος μέρους της ερευνητικής έκθεσης. Αυτό είχε ως συνέπεια πολλά από τα Τ.Ε.Ι., τα οποία είχαν αρχικά επιλεγεί, να μην αντιπροσωπεύονται στο δείγμα.

Παρά την αδυναμία αυτή, θεωρούμε ότι η έρευνα στηρίζεται, όπως αναφέραμε και για τα Πανεπιστήμια, σε ικανοποιητικό δείγμα το οποίο προέρχεται από 10 διαφορετικά ιδρύματα και καλύπτει ποικίλους επιστημονικούς τομείς (15 Τμήματα). Ως εκ τούτου, δεχόμαστε ότι απεικονίζει κάπως την κατάσταση που υπάρχει στα ελληνικά Τ.Ε.Ι.

Αναλυτικότερα στοιχεία για την προέλευση του δείγματος κατά Σχολές και Τμήματα των Τ.Ε.Ι. παρέχονται από τον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 8.2
Κατανομή του δείγματος ανά Τμήματα των Τ.Ε.Ι

Ιδρύματα	Τμήματα	Έτος Α' εγγραφής					
		2001-02		2006-07		Σύνολο	
		N	%	N	%	N	%
1. Τ.Ε.Ι. Αθήνας	1. Πληροφορικής	40	7,1	40	7,4	80	7,2
	2. Πολιτικών έργων Υποδομής	13	2,3	29	5,4	42	3,8
2. Τ.Ε.Ι. Πειραιά	3. Αυτοματισμού	39	6,9	42	7,8	81	7,3
	4. Πολιτικών Δημοσίων Έργων	40	7,1	39	7,2	79	7,1
	5. Κλωστοϋφαντουργίας	40	7,1	39	7,4	79	7,1
	6. Λογιστικής	40	7,1	40	7,4	80	7,2
3. Τ.Ε.Ι. Κρήτης	7. Εφαρμοσμένης Πληροφορικής και Πολυμέσων	39	6,9	40	7,2	79	7,1
	8. Μηχανολογίας	39	6,9	39	7,2	78	7,1
	9. Ηλεκτρολογίας	39	6,9	40	7,4	79	7,1
	10. Τουριστικών Επιχειρήσεων	39	6,9	15*	2,8	54	4,9
	11. Λογιστικής	40	7,1	40	7,4	80	7,2
4. Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης (Παρ/μα Κυκλής)	12. Παραγωγής & Σχεδιασμού Ενδυμάτων	39	6,9	41	7,6	80	7,2
5. Τ.Ε.Ι. Καβάλας	13. Μηχανολογίας	40	7,1	40	7,4	80	7,2
6. Τ.Ε.Ι. Λαμίας	14. Δασοπονίας και Φυσικού Περιβάλλοντος	39	6,9	16	3,0	55	5,0
7. Τ.Ε.Ι. Λάρισας	15. Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών	39	6,9	40	7,4	79	7,1
Σύνολο		565	100	540	100	1105	100

* Το 2006-07 είχαν εισαχθεί στο Τμήμα αυτό 23 μόνο άτομα, σύμφωνα με στοιχεία που μας δόθηκαν από τους αρμοδίους.

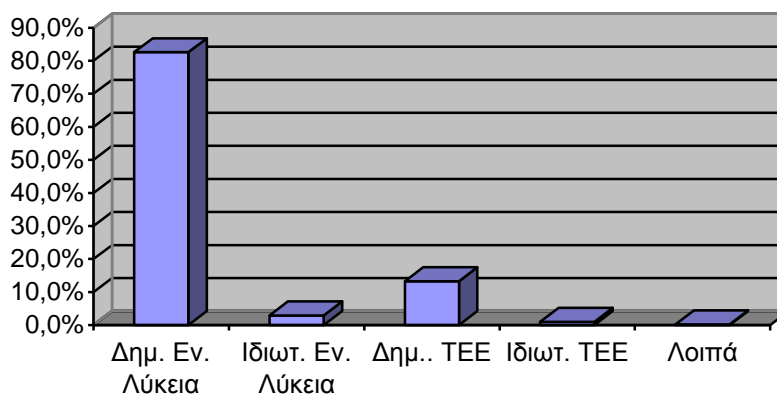
Από τους φοιτητές του δείγματος οι 1012, ήτοι το 96,2%, ήταν Έλληνες υπήκοοι, και οι υπόλοιποι (3,9%) από αυτούς για τους οποίους υπήρχαν στοιχεία ήταν Κύπριοι ή είχαν άλλη υπηκοότητα. Για 53 άτομα δεν μας δόθηκαν στοιχεία σχετικά με την υπηκοότητά τους. Τα άτομα αυτά δεν ελήφθησαν υπόψη στον υπολογισμό των ποσοστών που αναφέρθηκαν προηγουμένως.

Το 51,1% των φοιτητών, στους οποίους αναφέρονται τα στοιχεία που συγκεντρώσαμε, εισήχθησαν στα Τ.Ε.Ι. το ακαδημαϊκό έτος 2001-02 και το 48,9% το ακαδημαϊκό έτος 2006-07. Το 57,5% από τα άτομα του δείγματος έκαμαν την εγγραφή τους στο χειμερινό εξάμηνο και το 42,5% στο εαρινό.

Ως προς τον τρόπο εισαγωγής των υπό εξέταση φοιτητών στα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα, η συντριπτική πλειονότητα, ήτοι το 80,3%, εισήχθησαν με πανελλαδικές εξετάσεις που διενεργήθηκαν το 2001 και το 2006, αντίστοιχα, το 14,5% με ειδικές εξετάσεις για αποφοίτους Τ.Ε.Ε., και οι υπόλοιποι (5,2%) με άλλο τρόπο (ειδικές κατηγορίες εισαγομένων, αλλοδαποί, ομογενείς, μουσουλμάνοι, με το 10% κτλ.).

8.1.1. Χαρακτηριστικά των ατόμων του δείγματος

Από τους εισαχθέντες στα Τμήματα των Τ.Ε.Ι. που περιλαμβάνονται στο συνολικό δείγμα της έρευνας (άθροισμα και των δύο ετών), το διάγραμμα που ακολουθεί δείχνει ότι η συντριπτική πλειονότητα (82,6%) προέρχεται από δημόσια Ενιαία Λύκεια,⁶² μικρό ποσοστό της τάξης του 2,9% είχε αποφοιτήσει από ιδιωτικά Ενιαία Λύκεια, το 13,3% από δημόσια Τ.Ε.Ε., το 1% από ιδιωτικά Τ.Ε.Ε. και το 0,2% δήλωσε άλλα σχολεία (π.χ. ξένα σχολεία, Τεχνικές Σχολές Κύπρου κτ.).

Διάγραμμα 8.1. Τύπος δευτεροβάθμιων σχολείων αποφοίτησης των ατόμων του δείγματος

Ο μέσος όρος των βαθμών του απολυτηρίου όσων είχαν αποφοιτήσει από δημόσιο Λύκειο ήταν 14,2, μικρότερος του αντίστοιχου βαθμού όσων είχαν εισαχθεί σε Α.Ε.Ι. Η διαφορά επιβεβαιώνει αυτό που είναι ευρύτερα γνωστό, ότι, δηλαδή, στα Τ.Ε.Ι. εισάγονται λιγότερο καλοί μαθητές, συγκρινόμενοι με εκείνους που εισάγονται στα Α.Ε.Ι., εκτός από κάποιες περιπτώσεις καλών μαθητών οι οποίοι έχουν χαμηλές επιδόσεις στις Π.Ε. λόγω ατυχιών. Εκείνοι που είχαν αποφοιτήσει από ιδιωτικά Λύκεια είχαν μέσο όρο βαθμών στο απολυτήριο του Λυκείου ίσο με 15,3, που είναι υψηλότερος αυτών που προέρχονταν από τα δημόσια Λύκεια.

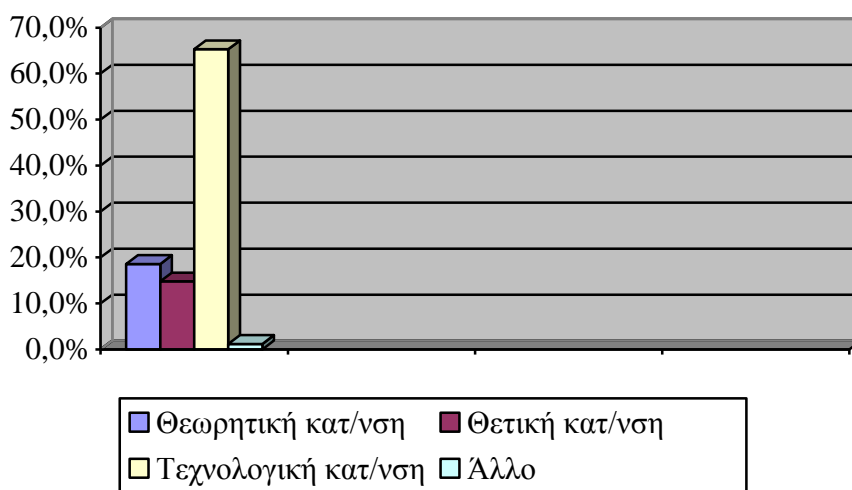
Οι απόφοιτοι των δημόσιων Τ.Ε.Ε. που είχαν εισαχθεί, κατά τα εξεταζόμενα έτη στα Τ.Ε.Ι. είχαν μέσο όρο του γενικού βαθμού του απολυτηρίου ίσο προς το 16,7, ενώ ελάχιστοι, που προέρχονταν από ιδιωτικά Τ.Ε.Ε., είχαν μέσο όρο 15,3. Η υπεροχή των μαθητών των Τ.Ε.Ε. ως προς το βαθμό του διπλώματός τους, σε σύγκριση με τους αποφοίτους Λυκείων, οφείλεται πιθανόν στους εξής λόγους: α) στα Τ.Ε.Ι. εισάγονται οι πιο καλοί απόφοιτοι των Τ.Ε.Ε. και β) η αξιολόγηση των μαθητών στα Τ.Ε.Ε. φαίνεται ότι είναι επιεικέστερη αυτής που γίνεται για τους μαθητές των Λυκείων, αν και το ζήτημα αυτό χρήζει περαιτέρω διερεύνησης.

Η κατεύθυνση που ακολούθησαν κατά τη φοίτηση στο Λύκειο οι ελληνικής υπηκοότητας φοιτητές⁶³ που προέρχονταν από Ενιαία Λύκεια παρουσιάζεται στο γράφημα 8.2. Το 18,6% των παραπάνω φοιτητών είχαν ακολουθήσει τη θεωρητική κατεύθυνση, το 14,8% τη θετική, το 65,3% την τεχνολογική (περιλαμβάνονται

⁶² Περιλαμβάνονται και τα αντίστοιχα σχολεία της Κύπρου.

⁶³ Ο όρος «φοιτητές» χρησιμοποιείται και εδώ με την ίδια σημασία με την οποία χρησιμοποιήθηκε και στην περίπτωση των Α.Ε.Ι.

και οι δύο κύκλοι της) και το 1,2% είχαν αποφοιτήσει πριν δημιουργηθούν κατεύθυνσεις. Είναι χαρακτηριστική η συγκέντρωση της πλειονότητας των ατόμων του δείγματος στην τεχνολογική κατεύθυνση, σε αντίθεση μ' αυτό που διαπιστώσαμε στην περίπτωση των Α.Ε.Ι. Άλλωστε, η τεχνολογική κατεύθυνση σχετίζεται περισσότερο με τα Τ.Ε.Ι. και για το λόγο αυτό είναι φυσικό να την επιλέγουν όσοι ενδιαφέρονται για σπουδές σ' αυτά.

Διάγραμμα 8.2. Κατεύθυνση που ακολούθησαν τα άτομα του δείγματος που είχαν αποφοιτήσει από Λύκειο

Τα άτομα που προέρχονταν από τα Τ.Ε.Ε. είχαν ακολουθήσει τους ακόλουθους τομείς: Μηχανολογίας 20,6%, Ηλεκτρονικών, 7,9%, Ηλεκτρολογικό, 18,3%, Εφαρμοσμένων Τεχνών, 5,6%, Κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης, 9,5%, Οικονομίας και Διοίκησης, 14,3%, Πληροφορικής, 22,2%, άλλους τομείς 1,6%.⁶⁴

Ο μέσος όρος του γενικού βαθμού πρόσβασης για το σύνολο του δείγματος και για τους προερχόμενους από Λύκεια είναι 12,74 με τυπική απόκλιση 3,00, ενώ για τις δύο ομάδες, όπως αυτές διαμορφώνονται με βάση το ακαδημαϊκό έτος αναφοράς,⁶⁵ τα αντίστοιχα μεγέθη είναι 12,51 και 3,62, για το 2001-02, και 12,88 και 2,13, για το 2006-07. Η μεταξύ τους διαφορά δεν είναι στατιστικά σημαντική.

Ο μέσος όρος του γενικού βαθμού πρόσβασης στα Τμήματα των Τ.Ε.Ι., που περιλαμβάνονταν στο δείγμα της έρευνας για τα παραπάνω άτομα, παρουσιάζεται αναλυτικά στον πίνακα 8.3.

⁶⁴ Δεν δήλωσαν 29 άτομα ήτοι το 18,7% του δείγματος, που προέρχεται από τα Τ.Ε.Ε.

⁶⁵ Υπενθυμίζουμε στον αναγνώστη ότι ως έτος αναφοράς εννοούμε το ακαδημαϊκό έτος Α' εγγραφής στα αντίστοιχα Τμήματα, ήτοι τα έτη 2001-02 και 2006-07.

Πίνακας 8.3

Μέσοι όροι των γενικών βαθμών πρόσβασης⁶⁶ ανά Τμήμα

Ιδρύματα	Τμήματα	Έτος Α' εγγραφής					
		2001-02		2006-07		Σύνολο	
		X	N	X	N	X	N
1. Τ.Ε.Ι. Αθήνας	1. Πληροφορικής	16,13	33	15,31	32	15,73	65
	2. Πολιτικών έργων Υποδομής	15,13	7	12,57	22	13,19	29
2. Τ.Ε.Ι. Πειραιά	3. Αυτοματισμού	14,71	31	13,86	32	14,28	63
	4. Πολιτικών Δημοσίων Έργων	17,47	26	15,11	35	16,12	61
	5. Κλωστοϋφαντουργίας	11,35	34	11,98	35	11,67	69
	6 Λογιστικής*	14,51	1	15,26	1	14,89	2
3. Τ.Ε.Ι. Κρήτης	7. Εφαρμοσμένης Πληροφορικής και Πολυμέσων	14,16	28	12,90	31	13,50	59
	8. Μηχανολογίας	11,75	38	11,01	39	11,38	77
	9. Ηλεκτρολογίας	11,51	27	11,42	19	11,47	46
	10. Τουριστικών Επιχειρήσεων	9,63	30	13,50	9	10,52	39
	11. Λογιστικής	11,97	24	11,35	28	11,77	52
4. Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης (Παρ/μα Κιλκίς)	12. Παραγωγής & Σχεδιασμού Ενδυμάτων	10,93	39	13,92	26	12,16	65
5. Τ.Ε.Ι. Καβάλας	13. Μηχανολογίας	10,97	34	10,92	17	10,95	51
6. Τ.Ε.Ι. Λαμίας	14. Δασοπονίας και Φυσικού Περιβάλλοντος	9,85	34	12,47	12	10,54	46
7. Τ.Ε.Ι. Λάρισας	15. Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών	14,39	33	12,78	31	13,61	64
Σύνολο		12,61	419	12,88	369	12,74	788

* Για το Τμήμα αυτό δεν είχαν σημειωθεί οι βαθμοί πρόσβασης στα στατιστικά δελτία εκτός από δύο άτομα.

Η διαφορά μεταξύ των συνολικών μέσων όρων όλων των στηλών είναι στατιστικά σημαντική (2001-02: $F(14, 404)=19,88$, $p < .001$, 2006-07: $F(14, 354)=22,54$, $p < .001$, σύνολο: $F(14, 773)=29,61$, $p < .001$). Για τους λόγους που αναφέραμε στο κεφάλαιο Α' του παρόντος μέρους δεν κάναμε, σ' αυτή τη φάση τουλάχιστον, πολλαπλές συγκρίσεις των επιμέρους μέσων όρων μεταξύ των Τμημάτων, επιφυλασσόμενοι να το πράξουμε αργότερα, όπως έχουμε ήδη τονίσει. Μπορούμε, πάντως, να σημειώσουμε ότι οι μέσοι όροι των γενικών βαθμών πρόσβασης στα Τμήματα Πληροφορικής και Πολιτικών Δομικών Έργων, κυρίως, αλλά και στα λοιπά Τμήματα τεχνολογικών κατευθύνσεων είναι υψηλότεροι σε σύγκριση με αυτούς των μη τεχνολογικών Τμημάτων. Δεν γνωρίζουμε αν αυτό θα ίσχυε στην περίπτωση που στο δείγμα υπήρχαν και άτομα από μη τεχνολογικά Τμήματα άλλων κατευθύνσεων (π.χ. Κοινωνικής Εργασίας, Επαγγέλματα Υγείας κ.ά.).

⁶⁶ Περιλαμβάνονται οι απόφοιτοι Λυκείων της Ελλάδος που εισήχθησαν στα Τ.Ε.Ι. με πανελλαδικές εξετάσεις (συγκαταλέγονται και οι μετεγγραφέντες). Για ορισμένα άτομα δεν είχαν σημειωθεί σχετικά στοιχεία.

Στα στοιχεία που συλλέξαμε υπάρχουν και τα μόρια, τα οποία είχαν συγκεντρώσει οι φοιτητές- απόφοιτοι Λυκείου κατά τις αντίστοιχες πανελλαδικές εξετάσεις (δεν περιλαμβάνονται οι άλλοι τρόποι εισαγωγής). Ο μέσος όρος των μορίων είναι για το σύνολο του δείγματος για το οποίο υπήρχαν σχετικά στοιχεία 11.892,40 με τυπική απόκλιση 2705,46, ενώ για τα δύο έτη οι μέσοι όροι είναι 11.556,24 (2001) και 12.295,03 (2006) με αντίστοιχες τυπικές αποκλίσεις 2.977,9 και 2277,3. Οι διαφορές μεταξύ των δύο μέσων όρων είναι στατιστικά σημαντικές ($F(1, 776)=14,64, p < .001$). Αυτό οφείλεται, πιθανόν, στο γεγονός ότι το 2006 ίσχυε η βάση του 10, περιορισμός που δεν ίσχυε το 2001.

Ως προς τους αποφοίτους των Τ.Ε.Ε. δεν παραθέτουμε σχετικά στοιχεία για το λόγο ότι ορισμένες Γραμματείες δε τα σημείωσαν στα έντυπα που συμπλήρωσαν, ενώ άλλες έγραψαν σ'αυτά τα συνολικά μόρια και άλλες τους μέσους όρους των βαθμών στα διάφορα μαθήματα, με αποτέλεσμα να καθίσταται αδύνατη η τελική συνολική επεξεργασία των δεδομένων.

Οι πτυχιούχοι στο σύνολο του δείγματος αντιπροσωπεύουν το 37,7% των εγγραφέντων κατά τα δύο εξεταζόμενα ακαδημαϊκά έτη, ποσοστό κατά πολύ μικρότερο αυτών που φοίτησαν σε Α.Ε.Ι. Παρατηρείται, όμως, όπως και στην περίπτωση των Α.Ε.Ι., σημαντική διαφορά ($p < .001$) ανάμεσα στις δύο εξεταζόμενες χρονολογικές σειρές. Μεταξύ αυτών που γράφτηκαν το 2001-02 στα Τ.Ε.Ι. οι πτυχιούχοι αντιστοιχούν στο ποσοστό του 54,3% του οικείου δείγματος, ενώ μεταξύ αυτών που γράφτηκαν το 2006-07 όσοι πήραν πτυχίο αντιστοιχούν στο 20,4%. Η ερμηνεία που δώσαμε για τη διαφορά μεταξύ των δύο κατηγοριών του δείγματος στην περίπτωση των Α.Ε.Ι. ισχύει και για τα Τ.Ε.Ι.

Αν χωρίσουμε τους εγγραφέντες στα Τ.Ε.Ι. σε αποφοίτους Λυκείων και σε αποφοίτους Τ.Ε.Ε., διαπιστώνουμε ότι το ποσοστό αποφοίτησης των πρώτων είναι 38,3%, ενώ των δεύτερων 33,5%. Η διαφορά είναι στατιστικά μη σημαντική, παρά την προσδοκία μας ότι οι απόφοιτοι Λυκείου θα υπερείχαν κατά πολύ. Περισσότερες λεπτομέρειες θα αναφέρουμε στην ενότητα στην οποία εξετάζονται τα ευρήματα της έρευνας.

Ο βαθμός πτυχίου όσων είχαν αποφοιτήσει από τα Τ.Ε.Ι. παρουσιάζει την εξής εικόνα. Στο σύνολο του δείγματος και των δύο ετών αναφοράς είναι 6,7 με τυπική απόκλιση 0,6, ήτοι είναι μικρότερος του αντίστοιχου μέσου όρου των πτυχιούχων Α.Ε.Ι. Ο μέσος όρος για τους πτυχιούχους της πρώτης σειράς (εγγραφέντες το 2001-02) είναι 6,63 με τυπική απόκλιση 0,54, ενώ ο μέσος όρος για τους πτυχιούχους της δεύτερης σειράς (εγγραφέντες το 2006-07) είναι, 6,87 με τυπική απόκλιση 0,59. Αν και η απόλυτη διαφορά ανάμεσα στα παραπάνω μέτρα κεντρικής τάσης και διασποράς δεν είναι μεγάλη, ο στατιστικός έλεγχος έδειξε, όπως και στην περίπτωση των Α.Ε.Ι., ότι είναι στατιστικά σημαντική ($F(1, 409)=14,54, p < .001$). Η ερμηνεία που μπορεί να δοθεί στη διαπίστωση αυτή είναι παρόμοια με εκείνη που αναφέρθηκε στο κεφάλαιο για τα Α.Ε.Ι.

Ως προς τα εξάμηνα που απαιτήθηκαν για τη λήψη πτυχίου, ο μέσος όρος είναι για το σύνολο του δείγματος των αποφοίτων Λυκείου 13,3 εξάμηνα (περισσότερο από 6,5 έτη), με τυπική απόκλιση 3,5⁶⁷. Ο αριθμός των εξαμήνων για τη λήψη πτυχίου διαφοροποιείται μεταξύ των δύο συγκρινόμενων ομάδων. Στην πρώτη

⁶⁷ Δεν περιλαμβάνονται όσοι εισήχθησαν με κατατακτήριες εξετάσεις.

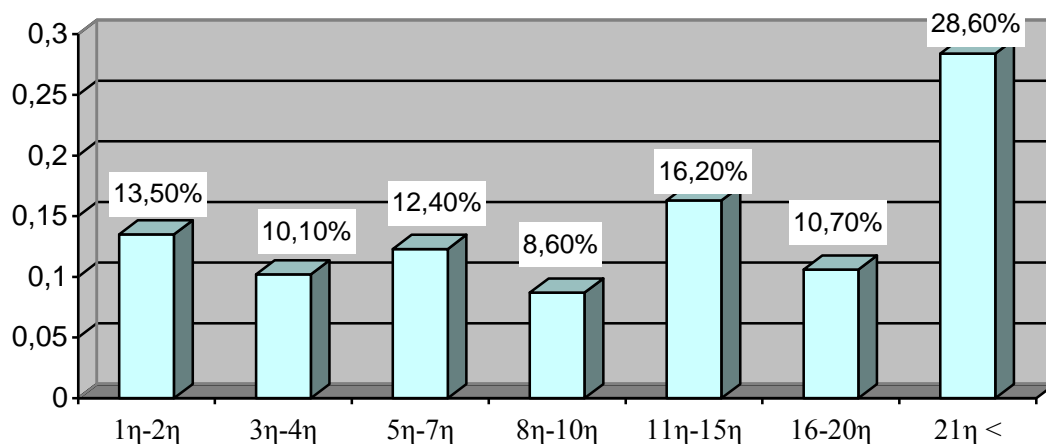
ομάδα (2001-02) ο μέσος όρος είναι 14,0 εξάμηνα, ενώ στη δεύτερη (2006-07) είναι 11,3 εξάμηνα. Η διαφορά είναι στατιστικά σημαντική ($F(1, 409)=52,98, p<.001$). Η ερμηνεία που μπορεί να δοθεί στη διαφοροποίηση αυτή είναι η ίδια με εκείνη που αναφέρθηκε στην αντίστοιχη περίπτωση των Α.Ε.Ι.

Η χρονική διάρκεια μέχρι τη λήψη πτυχίου για όσους απόφοιτους Τ.Ε.Ε. είχαν επιτυχώς ολοκληρώσει τις σπουδές τους είναι, κατά μέσο όρο, μικρότερη αυτής των αποφοίτων των Λυκείων (2001:12,97, 2006: 11,46 και συνολικά 12,28). Περισσότερες λεπτομέρειες αναφέρονται στην επόμενη ενότητα. Ως γενική παρατήρηση μπορεί να γραφεί η διαπίστωση ότι η χρονική καθυστέρηση επιτυχούς ολοκλήρωσης των σπουδών, που παρατηρείται στα Τ.Ε.Ι., είναι μεγαλύτερη αυτής που καταγράφηκε στην περίπτωση των Α.Ε.Ι. Στην ερμηνεία της διαφοράς αυτής θα επανέλθουμε.

Ως προς τις προτιμήσεις των φοιτητών που προέρχονταν από Λύκεια και έδωσαν πανελλαδικές εξετάσεις, το διάγραμμα 8.3⁶⁸ δείχνει ότι επί του συνολικού δείγματος των δύο ετών το μεγαλύτερο ποσοστό (28,6%) αντιπροσωπεύουν όσοι δήλωσαν τα Τμήματα των Τ.Ε.Ι. στα οποία είχαν εισαχθεί μετά την 21^η προτίμησή τους, επειδή προφανώς είχαν προηγηθεί στις προτιμήσεις τους Τμήματα των Α.Ε.Ι. Ακολουθούν με ποσοστό (16,2%) αυτοί που τα δήλωσαν από 11^η έως 15^η προτίμηση και έπονται εκείνοι που τα είχαν δηλώσει από 5^η έως 8^η προτίμηση. Οι υπόλοιπες ομάδες προτιμήσεων εμφανίζουν μικρότερα ποσοστά.

Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι το 13,5% του συνολικού δείγματος είχε δηλώσει τα Τμήματα αυτά ως 1^η προτίμηση. Εάν τα στοιχεία που μας εστάλησαν από τις Γραμματείες των παραπάνω Τμημάτων είναι ακριβή, υπόθεση στην οποία στηρίζομαστε χωρίς όμως να μπορούμε να την ελέγξουμε, η πρόταξη αυτή των Τμημάτων των Τ.Ε.Ι. από τα εν λόγω άτομα μπορεί να αποδοθεί στους εξής λόγους: α) Η δήλωση των Τμημάτων των Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. γίνεται μετά τη γνωστοποίηση των επιδόσεων των υποψηφίων. Αν αυτές δεν είναι ιδιαίτερα ικανοποιητικές, τότε είναι πιθανόν να δηλώνονται Τμήματα των Τ.Ε.Ι. ως πρώτη προτίμηση, λόγω του γεγονότος ότι έχουν συνήθως χαμηλότερες βάσεις από τα αντίστοιχα Τμήματα των Α.Ε.Ι. β) Ορισμένοι υποψήφιοι προτιμούν, πιθανόν, μερικά Τμήματα των Τ.Ε.Ι. περισσότερο από ό,τι κάποια Τμήματα των Α.Ε.Ι., επειδή τους εξασφαλίζουν καλύτερες προοπτικές επαγγελματικής αποκατάστασης.

⁶⁸ Περιλαμβάνονται μόνο όσοι εισήχθησαν στα Τμήματα στα οποία φοίτησαν με πανελλαδικές εξετάσεις.

Διάγραμμα 8.3. Σειρά προτίμησης των Τμημάτων φοίτησης επί του συνολικού δείγματος σε ποσοστά (απόφοιτοι Λυκείων)

Επειδή για τη συντριπτική πλειονότητα των αποφοίτων των Τ.Ε.Ε. δεν είχε δηλωθεί η σειρά προτίμησης του Τμήματος φοίτησης, δεν αναφέρουμε σχετικά στοιχεία γι' αυτούς.

Το τελευταίο χαρακτηριστικό του δείγματος που περιλάμβανε το δελτίο το οποίο συμπλήρωσαν οι αρμόδιες Γραμματείες είναι η γεωγραφική απόσταση του τόπου μόνιμης κατοικίας των γονέων των ατόμων του δείγματος. Σύμφωνα με τα στοιχεία που αντλήθηκαν από τους φακέλους τους, το 45,7% των πατρικών οικογενειών των παραπάνω ατόμων διέμενε στην έδρα των ιδρυμάτων στα οποία φοιτούσαν/φοίτησαν τα άτομα αυτά ή σε κοντινή απόσταση (μέχρι 50 χιλιόμετρα), το 51,9% εκτός της έδρας του ιδρύματος φοίτησης, το 1,2% στην Κύπρο και για το 1,1% ή δεν υπήρχαν στοιχεία ή διέμεναν σε ξένη χώρα.

8.2. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΔΕΛΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

8.2.1. Ποσοστά αποπεράτωσης των σπουδών

Ακολουθώντας την ίδια τακτική που υιοθετήσαμε και στην περίπτωση των Α.Ε.Ι., κρίναμε σκόπιμο να παρουσιάσουμε τα ποσοστά αποπεράτωσης των σπουδών μέχρι τη χρονική στιγμή της διεξαγωγής της παρούσας έρευνας από τους εγγραφέντες στα Τ.Ε.Ι., πριν ασχοληθούμε με τις συσχετίσεις μεταξύ των λοιπών μεταβλητών που εξετάζονται στη μελέτη αυτή.

Αναφέραμε σε προηγούμενη ενότητα του ίδιου κεφαλαίου ότι από τους εγγραφέντες το 2001-02 στα Τμήματα των Τ.Ε.Ι. που περιλαμβάνονται στο δείγμα της έρευνας το 54,3%, είχαν λάβει πτυχίο από το ίδιο Τμήμα μέχρι τη διεξαγωγή της (ακαδημαϊκό έτος 2012-13),⁶⁹ ενώ μεταξύ αυτών που γράφτηκαν το 2006-07 οι πτυχιούχοι αντιστοιχούν στο 20,4%.

⁶⁹ Από τα περισσότερα Τμήματα τα στοιχεία ελήφθησαν περί το τέλος του χειμερινού εξαμήνου του 2012-2013.

Τα πραγματικά ποσοστά επιτυχούς ολοκλήρωσης των σπουδών ενδέχεται να είναι και στις δύο περιπτώσεις μεγαλύτερα αυτών που αναγράφονται, διότι ένα μέρος (βλ. παρακάτω) από όσους γράφτηκαν στα Τμήματα, τα οποία εξετάζει η παρούσα έρευνα, πήραν μετεγγραφή σε άλλο Τμήμα, απ' όπου είναι πιθανόν να έλαβαν πτυχίο. Μικρό ποσοστό, επίσης, από τους εγγραφέντες στα εν λόγω Τμήματα διέκοψαν τις σπουδές τους, μερικοί πιθανόν, λόγω μεταγενέστερης επιτυχίας τους σε άλλο Τμήμα, από το οποίο μπορεί να αποφοίτησαν επιτυχώς. Για την πορεία των μετεγγραφέντων ή διαγραφέντων δεν διαθέτουμε στοιχεία. Το γεγονός, πάντως, ότι η συντριπτική πλειονότητα αυτών που δεν είχαν λάβει πτυχίο από το Τμήμα της αρχικής εγγραφής τους μέχρι τη διεξαγωγή της έρευνας παρέμεινε ενεργοί φοιτητές (βλ. παρακάτω), ισχυροποιεί τα στατιστικά στοιχεία, που αναφέρθηκαν προηγουμένως, ως ενδείξεις των τάσεων που επικρατούν σε σχέση με τα εξεταζόμενα ζητήματα. Μ' αυτή την έννοια πρέπει να αναγνωσθούν και οι συσχετίσεις διαφόρων ανεξάρτητων μεταβλητών σχετικών με τη λήψη ή μη λήψη πτυχίου που ακολουθούν, καθώς και με τις παραμέτρους που συνδέονται με το πτυχίο.

Η διαφορά ως προς τα ποσοστά αποφοίτησης μεταξύ των δύο εξεταζόμενων κατηγοριών (εγγραφέντες στα Τ.Ε.Ι. το 2001 και το 2006) αποδίδεται στους ίδιους λόγους, οι οποίοι ισχύουν και στην περίπτωση των Α.Ε.Ι. Εάν, μάλιστα, εξετάσουμε πόσοι από καθεμιά από τις παραπάνω κατηγορίες έλαβαν πτυχίο κατά τη διάρκεια ίσου χρονικού διαστήματος παρέλευσης από το έτος εγγραφής τους στα Τ.Ε.Ι., το οποίο καθορίσαμε στα 6 έτη, για να είναι τα σχετικά πορίσματα συγκρίσιμα με αυτά που προέκυψαν από την έρευνα στα Α.Ε.Ι., διαπιστώνουμε τα ακόλουθα: Από τους εγγραφέντες στα Τ.Ε.Ι. το ακαδημαϊκό έτος 2001 είχαν λάβει πτυχίο έως και το 2007 (6 χρόνια μετά την αρχική εγγραφή τους) το 28,6% του αντίστοιχου δείγματος, ενώ από τους εγγραφέντες το 2006 είχαν λάβει πτυχίο έως και το 2012 το 18,6%. Για τη διαφορά των δύο αυτών ποσοστών ισχύουν όσα αναφέρθηκαν για τα Α.Ε.Ι. Η επανάληψή τους δεν κρίνεται σκόπιμη.

Η εξέταση του ζητήματος αυτού, της επιτυχούς δηλαδή ολοκλήρωσης των σπουδών, σε επίπεδο Τμημάτων ή ιδρυμάτων ή κλάδου σπουδών δείχνει την ύπαρξη σημαντικών μεταξύ τους διαφοροποιήσεων. Ενδεικτικό παράδειγμα αποτελούν τα στοιχεία του πίνακα 8.4, ο οποίος δείχνει τα ποσοστά επιτυχούς αποφοίτησης κατά Τμήματα. Από την εξέταση των δεδομένων αυτών προκύπτει ότι το ποσοστό των πτυχιούχων ποικίλλει σημαντικά από Τμήμα σε Τμήμα, ακόμη και στην περίπτωση που πρόκειται για ομοειδή ή συγγενή από επιστημονική άποψη Τμήματα (π.χ. μεταξύ των Τμημάτων Πληροφορικής και συναφών σπουδών, καθώς και μεταξύ των Τμημάτων Μηχανολογίας). Οι διαφορές αυτές οφείλονται προφανώς στην ανομοιομορφία των απαιτήσεων από Τμήμα σε Τμήμα. Εντύπωση, ακόμη, προκαλεί η μεγαλύτερη σε σύγκριση με τα Α.Ε.Ι. χρονική καθυστέρηση των εγγραφέντων στα επιλεγθέντα Τμήματα των Τ.Ε.Ι. να λάβουν πτυχίο. Στη χρονική αυτή καθυστέρηση οφείλονται και τα ιδιαίτερα χαμηλά ποσοστά λήψης πτυχίου από τους εισαχθέντες σ' αυτά το 2006-07.

Πίνακας 8.4
Ποσοστά αποπεράτωσης⁷⁰ των σπουδών κατά Τμήματα

Ιδρύματα	Τμήματα	Έτος Α' εγγραφής		
		2001-02 %	2006-07 %	Σύνολο %
1. Τ.Ε.Ι. Αθήνας	1. Πληροφορικής	48,8	12,5	30,0
	2. Πολιτικών έργων Υποδομής	46,2	6,9	19,0
2. Τ.Ε.Ι. Πειραιά	3. Αυτοματισμού	69,2	9,5	38,3
	4. Πολιτικών Δημοσίων Έργων	48,7	30,8	39,7
	5. Κλωστοϋφαντουργίας	60,0	20,5	40,5
	6. Λογιστικής	77,5	55,0	66,2
3. ΤΕΙ Κρήτης	7. Εφαρμοσμένης Πληροφορικής και Πολυμέσων	64,1	12,5	38,0
	8. Μηχανολογίας	28,2	0*	14,1
	9. Ηλεκτρολογίας	66,7	5,0	35,4
	10. Τουριστικών Επιχειρήσεων	0**	13,3	3,7
	11. Λογιστικής	65,5	37,5	51,2
4. Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης (Παρ/μα Κιλκίς)	12. Παραγωγής & Σχεδιασμού Ενδυμάτων	82,1	9,8	45,0
5. Τ.Ε.Ι. Καβάλας	13. Μηχανολογίας	60,0	27,5	43,8
6. Τ.Ε.Ι. Λαμίας	14. Δασοπονίας και Φυσικού Περιβάλλοντος	41,0	18,8	34,5
7. Τ.Ε.Ι. Λάρισας	15. Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών	51,3	37,5	44,3
Σύνολο***		54,3	20,4	37,7

* Στο αντίστοιχο δείγμα αποτελούμενο από 39 άτομα δεν υπήρχαν πτυχιούχοι. Όλα τα άτομα παρέμεναν, σύμφωνα με τα στοιχεία που λάβαμε, ενεργοί φοιτητές. Επειδή η διαπίστωση αυτή μας έκαμε εντύπωση, επικοινωνήσαμε κατά τη συγγραφή της παρούσας έκθεσης, ήτοι δύο χρόνο περίπου μετά τη λήψη των συγκεκριμένων στοιχείων, με αρμόδιους του εν λόγω Τμήματος, οι οποίοι μας ενημέρωσαν ότι από το σύνολο των εγγραφέντων το 2006-07 είχαν πάρει πτυχίο μόλις το 18,9%. Το ποσοστό αυτό πριν από δύο περίπου έτη θα ήταν λογικά πολύ μικρότερο, οπότε σε ένα τυχαίο δείγμα τριάντα εννέα ατόμων δεν είναι απίθανο να μην υπάρχουν πτυχιούχοι.

** Στο σχετικό δείγμα δεν υπήρχαν πτυχιούχοι, όλα τα άτομα παρέμεναν, σύμφωνα με τα στοιχεία που μας δόθηκαν, ενεργοί φοιτητές. Σε επικοινωνία που είχαμε με τη Γραμματεία του Τμήματος στις 18-11-2014, όταν συντάσσαμε την παρούσα έκθεση, ήτοι δύο περίπου έτη μετά την αποστολή των συμπληρωμένων στατιστικών δελτίων, μας ενημέρωσαν ότι μέχρι τότε το ποσοστό επιτυχούς αποφοίτησης ήταν 47%. Εκτιμούμε ότι αυτό πρέπει να ήταν πολύ μικρότερο πριν από δύο περίπου χρόνια (ίσως και λιγότερο από το μισό του 47%). Αυτό σημαίνει ότι, κι αν ακόμη θεωρήσουμε ότι υπάρχει κάποια απόκλιση μεταξύ του τυχαίου δείγματος, που μας εστάλη από τη Γραμματεία, και του αντίστοιχου πληθυσμού αναφοράς, αυτή πρέπει να είναι πολύ μικρή και δεν αλλοιώνει τα συνολικά δεδομένα.

*** Οι διαφορές μεταξύ των Τμημάτων είναι στατιστικά σημαντικές και στο σύνολο των δύο ετών και χωριστά κατά έτη αναφοράς (σύνολο: $\chi^2=92.53$, β. ε. =14, $p < .001$, 2001-02: $\chi^2=92,45$, β.ε.= 14, $p < .001$, 2006-07: $\chi^2=74.13$, β.ε.=14, $p < .001$).

⁷⁰ Η αποπεράτωση έγινε στο Τμήμα της έγγραφής τους κατά τα αντίστοιχα έτη. Η υποσημείωση αυτή ισχύει και για όλες τις ανάλογες περιπτώσεις που ακολουθούν.

Αν ενοποιήσουμε τα Τμήματα των Τ.Ε.Ι. σε δύο κλάδους σπουδών, με στόχο να διαμορφώσουμε μεγαλύτερες σε μέγεθος ομάδες, και συγκεκριμένα σε: α) τεχνολογικούς κλάδους σπουδών (Πληροφορική και συναφείς σπουδές, Μηχανολογία, Ηλεκτρολογία, Αυτοματισμός, Πολιτικών Έργων Υποδομής) και β) μη τεχνολογικές (Λογιστική, Κλωστοϋφαντουργία, Δασοπονία, Σχεδιασμός Ενδυμάτων), διαπιστώνουμε τα παρακάτω.⁷¹

Από όσους γράφτηκαν σε κλάδους σπουδών της πρώτης ομάδας το 2001-02 αυτοί που ολοκλήρωσαν τις σπουδές τους έως τις αρχές της άνοιξης του 2013 αντιστοιχούν σε ποσοστό 54,3%. Το ίδιο ποσοστό (54,4%) παρατηρείται και μεταξύ αυτών, οι οποίοι κατά το ίδιο έτος γράφτηκαν σε Τμήματα που ανήκουν στη δεύτερη ομάδα. Παρατηρούνται, αντίθετα, στατιστικά σημαντικές διαφορές για όσους γράφτηκαν στα Τ.Ε.Ι. το 2006-07. Το ποσοστό των πτυχιούχων στην πρώτη ομάδα ανέρχεται στο 16,0% ενώ στη δεύτερη στο 28,3%. Η διαφορά είναι στατιστικά σημαντική⁷², κάτι το οποίο ισχύει και στην περίπτωση της συνολικής εξέτασης των δεδομένων και για τα δύο έτη (ποσοστό πτυχιούχων στους τεχνολογικούς κλάδους 34,6% και στους μη τεχνολογικούς 42,8%)⁷³.

Αν εξετάσουμε το ποσοστό, ολοκλήρωσης των σπουδών από την άποψη του τρόπου επιλογής (πανελλαδικές εξετάσεις για τους αποφοίτους Λυκείων και ειδικές εξετάσεις για αποφοίτους Τ.Ε.Ε.)⁷⁴ διαπιστώνουμε τα ακόλουθα:

Από τους εισαχθέντες με πανελλαδικές εξετάσεις το 2001-02 σε τεχνολογικούς κλάδους, ποσοστό 53,8% είχε λάβει πτυχίο, ενώ σε μη τεχνολογικούς το ποσοστό αυτό ήταν 54,6%. Τα αντίστοιχα ποσοστά για το 2006-07 για τις ίδιες κατηγορίες ατόμων ήσαν 16,1% και 26,6%. Από τους εισαχθέντες στα εν λόγω Τμήματα με ειδικές εξετάσεις για τους αποφοίτους των Τ.Ε.Ε. τα ποσοστά των πτυχιούχων έχουν ως ακολούθως: α) 2001-02: 1) τεχνολογικοί κλάδοι 57,1%, 2) μη τεχνολογικοί 35,3% και β) 2006-07: 1) τεχνολογικοί κλάδοι 13,2% και 2) μη τεχνολογικοί 50%.

Η κατεύθυνση που είχαν ακολουθήσει στο Λύκειο όσοι είχαν αποφοιτήσει από αυτό διαφοροποιεί σε στατιστικά σημαντικό βαθμό⁷⁵ τα ποσοστά επιτυχούς ολοκλήρωσης των σπουδών, πλην αυτών που αφορούν το έτος 2001-02, όπως φαίνεται στο ακόλουθο διάγραμμα.

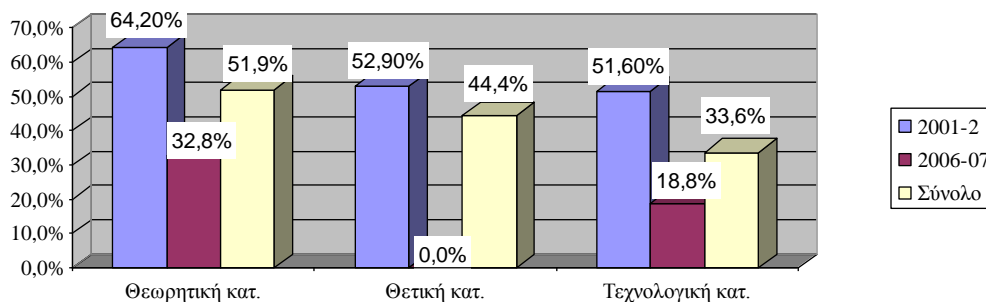
⁷¹ Για τη μείωση του πλήθους αναφοράς ποσοτικών δεδομένων θα χρησιμοποιούμε στο εξής την ομαδοποίηση αυτή, όπου ενδείκνυται. Αν απαιτούνται περισσότερες λεπτομέρειες θα παραθέτουμε αναλυτικότερους πίνακες ή θα παραπέμπουμε σε πίνακες του παραρτήματος.

⁷² $\chi^2 = 11.76$, β.ε.=1, $p < .001$

⁷³ $\chi^2 = 7,45$, β. ε.= 1, $p < .005$

⁷⁴ Δεν εξετάζονται άλλες κατηγορίες (Κύπριοι, ειδικές κατηγορίες, λόγω του μικρού αριθμού τους).

⁷⁵ α) 2001-02: $\chi^2 = 4.54$, β.ε.=2, $p > .05$, β) 2006-07: $\chi^2 = 11.48$, β.ε.=2, $p < .001$,
γ) σύνολο: $\chi^2 = 19.04$, β.ε.=2, $p < .001$

Διάγραμμα 8.4. Ποσοστά ολοκλήρωσης των σπουδών κατά λυκειακή κατεύθυνση και έτος εγγραφής.

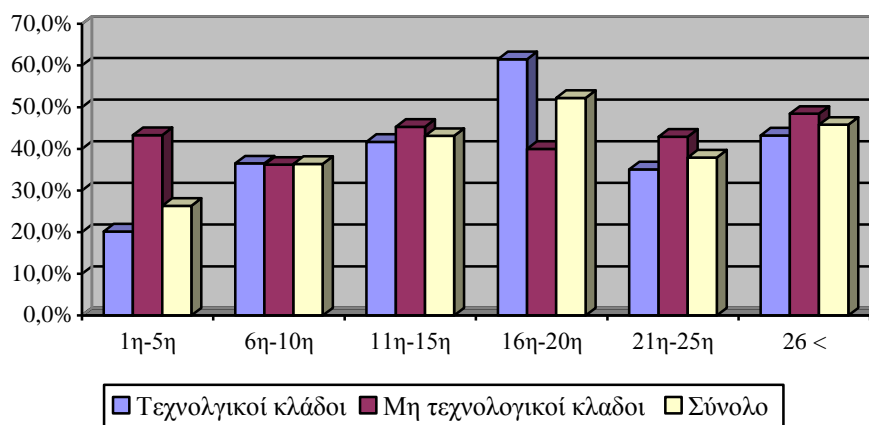
Ο βαθμός του απολυτηρίου του Λυκείου δεν διαφοροποιείται σε στατιστικά σημαντικό βαθμό μεταξύ αυτών που είχαν πάρει πτυχίο και εκείνων που δεν είχαν πάρει. Οι αντίστοιχοι μέσοι όροι είναι 14,23 και 14,28. Αυτό σημαίνει ότι ο βαθμός απολυτηρίου του Λυκείου, όταν ληφθεί μεμονωμένα δεν έχει, στη συγκεκριμένη περίπτωση, εγκυρότητα πρόγνωσης. Αντίθετα, ο βαθμός του διπλώματος των Τ.Ε.Ε. μεταβάλλεται σε στατιστικά σημαντικό βαθμό ($p < .001$) μεταξύ των δύο κατηγοριών των σχετικών ατόμων του δείγματος, όντας υψηλότερος μεταξύ αυτών που έλαβαν πτυχίο (17,35) έναντι αυτών που δεν έλαβαν (16,42). Αυτό σημαίνει ότι στην περίπτωση των Τ.Ε.Ε. ο βαθμός του σχετικού διπλώματος έχει, για τη συγκεκριμένη περίπτωση, μεγαλύτερη προγνωστική εγκυρότητα σε σύγκριση με αυτό του Λυκείου. Οι παραπάνω διαπιστώσεις ισχύουν και στην περίπτωση κατά την οποία η σχετική ανάλυση γίνεται κατά έτη αναφοράς.

Ο βαθμός πρόσβασης για τους αποφοίτους Λυκείου που είχαν λάβει πτυχίο από τα υπό εξέταση Τμήματα των Τ.Ε.Ι. στο σύνολο του δείγματος είναι στατιστικά μεγαλύτερος από αυτόν εκείνων που δεν ολοκλήρωσαν τις σπουδές τους (13,07 έναντι 12,58). Όταν τα δεδομένα εξετάζονται κατά έτος αναφοράς, η παραπάνω διαπίστωση ισχύει για τους εισαχθέντες στα Τ.Ε.Ι. το 2001-02, ενώ γι'αυτούς που εισήχθησαν το 2006-07 παρατηρείται η ίδια τάση, αλλά, λόγω του μικρότερου δείγματος, δεν είναι στατιστικά σημαντική. Για τους αποφοίτους των Τ.Ε.Ε. δεν είχαμε, όπως σημειώσαμε προηγουμένως, ενιαία στοιχεία ως προς το βαθμό επιτυχίας στις σχετικές εξετάσεις και για το λόγο αυτό δεν κάναμε σχετικές συγκρίσεις.

Η επίδραση του παράγοντα σειρά προτίμησης απεικονίζεται στο επόμενο διάγραμμα. Οι διαφορές μεταξύ των ποσοστών είναι στατιστικά σημαντικές στην περίπτωση των τεχνολογικών κλάδων ($\chi^2=38,60$, β. ε.=5, $p < .001$), καθώς και στο επίπεδο του γενικού συνόλου ($\chi^2=29,16$, β. ε.=5, $p < .001$). Δεν συμβαίνει, όμως, το ίδιο για τους μη τεχνολογικούς κλάδους.

Στις περιπτώσεις στις οποίες οι διαφορές είναι στατιστικά σημαντικές, υπερτερούν ως προς το ποσοστό ολοκλήρωσης των σπουδών όσοι είχαν δηλώσει τα αντίστοιχα Τμήματα μεταξύ 16^{ης} και 20^{ης} προτίμησης, όταν αυτοί λαμβάνονται ως σύνολο. Ακολουθούν εκείνοι που τα είχαν δηλώσει μετά την 25^η προτίμηση. Υποθέτουμε ότι πρόκειται για αποφοίτους Λυκείων που είχαν δηλώσει ως πρώτες προτιμήσεις Τμήματα των Α.Ε.Ι. στα οποία δεν πέτυχαν, ενώ ενδέχεται αυτοί που είχαν δηλώσει στις πρώτες τους προτιμήσεις Τμήματα των Τ.Ε.Ι. να προέρχονται

ως επί το πλείστον από υποψηφίους με χαμηλές επιδόσεις στις πανελλαδικές εξετάσεις. Στηριζόμενοι στην υπόθεση αυτή, μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η σειρά προτίμησης στην περίπτωση των Τ.Ε.Ι. δεν φαίνεται να έχει ιδιαίτερη προγνωστική ισχύ ως προς την επιτυχία στις τριτοβάθμιες σπουδές.

Διάγραμμα 8.5. Ποσοστά λήψης πτυχίου κατά ομάδες προτιμήσεων των Τμημάτων φοίτησης ταξινομημένων σε κλάδους σπουδών

Η εντοπιότητα, τέλος, δεν φαίνεται να σχετίζεται σε σημαντικό βαθμό με τα ποσοστά αποπεράτωσης των σπουδών. Για το λόγο αυτό δεν προβαίνουμε σε περαιτέρω σχόλια ως προς το ζήτημα αυτό, στο οποίο θα επανέλθουμε σε επόμενη υποενότητα.

8.2.2. Κατάσταση όσων δεν είχαν λάβει πτυχίο

Αξίζει να διερευνήσουμε τι συμβαίνει μ' αυτούς, οι οποίοι φέρονται ως μη αποφοιτήσαντες, το ποσοστό των οποίων είναι ιδιαίτερα υψηλό στα Τμήματα των Τ.Ε.Ι. που περιλαμβάνονται στο δείγμα της έρευνας. Σημειώνουμε ότι από τους εγγραφέντες το 2001-02 στα Τ.Ε.Ι. ποσοστό της τάξης του 45,7% και από τους εγγραφέντες το 2006-09 ποσοστό της τάξης του 79,6% δεν είχαν αποφοιτήσει έως τις αρχές της άνοιξης του 2013 από τα Τμήματα στα οποία είχαν εγγραφεί.

Από τους μη αποφοιτήσαντες που είχαν κάμει την εγγραφή τους το 2001-02, δηλαδή πριν 12 χρόνια περίπου, το 64,4% παρέμεναν ενεργοί, σύμφωνα με τα στοιχεία τα οποία συλλέξαμε, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους εγγραφέντες το έτος 2006-07 ήταν 83,9%. Οι υπόλοιποι είτε είχαν μετεγγραφεί σε άλλα Τμήματα είτε είχαν διακόψει με αίτησή τους τις σπουδές τους (34,0% και 15,4% αντίστοιχα), ενώ για ένα μικρό ποσοστό ανά έτος (1,6% και 0,7% αντίστοιχα) δεν είχαν σημειωθεί πληροφορίες σχετικές με την κατάστασή τους. Αυτό σημαίνει ότι οι λιμνάζοντες φοιτητές, αυτοί δηλαδή που ούτε μετεγγράφηκαν ούτε διαγράφηκαν για άλλο λόγο, ανέρχονται στο δείγμα του 2001-02 σε ποσοστό 30,4% και στο δείγμα του 2006-07 σε ποσοστό 68,5%.

Το γεγονός ότι μεγάλο ποσοστό από τους εγγραφέντες στα Τ.Ε.Ι. λιμνάζουν επί μεγάλο χρονικό διάστημα οφείλεται, πιθανόν, στους εξής λόγους: α) Η εισαγωγή τους στα Τμήματα αυτά δεν ανταποκρινόταν, σε πολλές περιπτώσεις, στις αρχικές τους επιθυμίες, με αποτέλεσμα να μην αισθάνονταν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις σπουδές που παρακολουθούσαν, κατάσταση η οποία είχε ως αποτέλεσμα

την άμβλυνση της προσπάθειάς τους. β) Αρκετοί από αυτούς που επιλέχθηκαν για τα Τμήματα αυτά δεν είχαν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες, για να ανταποκριθούν με επιτυχία στις απαιτήσεις των σπουδών τους. Όλα αυτά ενισχύουν την αμφισβήτηση για το κατά πόσο το σύστημα επιλογής που ισχύει επιλέγει για κάθε Τμήμα τους πιο κατάλληλους υποψηφίους.

Αν εξετάσουμε τους μη αποφοιτήσαντες υπό το πρίσμα του τύπου του σχολείου προέλευσης (Λύκειο–Τ.Ε.Ε.) που αντιστοιχεί σε δύο διαφορετικές μορφές επιλογής (πανελλαδικές εξετάσεις για αποφοίτους Λυκείου, –ειδικές εξετάσεις για αποφοίτους Τ.Ε.Ε.), διαπιστώνουμε τα ακόλουθα με βάση το συνολικό δείγμα και των δύο ετών αναφοράς. Οι απόφοιτοι των Τ.Ε.Ε. παραμένουν ενεργοί σε υψηλότερο ποσοστό (87,1%) σε σύγκριση με τους αποφοίτους Λυκείου (74,5%). Το αντίθετο ισχύει γι' αυτούς που έχουν διακόψει ή διαγραφεί (25,5% από τους αποφοίτους Λυκείου και 12,9% από τους αποφοίτους Τ.Ε.Ε.). Η διαφορά αυτή οφείλεται, πιθανόν, στις μεγαλύτερες δυνατότητες που είχαν οι απόφοιτοι Λυκείου να μετακινηθούν σε άλλα Τμήματα των Α.Ε.Ι., είτε με το 10% είτε δίνοντας ξανά εξετάσεις, ενώ κάτι τέτοιο ήταν πιο περιορισμένο για τους αποφοίτους των Τ.Ε.Ε. για τους οποίους η μοναδική πρόσβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση κατά τα εξεταζόμενα έτη ήταν τα Τ.Ε.Ι.

8.2.3. Συσχέτιση μεταξύ του βαθμού απολυτηρίου Λυκείου, γενικού βαθμού πρόσβασης και βαθμού πτυχίου

Ο προσδιορισμός του βαθμού συσχέτισης μεταξύ των διαδοχικών επιδόσεων των ατόμων του δείγματος έχει αυξημένη βαρύτητα για τους στόχους της παρούσας έρευνας, της οποίας κεντρική επιδίωξη είναι η αξιολόγηση της προγνωστικής εγκυρότητας των διαδικασιών επιλογής όσων εισέρχονται στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Ο πίνακας 8.5 που ακολουθεί παρουσιάζει τους συντελεστές συσχέτισης μεταξύ ορισμένων ποσοτικών συνεχών μεταβλητών, οι οποίοι έχουν υπολογισθεί μεταξύ αυτών που προέρχονται από Ελληνικά Λύκεια. Από τα στοιχεία του πίνακα αυτού συνάγεται ότι ο βαθμός απολυτηρίου του Λυκείου σχετίζεται σε υψηλό βαθμό με το γενικό βαθμό πρόσβασης τόσο στο δείγμα του ακαδημαϊκού έτους 2001-02, όσο και σ' αυτό του 2006-07, καθώς και στο συνολικό δείγμα και των δύο ετών. Σε μικρότερο βαθμό, αλλά σε στατιστικά σημαντικό επίπεδο, σχετίζεται και με το βαθμό του πτυχίου σε όλες τις προηγούμενες περιπτώσεις. Αντίθετα, ο γενικός βαθμός πρόσβασης έχει στατιστικά σημαντική αλλά χαμηλή συνάφεια με το βαθμό του πτυχίου μόνο στο δείγμα του έτους 2006-07.

Οι παραπάνω διαπιστώσεις επιβεβαιώνουν αυτό που έχει και αλλού αναφερθεί ότι δηλαδή ο βαθμός του απολυτηρίου του Λυκείου φαίνεται να έχει μεγαλύτερη προγνωστική εγκυρότητα από τις επιδόσεις στις πανελλαδικές εξετάσεις, όπως αυτές εκφράζονται από το γενικό βαθμό πρόσβασης, όταν ως κριτήριο αξιολόγησης της εγκυρότητας αυτής λαμβάνονται οι επιδόσεις των αντίστοιχων ατόμων στα Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. Η διαπίστωση αυτή ενισχύει τον προβληματισμό που έχουμε ήδη διατυπώσει σε ανάλογες προηγούμενες περιπτώσεις για το σύστημα επιλογής και δεν επιθυμούμε να τον επαναλάβουμε εδώ.

Πίνακας 8.5

Συντελεστές συσχέτισης μεταξύ βαθμού απολυτηρίου Λυκείου, γενικού βαθμού πρόσβασης και βαθμού πτυχίου

2001-02				
Μεταβλητές	Γενικός βαθμός πρόσβασης ⁷⁶		Βαθμός πτυχίου	
	r	N	r	N
Βαθμός απολυτηρίου	0,658**	400	0,132*	216
Γενικός βαθμός πρόσβασης			0,083	209
2006-07				
Μεταβλητές	Γενικός βαθμός πρόσβασης		Βαθμός πτυχίου	
	r	N	r	N
Βαθμός απολυτηρίου	0,638**	354	0,277*	80
Γενικός βαθμός πρόσβασης			0,266*	65
Σύνολο (2001-02+2006-07)				
Μεταβλητές	Γενικός βαθμός πρόσβασης		Βαθμός πτυχίου	
	r	N	r	N
Βαθμός απολυτηρίου	0,605**	754	0,214**	296
Γενικός βαθμός πρόσβασης			0,094	274

* $p < .05$, ** $p < .01$

Όσον αφορά τους αποφοίτους των Τ.Ε.Ε. δεν διαθέτουμε ενιαία στοιχεία για το βαθμό επιτυχίας τους ή για τα μόρια που είχαν συγκεντρώσει, μπορούμε όμως να συσχετίσουμε το βαθμό του διπλώματός τους από τα Τ.Ε.Ε. με το βαθμό του πτυχίου τους από τα Τ.Ε.Ι. για όσους είχαν λάβει πτυχίο μέχρι την ημερομηνία διεξαγωγής της παρούσας έρευνας. Από τη συσχέτιση αυτή βρίσκουμε ότι ο συντελεστής συνάφειας, για το έτος 2001-02, είναι 0,473, ο οποίος είναι στατιστικά σημαντικός ($p < .05$), αν και το δείγμα είναι μικρό (21 πτυχιούχοι). Ο ίδιος συντελεστής για το έτος 2006-07 είναι της τάξης του 0,331, ο οποίος δεν είναι στατιστικά σημαντικός λόγω του πολύ μικρού αντίστοιχου δείγματος (15 πτυχιούχοι)⁷⁷, αν και σε απόλυτη τιμή προσεγγίζει αυτό των αποφοίτων Λυκείου. Στο συνολικό δείγμα και των δύο ετών ο συγκεκριμένος συντελεστής είναι 0,413, στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο πιθανότητας .05. Σε απόλυτες τιμές είναι μεγαλύτερος του αντίστοιχου συντελεστή των αποφοίτων Λυκείου και, αν το δείγμα από τα Τ.Ε.Ε. ήταν μεγαλύτερο, τότε και το επίπεδο σημαντικότητάς του θα ήταν ίσως υψηλότερο. Λόγω του μικρού δείγματος αποφοίτων των Τ.Ε.Ε. δεν προβαίνουμε σε περαιτέρω ερμηνεία της διαφοράς τους από τους αποφοίτους Λυκείων. Τα λιγιστά πάντως, στοιχεία που διαθέτουμε αποτελούν ένδειξη ισχυρότερης συσχέτισης του διπλώματος των ΤΕΕ με το βαθμό πτυχίου από τα Τ.Ε.Ι. σε σύγκριση με ό,τι ισχύει αντίστοιχα για τα Λύκεια.

⁷⁶ Δεν υπήρχε αντιστοιχία μεταξύ βαθμών απολυτηρίου και γενικών βαθμών πρόσβασης σε 34 περιπτώσεις, μεταξύ βαθμών απολυτηρίου και βαθμών πτυχίου σε 51 περιπτώσεις και μεταξύ βαθμών πρόσβασης και βαθμών πτυχίου σε 73 περιπτώσεις λόγω ελλείψεων στα στατιστικά δελτία.

⁷⁷ Για ορισμένους αποφοίτους Τ.Ε.Ε. που είχαν καταστεί πτυχιούχοι δεν μας δόθηκαν βαθμοί του διπλώματός τους από τα Τ.Ε.Ε.

Από τους συντελεστές εξέτασης κατά Τμήμα στο συνολικό δείγμα (ελήφθη υπόψη το δείγμα αυτό, για να υπάρξουν ικανά σε πλήθος δεδομένα σε επίπεδο Τμημάτων⁷⁸) που περιλαμβάνεται στο παράρτημα Γ' (πίνακες 4.2-1.14) προκύπτει ότι σε όλα τα Τμήματα παρατηρείται, όπως ήταν αναμενόμενο, θετική συσχέτιση μεταξύ βαθμού απολυτηρίου του Λυκείου και γενικού βαθμού πρόσβασης σε στατιστικά σημαντικό βαθμό πλην του Τμήματος Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών του Τ.Ε.Ι. Λάρισας. Σε αρκετές περιπτώσεις η συσχέτιση αυτή είναι θετική και αρκετά υψηλή και κυμαίνεται από 0,259 έως 0,906. Λιγότερο ισχυρή είναι η συσχέτιση του βαθμού του απολυτηρίου του Λυκείου με το βαθμό του πτυχίου, αν και διαπιστώνονται σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των Τμημάτων που δεν επιτρέπουν τη διατύπωση γενικών συμπερασμάτων. Τη δυσκολία αυτή επαυξάνει η ύπαρξη λιγοστών δεδομένων σε ορισμένα Τμήματα. Φαίνεται, πάντως, ότι ο σχετικός συντελεστής δεν είναι στατιστικά σημαντικός στις περισσότερες περιπτώσεις, ενώ σημειώθηκε σε ορισμένες ακόμη και αρνητική συσχέτιση. Εξαίρεση αποτελεί το Τμήμα Δασοπονίας του Τ.Ε.Ι. Λαμίας στο οποίο ο συντελεστής αυτός είναι της τάξης του 0,768. Άρα η μακροπρόθεσμη προγνωστική εγκυρότητα του βαθμού του απολυτηρίου, όταν αυτή αξιολογείται με κριτήριο το βαθμό πτυχίου δεν είναι, στη συγκεκριμένη περίπτωση, πολύ ισχυρή.

Αν για λόγους μεγαλύτερης εγκυρότητας υπολογίσουμε το μέσο όρο των παραπάνω συντελεστών συνάφειας που προκύπτουν κατά Τμήμα, όπου οι κατανομές των βαθμών έχουν μεγαλύτερη ομοιογένεια, καταλήγουμε στα ίδια συμπεράσματα. Ο μέσος όρος π.χ. των συντελεστών συσχέτισης μεταξύ βαθμών απολυτηρίου και πτυχίου είναι 0,249.

Η εικόνα που προκύπτει από την εξέταση των συντελεστών συσχέτισης, ανά Τμήμα, μεταξύ βαθμού πρόσβασης και βαθμού πτυχίου (βλ. πίνακες 4.3 (1-14) του παραρτήματος) είναι ακόμη πιο απογοητευτική ως προς την προγνωστική εγκυρότητα των αποτελεσμάτων των πανελλαδικών εξετάσεων. Οι συντελεστές αυτοί μόνο σε τρεις περιπτώσεις είναι στατιστικά σημαντικοί. Τα μικρά, βέβαια, δείγματα σε επίπεδο Τμημάτων δημιουργούν πρόβλημα ως προς την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων. Για το λόγο αυτό οι υπό εξέταση συντελεστές προσεγγίζονται ως ενδείξεις. Αν υπολογίσουμε και στην περίπτωση αυτή, το μέσο όρο τους, βρίσκουμε ότι είναι 0,203, ήτοι μικρότερος αυτού που υπάρχει μεταξύ απολυτηρίου και πτυχίου. Αυτό ενισχύει όσα έχουμε ήδη σημειώσει για την προβλεπτική ισχύ των δύο αυτών βαθμών.

Αξίζει, ακόμη, να σημειωθεί ότι παρατηρείται και στα Τ.Ε.Ι. το ίδιο φαινόμενο που διαπιστώσαμε και στα Α.Ε.Ι. Η διαφοροποίηση, δηλαδή, των βαθμών πτυχίου μεταξύ των συγκρινόμενων Τμημάτων είναι αναντίστοιχη προς τη διαφοροποίηση που διέπει τους βαθμούς πρόσβασης σ'αυτά. Όπως προκύπτει από τον πίνακα 4.2 του παραρτήματος Δ' ορισμένα Τμήματα έχουν χορηγήσει πτυχία με μέσο όρο βαθμολογίας μεγαλύτερο από εκείνο που προκύπτει για άλλα Τμήματα στα οποία οι βαθμοί πρόσβασης ήταν στατιστικά μεγαλύτεροι. Ο συντελεστής συσχέτισης μεταξύ των μέσων όρων των δύο αυτών βαθμών στα 15 Τμήματα που συμμετείχαν στην έρευνα είναι στατιστικά ασήμαντος ($r=0,292$), όπως αποδείχ-

⁷⁸ Ισχύουν, πάντως, οι επιστημονικές επιφυλάξεις που έχουμε διατυπώσει για το ζήτημα αυτό στα προηγούμενα κεφάλαια.

θηκε και στα Α.Ε.Ι. Αν οι βαθμοί πρόσβασης που προκύπτουν από τις διαδικασίες των πανελλαδικών εξετάσεων είχαν υψηλή προγνωστική μακροπρόθεσμη εγκυρότητα, θα ανέμενε κανείς να μην εμφανίζεται το παραπάνω φαινόμενο.

8.2.4. Αριθμός εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου και οι συντελεστές συσχέτισής τους με τις επιδόσεις των κατόχων του

Στην περιγραφή του δείγματος της έρευνας αναφερθήκαμε με λίγα λόγια στα εξάμηνα που παρεμβάλλονται μεταξύ της πρώτης εγγραφής στα Τ.Ε.Ι. και της λήψης πτυχίου. Σ' αυτά θα προσθέσουμε παρακάτω μερικές συμπληρωματικές πληροφορίες.

Στον πίνακα 8.6, παρουσιάζονται, κατά έτη, οι μέσοι όροι των εξαμήνων φοίτησης τόσο των αποφοίτων των Λυκείων όσο και αυτών των Τ.Ε.Ε. Η διαφορά μεταξύ τους, την οποία έχουμε ήδη σχολιάσει, είναι μεγαλύτερη μεταξύ των δειγμάτων που προέρχονται από Λύκεια και Τ.Ε.Ε. και γράφτηκαν στα Τ.Ε.Ι. το 2001. Είναι μικρότερη μεταξύ όσων γράφτηκαν στα υπό εξέταση Τμήματα το 2006-07, επειδή, ίσως, δεν είχε παρέλθει μέχρι την ημερομηνία συγκέντρωσης των σχετικών στοιχείων ικανό χρονικό διάστημα, όπως συμβαίνει με αυτούς που είχαν γραφτεί το 2001-02. Υποθέτουμε ότι, αν ληφθούν, μετά από 1-2 έτη, σχετικά στοιχεία από τα ίδια Τμήματα που να αφορούν το 2006-07, η διαφορά θα πρέπει να γίνει μεγαλύτερη και για το έτος αυτό. Πρέπει, όμως, να σημειωθεί ότι οι εν λόγω διαφορές δεν είναι στατιστικά σημαντικές.

Πίνακας 8.6

Μέσοι όροι (Μ) του αριθμού εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου*

	Απόφοιτοι Λυκείων		Απόφοιτοι Τ.Ε.Ε.	
	Μ	Ν	Μ	Ν
2001-02	14,06	264	13.17	29
2006-07	11,21	84	11.65	23
Σύνολο	13,38	348	12,50	52

Στατιστική σημαντικότητα

2001-02: $F(1, 291)=1,54, p>.05$

2006-07: $F(1, 105)=1,60, p>.05$

Σύνολο: $F(1, 398)=2,88, p>.05$

* Δεν περιλαμβάνονται όσοι επιλέχθηκαν με κατατακτήριες εξετάσεις.

Ας δούμε, όμως, σε ποιο βαθμό ο αριθμός των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου σχετίζεται με τις βαθμολογικές επιδόσεις των αντίστοιχων ατόμων.

Πίνακας 8.7.

Συντελεστές συσχέτισης του αριθμού των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου με τους βαθμούς: α) απολυτηρίου, β) πρόσβασης και γ) πτυχίου⁷⁹

Κατηγορία αποφοίτων:	Έτος Α' εγγραφής	Βαθμός απολυτηρίου Λυκείου (α)		Βαθμός Πρόσβασης (β)		Βαθμός πτυχίου (γ)	
		r	N	r	N	r	N
1. Απόφοιτοι Λυκείων	2001-02	-0,236**	235	-0,103	220	-0,440**	260
	2006-07	-0,045	81	0,132	68	-0,289**	84
	Σύνολο	-0,288**	316	-0,082	288	-0,437**	344
2. Απόφοιτοι Τ.Ε.Ε.	-	-0,251	38	=	-	-0,409**	51
Γενικό σύνολο	=	-0,281**	354	-0,082	288	-0,428**	395

* $p < .05$ ** $p < .01$

Με βάση τα στοιχεία του πίνακα 8.7 ο βαθμός του απολυτηρίου σχετίζεται αρνητικά σε όλες τις περιπτώσεις με τον αριθμό των εξαμήνων φοίτησης. Η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική πλην της περίπτωσης που αφορά τους αποφοίτους των Τ.Ε.Ε. όπου παρατηρείται η ίδια τάση, αλλά λόγω του μικρού πλήθους ο συντελεστής δεν έχει στατιστική σημαντικότητα. Η διαπίστωση αυτή σημαίνει ότι όσο μεγαλύτερος είναι ο βαθμός του απολυτηρίου, τόσο λιγότερα εξάμηνα χρειάζονται για τη λήψη πτυχίου. Ωστόσο, η συσχέτιση αυτή δεν είναι πολύ μεγάλη, αφού η απόλυτη τιμή των σχετικών συντελεστών είναι σχετικά μικρή. Προκύπτουν, με άλλα λόγια, οι ίδιες διαπιστώσεις με εκείνες στις οποίες καταλήξαμε, μελετώντας τα Α.Ε.Ι.

Αντίθετα, η σχέση του βαθμού πρόσβασης με τον αριθμό των εξαμήνων που απαιτήθηκαν για τη λήψη πτυχίου είναι πολύ μικρότερη και για το λόγο αυτό δεν έχει στατιστική σημαντικότητα. Η διαπίστωση αυτή αποκαλύπτει, ακόμη μια φορά, ότι ο βαθμός του απολυτηρίου έχει μεγαλύτερη προγνωστική ισχύ σε σύγκριση με το γενικό βαθμό πρόσβασης, όπως είδαμε και στο προηγούμενο κεφάλαιο.

Μεγαλύτερη αρνητική συσχέτιση εμφανίζεται μεταξύ του αριθμού των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου και του βαθμού του πτυχίου. Αυτό σημαίνει ότι όσοι τελειώνουν πιο έγκαιρα τις σπουδές τους έχουν περισσότερες πιθανότητες να έχουν υψηλό βαθμό στο πτυχίο τους σε σύγκριση με αυτούς που βραδυπορούν ως προς την ολοκλήρωση των σπουδών, όπως διαπιστώθηκε και στην περίπτωση των Α.Ε.Ι.

Αν εφαρμόσουμε συμπληρωματικά τη μέθοδο που χρησιμοποιήσαμε και σε ανάλογη προηγούμενη περίπτωση, αν υπολογίσουμε δηλαδή τους μέσους όρους του συνόλου των συντελεστών συνάφειας που προκύπτουν από κάθε Τμήμα χωριστά, όπου οι κατανομές είναι πιο ομοιογενείς, καταλήγουμε σε διαπιστώσεις παρόμοιες μ' αυτές που σημειώθηκαν στις παραπάνω παραγράφους.

Τέλος, η σειρά προτίμησης του Τμήματος δεν σχετίζεται σε στατιστικά σημαντικό βαθμό με τον αριθμό των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου παρά

⁷⁹ Η κατηγοριοποίηση έγινε με βάση τα σχολεία φοίτησης. Δεν περιλαμβάνονται όσοι επιλέχθηκαν με κατατακτήριες εξετάσεις και ελάχιστοι απόφοιτοι ξένων σχολείων. Σε μερικές περιπτώσεις δεν υπήρχαν πλήρη δεδομένα για αντιστοίχιση.

το γεγονός ότι εμφανίζεται μια πολύ μικρή τάση προς την κατεύθυνση αυτή ($r = -0,021$).

8.2.5. Κατεύθυνση στο Λύκειο και επίδοση στα Τ.Ε.Ι.

Είδαμε σε άλλη ενότητα ότι η κατεύθυνση που ακολούθησαν στο Λύκειο όσοι φοίτησαν ή εξακολουθούν ακόμη να φοιτούν στα Τμήματα των Τ.Ε.Ι., που περιλαμβάνονται στο δείγμα, διαφοροποιεί σε στατιστικά σημαντικό βαθμό τα ποσοστά αυτών που είχαν επιτυχώς αποπερατώσει τις σπουδές τους μέχρι την ημερομηνία διεξαγωγής της έρευνας.

Αξίζει να δούμε αν η κατεύθυνση στο Λύκειο σχετίζεται με το βαθμό πτυχίου και με τον αριθμό των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη του.

Πίνακας 8.8

Μέσοι όροι (M) βαθμών πρόσβασης, βαθμών πτυχίου και αριθμού εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου (απόφοιτοι Λυκείων του συνολικού δείγματος)* ανά λυκειακή κατεύθυνση

Κατεύθυνση	Βαθμός πτυχίου		Αριθμός εξαμήνων ⁸⁰	
	M	N	M	N
Θεωρητική	6,79	90	12,14	91
Θετική	6,77	56	13,70	57
Τεχνολογική	6,68	193	13,68	196
Σύνολο	6,72	339	13,28	344

Στατ. Σημ: α) Βαθμός πτυχίου: $F(2, 336) = 1,31, p > .05$

β) Εξάμηνα φοίτησης: $F(2, 341) = 5,49, p < .01$

* Δεν περιλαμβάνονται όσοι επιλέχθηκαν με παγκύπριες εξετάσεις ή αποφοίτησαν από ξένα σχολεία καθώς και οι ειδικές κατηγορίες.

Από τα παραπάνω στοιχεία προκύπτει ότι η κατεύθυνση δεν διαφοροποιεί σε στατιστικά σημαντικό βαθμό τους βαθμούς όσων έλαβαν πτυχίο. Ενώ συμβαίνει το αντίθετο ως προς το μέσο όρο των εξαμήνων που απαιτήθηκαν μέχρι τη λήψη πτυχίου. Τα άτομα που είχαν ακολουθήσει στο Λύκειο την Τεχνολογική Κατεύθυνση χρειάστηκαν κατά μέσο όρο περισσότερα εξάμηνα για τη λήψη πτυχίου σε σύγκριση με αυτούς που είχαν ακολουθήσει τις δύο άλλες κατευθύνσεις και κυρίως τη θεωρητική, όπως συνάγεται και από τις πολλαπλές συγκρίσεις των μέσων όρων ανά δυάδες με το κριτήριο του Scheffe.

8.2.6. Εξέταση της επίδρασης άλλων ανεξάρτητων μεταβλητών στις επιδόσεις των ατόμων του δείγματος

Ο τύπος Λυκείου δεν εξετάζεται στην περίπτωση των Τ.Ε.Ι., επειδή η ύπαρξη ιδιωτικών Λυκείων είναι πολύ περιορισμένη. Κατόπιν αυτού, απομένει να εξετάσουμε αν οι εξής μεταβλητές: α) φύλο, β) τρόπος εισαγωγής στα Τ.Ε.Ι., γ) σειρά προτίμησης των Τμημάτων φοίτησης και δ) τόπος μόνιμης διαμονής των γονέων σχετίζονται με τις επιδόσεις των υπό εξέταση ατόμων. Σε σχέση μ' αυτές έχουμε ήδη αναφέρει κάποιες διαπιστώσεις στις προηγούμενες ενότητες, τις οποίες δεν

⁸⁰ Σε 5 περιπτώσεις είχαν σημειωθεί τα εξάμηνα φοίτησης ή υπολογίστηκαν από μας με βάση το έτος αποφοίτησης αλλά δεν υπήρχε βαθμός πτυχίου

θα επαναλάβουμε εδώ. Θα σημειώσουμε, απλώς, μερικά συμπληρωματικά στοιχεία. Ας αρχίσουμε από το φύλο.

8.2.6.1. Η επίδραση του παράγοντα: φύλο

Το φύλο των φοιτητών/αποφοιτησάντων των Τ.Ε.Ι. διαφοροποιεί τους μέσους όρους των βαθμών των απολυτηρίων τους σε επίπεδα .05 και .001 για το σύνολο του δείγματος και των δύο ετών, καθώς και για το δείγμα του 2006-07, με τα κορίτσια να έχουν μια μικρή υπεροχή έναντι των αγοριών (14,48 για τα αγόρια και 14,76 για τα κορίτσια στο συνολικό δείγμα). Δεν παρατηρείται, όμως, διαφορά στατιστικά σημαντική για το έτος 2001-02. Αντίθετα, οι μέσοι όροι των γενικών βαθμών πρόσβασης των αγοριών και των κοριτσιών εμφανίζουν διαφορά στατιστικά σημαντική, αλλά μικρή επίσης, μόνο στο δείγμα του 2001-02, με τη υπεροχή των αγοριών αυτή τη φορά (12,92 έναντι 12,17 των κοριτσιών). Σε όλες, πάντως, τις περιπτώσεις οι μέσοι όροι των βαθμών πρόσβασης είναι μικρότεροι αυτών του απολυτηρίου του Λυκείου.

Ο βαθμός πτυχίου εμφανίζει μέσους όρους οι οποίοι διαφοροποιούνται μεταξύ αγοριών και κοριτσιών σε επίπεδο .001 στο σύνολο του δείγματος αμφοτέρων των ακαδημαϊκών ετών αναφοράς (6,58 για τα αγόρια έναντι 6,81 για τα κορίτσια) καθώς και σ' αυτό του 2001-02 σε επίπεδο .005 (6,55 έναντι 6,75). Παραπλήσια εικόνα εμφανίζει και ο μέσος όρος του αριθμού των εξαμήνων που απαιτήθηκαν για τη λήψη πτυχίου. Τα αγόρια έχουν κατά τι υψηλότερο μέσο όρο στις περιπτώσεις αυτές έναντι των κοριτσιών (π.χ. 13,93 εξάμηνα για τα αγόρια και 12,43 εξάμηνα για τα κορίτσια στο συνολικό δείγμα).

Όσον αφορά τα ποσοστά λήψης πτυχίου τα κορίτσια παρουσιάζουν σε όλες τις περιπτώσεις (συνολικό δείγμα, δείγμα κατά έτη) υψηλότερο ποσοστό ολοκλήρωσης των σπουδών τους σε σύγκριση με τα αγόρια. Η διαφορά είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδα .001. Ενδεικτικά σημειώνουμε ότι στο συνολικό δείγμα το ποσοστό αυτό είναι για τα αγόρια 32,4% και για τα κορίτσια 47,4%, ενώ για το 2001-02, τα στοιχεία του οποίου δίνουν καλύτερη εικόνα αποφοίτησης λόγω μεγάλης χρονικής απόστασης από την ημερομηνία διεξαγωγής της έρευνας τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 49,9% και 62,2%.

8.2.6.2. Η επίδραση του παράγοντα: τρόπος εισαγωγής

Ας δούμε στη συνέχεια το ρόλο του παράγοντα: «τρόπος εισαγωγής». Λόγω του πολύ μικρού αριθμού περιπτώσεων εγγραφής στα Τ.Ε.Ι. με κατατακτήριες εξετάσεις, τις αφαιρέσαμε από το δείγμα, ενώ ενοποιήσαμε όλες τις ειδικές κατηγορίες και τους εισαχθέντες με το 10% μαζί). Επειδή η εξέταση των δεδομένων κατά έτη αναφοράς έχει μικρό πλήθος περιπτώσεων στην τελευταία κατηγορία, καθώς και στους εισαχθέντες με μετεγγραφές, δεν τις διατηρήσαμε στην ανάλυση των δεδομένων κατά έτη. Σε προηγούμενη ενότητα σημειώσαμε τα ποσοστά αποφοίτησης από το ίδιο Τμήμα όσων εισήχθησαν σ' αυτά με διάφορους τρόπους επιλογής. Η διαφορά δεν είναι στατιστικά σημαντική μεταξύ των ποσοστών αυτών ανάμεσα στις κατηγορίες που δημιουργούνται με βάση την συγκεκριμένη ανεξάρτητη μεταβλητή. Ούτε οι μέσοι όροι των βαθμών πτυχίου και του αριθμού των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου εμφανίζουν σημαντικές διαφορές και για το λόγο αυτό δεν σχολιάζονται περαιτέρω.

8.2.6.3. Η επίδραση του παράγοντα: τόπος μόνιμης διαμονής

Για την εξέταση του ρόλου που διαδραματίζει στις επιδόσεις των υπό εξέταση ατόμων ο παράγοντας: «τόπος μόνιμης διαμονής» της οικογένειάς τους, εντάξαμε τους Κυπρίους στην κατηγορία «διαμονή εκτός έδρας του ιδρύματος φοίτησης» και αγνοήσαμε αυτούς για τους οποίους δεν μας δόθηκαν σχετικά στοιχεία. Διαμορφώσαμε έτσι, δύο κατηγορίες ατόμων: α) αυτά των οποίων οι γονείς μένουν στην ίδια πόλη ή κοντά σ' αυτήν (μέχρι 50 χιλιόμετρα απόσταση) και β) αυτούς των οποίων η πατρική οικογένεια εδρεύει μακριά από τον τόπο, όπου βρίσκεται το ίδρυμα στο οποίο φοίτησαν ή εξακολουθούν να φοιτούν τα αντίστοιχα άτομα.

Εξετάζοντας υπό το πρίσμα αυτό τα δεδομένα μας, διαπιστώνουμε με βάση τα στοιχεία του πίνακα 8.9 τα εξής: Αν εξαιρεθούν οι μέσοι όροι των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου, οι οποίοι δεν παρουσιάζουν στατιστικά σημαντικές διαφορές ανάμεσα στις υπό σύγκριση ομάδες, στην πλειονότητα των υπόλοιπων περιπτώσεων εμφανίζονται στατιστικά σημαντικές διαφορές (εξαιρούνται οι μέσοι όροι των βαθμών του απολυτηρίου και του πτυχίου για το έτος 2006-07). Όσοι διαμένουν στις πόλεις στις οποίες εδρεύουν τα ιδρύματα φοίτησης έχουν καλύτερες επιδόσεις σε σχέση με αυτούς που μένουν σε απομακρυσμένες περιοχές. Στις τελευταίες περιλαμβάνονται ασφαλώς οι περισσότερες από τις μη αστικές περιοχές από τις οποίες προέρχονται τα άτομα του δείγματος. Έτσι εξηγείται η διαφορά στους μέσους όρους των βαθμών του απολυτηρίου και των βαθμών πρόσβασης, ενώ η υστέρηση ως προς τους βαθμούς του πτυχίου μπορεί να αποδοθεί και στις μεγαλύτερες δυσκολίες διαβίωσης που συναντούν οι φοιτητές οι οποίοι ζουν μόνοι τους μακριά από τις πατρικές τους οικογένειες, όπως τονίσαμε και στην περίπτωση των Α.Ε.Ι.

Σημειώνουμε, τέλος, ότι τα ποσοστά που αντιστοιχούν στα άτομα, τα οποία έλαβαν πτυχίο είναι για το σύνολο του δείγματος 37,9% για όσους έχουν οικογένειες που μένουν στο τόπο έδρας του ιδρύματος φοίτησης και 36,8% για όσους η πατρική τους οικογένεια διαμένει σε άλλο μέρος. Τα αντίστοιχα ποσοστά για το 2001-02 είναι 59,4% και 51,0% και για το 2006-07 16,8% και 19,9%.

Πίνακας 8.9

Τόπος μόνιμης διαμονής της πατρικής οικογένειας των ατόμων στα οποία αναφέρεται η έρευνα και η σχέση του με τους μέσους όρους (Μ) των επιδόσεών τους

Έτος Α' εγγραφής	Τόπος μόνιμης διαμονής	Βαθμός απολυτηρίου (Μ)	Γενικός βαθμός πρόσβασης (Μ)	Βαθμός πτυχίου (Μ)	Αριθμός εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου (Μ)
2001-02	Στην έδρα του Ιδρύματος	14,48	13,35	6,75	13,623
	Εκτός έδρας Ιδρύματος	13,56	12,0	6,55	14,12
	Στατ. σημαντικότητα	F(1, 496)=22,35 P < .001	F(1, 408)=17,23 P < .001	F(1, 288)=10,38 P < .001	F(1, 293)=1,33 P > .05
2006-07	Στην έδρα του Ιδρύματος	15,27	13,38	7,02	11,37
	Εκτός έδρας Ιδρύματος	15,24	12,57	6,79	11,13
	Στατ. σημαντικότητα	F(1, 469)=0,04 P > .05	F(1, 360)=13,83 P < .001	F(1, 91)=3,78 P > .05	F(1, 91)=0,372 P > .05
Σύνολο	Στην έδρα του Ιδρύματος	14,89	13,37	6,81	13,11
	Εκτός έδρας Ιδρύματος	14,32	12,24	6,61	13,36
	Στατ. σημαντικότητα	F(1, 967)=16,44 P < .001	F(1, 770)=31,43 P < .001	F(1, 381)=12,78 P < .001	F(1, 386)=0,485 P > .05

8.3. Ανάλυση της παλινδρόμησης με πολλαπλές ανεξάρτητες μεταβλητές και με εξαρτημένες μεταβλητές το βαθμό πτυχίου και το πλήθος των εξαμήνων φοίτησης μέχρι την αποπεράτωση των σπουδών

Για την πολλαπλή ανάλυση της παλινδρόμησης υιοθετήσαμε την ίδια τακτική που ακολουθήσαμε και στην περίπτωση των Α.Ε.Ι. Εφαρμόσαμε την ίδια διαδικασία κωδικοποίησης με την εξής διαφορά: Εντάξαμε μια πρόσθετη μεταβλητή «την αποφοίτηση από Λύκειο ή από Τ.Ε.Ε.», τη οποία μετατρέψαμε σε ψευδομεταβλητή δίνοντας, τιμή 1 στο Λύκειο και τιμή 0 στα Τ.Ε.Ε. Στο υπολογισμό, επίσης, δημόσιων και ιδιωτικών σχολείων συνεκτιμήσαμε και τα Τ.Ε.Ε. (1=δημόσια σχολεία, 0=ιδιωτικά). Η ανάλυση έγινε χωριστά για τις δύο κατηγορίες στις οποίες κατατάξαμε τα Τμήματα των Τ.Ε.Ι. (τεχνολογικές ή μη τεχνολογικές κατευθύνσεις).

Στηρίχτηκε στα συνολικά δείγματα και των δύο ακαδημαϊκών ετών αναφοράς (2001-02 και 2006-07), για να εξασφαλίσουμε μεγαλύτερα σε μέγεθος δείγματα, αφού οι περιπτώσεις των βαθμών πτυχίου, ιδιαίτερα για το 2006-07, ήταν σχετικά ολιγάριθμες. Διατηρούνται, βέβαια, οι επιστημονικές επιφυλάξεις που έχουν ήδη αναφερθεί.

Από την πολλαπλή ανάλυση της παλινδρόμησης με εξαρτημένη μεταβλητή το βαθμό του πτυχίου προέκυψαν τα ακόλουθα.

Σύμφωνα με τους πίνακες 4.4. (1-3) του Παραρτήματος Δ', οι κυρίως προβλεπτικοί παράγοντες της επίδοσης των εισαγομένων στα Τ.Ε.Ι., όπως αυτή εκφράζεται από το βαθμό του πτυχίου, είναι, για το σύνολο του δείγματος, ο βαθμός του απολυτηρίου του Λυκείου πρωτίστως, κάτι που διαπιστώθηκε και στα ΑΕΙ, και δευτερευόντως το φύλο. Οι δύο αυτοί παράγοντες ερμηνεύουν το 10,5% περίπου της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής. Άρα το μεγαλύτερο μέρος της ερμηνεύεται από άλλους παράγοντες.

Αν εξετάσουμε τα αποτελέσματα της πολλαπλής ανάλυσης της παλινδρόμησης στο δείγμα που αφορά μόνο τα Τμήματα τεχνολογικής κατεύθυνσης των Τ.Ε.Ι., διαπιστώνουμε ότι και πάλι ο σημαντικότερος παράγοντας πρόβλεψης του βαθμού του πτυχίου είναι ο βαθμός του απολυτηρίου του Λυκείου και ακολουθεί το φύλο. Ωστόσο, οι δύο αυτοί παράγοντες ερμηνεύουν μόνο το 8% της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής, ποσοστό που θεωρείται μικρό. Επομένως, και στην περίπτωση αυτή άλλοι παράγοντες προσδιορίζουν το υπόλοιπο και μεγαλύτερο ποσοστό της διακύμανσης.

Αν περιοριστούμε στα Τμήματα μη τεχνολογικής κατεύθυνσης των Τ.Ε.Ι., διαπιστώνουμε με βάση το σχετικό πίνακα 4.4 (3). του παραρτήματος Δ' ότι ο παράγοντας που εμφανίζεται εδώ ως ο πλέον προβλεπτικός είναι μόνο ο βαθμός του απολυτηρίου του Λυκείου, που ερμηνεύει το 20%, περίπου, της διακύμανσης των βαθμών πτυχίου⁸¹.

Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι ο γενικός βαθμός πρόσβασης που προκύπτει από τη διαδικασία των πανελλαδικών εξετάσεων δεν περιλαμβάνεται σε καμιά περίπτωση μεταξύ των κύριων παραγόντων πρόβλεψης της επίδοσης των φοιτητών στη διάρκεια των σπουδών τους. Αυτό οφείλεται, πιθανόν, στο ότι η επίδρα-

⁸¹ Από την εξίσωση της παλινδρόμησης αφαιρέθηκαν οι μεταβλητές : «υπηκοότητα» και «Λύκειο/ΤΕΕ», λόγω πολύ μικρών συχνοτήτων με τιμή 0.

σή του επικαλύπτεται με αυτήν του βαθμού του απολυτηρίου του Λυκείου με τον οποίο έχει υψηλή συνάφεια, όπως έχουμε ήδη σημειώσει. Αν αφαιρέσουμε από την εξίσωση της πολλαπλής παλινδρόμησης τη μεταβλητή βαθμός απολυτηρίου, τότε τη θέση του κατά λαμβάνει, όπως και στην περίπτωση των Α.Ε.Ι. ο γενικός βαθμός πρόσβασης. Το ποσοστό, όμως, της ερμηνευόμενης διακύμανσης είναι και πάλι μικρότερο απ'ό,τι στην προηγούμενη περίπτωση. Το γεγονός αυτό ενισχύει τη θέση που διατυπώσαμε και στην αντίστοιχη ενότητα, η οποία αφορά τα Α.Ε.Ι., ότι ο βαθμός απολυτηρίου του Λυκείου έχει μεγαλύτερη προγνωστική εγκυρότητα από ό,τι ο γενικός βαθμός πρόσβασης. Όλα αυτά συγκλίνουν στο συμπέρασμα ότι η προγνωστική εγκυρότητα των αποτελεσμάτων των διαδικασιών επιλογής δεν φαίνεται να είναι ιδιαίτερα υψηλή σε μακροπρόθεσμο επίπεδο.

Ως προς τα εξάμηνα φοίτησης, η ανάλυση της παλινδρόμησης με πολλαπλές ανεξάρτητες μεταβλητές και εξαρτημένη τον αριθμό των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου έδειξε τα εξής (βλ. πίνακα παραρτήματος Δ'4.5 (1-3):

Ο σημαντικότερος παράγοντας πρόβλεψης ήταν, τόσο στο σύνολο του δείγματος όσο και σ' αυτό των μη τεχνολογικών κλάδων, το διαφορετικό έτος εγγραφής, λόγω της διαφορετικής απόστασης των δύο εξεταζόμενων σειρών από τη φάση πραγματοποίησης της έρευνας. Στο ζήτημα αυτό έχουμε συχνά αναφερθεί και γι' αυτό δεν το σχολιάζουμε εδώ.

Άλλοι άξιοι λόγου παράγοντες πρόβλεψης του αριθμού των εξαμήνων, που απαιτήθηκαν για την επιτυχή ολοκλήρωση των σπουδών είναι με βάση το συνολικό δείγμα: α) ο τρόπος επιλογής, β) ο βαθμός του απολυτηρίου και γ) το φύλο. Αυτοί που επιλέχθηκαν με πανελλαδικές εξετάσεις τελειώνουν νωρίτερα απ'ό,τι οι υπόλοιποι. Το ίδιο ισχύει και για όσους έχουν υψηλότερους βαθμούς απολυτηρίου, καθώς και για τα κορίτσια έναντι των αγοριών. Το σύνολο, όμως, των παραγόντων αυτών εξηγεί λιγότερο από το 1/5, περίπου, της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής.

Αν παραμείνουμε μόνο σ' αυτούς που είχαν ακολουθήσει τεχνολογικούς κλάδους ισχύουν οι ίδιοι παράγοντες πλην του φύλου, το οποίο δεν περιλαμβάνεται στις άξιες λόγου μεταβλητές πρόβλεψης. Στην κατηγορία των μη τεχνολογικών κλάδων κύρια προβλεπτική μεταβλητή είναι ο βαθμός του απολυτηρίου και ακολουθεί το έτος εισαγωγής, ερμηνεύοντας αμφότεροι το 32% της διακύμανσης των βαθμών πτυχίου.

Εξυπακούεται ότι ισχύουν και εδώ οι επιφυλάξεις που είχαμε διατυπώσει και στην περίπτωση των Α.Ε.Ι., λόγω διαφοροποίησης των αρχικών επιδόσεων όσων εισάγονται στα διάφορα τμήματα και του μικρού εύρους της διασποράς τους ανά Τμήμα.

8.4. Εφαρμογή πολυεπίπεδων μοντέλων γραμμικής ανάλυσης

Στηριζόμενοι στην ίδια συλλογιστική που αναφέραμε στις οικείες ενότητες που αφορούν τα ΑΕΙ, προβήκαμε και στην προκειμένη περίπτωση σε πολυεπίπεδες αναλύσεις των δεδομένων με εξαρτημένες μεταβλητές: α) το βαθμό πτυχίου όσων είχαν ολοκληρώσει επιτυχώς τις σπουδές τους μέχρι τη χρονολογία διεξαγωγής της έρευνας και β) το αριθμό των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου. Ως ανεξάρτητες μεταβλητές στο πρώτο επίπεδο χρησιμοποιήσαμε και πάλι τα χαρακ-

τηριστικά των ατόμων που περιλαμβάνονται στο δείγμα, εφαρμόζοντας την ίδια μεθοδολογία που εκθέσαμε στο κεφάλαιο για τα Α.Ε.Ι.

Σε δεύτερο επίπεδο εντάξαμε; α) τη μεταβλητή κατηγορία σπουδών (τεχνολογικές/ μη τεχνολογικές σπουδές) δίνοντας τιμή 1 στις τεχνολογικές και 0 στις μη τεχνολογικές και β) το έτος Α' εγγραφής στα ΤΕΙ. Από την ανάλυση αυτή προέκυψαν τα δεδομένα που παρουσιάζονται στους πίνακες 8.10 και 8.11.

Από τα στοιχεία των πινάκων αυτών συνάγονται τα ακόλουθα. Η ομαδοποιούσα μεταβλητή δευτέρου επιπέδου, που είναι η διάκριση των σπουδών στα Τ.Ε.Ι. σε τεχνολογικές και μη τεχνολογικές, συνδέεται σε στατιστικά σημαντικό βαθμό με το βαθμό πτυχίου. Πιο συγκεκριμένα, όπως φάνηκε και από τις απλές στατιστικές αναλύσεις, όσοι ακολουθούν τεχνολογικές σπουδές έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα σε σύγκριση με τους συναδέλφους τους των μη τεχνολογικών κλάδων να πάρουν πτυχίο με μεγαλύτερο βαθμό. Οι διαφορές δεν είναι ιδιαίτερα μεγάλες και αφορούν τους συνολικούς πληθυσμούς και όχι υποχρεωτικά κάθε επιμέρους άτομο. Το έτος α' εγγραφής αποδεικνύεται, επίσης, ως δευτεροβάθμια μεταβλητή, στην περίπτωση των Τ.Ε.Ι. παράγοντας που διαφοροποιεί τους βαθμούς πτυχίου με τα άτομα που γράφτηκαν το 2006 να έχουν κατά τι υψηλότερο μέσο όρο σε σύγκριση με τους άλλους. Η διαφορά αυτή δεν είναι ιδιαίτερα μεγάλη και ερμηνεύεται από όσα έχουμε σημειώσει στο σχολιασμό προηγούμενων διαπιστώσεων. Το φύλο, επίσης, συγκαταλέγεται μεταξύ των παραγόντων πρόβλεψης, παράγοντα για τον οποίο ισχύουν όσα σχετικά αναφέραμε σε άλλες ενότητες.

Πίνακας 8.10

Τελική εκτίμηση σταθερών αποτελεσμάτων (fixed effects) πολυεπίπεδης ανάλυσης με εξαρτημένη μεταβλητή το βαθμό πτυχίου⁸²

Μεταβλητές	Συντελεστής	Σταθερό σφάλμα	T-λόγος (T-ratio)	Βαθμοί ελευθερίας (κατά προσέγγιση)	Στατιστική σημαντ/τα
1. Σταθερά (Interconcept)	4.870	0,241	20,19	11	p <.001
2. Τεχνολογικές/ μη τεχνολογικές κατευθύνσεις	-0.563	0,119	-4,75	11	p <.001
3. Χρονολογική σειρά	0,332	0,077	4,32	11	p <.001
4. Φύλο	-0,103	0,130	-0,79	241	p >.05
5. Τρόπος εισαγωγής	0,040	0,09	0,43	241	p >.05
6. Βαθμός απολυτηρίου	0,116	0,02	5,251	11	p <.001
7. Κατεύθυνση	0,112	0,58	1,19	241	p <.05
8. Βαθμός πρόσβασης	0,019	0,00	2,416	241	p <.05
9. Σειρά προτίμησης	-0,001	0,00	-0,992	241	p >.05
10. Εντοπιότητα	0,107	0,04	2,58	241	p <.05

⁸² Αφαιρέθηκαν οι μεταβλητές : υπηκοότητα και τύπος Λυκείου, λόγω μη κατάλληλων δεδομένων (μικρός αριθμός εναλλακτικών περιπτώσεων) .

Πίνακας 8.11

Τελική εκτίμηση της σύστασης της διακύμανσης (variance components)
(Εξαρτημένη μεταβλητή: βαθμός πτυχίου)

Μεταβλητές (random effects)	Τυπική απόκ- λιση	Συστατικά της δια- κύμανσης	Βαθμοί ελευθερίας	χ^2	Στατιστική σημαντικότητα	
Σταθερά (Interconcept)	UO	0,0957	0,0092	11	16,09	$p > .05$
Επίπεδο 1	R	0,4948				

Από τις λοιπές ανεξάρτητες μεταβλητές πρώτου επιπέδου, οι οποίες περιλαμβάνονται στους παράγοντες πρόγνωσης του βαθμού πτυχίου, στοιχείο που έχει ιδιαίτερη σημασία για το σκοπό της παρούσας έρευνας, σημαντικές αποδεικνύονται κατά σειρά σπουδαιότητας, με βάση τις τιμές των αντίστοιχων συντελεστών οι εξής μεταβλητές: α) ο βαθμός απολυτηρίου, β) η εντοπιότητα και γ) ο βαθμός πρόσβασης. Πάντως, όλοι οι παράγοντες που εισήχθησαν στο πρώτο επίπεδο του συγκεκριμένου μοντέλου ερμηνεύουν συνολικά μόνο το 1,2% της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής. Η πρόβλεψη αυτή είναι στατιστικά ασήμαντη

Αυτό σημαίνει ότι, αν αποκλείσουμε τους περιορισμούς που οφείλονται, πιθανόν, στις στατιστικές κατανομές των δεδομένων, οι μη ελεγχόμενοι παράγοντες σχετίζονται και στη συγκριμένη περίπτωση περισσότερο με το βαθμό πτυχίου.

Τα αποτελέσματα της πολυεπίπεδης ανάλυσης που αφορά τον αριθμό των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου από τα Τμήματα των Τ.Ε.Ι., που περιλαμβάνονται στο δείγμα, παρουσιάζονται στους πίνακες 8.12 και 8.13. Από τα δεδομένα του πίνακα 8.12 επιβεβαιώνεται, ακόμη μια φορά ο ρόλος του βαθμού του απολυτηρίου του Λυκείου, διαπίστωση που προέκυψε και από την απλή ανάλυση της παλινδρόμησης, ενώ ο ρόλος του βαθμού πρόσβασης εξακολουθεί να αποδεικνύεται λιγότερο ισχυρός.

Πίνακας 8.12

Τελική εκτίμηση σταθερών αποτελεσμάτων (fixed effects) πολυεπίπεδης ανάλυσης με εξαρτημένη μεταβλητή τον αριθμό των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου⁸³

Μεταβλητές	Συντε- λεστής	Σταθερό σφάλμα	T-λόγος (T-ratio)	Βαθμοί ελευθε- ρίας (κατά προ- σέγγιση)	Στατιστι- κή ση- μαντικό- τητα
1. Σταθερά (Interconcept)	21.336	1.900	11023	11	$p < .001$
2. Τεχνολογικές/ μη τεχνολογικές κατευθύνσεις	1.2815	0.9228	1.389	11	$p > .05$
3, Χρονολογική σειρά	0.4562	0.7167	0.637	11	$p > .05$
4. Φύλο	0.3285	0.4950	0.664	247	$p > .05$
5. Βαθμός απολυτηρίου	-0.6321	0.1967	-3.725	247	$p < .001$
6. Βαθμός πρόσβασης	-0,0071	0.0708	-0.101	247	$p > .05$
7. Σειρά προτίμησης	-0.0058	0.007	-0.870	247	$p > .05$

⁸³ Οι υπόλοιπες ανεξάρτητες μεταβλητές αφαιρέθηκαν από μοντέλο πρόγνωσης, λόγω μη κατάλληλων δεδομένων (μικρός αριθμός εναλλακτικών περιπτώσεων ή ελλিপών δεδομένων (missing data))

8. Εντοπιότητα	0.6110	0.4770	1.281	247	p> .05
----------------	--------	--------	-------	-----	--------

Οι υπόλοιπες μεταβλητές, τις οποίες η ανάλυση της παλινδρόμησης ανέδειξε ως παράγοντες πρόβλεψης, δεν εμφανίζονται στην πολυεπίπεδη ανάλυση, πιθανόν λόγω της πολύ μεγάλης μείωσης του δείγματος (στο ¼, περίπου), αφού απαλείφθηκαν όλες οι περιπτώσεις που είχαν πλήρη όλα τα αναγκαία στοιχεία.

Με βάση τα στοιχεία του πίνακα 8.13 το μοντέλο πρόβλεψης που διαμορφώθηκε ερμηνεύει το 36% περίπου της συνολικής διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής. Ορισμένες, τέλος, μεταβλητές, όπως ο τρόπος εισαγωγής, η υπηκοότητα και η κατεύθυνση που υπήρχαν στην ανάλυση της παλινδρόμησης δεν περιελήφθησαν για τεχνικούς λόγους στο μοντέλο της πολυεπίπεδης ανάλυσης.

Πίνακας 8.13

Τελική εκτίμηση της σύστασης της διακύμανσης (variance components)
(Εξαρτημένη μεταβλητή: αριθμό των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου)

Μεταβλητές (random effects)	Τυπική απόκλιση	Συστατικά της διακύμανσης	Βαθμοί ελευθερίας	x ²	Στατιστική σημαντικότητα	
Σταθερά (Interconcept)	UO	2.240	5.019	11	92.99	p < .001
Επίπεδο 1	R	3.0731	9.444			

8.5. ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ⁸⁴

Όσα εκτέθηκαν στις σελίδες που προηγήθηκαν είναι πολύ δύσκολο να συνοψιστούν στις λιγοστές παραγράφους που ακολουθούν, οι οποίες περιορίζονται, αναγκαστικά, στις κύριες μόνο διαπιστώσεις. Για τις ειδικότερες λεπτομέρειες, που αφορούν όχι μόνο τα πορίσματα της σχετικής έρευνας αλλά και μεθοδολογικά ζητήματα, καθώς και τις ερμηνείες που δίνονται στις διαπιστώσεις της, παραπέμπουμε τον αναγνώστη στις οικείες ενότητες.

Μερικά από τα συμπεράσματα που συνάγονται από την έρευνα, η οποία πραγματοποιήθηκε σε αντιπροσωπευτικά δείγματα ατόμων,⁸⁵ τα οποία εισήχθησαν σε 50 επιλεγμένα Τμήματα των Α.Ε.Ι. και σε 15 Τμήματα των Τ.Ε.Ι, τα ακαδημαϊκά έτη 2001-02 και 2006-07, αποτελούν επιστημονική επιβεβαίωση ορισμένων διάχυτων στην κοινωνία αντιλήψεων για τα ζητήματα που εξετάστηκαν. Άλλα, όμως, προσθέτουν νέα στοιχεία στη μελέτη του ζητήματος της πρόσβασης στην Ελληνική Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, συμβάλλοντας, έτσι, στην προώθηση της σχετικής επιστημονικής γνώσης ως προς το συγκεκριμένο θέμα. Τα σημαντικότερα από τα συμπεράσματα αυτά είναι τα ακόλουθα:

1. Ο βαθμός του απολυτηρίου του Λυκείου διαφοροποιείται σε στατιστικά σημαντικό βαθμό μεταξύ όσων εισήχθησαν στα διάφορα Τμήματα τόσο των Α.Ε.Ι. όσο και των Τ.Ε.Ι., τα οποία περιλαμβάνονται στο δείγμα της έρευνας. Από αυτούς που είχαν εισαχθεί στα Πανεπιστήμια, το μεγαλύτερο μέσο όρο

⁸⁴ Τα γενικά συμπεράσματα αφορούν τόσο τα Α.Ε.Ι. όσο και τα Τ.Ε.Ι.

⁸⁵ Υπενθυμίζουμε στον αναγνώστη ότι για τα εν λόγω άτομα χρησιμοποιείται σε αρκετές περιπτώσεις καταχρηστικά ο όρος «φοιτητές», αν και περισσότερα από αυτά έχουν αποφοιτήσει από τα Τμήματα στα οποία εισήχθησαν και δεν διατηρούν πλέον τη φοιτητική ιδιότητα.

των βαθμών του απολυτηρίου του Λυκείου εμφανίζουν οι εισαχθέντες στις Ιατρικές Σχολές και το μικρότερο οι φοιτητές/απόφοιτοι των Τ.Ε.Φ.Α.Α. και ακολουθούν αυτοί της Γερμανικής Φιλολογίας. Τα άτομα, τα οποία εισήχθησαν στα Τ.Ε.Ι. είχαν μέσο όρο βαθμών απολυτηρίου μικρότερο από τον αντίστοιχο μέσο όρο όσων επιλέχθηκαν για τα Α.Ε.Ι. Μεταξύ αυτών υψηλότερους βαθμούς στα απολυτήρια Λυκείου έχουν εκείνοι που ακολούθησαν σπουδές τεχνολογικής κατεύθυνσης σε κεντρικά Τ.Ε.Ι. και, ιδιαίτερα, στον τομέα της Πληροφορικής. Διαφορές, επίσης, διαπιστώθηκαν ανάμεσα στα άτομα που εισήχθησαν στα Τ.Ε.Ι. και προέρχονται από Λύκεια και σ'αυτά που είχαν αποφοιτήσει από Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (Τ.Ε.Ε.).

2. Οι μέσοι όροι των γενικών βαθμών πρόσβασης στα τριτοβάθμια ιδρύματα εμφανίζουν, επίσης, ανάλογη διαφοροποίηση μεταξύ των Τμημάτων τόσο των Α.Ε.Ι. όσο και των Τ.Ε.Ι. στα οποία πραγματοποιήθηκε η έρευνα, όπως προκύπτει από τους αναλυτικούς πίνακες τους οποίους έχουμε παραθέσει τόσο στο κυρίως κείμενο όσο και στα παραρτήματα της παρούσας έκθεσης. Η τάση που παρατηρείται και στην περίπτωση αυτή είναι παρόμοια με εκείνη που διαπιστώθηκε ως προς τους βαθμούς του απολυτηρίου του Λυκείου. Όπως ήταν αναμενόμενο, τα άτομα που εισήχθησαν σε Τμήματα υψηλής ζήτησης έχουν μεγαλύτερους μέσους όρους και στους βαθμούς του απολυτηρίου αλλά και στους γενικούς βαθμούς πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, σε σύγκριση με τους υπόλοιπους. Διαπιστώνεται, ακόμη, σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ των αντίστοιχων επιδόσεων όσων εισήχθησαν στα Α.Ε.Ι. και στα Τ.Ε.Ι. για τους λόγους τους οποίους έχουμε ήδη αναφέρει σε προηγούμενες ενότητες. Οι τελευταίοι έχουν, συνήθως, στα αντίστοιχα συνολικά δείγματα χαμηλότερες επιδόσεις.

3. Ένα αξιοσημείωτο ποσοστό από τα άτομα που γράφτηκαν στα Τμήματα, τα οποία κάλυψε η έρευνα, δεν είχαν λάβει πτυχίο μέχρι την ημερομηνία της διεξαγωγής της, παρά το γεγονός ότι είχαν παρέλθει 22 περίπου εξάμηνα από την εισαγωγή στα Α.Ε.Ι. εκείνων που γράφτηκαν για πρώτη φορά σ'αυτά το ακαδημαϊκό έτος 2001-02 και 13 εξάμηνα για όσους είχαν εγγραφεί το 2006-07. Οι φοιτητές των Τ.Ε.Ι. εμφανίζουν μικρότερα ποσοστά επιτυχούς ολοκλήρωσης των σπουδών τους σε σύγκριση με αυτούς των Α.Ε.Ι. για τους λόγους, τους οποίους έχουμε εκθέσει στις σελίδες που προηγήθηκαν. Το μεγαλύτερο ποσοστό όσων δεν είχαν λάβει πτυχίο παρέμεναν ενεργοί φοιτητές.

Το ποσοστό αυτών που δεν είχαν ολοκληρώσει τις σπουδές τους είναι πολύ μεγαλύτερο μεταξύ εκείνων που γράφτηκαν στα Α.Ε.Ι./Τ.Ε.Ι το 2006-07 σε σύγκριση με το αντίστοιχο ποσοστό όσων γράφτηκαν το 2001-02. Η διαφορά αυτή οφείλεται, ίσως, στο γεγονός ότι το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε ανάμεσα στην αρχική εγγραφή στα τριτοβάθμια ιδρύματα των παραπάνω ατόμων και την ημερομηνία διενέργειας της παρούσας έρευνας δεν είναι το ίδιο για τις δύο κατηγορίες των μελών του δείγματος. Το διάστημα αυτό είναι μεγαλύτερο στη δεύτερη περίπτωση (2001-02), γεγονός που επέτρεψε σε περισσότερους βραδυπορούντες φοιτητές να αποπερατώσουν τις σπουδές τους. Αλλά, ακόμη, και όταν τα ποσοστά των ατόμων που ολοκλήρωσαν επιτυχώς τις σπουδές τους υπολογίστηκαν με βάση ίσο χρονικό διάστημα απόστασης

από την αρχική εγγραφή τους στα Τμήματα για τα οποία επιλέχθηκαν, υπερτερούν οι εγγραφέντες σ' αυτά το 2001. Στη συγκεκριμένη διαπίστωση δίνονται οι εξής δύο πιθανές ερμηνείες: α) το σύστημα επιλογής του 2001, με 9 πανελλαδικώς εξεταζόμενα μαθήματα, είχε, πιθανόν, μεγαλύτερη εγκυρότητα σε σύγκριση με αυτό του 2006, με 6 πανελλαδικώς εξεταζόμενα μαθήματα, β) η οικονομική κρίση που έπληξε τη χώρα μετά το 2008 επηρέασε, ίσως, αρνητικά το ενδιαφέρον και μείωσε την προσπάθεια των εισαχθέντων στα Α.Ε.Ι. να ολοκληρώσουν έγκαιρα τις σπουδές τους. Πιθανότερη θεωρείται η δεύτερη εκδοχή διότι, όπως θα δούμε στη συνέχεια, η προγνωστική εγκυρότητα και των δύο συστημάτων επιλογής δεν κρίνεται ιδιαίτερα ισχυρή. Τέλος, και οι δύο ερμηνείες ενδέχεται να συνυπάρχουν. Η κατάσταση των «λιμναζόντων» φοιτητών συνδέεται, όμως, και με άλλους παράγοντες στους οποίους γίνεται αναφορά παρακάτω.

4. Μεταξύ των διαφόρων Τμημάτων των Α.Ε.Ι./Τ.Ε.Ι. αλλά και των επιμέρους επιστημονικών κατευθύνσεων των τριτοβάθμιων σπουδών διαπιστώθηκαν σημαντικές διαφοροποιήσεις ως προς τα ποσοστά ολοκλήρωσης των σπουδών από τα αντίστοιχα άτομα. Η ανομοιογένεια αυτή, της οποίας τις λεπτομέρειες αδυνατούμε να παρουσιάσουμε εδώ, οφείλεται, πιθανόν, σε ποικίλους λόγους. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται οι διαφορετικές απαιτήσεις των επιμέρους επιστημονικών κλάδων, οι ανομοιόμορφοι τρόποι αξιολόγησης των φοιτητών μεταξύ των επιμέρους Τμημάτων, οι αποκλίνουσες πολιτικές που ακολουθούν στο θέμα αυτό τα διάφορα Τμήματα, η νοοτροπία που καλλιεργείται σ' αυτά και άλλα παρόμοια.

Τα άτομα που δεν είχαν ολοκληρώσει τις σπουδές τους είναι αγόρια, τα περισσότερα, και εκπροσωπούνται με μεγαλύτερα ποσοστά μεταξύ εκείνων που είχαν ακολουθήσει Θετικές και Τεχνολογικές Επιστήμες σε σύγκριση με αυτούς που είχαν εισαχθεί σε Τμήματα Θεωρητικών Επιστημών, με κάποιες εξαιρέσεις. Οι βραδυπορούντες φοιτητές έχουν στα συνολικά δείγματα χαμηλότερο, κατά μέσο όρο, βαθμό στο απολυτήριο Λυκείου, στοιχείο που, από την άποψη αυτή, μπορεί να θεωρηθεί ως θετική ένδειξη της προγνωστικής εγκυρότητας του συγκεκριμένου παράγοντα. Οι διαφορές, όμως, αυτές δεν είναι πολύ μεγάλες, με συνέπεια να μην είναι, σε επίπεδο ορισμένων επιστημονικών κλάδων, καθώς και σε όλα σχεδόν τα Τμήματα, όπου το πλήθος των αντίστοιχων ατόμων ήταν μικρότερο σε σχέση εκείνο του συνολικού δείγματος, στατιστικά σημαντικές.

Διαπιστώνεται, επίσης, σαφής διαφοροποίηση μεταξύ των αποφοίτων των επιμέρους Τμημάτων τόσο των Τ.Ε.Ι. όσο και των Α.Ε.Ι. ως προς τους μέσους όρους των βαθμών των πτυχίων τους. Τους υψηλότερους μέσους όρους μεταξύ των ατόμων που φοίτησαν στα Α.Ε.Ι. εμφανίζουν οι πτυχιούχοι των Τμημάτων της Ιατρικής, αν εξαιρεθούν αυτοί του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, και ακολουθούν οι πτυχιούχοι των Παιδαγωγικών Τμημάτων, ενώ τους μικρότερους βαθμούς εμφανίζουν οι πτυχιούχοι των Τμημάτων των Μαθηματικών, της Φυσικής και της Χημείας, καθώς και ορισμένων Τμημάτων Οικονομικών Επιστημών.

Όσον αφορά εκείνους που φοίτησαν στα Τ.Ε.Ι., διαπιστώνεται ότι όσοι προέρχονται από Τμήματα Τεχνολογικής Κατεύθυνσης έχουν, κατά μέσο όρο,

υψηλότερο βαθμό πτυχίου σε σχέση με εκείνους που αποφοίτησαν από Τμήματα μη Τεχνολογικών Σπουδών.

5. Ο βαθμός του πτυχίου σχετίζεται, στο επίπεδο του συνολικού δείγματος που αφορά τα Α.Ε.Ι, θετικά με το βαθμό του απολυτηρίου του Λυκείου σε στατιστικά σημαντικό βαθμό. Εντούτοις, η συσχέτιση αυτή είναι μικρή και η σημαντικότητα της οφείλεται στο μεγάλο μέγεθος των αντίστοιχων συνολικών δειγμάτων. Ο βαθμός του απολυτηρίου π.χ. για τους φοιτητές Α.Ε.Ι. του έτους 2001 εξηγεί μόνο το 4% της διακύμανσης των βαθμών του πτυχίου, ενώ αυτός των φοιτητών του 2006 εξηγεί το 6% της εν λόγω διακύμανσης, όταν ληφθεί ως μεμονωμένος παράγοντας και δεν συσχετισθεί με άλλες μεταβλητές. Επιβεβαιώνεται, έτσι, η προηγούμενη θέση μας ότι, ως δείκτης πρόγνωσης της επίδοσης των φοιτητών στο Πανεπιστήμιο, έχει μικρή πιθανότητα επαλήθευσης.

Ως προς τα Τ.Ε.Ι. διαπιστώνεται, επίσης, στατιστικά σημαντική αλλά μικρή, επίσης, συσχέτιση του βαθμού του πτυχίου και του βαθμού του απολυτηρίου, που ερμηνεύει μόλις το 4,5% της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής, με βάση το συνολικό δείγμα, το οποίο καλύπτει και τα δύο ακαδημαϊκά έτη αναφοράς.

6. Αν εξετάσουμε ως σύνολο τα δύο δείγματα των ατόμων που εισήχθησαν στα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα τα ακαδημαϊκά έτη 2001-02 και 2006-07, διαπιστώνουμε το εξής: όσοι είχαν λάβει πτυχίο, έχουν ελαφρά υψηλότερο γενικό μέσο όρο επίδοσης στις πανελλαδικές εξετάσεις (γενικός βαθμός πρόσβασης) από αυτούς που δεν είχαν επιτυχώς αποφοιτήσει. Αν και οι διαφορές δεν είναι ούτε στην περίπτωση αυτή μεγάλες, ο στατιστικός έλεγχος, που έγινε με το κριτήριο της ανάλυσης της διακύμανσης, έδειξε ότι είναι στατιστικά σημαντικές.
7. Η εξέταση, όμως, του ίδιου ζητήματος σε επίπεδο Τμημάτων των Α.Ε.Ι., όπου το πλήθος των εξεταζόμενων ομάδων είναι μικρό, για τους λόγους που αναφέρθηκαν στην περί δειγματοληψίας ενότητα, οδήγησε στη διαπίστωση ότι, εκτός από λίγα Τμήματα, η λήψη ή η μη λήψη πτυχίου δεν προσδιορίζεται σε στατιστικά σημαντικό βαθμό από το γενικό βαθμό πρόσβασης. Άρα, η μακροπρόθεσμη προγνωστική εγκυρότητά του μπορεί, από την άποψη αυτή, να θεωρηθεί από μικρή έως αμελητέα, κατά περίπτωση. Παρατηρείται, πάντως, σε αρκετές περιπτώσεις, η ακόλουθη τάση: οι βαθμοί πρόσβασης αυτών που δεν είχαν λάβει πτυχίο είναι κάπως μικρότεροι εκείνων που είχαν επιτυχώς αποφοιτήσει. Ίσως, αν τα δείγματα, κατά Τμήματα, ήσαν μεγαλύτερα, οι σχετικές διαφορές μπορεί να ήσαν στατιστικά σημαντικές, υπόθεση που επιβεβαιώνεται από τη διαπίστωση, η οποία πρόεκυψε από τα συνολικά μεγάλα δείγματα. Αλλά και σε επίπεδο επιστημονικών κλάδων, που συνενώνουν συγγενή Τμήματα των ίδιων ή διαφορετικών ΑΕΙ, οπότε τα δείγματα καθίστανται μεγαλύτερα σε σύγκριση με αυτά των μεμονωμένων Τμημάτων, οι διαφορές των μέσων όρων των γενικών βαθμών πρόσβασης μεταξύ αυτών που είχαν λάβει πτυχίο και εκείνων που δεν είχαν λάβει αποδεικνύονται στατιστικά σημαντικές σε μόνο μερικές περιπτώσεις.

Παρόμοιες τάσεις, με ορισμένες διαφοροποιήσεις, διαπιστώνονται και στα Τ.Ε.Ι. τόσο σε συνολικό επίπεδο όσο και σε επιμέρους κλάδους σπουδών (τεχνολογική/μη τεχνολογική κατεύθυνση), αλλά και κατά έτη αναφοράς. Για περισσότερες λεπτομέρειες παραπέμπουμε στις οικείες ενότητες.

8. Η απουσία ισχυρή σχέσης μεταξύ των επιδόσεων των ατόμων του δείγματος κατά την εισαγωγή τους στα Τμήματα, στα οποία φοίτησαν, και την έξοδό τους από αυτά (βαθμός πρόσβασης/βαθμός πτυχίου) μπορεί να ερμηνεύσει και την εξής, ακόμη, διαπίστωση: ορισμένα Τμήματα, τόσο των Α.Ε.Ι. όσο και των Τ.Ε.Ι., χορήγησαν πτυχία με μέσο όρο βαθμολογίας υψηλότερο εκείνου που προκύπτει από τους τίτλους σπουδών, οι οποίοι, κατά το ίδιο διάστημα, απονεμήθηκαν από άλλα Τμήματα στα οποία ο μέσος όρος των βαθμών πρόσβασης ήταν χαμηλότερος. Το φαινόμενο αυτό παρατηρείται και μεταξύ ομοειδών ή συγγενών Τμημάτων.
9. Παρατηρείται ανομοιογένεια μεταξύ των εξετασθέντων Τμημάτων τόσο των Α.Ε.Ι. όσο και των Τ.Ε.Ι. ως προς τους συντελεστές συσχέτισης του γενικού βαθμού πρόσβασης και του βαθμού του πτυχίου και για τις δύο σειρές των ατόμων που εισήχθησαν σ' αυτά το 2001 και το 2006. Σε ορισμένα Τμήματα η σχέση αυτή δεν είναι στατιστικά σημαντική, ενώ σε άλλα ισχύει το αντίθετο. Επιπρόσθετα, οι παρατηρούμενες διαφορές δεν έχουν πάντα τον ίδιο προσανατολισμό. Αλλού έχουν θετικό πρόσημο και αλλού αρνητικό. Η παραπάνω ανομοιογένεια ισχύει, ακόμη, κι αν περιοριστούμε στο συνολικό, κατά Τμήμα, δείγμα των δύο χρονολογικών σειρών, το μέγεθος του οποίου μπορεί να δώσει ασφαλέστερες διαπιστώσεις.
10. Αν λάβουμε υπόψη τα δύο συνολικά δείγματα των εγγραφέντων σε Α.Ε.Ι. τα ακαδημαϊκά έτη 2001-02 και 2006-07, με όλες τις επιστημονικές επιφυλάξεις που έχουμε διατυπώσει στην παρούσα έκθεση, διαπιστώνουμε το εξής: ο συντελεστής συσχέτισης μεταξύ βαθμού πτυχίου και γενικού βαθμού πρόσβασης ($r=0,144$ για το 2001-02, $r=0,174$ για το 2006-07 και $r=0,158$ και για τα δύο έτη μαζί) είναι στατιστικά σημαντικός σε όλες τις περιπτώσεις των συνολικών δειγμάτων. Ως απόλυτο, όμως, μέγεθος είναι πολύ μικρός. Το γεγονός αυτό εξηγεί την απουσία σημαντικότητάς του στα μικρά δείγματα που αφορούν τα Τμήματα για την οποία κάμαμε λόγο προηγουμένως. Σε ελάχιστα Τμήματα Θετικών, κυρίως, Επιστημών, καθώς και σε κάποια άλλα, ο δείκτης αυτός λαμβάνει τιμές που μπορούν να θεωρηθούν ικανοποιητικές (λίγο πάνω ή γύρω από το 0,5). Οι διαφοροποιήσεις σε επίπεδο Τμημάτων είναι δυνατόν να αποδοθούν όχι μόνο σε ανομοιογενείς τακτικές σχετικές με την αξιολόγηση των φοιτητών τους τις οποίες υπαινεχθήκαμε προηγουμένως, αλλά και στις ανομοιογενείς, ίσως, διασπορές των γενικών βαθμών πρόσβασης για τις οποίες κάναμε λόγο στο κείμενο που προηγήθηκε.

Σε σχέση με τα Τ.Ε.Ι. διαπιστώθηκε ότι ο συντελεστής συσχέτισης μεταξύ βαθμού πτυχίου και γενικού βαθμού πρόσβασης είναι σε όλες τις περιπτώσεις που εξετάστηκαν μη στατιστικά σημαντικός.

Αξίζει να προστεθεί στις προηγούμενες διαπιστώσεις ότι ο συντελεστής συνάφειας μεταξύ του μέσου όρου των βαθμών πρόσβασης των ατόμων που φοίτησαν στα 65 Τμήματα των Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. που συμμετείχαν στην έρευνά

μας και του αντίστοιχου μέτρου των βαθμών των πτυχίων που απένειμαν είναι και στις δύο περιπτώσεις όχι μόνο μη στατιστικά σημαντικός αλλά και χαμηλός ως απόλυτη τιμή.

11. Όσα αναφέρθηκαν παραπάνω καθιστούν δύσκολη τη διατύπωση ενός συμπεράσματος γενικής ισχύος ως προς την προγνωστική εγκυρότητα των γενικών βαθμών πρόσβασης, όταν ως κριτήριο προσδιορισμού της λαμβάνεται η σχέση τους με τους βαθμούς πτυχίου. Με επιφύλαξη, πάντως, μπορεί να λεχθεί ότι η εγκυρότητα αυτή δεν είναι ιδιαίτερα υψηλή.

Παρόμοιο συμπέρασμα προκύπτει και από την εξέταση της συσχέτισης των παραπάνω μεταβλητών (γενικών βαθμών πρόσβασης και βαθμών πτυχίου) σε επίπεδο κλάδων σπουδών, οι οποίοι περιλαμβάνουν συγγενή Τμήματα των ίδιων ή διαφορετικών Α.Ε.Ι, όπου το μέγεθος των σχετικών δειγμάτων είναι πολύ μεγαλύτερο από αυτό που ισχύει για τα μεμονωμένα Τμήματα.

12. Ως προς τη σχέση του αριθμού εξαμήνων, που απαιτήθηκαν για τη λήψη πτυχίου από τα Α.Ε.Ι., και του γενικού βαθμού πρόσβασης, ο αντίστοιχος συντελεστής είναι στατιστικά σημαντικός σε λιγοστές, επίσης, περιπτώσεις. Επιπρόσθετα, αλλού έχει θετικό πρόσημο και αλλού αρνητικό. Με άλλα λόγια, δεν παρατηρείται μια συστηματική ομοιόμορφη τάση συνάφειας, με βάση την οποία θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι όσοι επιτυγχάνουν υψηλές επιδόσεις στις πανελλαδικές εξετάσεις ολοκληρώνουν ταχύτερα τις πανεπιστημιακές σπουδές τους σε σχέση με αυτούς που έχουν χαμηλότερες εισαγωγικές επιδόσεις. Ούτε στα Τ.Ε.Ι. ο γενικός βαθμός πρόσβασης σχετίζεται σε στατιστικά σημαντικό βαθμό με τον αριθμό των εξαμήνων φοίτησης που απαιτήθηκαν για τη λήψη πτυχίου.

13. Η σειρά προτίμησης του Τμήματος στο οποίο είχαν φοιτήσει τα άτομα του δείγματος που είχαν αποπερατώσει τις σπουδές τους φαίνεται να σχετίζεται με το γεγονός αυτό. Όσο ψηλότερα ήσαν τα Τμήματα των Α.Ε.Ι. στις προτιμήσεις των οικείων δειγμάτων, τόσο μεγαλύτερα είναι τα ποσοστά επιτυχούς αποφοίτησης από αυτά. Παρά τη γενική αυτή τάση, σε ορισμένα Τμήματα ή κλάδους σπουδών αυτή δεν ισχύει ή δεν είναι στατιστικά σημαντική. Περισσότερες λεπτομέρειες εκτίθενται στις σελίδες που προηγήθηκαν.

Σημειώνεται, ακόμη, ότι υπάρχει σαφής διαφοροποίηση της σειράς με την οποία προτιμώνται τα Α.Ε.Ι. σε σχέση με αυτή με την οποία προτιμώνται τα Τ.Ε.Ι., όπως εκτέθηκε στις οικείες ενότητες, στις οποίες παραπέμπουμε. Στα Τ.Ε.Ι. παρατηρείται, επίσης, ότι, όπου οι διαφορές είναι στατιστικά σημαντικές υπερτερούν ως προς τα ποσοστά ολοκλήρωσης των σπουδών όσοι είχαν δηλώσει τα αντίστοιχα Τμήματα μεταξύ 16^{ης} και 20^{ης} προτίμησης. Ακολουθούν εκείνοι που τα δήλωσαν μετά την 25^η προτίμηση. Άρα, η σειρά προτίμησης δεν έχει την ίδια προγνωστική εγκυρότητα για τις δύο κατηγορίες των τριτοβάθμιων ιδρυμάτων.

14. Ανάλογη είναι και η διαπίστωση που προκύπτει από τη συσχέτιση της σειράς προτίμησης του Τμήματος και του βαθμού του πτυχίου στο δείγμα των Α.Ε.Ι. Γενική τάση φαίνεται να είναι η ακόλουθη: όσο ψηλότερα βρίσκονταν τα Τμήματα φοίτησης στις προτιμήσεις των ατόμων του δείγματος, τόσο καλύτε-

ρος είναι, κατά μέσο όρο, ο βαθμός του πτυχίου τους. Σε λιγοστές, πάντως, περιπτώσεις Τμημάτων ή κλάδων σπουδών δεν ακολουθείται αυστηρά η τάση αυτή. Σε σχέση με το δείγμα που προέρχεται από τα Τ.Ε.Ι., η σειρά προτίμησης έχει πιο ασθενή σχέση με τον αριθμό των εξαμήνων διατήρησης της φοιτητικής ιδιότητας μέχρι τη λήψη πτυχίου απ' ό,τι ισχύει για τα Πανεπιστήμια.

15. Οι φοιτητές των Α.Ε.Ι. των οποίων οι γονείς διαμένουν μόνιμα στην περιοχή στην οποία εδρεύουν τα Τμήματα φοίτησης εμφανίζουν υψηλότερα ποσοστά λήψης πτυχίου σε σχέση με αυτούς των οποίων οι πατρικές οικογένειες μένουν μακριά από τον τόπο στον οποίο φοιτούν. Ανάλογη σχέση εμφανίζει η μεταβλητή αυτή με το βαθμό πτυχίου όσων είχαν αποφοιτήσει, ενώ ισχύει το αντίστροφο ως προς τον αριθμό των εξαμήνων που απαιτήθηκαν για την ολοκλήρωση των σπουδών. Αναφορικά με τα Τ.Ε.Ι., η εντοπιότητα δεν φαίνεται να σχετίζεται σε σημαντικό βαθμό με τα ποσοστά αποπεράτωσης των σπουδών.
16. Το φύλο των ατόμων επηρεάζει, επίσης, τις επιδόσεις τους. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι γυναίκες έχουν καλύτερες επιδόσεις, όπως ήδη σημειώσαμε, σε σύγκριση με τους άνδρες. Εξαιρέση από τον κανόνα αυτό παρατηρείται στους γενικούς βαθμούς πρόσβασης στα Τ.Ε.Ι, το ακαδημαϊκό έτος 2001-02.
17. Ο τρόπος επιλογής όσων εισήχθησαν σε Α.Ε.Ι. σχετίζεται, επίσης, με τις εξαρτημένες μεταβλητές που εξετάσαμε (ποσοστό επιτυχούς ολοκλήρωσης των σπουδών, βαθμός πτυχίου, αριθμός εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου). Η σχέση, όμως, αυτή δεν είναι ομοιόμορφη και δεν ακολουθεί παντού την ίδια τάση, πλην της διαπίστωσης ότι όσοι ανήκουν στις ειδικές κατηγορίες εισακτέων μειονεκτούν συστηματικά έναντι των υπολοίπων. Περισσότερες λεπτομέρειες, τις οποίες δεν επιθυμούμε να επαναλάβουμε εδώ, έχουν αναφερθεί στις αντίστοιχες ενότητες. Στα Τ.Ε.Ι. ο παράγοντας αυτός δεν φαίνεται να επηρεάζει σε στατιστικά σημαντικό βαθμό τη διαφοροποίηση των εξαρτημένων μεταβλητών. Παρατηρούνται, όμως, κάποιες ενδιαφέρουσες διαφορές μεταξύ αποφοίτων Ενιαίων (Γενικών σήμερα) και αποφοίτων Τ.Ε.Ε. τις οποίες έχουμε καταγράψει στο κύριο τμήμα της παρούσας έκθεσης.
18. Το είδος του σχολείου αποφοίτησης (δημόσιο ή ιδιωτικό), αν και διαφοροποιεί το βαθμό του απολυτηρίου του Λυκείου, δεν φάνηκε να επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό τη μετέπειτα ακαδημαϊκή πορεία των αντίστοιχων ατόμων. Παρατηρείται, όμως, διαφορά στο είδος των Τμημάτων που προτιμούνται από τους αποφοίτους των δύο κατηγοριών. Οι απόφοιτοι των ιδιωτικών σχολείων προσανατολίζονται περισσότερο απ' ό,τι αυτοί των δημοσίων σε σπουδές υψηλού κοινωνικού κύρους.
19. Ως προς την κατεύθυνση που ακολούθησαν στο Λύκειο τα άτομα του δείγματος, σημειώνουμε τα ακόλουθα. Όταν εξετάζεται μεμονωμένα ο παραπάνω παράγοντας, διαφοροποιεί τους γενικούς βαθμούς πρόσβασης, με τη θετική κατεύθυνση να υπερτερεί. Παρά ταύτα, όσοι προέρχονταν από τη θεωρητική κατεύθυνση παρουσίασαν υψηλότερα ποσοστά λήψης πτυχίου σε μικρότερο, μάλιστα, χρόνο για τους λόγους που έχουμε αναφέρει στην οικεία ενότητα. Σε σχέση με το βαθμό του πτυχίου, όσοι είχαν ακολουθήσει τη θεωρητική ή τη

θετική κατεύθυνση υπερέχουν κατά τι αυτών που προέρχονται από την τεχνολογική.

20. Δεν υπήρξαν επαρκείς αποδείξεις με βάση τις οποίες θα μπορούσε κανείς να ισχυρισθεί με βεβαιότητα ότι το σύστημα επιλογής που εφαρμόστηκε το 2001-02, με εννέα εξεταζόμενα μαθήματα σε δύο λυκειακές τάξεις, ήταν πιο αποτελεσματικό και εξασφάλιζε πιο έγκυρα και πιο αξιόπιστα αποτελέσματα σε σύγκριση με εκείνο των έξι μαθημάτων του 2006-07. Η πιο σημαντική διαφορά ανάμεσα στις ομάδες των ατόμων που εισήχθησαν στα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα με βάση τα αντίστοιχα συστήματα επιλογής έχει σχέση με το ποσοστό ολοκλήρωσης των σπουδών μέσα σε ίσο χρονικό διάστημα. Από την άποψη αυτή φαίνεται να πλεονεκτεί το πρώτο. Η βάσιμη, όμως, υπόθεση ότι η εν λόγω διαφορά μπορεί να οφείλεται στην οικονομική κρίση, η οποία είχε επιπτώσεις και στην εκπαίδευση, μειώνει την ισχύ της επίκλησης του πορίσματος αυτού ως υπερασπιστικού επιχειρήματος του συστήματος του 2001-02.
21. Η πολλαπλή ανάλυση της παλινδρόμησης έδειξε ότι, όταν συνεξετάζεται η επίδραση των περισσότερων από τις ανεξάρτητες μεταβλητές, που αναφέραμε προηγουμένως, επί των εξαρτημένων, ήτοι του βαθμού πτυχίου και του αριθμού των εξαμήνων φοίτησης μέχρι την επιτυχή αποπεράτωση των σπουδών, έδειξε τα ακόλουθα: Στις περισσότερες κατευθύνσεις σπουδών τόσο των Α.Ε.Ι. όσο και των Τ.Ε.Ι. ο σημαντικότερος προγνωστικός παράγοντας της επίδοσης των εισαγομένων στα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα είναι ο βαθμός του απολυτηρίου του Λυκείου. Στον παράγοντα αυτό προστίθενται, κατά περίπτωση, άλλες μεταβλητές (π.χ. ο βαθμός πρόσβασης, το φύλο, η εντοπιότητα και άλλες), όπως με λεπτομέρεια εκθέσαμε στις προηγούμενες σελίδες. Στις περισσότερες περιπτώσεις, πάντως, το ποσοστό της διακύμανσης των εξαρτημένων μεταβλητών που ερμηνεύεται από τα εκάστοτε διαμορφούμενα μοντέλα πρόγνωσης δεν είναι ικανοποιητικό.
22. Όταν η ανάλυση της παλινδρόμησης γίνεται σε επιμέρους κατηγορίες επιστημονικών κλάδων, παρατηρούνται ποικίλες παραλλαγές των μοντέλων πρόβλεψης των εξαρτημένων μεταβλητών που μνημονεύθηκαν προηγουμένως. Τη λεπτομερή παρουσίασή τους είναι δύσκολο να περιλάβουμε στη συνοπτική αυτή κατακλείδα της έρευνας. Για τις λεπτομέρειες που σχετίζονται με τις διαπιστώσεις, οι οποίες βασίζονται σε σύνθετες στατιστικές αναλύσεις παραπέμπουμε στις οικείες ενότητες των κεφαλαίων που προηγήθηκαν. Το ίδιο ισχύει και για τις πολυεπίπεδες αναλύσεις, από τις οποίες εξάγονται διαπιστώσεις λίγο ή πολύ παρόμοιες με εκείνες που έδωσε η ανάλυση της παλινδρόμησης με πολλαπλές συνεπιδρούσες ανεξάρτητες μεταβλητές. Μερικές διαφορές που προκύπτουν από τις δύο αυτές τεχνικές ανάλυσης των δεδομένων μπορούν να αποδοθούν στην ποσοτική ανομοιομορφία των δειγμάτων, η οποία οφείλεται στην παρουσία σ'αυτά πολλών περιπτώσεων με κενά δεδομένων (missing data), οι οποίες διαγράφονταν κατά την πολυεπίπεδη ανάλυση. Οι τελικές, πάντως, διαπιστώσεις συμπίπτουν στα περισσότερα σημεία.

23. Σε γενικές γραμμές, μπορεί να λεχθεί ότι η προγνωστική εγκυρότητα των αποτελεσμάτων των διαδικασιών επιλογής όσων εισέρχονται στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, όπως αυτή προσδιορίζεται με βάση τα κριτήρια: α) επιτυχής αποπεράτωση των σπουδών, β) βαθμός πτυχίου όσων τις ολοκληρώνουν και γ) το πλήθος των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου, φαίνεται να είναι περιορισμένη, παρά την ανομοιογένεια που διαπιστώνεται μεταξύ των επιμέρους Τμημάτων, κατευθύνσεων σπουδών και χρονολογικών κατηγοριοποιήσεων των αντίστοιχων ατόμων. Το πού οφείλεται αυτό, παραμένει ζήτημα ερευνητέο. Μπορεί κάποιος να υποθέσει ότι το σύστημα επιλογής δεν λειτουργεί αποτελεσματικά. Μπορεί, όμως, και να ισχυρισθεί ότι δεν είναι ικανοποιητικό το επίπεδο των τριτοβάθμιων σπουδών, με συνέπεια την απογοήτευση πολλών φοιτητών, γεγονός που επιδρά στην άμβλυνση του ενδιαφέροντός τους και στη μείωση της προσπάθειάς τους. Μπορεί οι σπουδές για τις οποίες επιλέγονται οι απόφοιτοι της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, οι οποίοι, όπως είδαμε σε άλλες έρευνες, δεν έχουν καλή ενημέρωση γι' αυτές, να μην ανταποκρίνονται στις προσδοκίες τους. Όλα αυτά έχουν ως αποτέλεσμα την πτώση των επιδόσεών τους, κάτι που με τη σειρά του επηρεάζει τη σχέση τους με τον αρχικό βαθμό πρόσβασης στα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Είναι, ακόμη, δυνατόν να διατυπώσει κανείς τη υπόθεση ότι άλλοι παράγοντες, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται προσωπικά ζητήματα, κοινωνικο-οικονομικές δυνατότητες, ενδιαφέρον για τις σπουδές, επαγγελματικές προοπτικές που αυτές παρέχουν, ίσως και τυχαία γεγονότα, δύνανται να επηρεάζουν σε σημαντικότερο βαθμό την πορεία των ατόμων που εισάγονται στα Πανεπιστήμια και στα Τ.Ε.Ι., απ' ό,τι τα αποτελέσματα των διαδικασιών επιλογής τους και οι λυκειακές τους επιδόσεις.

24. Αν, παρόλα αυτά, παραμείνουμε στους παράγοντες που μελετήσαμε κι αν αποκλείσουμε κάποιες αδυναμίες στις στατιστικές κατανομές των δεδομένων, τις οποίες προσπαθήσαμε να υπερβούμε με συνδυασμό ποικίλων τεχνικών και επιπέδων ανάλυσης, τότε μπορούμε να ισχυριστούμε το εξής: ο βαθμός του απολυτηρίου του Λυκείου, ο οποίος προκύπτει από πολλά μαθήματα και από τη συνεχή διαδικασία αξιολόγησης των μαθητών, φαίνεται να εκφράζει, σε πολλές περιπτώσεις, πιο έγκυρα τις γνώσεις και τις ικανότητές τους από ό,τι τα αποτελέσματα της διαδικασίας των πανελλαδικών εξετάσεων. Για το λόγο αυτό ενδέχεται να αποτελεί πιο έγκυρο κριτήριο επιλογής από ό,τι οι ειδικές διαδικασίες των παραπάνω εξετάσεων. Πρέπει, ωστόσο, να υπογραμμίσουμε, με έμφαση, τα παρακάτω:

- α) Για την πλήρη επιβεβαίωση της σημαντικής αυτής διαπίστωσης καθίσταται αναγκαία η επανάληψη παρόμοιων ερευνών, επικεντρωμένων περισσότερο σε επίπεδο Τμημάτων, με μεγαλύτερα δείγματα ανά Τμήμα. Έτσι, θα υπερκεραστούν ορισμένοι περιορισμοί στους οποίους υπόκεινται τα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας (μικρά δείγματα ανά Τμήματα, συστηματική διαφοροποίηση των γενικών βαθμών πρόσβασης από Τμήμα σε Τμήμα, περιορισμένη διασπορά τους ανά Τμήμα κτλ.), τους οποίους έχουμε αρκούντως τονίσει στις προηγούμενες σελίδες.

- β) Δεν μπορεί, πάντως, να αγνοηθεί το γεγονός ότι από όλες σχεδόν τις στατιστικές αναλύσεις συνάγεται ότι σημαντικό μέρος της διακύμανσης των εξαρτημένων μεταβλητών δεν ερμηνεύεται από τις ελεγχόμενες ανεξάρτητες μεταβλητές. Τούτο καταδεικνύει ότι η μακρόχρονη προγνωστική εγκυρότητα των συγκεκριμένων παραγόντων δεν είναι ισχυρή λόγω της παρέμβασης, πιθανόν, άλλων μη ελεγχόμενων μεταβλητών στις οποίες αναφερθήκαμε προηγουμένως. Για το λόγο αυτό, θεωρείται συνετή τακτική το να μην βασίζεται η εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικών με τις υπό εξέταση διαδικασίες επιλογής των υποψηφίων μόνο σε διαπιστώσεις που εξάγονται από ποσοτικά δεδομένα τα οποία προκύπτουν από έρευνες παρόμοιες με αυτήν που παρουσιάστηκε στο παρόν μέρος της ερευνητικής έκθεσης. Πρέπει αυτές να συνδυάζονται με τα πορίσματα και άλλων προσεγγίσεων και, κυρίως, με ποιοτικά δεδομένα. Γι' αυτό διενεργήσαμε, παράλληλα με τη συγκεκριμένη έρευνα, που υπήρξε η πρώτη στη σειρά των προσπαθειών μας, άλλες έρευνες σχετικές με το ίδιο θέμα, στις οποίες έχουμε αναφερθεί. Τη σύνθεση των σχετικών διαπιστώσεων θα επιχειρήσουμε, επιγραμματικά στις επόμενες σελίδες.
- γ) Η βάσιμη υπόθεση ότι ο βαθμός του απολυτηρίου του Λυκείου, όπως αυτός διαμορφώνεται τα τελευταία χρόνια, υπερισχύει πιθανόν, σε προγνωστική ισχύ του γενικού βαθμού πρόσβασης, στο περιορισμένο έστω ποσοστό που οι εξετασθέντες παράγοντες προβλέπουν τις εξαρτημένες μεταβλητές, τις οποίες μελετήσαμε, ισχύει, εφόσον ο βαθμός αυτός είναι προϊόν ελεύθερης και ανεπηρέαστης κρίσης των καθηγητών. Αν, όμως, ασκηθούν σε αυτούς πιέσεις για χαριστική βαθμολογία, σε περίπτωση που το απολυτήριο γίνει βασικό κριτήριο επιλογής για την εισαγωγή στα Α.Ε.Ι. και καταστεί διαβλητή η σχολική βαθμολογία, τότε η παραπάνω υπόθεση δεν ισχύει. Αυτό συνάγεται και από τα συμπεράσματα τα οποία προέκυψαν από τις έρευνες που εκτέθηκαν στα προηγούμενα μέρη της παρούσας έκθεσης. Σύμφωνα με αυτά, όσοι εισηγούνται να προσμετρούνται στα κριτήρια επιλογής οι σχολικοί βαθμοί, απαιτούν να διασφαλίζεται με τους τρόπους που έχουμε σε άλλες σελίδες εκθέσει η αντικειμενικότητα, η εγκυρότητα και η αξιοπιστία τους.

ΜΕΡΟΣ Ζ΄
ΣΥΝΟΨΗ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ
ΕΠΙΛΟΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

9.1. ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Στο παρόν μέρος θα προσπαθήσουμε να συνοψίσουμε τις σημαντικότερες διαπιστώσεις που προέκυψαν από το σύνολο των ερευνών που παρουσιάστηκαν στην ανά χείρας έκθεση και να διατυπώσουμε τις κυριότερες παρατηρήσεις μας σε σχέση με τα θέματα που εξετάστηκαν. Πριν προβούμε στο σχολιασμό αυτό οφείλουμε να υπογραμμίσουμε τα ακόλουθα:

- 1) Το πλήθος των δεδομένων και των διαπιστώσεων που προέκυψαν από πέντε μεγάλης έκτασης έρευνες, ποσοτικού και ποιοτικού χαρακτήρα, δεν είναι δυνατόν να εκτεθούν, ακόμη και σε πολύ γενικές, γραμμές, στο παρόν σύντομο καταληκτικό τμήμα της έκθεσης. Αναγκαστικά, λοιπόν, θα περιοριστούμε σε λιγοστές γενικού χαρακτήρα επισημάνσεις. Η μελέτη τους, όμως, δεν υποκαθιστά κατ'ουδένα τρόπο την ανάγνωση ολόκληρης της ερευνητικής έκθεσης, η οποία περιέχει πληθώρα ποσοτικών και άλλων δεδομένων, χρήσιμων όχι μόνο για τους μελετητές του συστήματος πρόσβασης στην Ελληνική Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αλλά και για όσους έχουν την πολιτική ευθύνη διαχείρισης των σχετικών ζητημάτων.
- 2) Για να αποφύγουμε την παλιλλογία, θα προσπαθήσουμε να μην επαναλάβουμε εδώ ούτε τα μεθοδολογικά ζητήματα που τέθηκαν ούτε τις επιφυλάξεις που εκφράστηκαν αλλά ούτε όλα όσα αναφέρθηκαν, με περισσότερη λεπτομέρεια στα γενικά συμπεράσματα καθεμιάς από τις πέντε έρευνες, οι οποίες αναλύθηκαν προηγουμένως. Παραπέμπουμε τον αναγνώστη που επιθυμεί να έχει πληρέστερη ενημέρωση σχετική με τα πορίσματα στα οποία κατέληξαν οι μνημονευόμενες έρευνες στα αντίστοιχα μέρη της ανά χείρας έκθεσης.
- 3) Τα συμπεράσματα και οι παρατηρήσεις που ακολουθούν υπόκεινται στους περιορισμούς και διέπονται από τις επιστημονικές επιφυλάξεις που διατυπώθηκαν στα επιμέρους τμήματα της έκθεσης, οι οποίες δεν κρίνεται σκόπιμο να επαναληφθούν εδώ.
- 4) Τα συνοπτικά στοιχεία και τα αντίστοιχα συμπεράσματα που εκτίθενται παρακάτω αφορούν ένα σύστημα πρόσβασης στην Ελληνική Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, το οποίο εξακολουθεί μεν να ισχύει, αλλά βρίσκεται σε τροχιά αντικατάστασης από άλλο. Το νέο διαφέρει από το προηγούμενο σε αρκετά σημεία.⁸⁶ Διατηρεί, όμως, πολλά από τα χαρακτηριστικά του προηγούμενου (κεντρικός συντονισμός των εξετάσεων, ενιαία θέματα στα τέσσερα εξεταζόμενα μετά την αποφοίτηση από το Λύκειο μαθήματα, ενιαίος τρόπος βαθμολόγησης, μοναδικό κριτήριο επιλογής οι επιδόσεις των μαθητών, βαρύνουσα σημασία των επιδόσεων στα τέσσερα μαθήματα κτλ.).

Παρά την αλλαγή αυτή, οι διαπιστώσεις που προέκυψαν από τις έρευνες που παρουσιάστηκαν στο πόνημα αυτό και περιγράφονται με μεγάλη συντο-

⁸⁶ Υπενθυμίζουμε, εκ νέου, στον αναγνώστη ότι η παρούσα έκθεση συντάχθηκε πριν η νέα Κυβέρνηση, που προέκυψε από τις εκλογές της 25^{ης} Ιανουαρίου του 2015, ανακοινώσει την τροποποίηση και του νέου συστήματος εισαγωγής στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Μέχρι σήμερα (Φεβρουάριος του 2015) δεν γνωρίζουμε ειδικότερες λεπτομέρειες για τις αλλαγές που θα επέλθουν. Για το λόγο αυτό αναφερόμαστε στο σύστημα που είχε αρχίσει να εφαρμόζεται στην Α' Λυκείου το σχολικό έτος 2013-14.

μία παρακάτω μπορούν να φανούν χρήσιμες για την καλύτερη δυνατή εφαρμογή του νέου εγχειρήματος και την απαλλαγή του, στο βαθμό του δυνατού, από τις αδυναμίες που χαρακτηρίζουν το προηγούμενο.

Στο πλαίσιο που διαμορφώνουν οι παραπάνω επισημάνσεις, σημειώνουμε όσα ακολουθούν.

9.2. ΣΥΝΟΨΗ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΟΣ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

Το σύστημα πρόσβασης στην Ελληνική Τριτοβάθμια Εκπαίδευση που εφαρμόζεται τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας θεωρείται από τη συντριπτική πλειονότητα των ατόμων πήραν μέρος στις έρευνες που πραγματοποιήσαμε ότι διασφαλίζει τον αδιάβλητο χαρακτήρα της επιλογής όσων αποφοίτων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης επιθυμούν να εισέλθουν στην Τριτοβάθμια. Αυτό είναι το ισχυρότερο πλεονέκτημά του, στοιχείο που συντηρεί, επί πολλά χρόνια, αμετάβλητο σχεδόν το βασικό κορμό των σχετικών διαδικασιών (κεντρική διαχείριση του συστήματος, ενιαία θέματα εξετάσεων κτλ.), παρά τις αλλαγές που, κατά καιρούς, έχουν επιχειρηθεί σε επιμέρους πτυχές του (π.χ. ομαδοποίηση Τμημάτων, πλήθος εξεταζόμενων μαθημάτων, συμμετοχή των βαθμών του Λυκείου κτλ.).

Η σημασία του χαρακτηριστικού αυτού αυξάνεται ακόμη περισσότερο, αν ληφθεί υπόψη το «πελατειακό καθεστώς» που διέπει, επί δεκαετίες, τη λειτουργία του Ελληνικού Κράτους, όπως σημείωσαν πολλοί από τους ερωτηθέντες, πανεπιστημιακούς, εκπαιδευτικούς, φοιτητές και γονείς, που συμμετείχαν στις συγκεκριμένες έρευνες.

Ωστόσο, το πλεονέκτημα αυτό επισκιάζεται από πλήθος άλλων μειονεκτημάτων και αρνητικών επιπτώσεων του εν λόγω συστήματος τόσο στη λειτουργία του Λυκείου όσο και στην ίδια την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αλλά και στην ισότητα των εκπαιδευτικών ευκαιριών, λόγω της άνισης προετοιμασίας των υποψηφίων μέσω των ιδιαίτερων μαθημάτων και των φροντιστηρίων, καθώς και στην ψυχική υγεία και γαλήνη τόσο των ίδιων των υποψηφίων όσο και των οικογενειών τους.

Ιδιαίτερη αναφορά έγινε, τόσο από διδάσκοντες στα Α.Ε.Ι. και στα Τ.Ε.Ι. όσο και από καθηγητές της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, από φοιτητές και από γονείς στο άγχος και στην εξουθένωση που προκαλεί στους υποψηφίους το παραπάνω σύστημα, με ποικίλες συνέπειες ακόμη και στην προσαρμογή τους στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Στην εξουθένωση αυτή προστίθεται και η οικονομική αιμορραγία των οικογενειών των υποψηφίων, λόγω των δαπανών που προκαλεί η προετοιμασία για τις πανελλαδικές εξετάσεις, θέμα που απασχολεί ιδιαίτερα τους γονείς. Εντυπωσιακό είναι το περιεχόμενο των απαντήσεων που έδωσαν πολλοί φοιτητές και γονείς αλλά και αρκετοί εκπαιδευτικοί σε ανοικτού τύπου ερωτήσεις, αναφερόμενοι στο άγχος και στην ταλαιπωρία που προκαλεί το σύστημα μετάβασης από τη Δευτεροβάθμια στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Επαρκή δείγματά τους έχουμε παραθέσει στις οικείες ενότητες των αντίστοιχων μερών της ανά χειράς έκθεσης.

Από τις διεξαχθείσες έρευνες προκύπτει ότι η διαδικασία επιλογής πάσχει από την άποψη ότι στηρίζεται κυρίως στην αξιολόγηση της ικανότητας απομνημόνευσης των υποψηφίων, ενώ δεν αξιολογούνται επαρκώς ανώτερες νοητικές δεξιότητες, όπως είναι η κριτική σκέψη, η δημιουργικότητα και άλλα παρόμοια. Ιδιαίτε-

ρης μνείας χρήζει η επισήμανση πανεπιστημιακών δασκάλων και διδασκόντων στα Τ.Ε.Ι. για τη μη επαρκή κατοχή των ειδικών και γενικών γνώσεων και κυρίως των δεξιοτήτων που απαιτούν οι σπουδές στα διάφορα Τμήματα των Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. Αξίζει τον κόπο να μελετήσει κανείς τις συνεντεύξεις τους από τις οποίες παραθέτουμε πολυάριθμα αποσπάσματα στο δεύτερο μέρος της έκθεσης αυτής.

Επιπρόσθετα, ο αποσπασματικός χαρακτήρας των εξετάσεων επιλογής, ο οποίος αφήνει ευρύτατα περιθώρια στο ρόλο τυχαίων παραγόντων, συμπεριλαμβανομένου και τους άγχους των εξεταζομένων, γεννά ερωτήματα για την αντιστοιχία των επιδόσεων πολλών υποψηφίων προς τις πραγματικές τους γνώσεις και ικανότητες. Την αναντιστοιχία αυτή παραδέχεται μεγάλη μερίδα των ίδιων των εξετασθέντων αλλά και εκπαιδευτικών, γεγονός που εγείρει δικαιολογημένες αμφιβολίες για την καθολική εγκυρότητα των αποτελεσμάτων των σχετικών εξεταστικών δοκιμασιών. Για την εξάλειψη της αποσπασματικότητας αυτής προτείνεται από πολλούς είτε ο συνυπολογισμός των επιδόσεων των μαθητών στο Λύκειο (σε όλες ή σε ορισμένες τάξεις του), είτε η συνεκτίμηση και άλλων κριτηρίων, τα οποία έχουμε λεπτομερώς παρουσιάσει στις οικείες ενότητες. Επισημαίνονται, πάντως, από πολλούς οι δυσκολίες που υπάρχουν για την εφαρμογή τέτοιου είδους μέτρων και ο κίνδυνος να διαταραχθεί το αξιόπιστο του συστήματος αν δεν ληφθεί μέριμνα για την εξασφάλιση της αντικειμενικότητας της σχολικής βαθμολογίας και τη συνεκτίμηση συμπληρωματικών κριτηρίων επιλογής των υποψηφίων φοιτητών.

Επιπρόσθετα, ενστάσεις υπάρχουν από πολλούς πανεπιστημιακούς και καθηγητές της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για την καταλληλότητα ορισμένων, τουλάχιστον, θεμάτων τα οποία τίθενται στις πανελλαδικές εξετάσεις και την επιτυχή διαβάθμιση της δυσκολίας τους. Αδυναμίες παρατηρούνται, επίσης, κατά την κρίση μερίδας εκπαιδευτικών, στη βαθμολόγηση των απαντήσεων στα θέματα αυτά. Οι εν λόγω αδυναμίες ενδέχεται να επηρεάζουν την εγκυρότητα και αξιοπιστία των αποτελεσμάτων των διαδικασιών επιλογής των υποψηφίων φοιτητών.

Πρόβλημα φαίνεται να αποτελούν τα εξής, ακόμη, ζητήματα, σύμφωνα με τις απόψεις που διατύπωσε σημαντικός αριθμός αρμόδιων προσώπων που συμμετείχαν στις έρευνές μας: α) η ανεπαρκής ενημέρωση τόσο των υποψηφίων όσο και των γονέων τους για τις τριτοβάθμιες σπουδές και τις επαγγελματικές τους διεξόδους, αδυναμία που σχετίζεται με τη μη αποτελεσματική εφαρμογή του θεσμού του Σ.Ε.Π., β) η δήλωση πληθώρας προτιμήσεων στο μηχανογραφικό δελτίο, με συνέπεια πολλοί από όσους επιλέγονται να τοποθετούνται σε Τμήματα που δεν ανταποκρίνονται στα πραγματικά τους ενδιαφέροντα, γ) η μη κατάλληλη επιλογή της εξεταστέας ύλης, η οποία αλλού κρίνεται υπέρμετρη και αλλού ελλιπής, και δ) η ανεπαρκής συσχέτιση των εξεταζόμενων μαθημάτων με το περιεχόμενο ορισμένων κατευθύνσεων τριτοβάθμιων σπουδών. Η ανεπάρκεια αυτή, σε συνδυασμό και με ζητήματα που άπτονται της εξεταστέας ύλης, υποβαθμίζει τη χρησιμότητα των γνώσεων, οι οποίες αποκτήθηκαν κατά τη μελέτη των μαθημάτων που εξετάζονται στις πανελλαδικές εξετάσεις, και περιορίζει τη βοήθεια που προσφέρουν σε όσους επιλέγονται για τους διάφορους κλάδους ανώτατων σπουδών στο να ανταποκριθούν με επιτυχία στις απαιτήσεις τους. Χαρακτηριστικές είναι ως προς το τελευταίο θέμα οι απόψεις φοιτητών, με επαρκή εμπειρία από τριτοβάθμιες σπουδές σε ποικίλους επιστημονικούς κλάδους.

Όσα μνημονεύθηκαν, προηγουμένως, καθώς και άλλα ειδικότερα ζητήματα που αναλύθηκαν λεπτομερώς στα επιμέρους τμήματα της παρούσας έκθεσης (π.χ. επιφυλάξεις σχετικές με αντικειμενική αξιολόγηση απαντήσεων σε ανοικτού τύπου ερωτήσεις, υπαινιγμοί για περιπτώσεις πλημμελούς επιτήρησης των εξεταζομένων σε σχολεία ολιγοπληθών περιοχών, μη επιλογή κατάλληλων βαθμολογητών, διαφοροποίηση της κατανομής της βαθμολογίας γραπτών των ίδιων μαθημάτων από βαθμολογικό σε βαθμολογικό κέντρο κ.ά.) οδηγούν την πλειονότητα των ερωτηθέντων στο να θεωρούν ότι με το ισχύον σύστημα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση δεν επιλέγονται πάντα οι πιο κατάλληλοι υποψήφιοι για τους διάφορους κλάδους τριτοβάθμιων σπουδών. Η πεποίθηση αυτή δεν συνάδει με ένα σύστημα επιλογής που μπορεί να χαρακτηριστεί έγκυρο και αξιόπιστο. Ιδιαίτερα επισημαίνεται η παραγνώριση των κλίσεων, των ενδιαφερόντων και των ιδιαίτερων ικανοτήτων των υποψηφίων. Για την υπέρβαση της αδυναμίας αυτής διατυπώνονται ποικίλες σκέψεις και προτάσεις, τις οποίες εκθέσαμε στις οικείες ενότητες. Παράλληλα, όμως, επισημαίνονται και οι δυσκολίες που υπάρχουν για την αντικειμενική και αδιάβλητη αξιολόγηση των στοιχείων αυτών και την ένταξή τους στα κριτήρια επιλογής των υποψηφίων για την Ανώτατη Εκπαίδευση.

Ενδείξεις που βασίζονται στην εξέταση της σχέσης μεταξύ των επιδόσεων που προκύπτουν από τη διαδικασία των πανελλαδικών εξετάσεων και των επιδόσεων των αντίστοιχων ατόμων στα Πανεπιστήμια και στα Τ.Ε.Ι. συγκλίνουν προς την άποψη περί χαμηλής προγνωστικής εγκυρότητας και περιορισμένης αξιοπιστίας του ισχύοντος συστήματος. Οι μέσοι π.χ. όροι των γενικών βαθμών πρόσβασης μεταξύ των ατόμων του δείγματος που είχαν εισαχθεί στα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα τα ακαδημαϊκά έτη 2001-02 και 2006-07 και είχαν λάβει πτυχίο μέχρι τη διεξαγωγή της έρευνας δεν είναι σε όλες τις περιπτώσεις καλύτεροι από τους αντίστοιχους βαθμούς εκείνων που δεν είχαν λάβει πτυχίο. Οι συντελεστές συσχέτισης μεταξύ των μέσων όρων των βαθμών πρόσβασης και των βαθμών πτυχίου δείχνουν την ύπαρξη μικρής θετικής συνάφειας στο συνολικό δείγμα, αλλά σε αρκετά Τμήματα αυτή φαίνεται να είναι είτε ανύπαρκτη είτε και αρνητική ακόμη.

Ανάλογες διαπιστώσεις ισχύουν και ως προς την εξέταση της σχέσης των παραπάνω βαθμών με το πλήθος των εξαμήνων που απαιτήθηκαν για τη λήψη πτυχίου. Πολλές ειδικότερες διαπιστώσεις εκτίθενται σε κάθε μέρος της εν λόγω έκθεσης, τις οποίες δεν επαναλαμβάνουμε εδώ για τους λόγους που αναφέραμε προηγουμένως. Παραπέμπουμε τον αναγνώστη στα γενικά συμπεράσματα που συνοδεύουν κάθε τμήμα της παρούσας έκθεσης και για όσους επιθυμούν καλύτερη πληροφόρηση για τις ερευνητικές μας διαπιστώσεις, τους προτρέπει να μελετήσουν ολόκληρο το σώμα της έκθεσης, το οποίο βρίθκει από πληροφορίες και ενδιαφέρουσες διαπιστώσεις.

Αξίζει, ακόμη, να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με την πολλαπλή ανάλυση της παλινδρόμησης τα αποτελέσματα των πανελληνίων εξετάσεων έχουν χαμηλότερη προβλεπτική αξία σε σύγκριση με το βαθμό του απολυτηρίου του Λυκείου. Αλλά ούτε ο παράγοντας αυτός ερμηνεύει σε μεγάλη έκταση τη διακύμανση των επιδόσεων των υπό μελέτη ατόμων κατά τη φοίτησή τους στα Πανεπιστήμια και στα Τ.Ε.Ι.

Ποικίλες ανεξάρτητες μεταβλητές με σημαντικότερες, το φύλο των ατόμων, τη σειρά προτίμησης του Τμήματος φοίτησης και τον τόπο μόνιμης κατοικίας της γονεϊκής οικογένειας διαδραματίζουν, επίσης, σημαντικό διαφοροποιητικό ρόλο στη διαμόρφωση των διαδοχικών επιδόσεων όσων επιλέγονται, για να φοιτήσουν στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Η επίδρασή τους έχει επαρκώς αναλυθεί στα οικεία κεφάλαια. Με τη βοήθεια της ανάλυσης της παλινδρόμησης και την εφαρμογή πολυεπίπεδων μοντέλων επεξεργασίας των δεδομένων, ορισμένες από αυτές αναδεικνύονται, κατά περίπτωση, σημαντικότερες από άλλες.

Για τη βελτίωση του συστήματος πρόσβασης στα Α.Ε.Ι. και στα Τ.Ε.Ι. γίνεται πλήθος προτάσεων από όσους πήραν μέρος στις έρευνες που πραγματοποιήσαμε. Οι προτάσεις αυτές, οι οποίες έχουν, επίσης, εκτεθεί σε προηγούμενες σελίδες αφορούν είτε ειδικά ζητήματα είτε γενικότερες αλλαγές.

Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν εισηγήσεις σχετικές με αλλαγές στα εξεταζόμενα στις πανελλαδικές εξετάσεις μαθήματα, στην εξεταστέα ύλη, στις κατευθύνσεις που υπάρχουν στο Λύκειο ή σε άλλα δομικά του χαρακτηριστικά, στην αναβάθμιση του θεσμού του Σ.Ε.Π, στον περιορισμό του αριθμού των Τμημάτων για τα οποία δηλώνουν προτίμηση οι υποψήφιοι, καθώς και στην υιοθέτηση και άλλων κριτηρίων επιλογής, με πολλές σχετικές επιφυλάξεις. Υπογραμμίζεται, ακόμη, η ανάγκη αύξησης της συμμετοχής και η ενίσχυση του ρόλου των τριτοβάθμιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στην επιλογή των φοιτητών με τον καθορισμό από αυτά συντελεστών βαρύτητας για τα διάφορα μαθήματα και με άλλους τρόπους (π.χ. με την πιο ενεργή συμμετοχή πανεπιστημιακών στις εξετάσεις). Ζητείται, τέλος, η μείωση του αριθμού εισακτέων, η μετάθεση του χρόνου διενέργειας των πανελλαδικών εξετάσεων και άλλα παρόμοια.

Οι γενικότερες προτάσεις που διατυπώθηκαν αφορούν τη ριζική αλλαγή του ισχύοντος συστήματος με επικρατούσα άποψη την αποδέσμευση του Λυκείου από τις διαδικασίες πρόσβασης στα Α.Ε.Ι./Τ.Ε.Ι. είτε με τη δημιουργία προπαρασκευαστικού έτους (ή εξαμήνου κατ' άλλους), εκτός των παραπάνω ιδρυμάτων, είτε με τη δημιουργία σ' αυτά ενός εισαγωγικού κύκλου σπουδών στον οποίο θα εγγράφονται, είτε ελεύθερα είτε με βάση κάποια κριτήρια, οι απόφοιτοι της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Η περαιτέρω εξέλιξή τους θα προσδιορίζεται από τις επιδόσεις τους κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής αυτής περιόδου. Ποικίλες παραλλαγές των δύο αυτών σχημάτων αναφέρθηκαν, μαζί με τους αναγκαίους όρους που επιβάλλεται να υπάρξουν για την εφαρμογή των παραπάνω λύσεων. Με τον τρόπο αυτό, θεωρείται ότι θα διαμορφωθεί ένα σύστημα που πολλοί πιστεύουν ότι θα είναι πιο έγκυρο και πιο αξιόπιστο από το ισχύον. Δεν λείπουν, όμως και εκείνοι που φοβούνται ότι, αν εκλείψουν η κεντρική διαχείριση της επιλογής των φοιτητών και τα ενιαία για όλους κριτήρια, η αξιοπιστία των σχετικών επιλογών ενδέχεται να πληγεί. Αυτό σημαίνει ότι η δημιουργία προπαρασκευαστικού κύκλου, με τη μια ή την άλλη μορφή, πρέπει να συνδυαστεί με διαδικασίες αξιολόγησης που να δημιουργούν στους ενδιαφερόμενους, αλλά και στο ευρύ κοινό το αίσθημα της εμπιστοσύνης στην αξιοκρατική και αδιάβλητη λειτουργία του συστήματος.

Τελειώνοντας, σημειώνουμε ότι η επιτυχής αντιμετώπιση των ζητημάτων που σχετίζονται με τη μετάβαση από τη Δευτεροβάθμια στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση θα επηρεάσει θετικά και σε σημαντικό βαθμό ολόκληρη τη λειτουργία του εκ-

παιδευτικού συστήματος της χώρας. Θα συμβάλει στην ποιοτική του αναβάθμιση και στην αύξηση της αποτελεσματικότητάς του. Θα σημάνει τη λύση σοβαρών προβλημάτων που δυσχεραίνουν τον εκσυγχρονισμό της Ελληνικής Εκπαίδευσης και θα θέσει τέρμα στην ταλαιπωρία μαθητών και γονέων και στην οικονομική αφαιμάξη χιλιάδων νέων και των οικογενειών τους, που σε μια χώρα, όπου υπάρχει, θεωρητικά, ο θεσμός της δωρεάν παιδείας, καταβάλλουν υψηλό τίμημα για να μπορέσουν να σπουδάσουν.

Για να επιτευχθεί αυτό, απαιτούνται: α) ισχυρή πολιτική βούληση, απαλλαγμένη από μικροκομματικές σκοπιμότητες και λαϊκίστικες εξαγγελίες και διακηρύξεις, β) σταθερότητα σε ένα πλαίσιο αρχών εκπαιδευτικής πολιτικής, το οποίο θα προκύψει από συναινετικές κοινωνικο-πολιτικές διεργασίες και θα είναι σεβαστό για ικανό χρονικό διάστημα από τις εκάστοτε κυβερνήσεις και γ) συστηματική μελέτη και επιστημονική ανάλυση όλων των πτυχών μιας τέτοιας αλλαγής από επιστήμονες, οι οποίοι γνωρίζουν καλά όχι μόνο τη διεθνή, αλλά, κυρίως, την ελληνική πραγματικότητα. Οι εισηγήσεις ξένων οργανισμών ή επιστημόνων, που δεν είναι βαθείς γνώστες των ιδιαιτεροτήτων της ελληνικής κοινωνίας ενδέχεται να περιέχουν λάθη, ενώ οι προτάσεις εγχώριων αδαών περί τα θέματα αυτά οδηγούν, συχνά, σε γενικολογίες ευχολογικού τύπου που αποδεικνύονται ανεφάρμοστες στην πράξη.

Εύχομαι τα στοιχεία και οι διαπιστώσεις που προέκυψαν από τις έρευνες στις οποίες αναφέρεται η παρούσα έκθεση να αξιοποιηθούν κατάλληλα για την επίτευξη του παραπάνω στόχου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- A.E.R.A. (American Educational Research Association), American Psychological Association (APA) & Council on Measurement in Education (CME) (1999). *Standards for educational and psychological testing*. Washington DC.: AERA.
- Γιαννάκου, Μ. (2008). Εισήγηση. Στο: Π.Ε.Ε. ΙΒ' Διεθνές Συνέδριο: Πρόσβαση στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση (επιμ. Χατζηδήμου, Δ. & Κ, Ταράτορη, Ελ. & Βιτσιλάκη, Χρ.) (σσ. 33-38). Αθήνα: Ατραπός.
- Γκότοβος, Αθαν. (2010). Τα χαρακτηριστικά του Λυκείου και το σύστημα πρόσβασης στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση: Μια αποτίμηση της σημερινής πραγματικότητας. Στο: Π.Ο.Σ.Δ.Ε.Π. (επιμ.) *Η αναβάθμιση του Λυκείου και τα συστήματα πρόσβασης στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Οι αναγκαίες αλλαγές* (σσ. 41-50). Αθήνα: Πλέθρον.
- De Lansheere, G. (1980). *Évaluation continue et examens. Précis de docimologie*. Bruxelles : Editions Labor.
- Δημητρόπουλος, Ευστ. (1982). Μύθοι για τις εξετάσεις στα Α.Ε.Ι. και η πραγματικότητα που δεν βλέπουμε. *Οικονομικός Ταχυδρόμος*, 26, (Ιούλιος).
- Δημητρόπουλος, Ευστ. (1986). *Συμβουλευτική – Προσανατολισμός στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Μια πρώτη προσπάθεια αξιολόγησης του θεσμού. Εμπειρική έρευνα*. Αθήνα: Καραμερόπουλος.
- Δρεττάκης, Μ. (1978). *Οι εισαγωγικές εξετάσεις για τα Α.Ε.Ι.* Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Δρεττάκης, Μ. (1980). Πολλές οι εκπαιδευτικές ανισότητες στην Ελλάδα. *Εφ. Ελευθεροτυπία*, 30 Απριλίου και 2, 3 Μαΐου.
- ΕΛΜΕ Φθιώτιδας (1998). Διήμερο συνέδριο για την παιδεία. Εισήγηση του Θ. Εξαρχάκου, Προέδρου του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου. *Εκπαιδευτικά θέματα 1997-98. Ανιχνεύοντας την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση* (σσ. 47-60). Αθήνα.
- Ζαμπούκας Α. (2014). *Να καταργηθούν οι πανελλήνιες*. www.protagon.gr
- Θάνος Θ. (2007). *Συμβολή σε μια Κοινωνιολογία των κοινωνικών ανισοτήτων στην εκπαίδευση στην Ελλάδα. Μελέτη των ευκαιριών πρόσβασης των κοινωνικο-επαγγελματικών ομάδων στην Ανώτατη Εκπαίδευση κατά τη μεταπολεμική περίοδο*. Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ρέθυμνο (αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή).
- Καραμάνος, Α. (2009). *Παιδείας κείμενα*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Κασσωτάκης, Μ. (1979α). Τα φροντιστήρια φραγμός για μια σωστή εκπαίδευση. *Εφ. Το Βήμα* 6 Ιουνίου.
- Κασσωτάκης, Μ. (1979β). Σχετική η αξία της παραδοσιακής βαθμολογίας. *Εφ. Το Βήμα*, 8 Δεκεμβρίου.

- Κασσωτάκης, Μ. (1989). Εγκυρότητα εξετάσεων. Λήμμα στην *Παιδαγωγική Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια-Λεξικό*, τόμος 3^{ος}, σσ. 1615-1616.
- Κασσωτάκης, Μ. (1989). Διακριτότητα εξεταστικών δοκιμασιών. Λήμμα στην *Παιδαγωγική Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια-Λεξικό*, τόμος 3^{ος}, σσ. 1388-89.
- Κασσωτάκης, Μ. (1992). Η πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και η εκπαιδευτική κρίση στην Ελλάδα, Ε.Π.Ε, (Ι. Πυργιωτάκης - Ι. Κανάκης (Επιμ.), *Παγκόσμια κρίση στην εκπαίδευση*, (σσ. 266-294). Αθήνα: Γρηγόρης.
- Κασσωτάκης, Μ. (1992β). Η ενημερωτική και η συμβουλευτική λειτουργία του Σ.Ε.Π. Μια προσπάθεια αξιολόγησης τους, *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, 20- 21, 79 - 98.
- Κασσωτάκης, Μ. & Παπαγγελή-Βουλιουρή, Δ. (2009). *Η πρόσβαση στην ελληνική Τριτοβάθμια εκπαίδευση*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Κασσωτάκης, Μ. (2008). Προτάσεις για αλλαγή του συστήματος πρόσβασης στην ελληνική Τριτοβάθμια εκπαίδευση που δεν εφαρμόστηκαν: κριτική θεώρηση. Στο: Π.Ε.Ε. *ΙΒ' Διεθνές Συνέδριο: Πρόσβαση στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση* (επιμ. Χατζηδήμου, Δ. & Κ, Ταρατόρη, Ελ. & Βιτσιλάκη, Χρ.) (σσ. 179-194). Αθήνα: Ατραπός.
- Κασσωτάκης, Μ. (2005). Σκέψεις και προβληματισμοί για την αναμόρφωση του συστήματος πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Στο: ΥΠ.Ε.Π.Θ./ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ. *Σύνδεση Δευτεροβάθμιας και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Εισαγωγικές εξετάσεις στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Πρακτικά. Βόλος 18-20 Μαρτίου 2005. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας* (Επιμ. Πολύζος Γ. & Δελή Χρ.) (σσ. 25-39). Αθήνα.
- Κασσωτάκης, Μ. (2008). Προτάσεις για αλλαγή του συστήματος πρόσβασης στην ελληνική Τριτοβάθμια εκπαίδευση που δεν εφαρμόστηκαν. Μια κριτική θεώρηση. Στο Π.Ε.Ε. *Πρόσβαση στην Τριτοβάθμια* (σσ. 170-194). Αθήνα: Ατραπός.
- Κασσωτάκης, Μ. (2010). Οι μέχρι σήμερα προσπάθειες αναμόρφωσης του Λυκείου και του συστήματος πρόσβασης στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση. Στο: Π.Ο.Σ.Δ.Ε.Π. (επιμ.) *Η αναβάθμιση του Λυκείου και τα συστήματα πρόσβασης στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Οι αναγκαίες αλλαγές* (σσ. 139-150). Αθήνα: Πλέθρον.
- Κασσωτάκης, Μ. & Λιανός, Θ. (2003). Οι απόφοιτοι Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων του εξωτερικού: Τα εκπαιδευτικά και κοινωνικο-οικονομικά τους χαρακτηριστικά και η ένταξή τους στην αγορά εργασίας. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού*, 68-69, 65-94.
- Κασσωτάκης, Μ. (2013). Η αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών. Θεωρητικές προσεγγίσεις και πρακτικές εφαρμογές. Αθήνα: Γρηγόρη.

- Κασσωτάκης, Μ. (2012). Όροι και προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί ένα σύστημα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. *Συγκριτική και Διεθνής Εκπαιδευτική Επιθεώρηση*, 18-19, 55-67
- Κασσωτάκης, Μ. (2012). Τα προβλήματα ένταξης των αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην αγορά εργασίας και οι επιπτώσεις τους στις σπουδές τους. Στο: Γουργιώτη, Έ. (επιστ. επιμέλ.). *Μετάβαση και συνέχεια στην εκπαίδευση. Θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις* (σσ. 537-551). Αθήνα.
- Kassotakis, M. (1984). L'échec aux examens d'entrée dans l'enseignement supérieur en Grèce, Actes du Colloque International : Perspectives de réussite : Au delà des insuccès scolaires, Académie de Bordeaux, comm. 7.
- Kassotakis, M. & Verdis, Ath. (2014). Shadow Education in Greece. Characteristics, Consequences and Eradication Efforts. In Bray M, Mazawi, A. E. & Sultana, R. (Eds). *Private Tutoring Across the Mediterranean. Power Dynamics and Implications for Learning and Equity*. (pp. 94-113). Rotterdam: Sense Publishers- EMCER.
- Κατσή, Α., Σιδερίδης, Γ. & Εμβαλωτής, Α. (2010). *Στατιστικές μέθοδοι στις Κοινωνικές Επιστήμες*. Αθήνα: Τόπος.
- Κοντογιαννόπουλος, Β. (1991). *Παιδεία. Εκσυγχρονισμός υπό αναστολή*. Αθήνα: Gutenberg.
- Κοντογιαννοπούλου-Πολυδωρίδου, Γ. (1989). Τα κύρια χαρακτηριστικά των εισαγωγικών εξετάσεων και πρόταση για ένα νέο σύστημα επίογής. Στο Σ.Α.Β.Η *μετάβαση από το Λύκειο στο Πανεπιστήμιο. Πρακτικά ημερίδας που πραγματοποιήθηκε στο Εθνικό Ίδρυμα Έρευνών την 19 Μαρτίου 1988* (σσ. 29-35). Αθήνα.
- Κοντογιαννοπούλου-Πολυδωρίδου Γ. (1995). *Κοινωνιολογική ανάλυση της ελληνικής εκπαίδευσης. Οι εισαγωγικές εξετάσεις*. Τόμος Ι. Αθήνα: Gutenberg.
- Λαμπίρη-Δημάκη Ι. (1974). *Προς μίαν Ελληνικήν Κοινωνιολογίαν της Παιδείας*, τόμοι 2. Αθήνα: Ε.Κ.Κ.Ε.
- Linn, R.E. & Gronlund, N.E. (2000). *Measurement and assessment in teaching*. Upper Saddle River, N.J.: Merrill.
- Μάρκου, Γ. (1995). Το σύστημα των εισαγωγικών εξετάσεων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και τα αδιέξοδα του. Στο: ΟΛΜΕ. *Η αναγκαιότητα του Ενιαίου Λυκείου και το σύστημα εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση* (σσ. 356-372). Αθήνα.
- Ματθαίου, Δ. (2005). Το λύκειο ως πρόδομος του Πανεπιστημίου ή οπισθόδομος της Γενικής Παιδείας. Ζητήματα Εκπαιδευτικής Αρχιτεκτονικής σε παρατεταμένη εκκρεμότητα. Στο: ΥΠ.Ε.Π.Θ. /ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ. *Σύνδεση Δευτεροβάθμιας και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Εισαγωγικές εξετάσεις στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Πρακτικά. Βόλος 18-20 Μαρτίου 2005. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας* (Επμ. Πολύζος Γ. & Δελή Χρ.). (σσ.

4-45). Αθήνα.

- Ματθαίου, Δ. (2008). Πολιτικές πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση. Αδικαιολόγητες βεβαιότητες και επικίνδυνες ψευδαισθήσεις. Στο: Π.Ε.Ε. ΙΒ΄ Διεθνές Συνέδριο: Πρόσβαση στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση (επιμ. Χατζηδήμου, Δ. & Κ, Ταρατόρη, Ελ. & Βιτσιλάκη, Χρ.) (σσ. 221-226). Αθήνα: Ατραπός.
- Ματθαίου, Δ. (2010). Πολιτικές πρόσβασης στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση. Μαθήματα και παθήματα από τη διεθνή εμπειρία. Στο: ΠΟΣΔΕΠ (επιμ.) *Η αναβάθμιση του Λυκείου και τα συστήματα πρόσβασης στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Οι αναγκαίες αλλαγές* (σσ. 19-26). Αθήνα: Πλέθρον.
- Messik, S. (1989). Meaning and values in test validation. The sciences and ethics of assessment. *Educational Researcher*, 18, 5
- Messik, S. (1994). The interplay of evidence and consequences in the validation of performance assessment. *Educational Researcher*, 23, 13.
- Μυλωνάς, Θ. (1998). *Κοινωνιολογία της Ελληνικής Εκπαίδευσης*. Συμβολές. Αθήνα: Gutenberg
- Νεγρεπόντης, Στ. (2008). Οι αρχές της μαθηματικής παιδείας στο Λύκειο και τα εμπόδια της εφαρμογής τους. Στο: ΥΠΕΠΘ /ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ. *Σύνδεση Δευτεροβάθμιας και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Εισαγωγικές εξετάσεις στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Πρακτικά. Βόλος 18-20 Μαρτίου 2005. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας* (Επιμ. Πολύζος Γ. & Δελή Χρ.) (σσ. 182-191). Αθήνα.
- Νόβα-Καλτσούνη Χρ. (2006). *Μεθοδολογία εμπειρικής έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες. Ανάλυση δεδομένων με τη χρήση του SPSS*. Αθήνα: Gutenberg
- Ξωχέλλης, Παν. (2008). Το σύστημα επιλογής των υποψηφίων για την Τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα. Αναγκαιότητα, προβλήματα και προτάσεις. Στο: Π.Ε.Ε. ΙΒ΄ Διεθνές Συνέδριο: Πρόσβαση στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση (επιμ. Χατζηδήμου, Δ. & Κ, Ταρατόρη, Ελ. & Βιτσιλάκη, Χρ.) (σσ. 75-89). Αθήνα: Ατραπός.
- Ο.Ε.С.Д. (2011). *Education policy advise*. Paris.
- Πάνου, Π. (2003). *Να θωρακισθούν οι γενικές εξετάσεις*. Διαθέσιμο στο: www.ekp.gr/?module=articles&id=5
- Παπάζογλου, Β. (2010). Σκέψεις για την αναβάθμιση του Λυκείου και του συστήματος πρόσβασης στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση. Στο: ΠΟΣΔΕΠ (επιμ.) *Η αναβάθμιση του Λυκείου και τα συστήματα πρόσβασης στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Οι αναγκαίες αλλαγές* (σσ. 151-163). Αθήνα: Πλέθρον.
- Παπανούτσος, Ευάγγ. (1965). *Αγώνες και αγωνίες για την παιδεία*. Αθήνα: Ίκαρος

- Riéron, H. (1969). *Examen et docimologie*. Paris: P.U.F.
- Πυργιωτάκης, Ι. (1984). *Κοινωνικοποίηση και εκπαιδευτικές ανισότητες*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Πυργιωτάκης, Ι. (2008). Το προπαρασκευαστικό έτος. Μια παλιά πρόταση που ποτέ δεν βρήκε την εφαρμογή της στην πράξη. Στο: Π.Ε.Ε. ΙΒ΄ Διεθνές Συνέδριο: Πρόσβαση στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση (επιμ. Χατζηδήμου, Δ. & Κ, Ταρατόρη, Ελ. & Βιτσιλάκη, Χρ.) (σσ. 156-169). Αθήνα: Ατραπός.
- Πυργιωτάκης, Ι. (2009). Η δωρεάν παιδεία, το φροντιστήριο και οι στρατηγικές επιλογής για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Μια σχέση αμοιβαίας εξάρτησης. Στο: Θάνος Θ. (Επιμ.-εισαγ.) *Εκπαιδευτικές ανισότητες. Μεθοδολογικά, θεωρητικά και εμπειρικά θέματα. Πρακτικά επιστημονικής ημερίδας προς τιμή του καθηγητή Ι. Πυργιωτάκη. Ρέθυμνο 11 Μαρτίου 2009* (σσ. 119-132). Αθήνα: Μοτίβο.
- Σιδερίδης, Γ. (2011). *Μεθοδολογία ανάλυσης δεδομένων στις Κοινωνικές Επιστήμες. Εφαρμογές με τα λογισμικά SPSS-PASW-18, HLM, EQS, WINSTEPS, S-PLUS, MULTILOG*. Ρέθυμνο.
- Σπυρόπουλος, Γ. (ά.έ.). *Εισαγωγή στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση*. Ρέθυμνο (αδημοσίευτη εργασία)
- ΥΠΕΠΘ/ Π.Ι. (2005). Σύνδεση Δευτεροβάθμιας και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Εισαγωγικές εξετάσεις στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Βόλος, 18-20 Μαρτίου 2005, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Θεσσαλονίκη: Ζήτη.
- Φραγκουδάκη, Α. (1985). *Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης*. Αθήνα: Παπαζήσης
- Χρυσάκης, Μ. (2002). Ανισότητες πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Στο: *Κοινωνικό Πορτραίτο της Ελλάδας 2001* (σσ. 69-80). Αθήνα: Ε.Κ.Ε.Ε.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

(ΑΝΩΝΥΜΟ)

Το παρόν ερωτηματολόγιο εντάσσεται στο πλαίσιο μιας έρευνας που αποσκοπεί στη συλλογή πληροφοριών σχετικών με την άποψη που έχουν οι εκπαιδευτικοί για ορισμένες πτυχές του συστήματος μετάβασης από τη δευτεροβάθμια στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, οι οποίες σχετίζονται με την εγκυρότητα και την αξιοπιστία του. Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και οι πληροφορίες που θα συγκεντρωθούν από αυτό θα αξιοποιηθούν για ερευνητικούς και μόνο σκοπούς και δεν γνωστοποιούνται σε κανένα. Σας παρακαλούμε, λοιπόν, να απαντήσετε με ειλικρίνεια στα ερωτήματα που ακολουθούν, βάζοντας ένα + ή ένα √ στο τετραγωνάκι που σας εκφράζει και να συμπληρώσετε την απάντησή σας, αν απαιτείται.

Σας ευχαριστούμε πολύ για τη βοήθειά σας.

Καθηγητής Μιχάλης Κασσωτάκης

1. Φύλο : Άνδρας Γυναίκα
2. Ειδικότητα.....
3. Χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση.....
4. Υπηρετείτε σε: Γυμνάσιο Γενικό Λύκειο Επαγγελματικό Λύκειο Άλλού, πού;.....
- 4^α. Το σχολείο στο οποίο υπηρετείτε είναι : Δημόσιο Ιδιωτικό
5. Το σχολείο σας εδρεύει: στην Αθήνα στη Θεσσαλονίκη σε επαρχιακή πόλη (με περισσότερους από 100.000 κατοίκους) σε επαρχιακή πόλη (με λιγότερους από 100.000 κατοίκους). σε κωμόπολη (λιγότερους από 10.000 κατοίκους).
6. Μένετε μόνιμα : στην Αθήνα στη Θεσσαλονίκη σε επαρχιακή πόλη (με περισσότερους από 100.000 κατοίκους) σε επαρχιακή πόλη (με λιγότερους από 100.000 κατοίκους), σε κωμόπολη (λιγότερους από 10.000 κατοίκους).
7. Κατέχετε ή κατείχατε κάποια θέση στελέχους της εκπαίδευσης; Ναι Όχι
Αν ναι, σημειώστε την ιδιότητα ή τις ιδιότητές σας:
 Υποδιευθυντής/ύντρια σχολικής μονάδας.
 Διευθυντής/ύντρια σχολικής μονάδας.
 Διευθυντής/ύντρια Εκπαίδευσης.
 Προϊστάμενος/μήνι Γραφείου Εκπαίδευσης.
 Σχολικός/ή Σύμβουλος.
 Άλλο αξίωμα. Ποιο;.....
8. Έχετε συμμετάσχει στις διαδικασίες των πανελλαδικών εξετάσεων, μετά το 2005;
 Ναι Όχι
Αν ναι, α) πόσες φορές ;.....
β) υπό ποία ιδιότητα ή ιδιότητες; (σημειώστε όσες απαντήσεις σας αφορούν):
 ως επιτηρητής /ρήτρια
 ως βαθμολογητής/γήτρια
 ως Πρόεδρος βαθμολογικού κέντρου
 ως μέλος της Κεντρικής Επιτροπής Εξετάσεων του ΥΠΕΠΘ
 υπό άλλη ιδιότητα. Σημειώστε ποια;.....

9. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι το σύστημα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, που ισχύει τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας, έχει τα παρακάτω χαρακτηριστικά;
- α. Είναι αδιάβλητο.
 Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ
- β. Είναι αξιοκρατικό.
 Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ
- γ. Είναι αντικειμενικό.
 Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ
10. Θεωρείτε ότι το σύστημα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, που ισχύει τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας, επιλέγει τους πιο κατάλληλους υποψηφίους για τα αντίστοιχα Τμήματα των Πανεπιστημίων και των Τ.Ε.Ι.;
- Όχι δεν το πιστεύω καθόλου.
 Θεωρώ ότι ελάχιστα ανταποκρίνεται σε μια τέτοια επιλογή.
 Θεωρώ ότι ανταποκρίνεται αρκετά σε μια τέτοια επιλογή.
 Θεωρώ ότι ανταποκρίνεται πολύ σε μια τέτοια επιλογή.
 Θεωρώ ότι ανταποκρίνεται πάρα πολύ σε μια τέτοια επιλογή.
 Άλλη απάντηση. Ποια;.....
11. Οι επιδόσεις των υποψηφίων στις πανελλαδικές εξετάσεις ανταποκρίνονται, κατά τη γνώμη σας, αξιόπιστα στις πραγματικές τους γνώσεις στα μαθήματα της ειδικότητάς σας;
- Καθόλου ή σχεδόν καθόλου
 Λίγο
 Αρκετά
 Πολύ
 Πάρα πολύ
12. Οι επιδόσεις των υποψηφίων στις πανελλαδικές εξετάσεις εκφράζουν, κατά τη γνώμη σας, αξιόπιστα τις ικανότητές τους (π.χ. ικανότητα εφαρμογής των γνώσεων, κριτική σκέψη, αναλυτική ικανότητα κ.ά.);
- Καθόλου ή σχεδόν καθόλου
 Λίγο
 Αρκετά
 Πολύ
 Πάρα πολύ
13. Θεωρείτε ότι οι επιδόσεις των υποψηφίων στις πανελλαδικές εξετάσεις επηρεάζονται από τυχαίους παράγοντες (π.χ. επιλογή θεμάτων που συμπτωματικά είχαν μελετηθεί πολύ καλά από κάποιο υποψήφιο ή το αντίστροφο κ.ά.);
- Καθόλου ή σχεδόν καθόλου.
 Σε ελάχιστες περιπτώσεις.
 Σε αρκετές περιπτώσεις.
 Σε πάρα πολλές περιπτώσεις.
14. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι οι υποψήφιοι για την τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι ενημερωμένοι ως προς τα Τμήματα για τα οποία δηλώνουν προτιμήσεις στο μηχανογραφικό δελτίο;
- Δεν είναι καθόλου ή σχεδόν καθόλου ενημερωμένοι.
 Είναι πολύ λίγο ενημερωμένοι.
 Είναι αρκετά ενημερωμένοι.
 Είναι πολύ καλά ενημερωμένοι.
 Είναι πάρα πολύ καλά ενημερωμένοι.

15. Οι επιδόσεις των υποψηφίων στις πανελλαδικές εξετάσεις διαφέρουν στα μαθήματα της ειδικότητάς σας από το μέσο όρο επίδοσής τους στο σχολείο;
- Ναι, στις περισσότερες περιπτώσεις είναι χαμηλότερες.
- Ναι, στις περισσότερες περιπτώσεις είναι υψηλότερες.
- Δεν διαφέρουν, συνήθως.
- Άλλη απάντηση. Ποια;
16. Κατά τη γνώμη σας, η δυσκολία των θεμάτων που τίθενται στις πανελλαδικές εξετάσεις στα μαθήματα της ειδικότητάς σας:
- παραμένει, συνήθως, σταθερή από χρόνο σε χρόνο.
- μεταβάλλεται μερικές φορές, λίγο.
- μεταβάλλεται, μερικές φορές, πολύ.
- μεταβάλλεται, μερικές φορές, πάρα πολύ.
17. Οι γνώσεις και οι δεξιότητες, τις οποίες αποκτούν οι μαθητές αποκλειστικά στο σχολείο, επαρκούν, για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των πανελλαδικών εξετάσεων;
- Ναι, πλήρως.
- Ναι, ικανοποιητικά.
- Ναι, λίγο.
- Ελάχιστα.
- Όχι, καθόλου.
18. Τα θέματα που τίθενται, συνήθως, στις πανελλαδικές εξετάσεις καλύπτουν στα μαθήματα της ειδικότητάς σας την εξεταστέα ύλη:
- σε μεγάλο εύρος.
- σε περιορισμένο εύρος.
- σε πολύ μικρό εύρος.
- Άλλη απάντηση. Ποιά.....
19. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα θέματα που τίθενται, συνήθως, στις πανελλαδικές εξετάσεις στα μαθήματα της ειδικότητάς σας απαιτούν από τους υποψηφίους τις παρακάτω ικανότητες: (βάλτε, σε κάθε περίπτωση, μέσα σε κύκλο τον αριθμό που σας εκφράζει. Η σημασία των αριθμών είναι η εξής: 1 = καθόλου ή σχεδόν καθόλου, 2 = λίγο, 3 = αρκετά, 4 = πολύ και 5 =πάρα πολύ):
α. Ικανότητα απομνημόνευσης.	1	2	3	4	5
β. Κριτική σκέψη.	1	2	3	4	5
γ. Συνθετική ικανότητα,	1	2	3	4	5
δ. Άλλη ικανότητα. Ποια;.....	..1	2	3	4	5
-
20. Τα θέματα που τίθενται, συνήθως, στις πανελλαδικές εξετάσεις στα μαθήματα της ειδικότητάς σας:
- χαρακτηρίζονται από πολύ καλή διαβάθμιση ως προς τη δυσκολία τους.
- παρουσιάζουν μέτρια διαβάθμιση ως προς τη δυσκολία τους.
- δεν διαβαθμίζονται ως προς τη δυσκολία τους
21. Τα θέματα που τίθενται στις πανελλαδικές εξετάσεις βρίσκονται σε αντιστοιχία με τους διδακτικούς στόχους των μαθημάτων της ειδικότητάς σας;
- Ναι, πλήρως
- Ναι, σε ικανοποιητικό βαθμό
- Ναι, σε μικρό βαθμό
- Ελάχιστα
- Καθόλου

Εάν έχετε συμμετάσχει στις πανελλαδικές εξετάσεις ως βαθμολογητής/τρια ή ως υπεύθυνος/η βαθμολογικού κέντρου, τα τελευταία πέντε χρόνια, παρακαλώ να απαντήσετε στα ερωτήματα 22 έως 27. Σε αντίθετη περίπτωση, συνεχίστε στο ερώτημα 28.

22. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι διασφαλίζονται ενιαία κριτήρια βαθμολόγησης σε όλα τα βαθμολογικά κέντρα της χώρας;
- Δεν διασφαλίζονται
 - Διασφαλίζονται σε μικρό βαθμό
 - Διασφαλίζονται σε αρκετά ικανοποιητικό βαθμό
 - Διασφαλίζονται απόλυτα.
23. Παρατηρούνται διαφοροποιήσεις στις κατανομές βαθμολογίας στα ίδια μαθήματα μεταξύ των βαθμολογικών κέντρων;
- Ναι, παρατηρούνται σημαντικές διαφοροποιήσεις.
 - Ναι, παρατηρούνται μικρές διαφοροποιήσεις.
 - Όχι, δεν παρατηρούνται διαφοροποιήσεις.
 - Δεν γνωρίζω.
24. Αξιοποιούνται, κατά τη γνώμη σας, στα βαθμολογικά κέντρα οι πιο έμπειροι εκπαιδευτικοί;
- Ναι, αξιοποιούνται, συνήθως.
 - Όχι, δεν αξιοποιούνται.
 - Δεν γνωρίζω.
25. Θεωρείτε ότι η αναβαθμολόγηση από τρίτο αξιολογητή, σε περίπτωση ύπαρξης διαφοράς μεγαλύτερης των 12 μορίων μεταξύ των δύο αρχικών βαθμολογητών, εξασφαλίζει έγκυρο αποτέλεσμα;
- Ναι, απολύτως
 - Ναι, σε ικανοποιητικό βαθμό
 - Όχι, σε επαρκή βαθμό
 - Όχι καθόλου.
26. Με βάση την πείρα σας, εμφανίζονται στα μαθήματα της ειδικότητάς σας συχνές διαφοροποιήσεις (ίσες ή μεγαλύτερες των 12 μορίων) κατά τη βαθμολόγηση των γραπτών;
- Ναι, αρκετά συχνά (πάνω από το 20% των γραπτών).
 - Ναι, λίγες (μεταξύ 10-20% των γραπτών).
 - Ναι, πολύ λίγες (μεταξύ 3%-10% των γραπτών).
 - Ναι, ελάχιστες (λιγότερο του 3 % των γραπτών).
 - Δεν γνωρίζω.
 - Άλλη απάντηση. Ποια;.....
27. Με βάση την πείρα σας, παρατηρούνται διαφορές ως προς το χρόνο που οι διάφοροι βαθμολογητές αφιερώνουν στη διόρθωση ίσου αριθμού των γραπτών στα μαθήματα της ειδικότητάς σας;
- Ναι, πάρα πολύ σημαντικές διαφορές.
 - Ναι, αρκετές διαφορές.
 - Ναι, μικροδιαφορές.
 - Όχι, δεν παρατηρούνται.
 - Δεν γνωρίζω.
28. Θεωρείτε ότι οι συνθήκες επιτήρησης των εξεταζομένων στις πανελλαδικές εξετάσεις διασφαλίζουν την εγκυρότητα της διεξαγωγής τους;
- Ναι απόλυτα.
 - Ναι, σε πολύ μεγάλο βαθμό.
 - Ναι, σε ικανοποιητικό βαθμό.
 - Όχι, σε μερικές περιπτώσεις.
 - Όχι, σε ελάχιστες περιπτώσεις.
 - Άλλη απάντηση. Ποια.....

29. Το γεγονός ότι οι μαθητές εξετάζονται στο σχολείο τους επηρεάζει τη διεξαγωγή των πανελλαδικών εξετάσεων;

- Την επηρεάζει θετικά, διότι οι μαθητές εξετάζονται σε οικείο περιβάλλον και αποδίδουν καλύτερα
- Την επηρεάζει αρνητικά, διότι οι μαθητές γνωρίζονται μεταξύ τους και μπορούν να αλληλοσυνεννοούνται πιο εύκολα,
- Δεν έχει καμία επίδραση στη διεξαγωγή των εξετάσεων.
- Άλλη απάντηση. Ποια;.....

30. Θεωρείτε ότι οι Γενικοί Μέσοι Όροι (Γ.Μ.Ο.) των βαθμών προαγωγής και απόλυσης των μαθητών στο/από το Λύκειο πρέπει να συνεκτιμούνται στα κριτήρια επιλογής για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, με βάση ορισμένο ποσοστό;

- Ναι πρέπει να συνεκτιμούνται οι Γ.Μ.Ο. και των τριών τάξεων του Λυκείου.
- Ναι πρέπει να συνεκτιμούνται οι Γ.Μ.Ο. των δύο τελευταίων τάξεων.
- Ναι πρέπει να συνεκτιμάται μόνον ο Γ.Μ.Ο. της τελευταίας τάξης.
- Όχι δεν πρέπει να συνεκτιμούνται, διότι δεν είναι αξιόπιστο κριτήριο.
- Άλλη απάντηση. Ποια.....

31. Θεωρείτε ότι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για την επιλογή των υποψηφίων για τα Πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ και άλλα κριτήρια, πλην της βαθμολογίας;

- Ναι Όχι Αν ναι, ποια κατά τη γνώμη σας;.....

32. Υπάρχουν, κατά τη γνώμη σας, άλλες αδυναμίες των πανελλαδικών εξετάσεων που επηρεάζουν αρνητικά την εγκυρότητα και την αξιοπιστία τους; Εάν ναι, σημειώστε τις

33. Θέλετε να προσθέσετε κάτι άλλο; Αν ναι, σημειώστε το.....

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΞΙΟΠΙΣΤΙ-
ΑΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙ-
ΔΕΥΣΗ

Το ερωτηματολόγιο που ακολουθεί αποσκοπεί στη συγκέντρωση στοιχείων σχετικών με την άποψη των φοιτητών ως προς το κατά πόσο το σύστημα επιλογής των υποψηφίων για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, που εφαρμόζεται τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, επιλέγει τους πιο κατάλληλους και πιο ικανούς αποφοίτους Λυκείων για τους αντίστοιχους κλάδους σπουδών και πώς, κατά τη γνώμη τους, θα μπορούσε να βελτιωθεί.

Σας παρακαλούμε να απαντήσετε με ειλικρίνεια στις παρακάτω ερωτήσεις, στηριζόμενοι στην πείρα που έχετε αποκτήσει από τις πανεπιστημιακές σας σπουδές. Να λάβετε υπόψη σας ότι το ερωτηματολόγιο είναι ΑΝΩΝΥΜΟ και οι πληροφορίες που ζητούνται εξυπηρετούν ερευνητικούς μόνο σκοπούς και δεν κοινοποιούνται σε κανένα.

(Σημειώστε σε ποιο Πανεπιστήμιο και σε ποιο Τμήμα φοιτάτε)

1. Πανεπιστήμιο:

2. Τμήμα :

(Στις ερωτήσεις 3 έως 19 να σημειώσετε στο αντίστοιχο τετραγωνάκι το αριθμό που σας εκφράζει και να συμπληρώσετε την απάντησή σας, όπου απαιτείται).

3. Φύλο : (1= Άντρας 2= Γυναίκα)

4. Έτος αποφοίτησης από το Λύκειο:

5. Το Λύκειο στο οποίο πηγαίνατε ήταν:

(1= Γενικό ή Ενιαίο δημόσιο, 2= Γενικό ή Ενιαίο ιδιωτικό, 3=Τ.Ε.Ε. δημόσιο, 4=Τ.Ε.Ε. ιδιωτικό, 5=ΕΠΑ.Λ. δημόσιο, 6= ΕΠΑ.Λ. ιδιωτικό, 7=άλλο, τι;.....
).

6. Αν τελειώσατε Ενιαίο ή Γενικό Λύκειο, ποια κατεύθυνση ακολουθήσατε:

(1=Θεωρητική, 2=Θετική, 3=Τεχνολογική: κύκλος Πληροφορικής και Υπηρεσιών, 4=Τεχνολογική: κύκλος Τεχνολογίας και Παραγωγής).

7. Αν τελειώσατε Τ.Ε.Ε. ή ΕΠΑΛ, σημειώστε ποια ειδικότητα ακολουθήσατε.....

8. Το Γενικό ή Ενιαίο Λύκειο, το Τ.Ε.Ε. ή το ΕΠΑ.Λ, ήταν: (1=πρωινό 2 = εσπερινό)

9. Με ποιο τρόπο εισαχθήκατε στο Τμήμα στο οποίο φοιτάτε;

(1=με πανελλαδικές εξετάσεις, 2= με μετεγγραφή, 3=με κατατακτήριες εξετάσεις, 4=με παγκύπριες εξετάσεις, 5=με άλλο τρόπο, ποιο;.....
)

10. Έτος εγγραφής στο Α' εξάμηνο:
11. Εξάμηνο φοίτησης (γράψτε 1,2,3,4,5,6,7,8.....):
12. Με ποια προσπάθεια πετύχατε την εισαγωγή σας στο Τμήμα στο οποίο φοιτάτε;
(1=με την πρώτη, 2= με τη δεύτερη, 3= με την τρίτη, 4= με τέταρτη-πέμπτη)
13. Πριν εισαχθείτε στο Τμήμα σας, είχατε πετύχει σε κάποιο άλλο Τμήμα των Α.Ε.Ι. ή των Τ.Ε.Ι.; (1= ναι 2= όχι)
Αν ναι, σε ποιο ;
14. Το Τμήμα στο οποίο φοιτάτε τώρα ήταν στις επιλογές σας:
(1=πρώτο, 2=δεύτερο-τρίτο, 3=τέταρτο-πέμπτο, 4=έκτο-δέκατο, 5=ενδέκατο και πάνω).
15. Τόπος μόνιμης διαμονής της οικογένειάς σας :
(1= Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2= πόλη πάνω από 100.000 κατοίκους, 3= πόλη από 10.000 - 99.999 κατοίκους, 4= κωμόπολη από 2.000 – 9.000 κατοίκους, 5= λιγότεροι από 2.000 κατοίκους).
16. Εκπαίδευση του πατέρα:
(1=απόφοιτος Δημοτικού, 2=απόφοιτος τριτάξιου Γυμνασίου, 3=απόφοιτος Λυκείου ή εξατάξιου Γυμνασίου, 4= απόφοιτος Τεχνικής Σχολής, 5 = πτυχιούχος Τ.Ε.Ι., 6=πτυχιούχος Α.Ε.Ι., 7= κάτοχος μεταπτυχ. διπλ/τος ή διδακτορικού, 8=άλλη απάντηση, ποιά.....).
17. Εκπαίδευση της μητέρας:
(1=απόφοιτος Δημοτικού, 2=απόφοιτος τριτάξιου Γυμνασίου, 3=απόφοιτος Λυκείου ή εξατάξιου Γυμνασίου, 4 = απόφοιτος Τεχνικής Σχολής, 5 = πτυχιούχος Τ.Ε.Ι., 6=πτυχιούχος Α.Ε.Ι., 7= κάτοχος μεταπτυχ. διπλ/τος ή διδακτορικού, 8=άλλη απάντηση, ποια;.....).
18. Επαγγελματική κατάσταση του πατέρα:
(1= εργαζόμενος, 2= άνεργος, 3= συνταξιούχος)
19. Επαγγελματική κατάσταση της μητέρας:
(1= εργαζόμενη, 2= άνεργη, 3= συνταξιούχος, 4=οικιακά)
20. Επάγγελμα του πατέρα:
(Στην περίπτωση που είναι συνταξιούχος, σημειώστε το τελευταίο επάγγελμα πριν από τη συνταξιοδότησή του).
21. Επάγγελμα της μητέρας:
(Στην περίπτωση που είναι συνταξιούχος, σημειώστε το τελευταίο επάγγελμα πριν από τη συνταξιοδότησή της).
22. Πόσο σχετικά με το περιεχόμενο των σπουδών στο Τμήμα στο οποίο φοιτάτε θεωρείτε τα μαθήματα που εξεταστήκατε στις πανελλαδικές εξετάσεις; (Σημειώστε ένα σταυρό ή ένα \surd στο τετραγωνάκι που σας εκφράζει).
 Καθόλου σχετικά Λίγο σχετικά Αρκετά σχετικά Πολύ σχετικά Πάρα πολύ σχετικά

23. Πόσο σας βοήθησαν οι γνώσεις που αποκτήσατε από τη μελέτη των μαθημάτων στα οποία εξεταστήκατε στις πανελλαδικές εξετάσεις στο να ανταποκριθείτε στις απαιτήσεις των σπουδών του Τμήματός σας; (Σημειώστε ένα σταυρό ή ένα \surd στο τετραγωνάκι που σας εκφράζει).

Σχεδόν καθόλου Πολύ λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ

24. Θεωρείτε ότι οι βαθμοί που πήρατε στις πανελλαδικές εξετάσεις ανταποκρίνονταν στις πραγματικές σας γνώσεις στα αντίστοιχα μαθήματα;

Σχεδόν καθόλου Πολύ λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ

25. Πιστεύετε ότι, με τον τρόπο που γίνεται, τα τελευταία χρόνια, η εισαγωγή των αποφοίτων Λυκείου στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, επιλέγονται οι πιο κατάλληλοι υποψήφιοι (από την άποψη των ικανοτήτων, των κλίσεων και των ενδιαφερόντων τους) για τις αντίστοιχες σπουδές; (Να απαντήσετε με βάση την εμπειρία που έχετε αποκτήσει από το Τμήμα σας).

- Ναι, επιλέγονται οι πιο κατάλληλοι υποψήφιοι.
 Ναι, η πλειονότητα αυτών που επιλέγονται είναι οι πιο κατάλληλοι.
 Όχι, εκτιμώ ότι η πλειονότητα όσων επιλέγονται δεν είναι οι πιο κατάλληλοι.
 Όχι, δεν επιλέγονται καθόλου οι πιο κατάλληλοι.
 Άλλη απάντηση. Ποια;.....

Δικαιολογήστε με λίγα λόγια τη γνώμη σας.....
.....
.....
.....
.....

26. Θα προτείνατε αλλαγές στα εξεταζόμενα μαθήματα για την εισαγωγή στο Τμήμα σας με βάση το ισχύον σύστημα των πανελλαδικών εξετάσεων;

Ναι Όχι

Αν ναι, ποιες;.....
.....
.....
.....

27. Θα μπορούσαν, κατά τη γνώμη σας, να υπάρξουν και άλλα κριτήρια επιλογής των υποψηφίων για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, για να γίνει το σύστημα επιλογής πιο αξιόπιστο, χωρίς να χάσει τον αδιάβλητο χαρακτήρα του.

Ναι Όχι

Αν ναι, σημειώστε τα πιο σημαντικά:

- 1.....
2.....
3.....

28. Αν είχατε τη δυνατότητα, θα αλλάζατε Τμήμα μετά το Α΄ έτος των σπουδών σας;
(Σημειώστε την απάντηση που σας εκφράζει).

- Ναι, σε ποιο Τμήμα θα θέλατε να φοιτήσετε;.....
- Όχι, δεν θα άλλαζα Τμήμα.
- Δεν με έχει απασχολήσει το θέμα αυτό.
- Άλλη απάντηση. Ποια;.....

.....
29. Πώς κρίνετε, γενικά, το σύστημα επιλογής των υποψηφίων για την τριτοβάθμια εκπαίδευση με βάση τη μέχρι σήμερα εμπειρία σας; Σημειώστε σύντομα την άποψή σας όσο μπορείτε πιο συγκεκριμένα.

.....
.....

(συνεχίστε πίσω, αν απαιτείται)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ΄

ΑΕΙ

16. ΕΤΟΣ ΑΠΟΦΟΙΤΗΣΗΣ:.....
(Εάν δεν έχει λάβει πτυχίο, σημειώστε : δεν αποφοίτησε).
17. ΒΑΘΜΟΣ ΠΤΥΧΙΟΥ (με ακρίβεια δύο δεκαδικών ψηφίων):.....
18. ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΕΞΑΜΗΝΑ ΦΟΙΤΗΣΗΣ (Από την Α΄ εγγραφή μέχρι τη λήψη πτυχίου):.....
19. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (Αν υπάρχουν).....
.....

ΟΔΗΓΙΕΣ
ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ ΤΟΥ ΕΝΤΥΠΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Κατά τη συμπλήρωση του εντύπου συλλογής των αιτούμενων στατιστικών στοιχείων παρακαλούμε να ληφθούν υπόψη τα ακόλουθα:

1. Τα στοιχεία που αφορούν: α) στο βαθμό του Λυκείου των φοιτητών, οι οποίοι θα αποτελέσουν το δείγμα, β) στον τύπο του Λυκείου από το οποίο αποφοίτησαν και γ) στην κατεύθυνση που ακολούθησαν κατά τη φοίτηση σ' αυτό, θα αντληθούν από το Απολυτήριο Λυκείου που υπάρχει στον ατομικό τους φάκελο. Αν κατέχουν άλλο τίτλο σπουδών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (π.χ. αλλοδαποί), θα γραφεί ο τύπος του και ο αναφερόμενος σ' αυτό γενικός βαθμός.
2. Τα στοιχεία που αναφέρονται: α) στο γενικό βαθμό πρόσβασης, β) στα συνολικά μόρια εισαγωγής, γ) στη σειρά επιτυχίας στο Τμήμα και δ) στη σειρά προτίμησης του Τμήματος θα αντληθούν από το ατομικό δελτίο επιτυχίας του κάθε φοιτητή, το οποίο αποστέλλεται κάθε χρόνο από τη Διεύθυνση Μηχανοργάνωσης και Διεξαγωγής Εξετάσεων του Υπουργείου Παιδείας στις Γραμματείες των οικείων Τμημάτων.
3. Ο προσδιορισμός του τόπου της κατοικίας των γονέων θα ληφθεί από τα στοιχεία εγγραφής των φοιτητών, χωρίς να αναφερθεί κανένα προσωπικό δεδομένο (π.χ. ταχυδρομική διεύθυνση, τηλέφωνο κτλ.).
4. Ο βαθμός του πτυχίου, το έτος αποφοίτησης, καθώς και ο συνολικός αριθμός των εξαμήνων φοίτησης θα ληφθούν από τα αντίστοιχα ηλεκτρονικά ή έντυπα αρχεία κάθε Γραμματείας.
5. Εάν τα έντυπα από τα οποία προκύπτουν οι ζητούμενες βαθμολογίες (γενικός βαθμός απολυτηρίου, γενικός βαθμός πρόσβασης, βαθμός πτυχίου) δεν έχουν δύο δεκαδικά ψηφία, οι σχετικοί βαθμοί θα γραφούν, όπως εμφανίζονται σ' αυτά.
6. Τα συνολικά εξάμηνα φοίτησης θα προσδιοριστούν με βάση την ημερομηνία περάτωσης των σπουδών των φοιτητών και όχι με βάση την ημερομηνία ορκωμοσίας τους. Όσοι ολοκλήρωσαν τις σπουδές τους κατά την εξεταστική περίοδο του Σεπτεμβρίου θεωρούνται ότι αποφοίτησαν το εαρινό εξάμηνο του προηγούμενου ακαδημαϊκού έτους.
7. Επαναλαμβάνουμε τη σύσταση που αναφέρεται στο συνοδευτικό ενημερωτικό έγγραφο, σύμφωνα με την οποία το δείγμα πρέπει να επιλεγεί **με βάση τους ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ στα αντίστοιχα Τμήματα** (30 το έτος 2001-02 και 30 το 2006-07) **και ΟΧΙ με βάση τους πτυχιούχους.** Στον πληθυσμό από τον οποίο θα επιλεγεί το τυχαίο δείγμα πρέπει να συμμετέχουν, στο βαθμό του δυνατού, όλες οι κατηγορίες των ατόμων που εισήχθησαν στο Τμήμα σας κατά τα παραπάνω έτη (π.χ. εισαχθέντες με πανελλαδικές εξετάσεις, μετεγγραφέντες, Κύπριοι κτλ.). Αν κάποιος δεν έχει αποφοιτήσει να σημειωθεί στις παρατηρήσεις αν παραμένει **ενεργός ή έχει διαγραφεί**

8. Για κάθε αμφιβολία ή συμπληρωματική διευκρίνιση μπορείτε να απευθύνεστε στους υπευθύνους της έρευνας. Τα τηλέφωνα και οι ηλεκτρονικές τους διευθύνσεις αναφέρονται στο συνοδευτικό έγγραφο.

**ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ
ΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΣΕ ΚΛΑΔΟΥΣ ΣΠΟΥΔΩΝ**

Κλάδος σπουδών	Τμήματα
1. Φιλολογικο-ιστορικές, Θεολογικές και συναφείς Επιστήμες	1. Φιλοσοφίας, Ψυχολογίας και Παιδαγωγικής, 2. Φιλολογίας 3. Ιστορίας-Αρχαιολογίας 4. Θεολογίας
2. Νομικές και Πολιτικές Επιστήμες	1. Νομικής 2. Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής
3. Θετικές Επιστήμες	1. Μαθηματικών 2. Φυσικής 3. Χημείας 4. Βιολογίας 5. Πληροφορικής /Επιστήμη Υπολογιστών
4. Ιατροφαρμακευτικές Επιστήμες	1. Ιατρικής 2. Οδοντιατρικής 3. Φαρμακευτικής 4. Βιοχημείας-Βιοτεχνολογίας ⁸⁷
5. Ψυχο-παιδαγωγικές Επιστήμες	1. Παιδαγωγικά Τμήματα Δημοτικής Εκπαίδευσης 2. Παιδαγωγικά Τμήματα Ειδικής Αγωγής 3. Ψυχολογίας 4. Επιστήμης Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού
6. Οικονομικές επιστήμες & Επιστήμες Διοίκησης	1. Οικονομικής Επιστήμης 2. Οικονομικών Επιστημών 2. Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας 3. Οργάνωσης & Διοίκησης Επιχειρήσεων
7. Τεχνολογικές Επιστήμες	1. Αρχιτεκτόνων Μηχανικών 2. Μηχανολόγων Μηχανικών 3. Μηχανικών Ηλεκτρολόγων, Υπολογιστών, Τηλεπικοινωνίας και Δικτύων 4. Επιστήμης και Τεχνολογίας Υπολογιστών ⁸⁸ 5. Μηχανικών Οικονομίας και Διοίκησης
8. Ξένες γλώσσες	1. Αγγλικής Γλώσσας & Φιλολογίας

⁸⁷ Το συγκεκριμένο Τμήμα θα μπορούσε να ενταχθεί και στον κλάδο των Θετικών Επιστημών. Επειδή, όμως, στον κλάδο αυτόν είχαμε ήδη μεγάλο αριθμό ατόμων, προτιμήσαμε την ένταξή του στην κατηγορία των συναφών προς την Ιατρική, θεωρώντας ότι έχει συνάφεια και με τον επιστημονικό αυτό κλάδο. Πρόσθετος λόγος ένταξής του στη συγκεκριμένη κατηγορία υπήρξε το γεγονός ότι ανήκει στη Σχολή των Επιστημών Υγείας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και σύμφωνα με το 104/2009 Προεδρικό Διάταγμα οι πτυχιούχοι του έχουν το δικαίωμα να απασχολούνται σε δημόσιες υπηρεσίες υγείας (νοσοκομεία, νομαρχίες και άλλους φορείς) όλων των βαθμίδων (πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια) και ως στελέχη των εργαστηρίων

⁸⁸ Το Τμήμα αυτό του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου θα μπορούσε να ενταχθεί και στην κατηγορία των Θετικών Επιστημών (μαζί με τα λοιπά Τμήματα Πληροφορικής). Επειδή, όμως, συνδυάζει και την τεχνολογική διάσταση το εντάξαμε τελικά στη συγκεκριμένη κατηγορία. Λόγω της διαφορετικής διάρκειας των σπουδών σ' αυτό (4ετούς διάρκεια) σε σχέση με τα λοιπά Τμήματα Τεχνολογικών Επιστημών, όπου εξαρτημένη μεταβλητή ήταν τα εξάμηνα σπουδών, το συγκεκριμένο Τμήμα ή αναφέρεται αυτοτελώς ή εντάχθηκε στις Θετικές Επιστήμες.

	<ul style="list-style-type: none"> 2. Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας 3. Γερμανικής Γλώσσας και φιλολογίας 4. Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας
9. Λοιπές Επιστήμες	<ul style="list-style-type: none"> 1. Επιστήμης Διαιτολογίας και Διατροφής 2. Γεωγραφίας 3. Γεωπονίας και Φυτικής Παραγωγής 4. Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών 5. Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης

Πίνακας 3.1
Ποσοστά ατόμων που έλαβαν πτυχίο κατά Τμήμα

Ιδρύματα/Σχολές	Τμήματα	Έτος Α΄ έγγραφής		Σύνολο
		2001-02 %	2006-07 %	
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών				
Φιλοσοφική Σχολή	1. Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής, Ψυχολογίας	94,3	61,5	80,3
» »	2. Φιλολογίας	86,7	80,0	83,3
» »	3. Ιστορίας-Αρχαιολογίας	75,0	39,3	58,3
» »	4. Αγγλικής Γλώσσας & Φιλολογίας	88,2	75,0	81,1
» »	5. Γερμανικής Γλώσσας & Φιλολογίας	86,4	50,8	68,6
Σχολή Θετικών Επιστημών	6. Μαθηματικών	55,2	40,7	48,4
» » »	7. Φυσικής	50,0	20,0	35,0
» » »	8. Πληροφορικής & Τηλεπικοινωνιών	56,7	33,3	45,0
Σχολή Επισ/μών Υγείας	9. Ιατρικής	64,4	64,7	64,6
» » »	10. Φαρμακευτικής	88,7	62,1	75,9
Σχολή Νομικών Οικον/κών και Πολιτικών Επιστημών	11. Νομικής	92,7	76,9	85,0
Ανεξάρτητο Τμήμα	12. Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης	93,3	76,9	85,0
Αριστοτέλειο Πανεπ/μιο Θεσσαλονίκης				
Φιλοσοφική Σχολή	13. Φιλολογίας	100	100	100
» »	14. Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας	68,8	47,5	59,1
» »	15. Ψυχολογίας	85,1	86,7	85,9
Θεολογική Σχολή	16. Θεολογίας	47,6	41,0	44,4
Σχολή Θετικών Επιστημών	17. Φυσικής	60,5	34,1	46,8
» » »	18. Χημείας	70,5	61,2	65,6
Νομική Σχολή	19. Νομικής	72,5	55,0	63,7
Οδοντιατρική Σχολή	20. Οδοντιατρικής	100	100	100
Ανεξάρτητο Τμήμα	21. Τ.Ε.Φ.Α.Α.	96,7	73,3	85,0
Πανεπ/μιο Πατρών				
Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών	22. Φιλολογίας	96,6	0,0	48,3
Ανεξάρτητο Τμήμα	23. Οικονομικών Επιστημών	50,0	53,3	51,7
Πανεπ/μιο Κρήτης				
Φιλοσοφική Σχολή	24. Ιστορίας- Αρχαιολογίας	89,7	51,7	70,7
Σχολή Θετικών και Τεχν/κών Επιστημών	25. Βιολογίας	93,3	38,7	65,6
» » »	26. Επιστήμης Υπολογιστών	83,3	33,3	58,3
Σχολή Επ/μών Υγείας	27. Ιατρικής	90,2	65,5	80,0

Παν/μιο Θεσσαλίας				
Πολυτεχνική Σχολή	28. Μηχανικών Ηλεκ/γων Η.Υ., Τηλεπικοινωνιών και Δικτύων	36,7	50,0	43,3
Σχολή Γεωπονικών Επιστημών	29. Γεωπονίας, Φυτικής Παραγωγής και Αγροτικού Περιβ/ντος	96,8	72,4	85,0
Σχολή Επ/μών Υγείας	30. Ιατρικής	90,0	53,3	71,7
» » »	31. Βιοχημείας- Βιοτεχνολογίας	93,1	90,0	91,5
Σχολή Επιστημών του Ανθρώπου	32. Παιδ/γικό Ειδικής Αγωγής	100	83,3	91,7
Πανεπ/μιο Θράκης				
Πολυτεχνική Σχολή	33. Πολιτικών Μηχανικών	80,0	63,3	71,7
Νομική Σχολή	34. Νομικής	76,7	60,0	68,3
Πανεπ/μιο Αιγαίου				
Σχολή Θετικών Επ/μών	35. Μαθηματικών	90,9	33,3	63,5
Σχολή Επιστημών Διοίκησης	36. Μηχανικών Οικονομίας και Διοίκησης	96,7	31,0	64,4
Οικονομικό Παν/μιο Αθηνών				
	37. Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης	83,3	73,2	77,9
	38. Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων	75,6	75,6	75,6
Παν/μιο Πειραιώς				
	39. Οικονομικής Επιστήμης	36,7	46,7	41,7
Παν/μιο Μακεδονίας				
	40. Βαλκανικών κτλ. Σπουδών	86,7	41,4	64,4
	41. Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης	86,7	76,7	81,7
Ιόνιο Παν/μιο				
	42. Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερ/νείας	86,7	63,3	75,0
Παν/μιο Δυτικής Μακεδονίας				
Πολυτεχνική Σχολή	43. Τμήμα Μηχανολόγων Μηχανικών	50,0	23,3	36,7
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο				
	44. Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας	75,6	75,0	75,3
	45. Επιστήμης Διαιτολογίας και Διατροφής	90,0	80,0	88,9
	46. Γεωγραφίας	53,8	0,0	30,4
Παν/μιο Πελοποννήσου				
Σχολή Κοιν/κών και Πολιτικών Επ/μών	47. Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής	-	20,0	20,0

Σχολή Θετικών Επι/ μών & Τεχνολογίας	48. Επιστήμης και Τεχνολογίας υπολογιστών	-	20,0	20,0
Πολ/χνείο Κρήτης				
	49. Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης	86,7	33,3	60,0
	50. Αρχιτεκτόνων Μηχανικών	-	2,8	2,8
Σύνολο		77,9	53,2	65,4

Πίνακας 3.2

Εγγραφέντες τα ακαδημαϊκά έτη 2001-02 και 2006-7, στα Τμήματα του δείγματος από το Παν/μίου Αθηνών, πτυχιούχοι, μη πτυχιούχοι ενεργοί φοιτητές και διαγραφέντες

Τμήματα	2001-2002							
	Εγγραφέντες		Πτυχιούχοι (έως τον Απρίλιο του 2013)		Μη πτυχιούχοι (ενεργοί φοιτητές)		Διαγραφέντες (επί εγγραφέντων)	
	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Ιστορίας=Αρχαιολογίας	451	100	364	80,71	57	12,63	30	6,65
2. Φ.Π.Ψ.	568	100	470	82,75	78	13,73	20	3,52
3. Φιλολογίας	588	100	514	87,41	59	10,04	15	2,5
4. Αγγλικής Φιλολογίας	435	100	393	90,34	39	8,98	3	0,68
5. Γερμανικής Φιλολογίας	165	100	132	80,0	28	16,97	5	3,03
6. Μαθηματικών	467	100	288	61,67	133	28,48	46	9,95
7. Φυσικής	401	100	214	53,37	144	35,91	43	10,72
8. Πληροφορικής	210	100	149	70,95	33	15,72	28	13,33
9. Φαρμακευτικής	235	100	176	74,89	24	10,22	35	14,89
10. Ιατρικής	484	100	418	86,36	49	10,12	17	3,5
11. Νομικής	1045	100	907	86,79	110	10,45	28	2,65
12. Π.Τ.Δ.Ε.	444	100	386	86,93	39	7,8	19	4,28
Σύνολο	5493	100	4411	80,30	793	14,44	289	5,26
	2006-07							
Τμήματα	N	%	N	%	N	%	N	%
1. Ιστορίας=Αρχαιολογίας	364	100	150	41,21	200	54,95	14	3,85
2. Φ.Π.Ψ.	485	100	320	65,98	152	31,34	13	2,7
3. Φιλολογίας	504	100	347	68,84	136	26,98	21	4,17
4. Αγγλικής Φιλολογίας	360	100	254	70,56	93	25,83	13	3,68
5. Γερμανικής Φιλολογίας	127	100	73	57,48	52	40,94	2	1,57
6. Μαθηματικών	382	100	122	31,94	222	58,12	38	9,94
7. Φυσικής	316	100	62	19,62	232	73,42	22	6,96
8. Πληροφορικής	301	100	106	35,22	171	56,81	24	7,97
9. Φαρμακευτικής	182	100	106	58,24	58	31,87	18	9,89
10. Ιατρικής	315	100	215	68,3	88	27,94	12	3,81
11. Νομικής	670	100	503	75,07	161	24,03	6	1,0
12. Π.Τ.Δ.Ε.	399	100	336	84,22	55	13,78	8	2,0
Σύνολο	4405	100	2594	58,89	1620	36,78	191	4,4

Πίνακας 3.3
Μέσοι όροι των γενικών βαθμών πρόσβασης και των βαθμών πτυχίου
κατά Τμήμα

Ιδρύματα/Σχολές	Τμήματα	Μέσοι όροι βαθμών	
		πρόσβασης	πτυχίου
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών			
Φιλοσοφική Σχολή	1. Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής, Ψυχολογίας	15,77	6,96
» »	2. Φιλολογίας	17,06	7,05
» »	3. Ιστορίας-Αρχαιολογίας	15,87	7,24
» »	4. Αγγλικής Γλώσσας & Φιλολογίας	16,50	7,30
» »	5. Γερμανικής Γλώσσας & Φιλολογίας	13,81	7,42
Σχολή Θετικών Επιστημών	6. Μαθηματικών	17,01	6,49
» » »	7. Φυσικής	16,95	6,71
» » »	8. Πληροφορικής & Τηλεπικοινωνιών	18,16	7,17
Σχολή Επισ/μών Υγείας	9. Ιατρικής	19,41	7,89
» » »	10. Φαρμακευτικής	18,49	6,51
Σχολή Νομικών Οικ/κών και Πολιτικών Επιστημών	11. Νομικής	18,64	6,90
Ανεξάρτητο Τμήμα	12. Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης	16,77	8,11
Αριστοτέλειο Παν/τήμιο Θεσσαλονίκης			
Φιλοσοφική Σχολή	13. Φιλολογίας	17,31	7,01
» »	14. Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας	13,04	6,91
» »	15. Ψυχολογίας	17,13	7,19
Θεολογική Σχολή	16. Θεολογίας	12,64	7,38
Σχολή Θετικών Επιστημών	17. Φυσικής	16,69	6,87
» » »	18. Χημείας	16,70	6,81
Νομική Σχολή	19. Νομικής	18,04	6,96
Οδοντιατρική Σχολή	20. Οδοντιατρικής	18,78	6,74
Ανεξάρτητο Τμήμα	21. Τ.Ε.Φ.Α.Α.	13,16	6,99
Πανεπ/μιο Πατρών			
Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών	22. Φιλολογίας	16,23	6,93
Ανεξάρτητο Τμήμα	23. Οικονομικών Επιστημών	15,86	6,71
Πανεπ/μιο Κρήτης			
Φιλοσοφική Σχολή	24. Ιστορίας- Αρχαιολογίας	14,05	6,95
Σχολή Θετικών και	25. Βιολογίας	17,64	6,98

Τεχν/κών Επιστημών			
» » »	26. Επιστήμης Υπολογιστών	17,34	7,30
Σχολή Επ/μών Υγείας	27. Ιατρικής	18,67	7,47
Παν/μιο Θεσσαλίας			
Πολυτεχνική Σχολή	28. Μηχανικών Ηλεκ/γων Η.Υ., Τηλεπικοινωνιών και Δικτύων	17,91	7,24
Σχολή Γεωπονικών Επιστημών	29. Γεωπονίας, Φυτικής Παρ/γής και Αγροτικού Περιβάλλοντος	15,88	7,07
Σχολή Επ/μών Υγείας	30. Ιατρικής	18,93	7,10
» » »	31. Βιοχημείας- Βιοτεχνο- λογίας	17,36	7,05
Σχολή Επιστημών του Ανθρώπου	32. Παιδ/γικό Ειδικής Αγω- γής	16,18	7,97
Πανεπ/μιο Θράκης			
Πολυτεχνική Σχολή	33. Πολιτικών Μηχανικών	18,16	7,19
Νομική Σχολή	34. Νομικής	17,65	6,50
Πανεπ/μιο Αιγαίου			
Σχολή Θετικών Επ/μών	35. Μαθηματικών	15,43	6,60
Σχολή Επιστημών Διοίκησης	36. Μηχανικών Οικονομίας και Διοίκησης	15,76	7,28
Οικονομικό Παν/μιο Αθηνών			
	37. Τμήμα Οικονομικής Ε- πιστήμης	17,37	6,98
	38. Οργάνωση και Διοί- κηση Επιχειρήσεων	17,62	7,22
Παν/μιο Πειραιώς			
	39. Οικονομικής Επιστήμης	16,66	6,38
Παν/μιο Μακεδονίας			
	40. Βαλκανικών Σπουδών	15,11	7,23
	41. Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης	16,16	8,59
Ιόνιο Παν/μιο			
	42. Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερ- μηνείας	17,19	7,56
Παν/μιο Δυτικής Μακεδονίας			
Πολυτεχνική Σχολή	43. Τμήμα Μηχανολόγων Μηχανικών	16,20	6,80
Χαροκόπειο Πα- νεπιστήμιο			
	44. Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας	14,93	7,34
	45. Επιστήμης Διαιτολογίας	18,27	7,65

	και Διατροφής		
	46. Γεωγραφίας	14,27	6,88
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου			
Σχολή Κοιν/κών και Πολιτικών Επ/μών	47. Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής	14,98	7,12
Σχολή Θετικών Επιστημών & Τεχνολογίας	48. Επιστήμης και Τεχνολογίας υπολογιστών	16,41	8,01
Πολ/χνείο Κρήτης			
	49. Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης	16,46	7,31
	50. Αρχιτεκτόνων Μηχανικών *	17,60	-
Σύνολο		16,48	7,15

* Υπήρχε ένας μόνο πτυχιούχος και για το λόγο αυτό το σχετικό κελίο αφέθηκε κενό. Στη συντριπτική πλειονότητα των υπόλοιπες περιπτώσεων τα δείγματα κυμαίνονταν ανά Τμήμα πάνω από 30 και σε ορισμένες έφταναν τα 112. Πολύ μικρά δείγματα πτυχιούχων είχε μόνο το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, λόγω του νεόδητου χαρακτήρα του.

Πίνακας 3.4

Συντελεστές συσχέτισης μεταξύ βαθμών απολυτηρίου/πρόσβασης και πτυχίου/πρόσβασης ανά Τμήμα

Ιδρύματα/Σχολές	Τμήματα	Βαθμοί απολυτηρίου/πτυχίου	Βαθμοί πρόσβασης / πτυχίου
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών			
Φιλοσοφική Σχολή	1. Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής, Ψυχολογίας	0,454**	0,421**
» »	2. Φιλολογίας	0,525**	0,322**
» »	3. Ιστορίας-Αρχαιολογίας	0,526**	0,576**
» »	4. Αγγλικής Γλώσσας & Φιλολογίας	0,457**	0,332**
» »	5. Γερμανικής Γλώσσας & Φιλολογίας	0,384*	0,369*
Σχολή Θετικών Επιστημών	6. Μαθηματικών	0,594**	0,767**
» » »	7. Φυσικής	0,276	0,505**
» » »	8. Πληροφορικής & Τηλεπικοινωνιών	0,344	0,340
Σχολή Επιστημών Υγείας	9. Ιατρικής	0,146	0,017
» » »	10. Φαρμακευτικής	0,545**	0,334
Σχολή Νομικών Οικ/κών και Πολιτικών Επιστημών	11. Νομικής	0,131	0,162
Ανεξάρτητο Τμήμα	12. Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης	0,470**	0,437**
Αριστοτέλειο Παν/μιο Θεσσαλονίκης			
Φιλοσοφική Σχολή	13. Φιλολογίας	0,563**	0,494**
» »	14. Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας	0,190	0,114
» »	15. Ψυχολογίας	0,302*	0,387**
Θεολογική Σχολή	16. Θεολογίας	0,286	0,230
Σχολή Θετικών Επιστημών	17. Φυσικής	0,283	0,079
» » »	18. Χημείας	0,396**	0,383**
Νομική Σχολή	19. Νομικής	0,160	-0,034
Οδοντιατρική Σχολή	20. Οδοντιατρικής	-0,088	-0,337*
Ανεξάρτητο Τμήμα	21. Τ.Ε.Φ.Α.Α.	0,365*	0,430**
Πανεπ/μιο Πατρών			
Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών	22. Φιλολογίας	0,660**	0,499*
Ανεξάρτητο Τμήμα	23. Οικονομικών Επιστημών	-	-
Πανεπ/μιο Κρήτης			
Φιλοσοφική Σχολή	24. Ιστορίας- Αρχαιολογίας	0,192	0,459**
Σχολή Θετικών και Τεχν/κών Επιστημών	25. Βιολογίας	0,696**	0,488*

» » »	26. Επιστήμης Υπολογιστών	-0,029	-0,044
Σχολή Επ/μών Υγείας	27. Ιατρικής	0,216	0,332*
Παν/μιο Θεσσαλίας			
Πολυτεχνική Σχολή	28. Μηχανικών Ηλεκ/γων Η.Υ., Τηλεπικοινωνιών και Δικτύων	-	-
Σχολή Γεωπονικών Επιστημών	29. Γεωπονίας, Φυτικής Παρα- γωγής και Αγροτικού Περι- βάλλοντος	=	-
Σχολή Επ/μών Υγείας	30. Ιατρικής	0,325	-0,045
» »	31. Βιοχημείας- Βιοτε- χνολογίας	0,348*	0,367*
Σχολή Επιστημών του Ανθρώπου	32. Παιδαγωγικό Ειδικής Αγωγής	0,438	0,307*
Πανεπ/μιο Θράκης			
Πολυτεχνική Σχολή	33. Πολιτικών Μηχανικών	0,211	0,417*
Νομική Σχολή	34. Νομικής	0,257	-0,002
Πανεπ/μιο Αιγαίου			
Σχολή Θετικών Ε- πιστημών	35. Μαθηματικών	0,447**	0,299*
Σχολή Επιστημών Δι- οίκησης	36. Οικονομίας και Διοί- κησης	0,288	0,305
Οικονομικό Παν/μιο Αθηνών*			
	37. Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης	0,447**	0,299*
	38. Οργάνωση και Διοί- κηση Επιχειρήσεων	0,352*	-0,020
Παν/μιο Πειραιώς			
	39. Οικονομικής Επιστήμης	0,565**	0,058
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας			
	40. Βαλκανικών Σπουδών	-	-
	41. Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης	0,495**	0,353*
Ιόνιο Παν/μιο			
	42. Τμήμα Ξένων Γλωσ- σών, Μετάφρασης και Διερμηνείας	0,573**	0,593**
Παν/μιο Δυτικής Μακεδονίας			
Πολυτεχνική Σχολή	43. Τμήμα Μηχανολόγων Μηχανικών	0,359	0,388
Χαροκόπειο Πα- νεπιστήμιο			
	44. Οικιακής Οικονομίας	0,510**	0,240

	και Οικολογίας		
	45. Επιστήμης Διαιτ/γίας και Διατροφής	0581**	0,536**
	46. Γεωγραφίας	-	-
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου			
Σχολή Κοιν/κών και Πολιτικών Επ/μών	47. Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής	-	-
Σχολή Θετικών Επιστημών & Τεχν/γίας	48. Επιστήμης και Τεχνολογίας υπολογιστών	-	-
Πολ/χνείο Κρήτης		-	-
	49. Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης	-	-
	50. Αρχιτεκτόνων Μηχανικών	-	-

*= p <.005, ** = p <.001

1. Στις περιπτώσεις στις οποίες το πλήθος του δείγματος ήταν μικρότερο του 20, τίθεται παύλα.

Πίνακας 3.5

Μέσοι όροι του αριθμού των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου κατά Τμήματα και σε σχέση με το Γενικό Βαθμό Πρόσβασης (Γ.Β.Π.)

Ιδρύματα /Σχολές	Τμήματα	Ακαδημαϊκό έτος Α'εγγραφής								
		2001-02 Μέσοι όροι αριθμού εξαμήνων φοίτησης			2006=07 Μέσοι όροι αριθμού εξαμήνων φοίτησης			Σύνολο Μέσοι όροι αριθμού εξαμήνων φοίτησης		
		Γ.Β.Π < Μ.Ο.Π	Γ.Β.Π > Μ.Ο.Π	Σύνολο	Γ.Β.Π < Μ.Ο.Π	Γ.Β.Π > Μ.Ο.Π	Σύνολο	Γ.Β.Π < Μ.Ο.Π	Γ.Β.Π > Μ.Ο.Π	Σύνολο
Ε.Κ.Π.Α.										
1. Φιλ/φική Σχολή	1. Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής, Ψυχολογίας	11,7	10,6	11,3	9,9	10,0	9,9	10,97	10,50	10,81
	2. Φιλολογίας	12,3	10,7	11,7	9,7	9,8	9,7	11,0	10,28	10,74
	3. Ιστορίας- Αρχαιολογίας	11,4	11,8	11,5	10,5	9,6	10,0	11,11	10,92	11,03
	4. Αγγλικής Γλώσσας & Φιλολογίας	8,8	9,1	8,9	9,3	8,5	9,0	9,09	8,84	9,00
	5. Γερμανικής Γλώσσας & Φιλολογίας	9,8	9,3	9,6	9,0	9,2	9,1	9,44	9,29	9,38
2. Σχολή Θετικών Επ/μών	6. Μαθηματικών	15,1	14,6	14,9	11,5	10,5	11,1	13,78	13,24	13,54
	7. Φυσικής	17,0	15,6	16,3	-	-	-	17,0	14,06	15,19
	8. Πληροφορικής & Τηλεπικοινωνιών	14,3	12,9	13,5	11,7	11,5	11,6	13,08	12,50	12,78
3. Σχολή Επ/μών Υγείας	9. Ιατρικής	12,1	12,3	12,2	12,0	12,0	12,0	12,07	12,19	12,12
	10. Φαρμακευτικής	14,0	12,2	13,1	11,0	11,0	11,0	12,00	11,58	11,83
4. Σχολή Νομικών Οικ/κών και Πολ/κών Επιστ.	11. Νομικής	10,3	10,3	10,3	10,3	9,3	9,9	10,26	9,89	10,09
5. Ανεξάρτητο Τμήμα	12. Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης	9,5	9,4	9,4	8,8	8,0	8,7	9,06	9,11	9,08
Α.Π.Θ										
6. Φιλ/ική Σχολή	13. Φιλολογίας	9,3	9,6	9,5	8,2	8,0	8,1	8,82	8,57	8,68
	14. Γαλλικής Γλώσσας & Φιλολογίας	10,1	10,6	10,3	9,9	8,8	9,6	9,96	10,18	10,06
	15. Ψυχολογίας	11,8	11,9	11,8	9,7	9,7	9,7	10,72	10,63	10,69
7. Θεολ/κή Σχολή	16. Θεολογίας	14,2	11,0	13,2	10,1	9,4	9,9	12,17	10,11	11,48
8. Σχολή Θετικών Επ/μών	17. Φυσικής	18,5	16,9	17,2	12,7	11,2	12,0	15,00	15,75	15,52
	18. Χημείας	13,0	11,4	12,1	11,4	11,3	11,3	12,18	11,33	11,69

9. Νομικής	19. Νομικής	9,0	11,4	10,5	10,3	10,6	10,5	9,57	11,00	10,52
5. Οδ/τρικής	20. Οδοντιατρικής	14,2	12,3	13,4	11,3	11,2	11,2	13,00	11,61	12,23
10. Ανεξ. Τμήμα	21. Τ.Ε.Φ.Α.Α.	10,8	9,7	10,3	9,8	9,6	9,7	10,53	9,63	10,08
Παν. Πατρών										
11. Σχολ. Αν/κών και Κ/κών Επ.	22. Φιλολογίας	9,5	9,4	9,5	=	-	-	9,47	9,43	9,45
12. Αν. Τμήμα	33. Οικ/κών Επισ/μών	-	-	-	10,4	11,0	10,7	10,67	11,0	10,76
Παν Κρήτης										
13. Φιλ/κή Σχολή	24. Ιστορίας- Αρχαιολογίας	11,1	11,0	11,0	10,6	11,3	10,8	10,86	11,07	10,94
14. Σχολή Θε-τικών Επ.	25. Βιολογίας	9,9	8,9	9,4	9,5	8,0	9,2	9,77	8,75	9,38
	26. Επιστήμης Υπολογιστών	10,5	11,1	10,7	10,7	11,8	11,4	10,50	11,40	10,94
15. Σχολή Επ/μών Υγείας	27. Ιατρικής	14,0	12,6	12,7	12,3	12,1	12,2	12,60	12,42	12,45
Παν, Θεσσαλίας										
6. Πολυτεχνική Σχολή	28. Μηχανικών Ηλεκ/γων Η.Υ., Τηλεπικοινωνιών και Δικτύων	12,0	12,0	12,0	-	11,0	11,0	12,00	11,21	11,35
17. Σχολή Γεωπονικών Επ/μών	29. Γεωπονίας, Φυτικής Παραγωγής & Αγρ. Περιβ/ντος	10,0	12,0	11,0	-	-	-	10,00	12,00	11,00
18. Σχολή Επ/μών Υγείας	30. Ιατρικής	13,3	12,4	12,9				13,33	12,15	12,64
	31. Βιοχημείας- Βιοτεχνολογίας	10,8	10,2	10,5	-	12,3	12,3	11,09	10,10	10,63
19. Σχολή Επ/μών του Ανθρώπου	32. Ειδικής Αγωγής.	8,0	8,2	8,1	8,4	8,3	8,4	8,20	8,23	8,21
Παν. Θράκης										
20. Πολ/κή Σχολή	33. Πολιτικών Μηχανικών	14,4	11,0	13,2	12,3	12,3	12,3	13,41	11,75	12,72
	34. Νομικής	9,3	8,7	9,1	9,4	10,0	9,6	9,39	9,10	9,29
Παν. Αργαίου										
21. Σχολή Θε/τικών Επιστ.	35. Μαθηματικών	12,8	14,4	13,3	10,5	9,5	10,3	12,11	13,58	12,65
	36. Μηχ. Οικονομίας και Διοίκησης	11,1	10,8	10,9	10,5	12,0	10,7	10,87	10,86	10,86
Ο.Π.Α.										
	37. Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης	11,1	9,7	10,6	10,8	9,8	10,2	11,00	9,78	10,39
	38. Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,00	8,00	8,00
Παν. Πειραιώς										
	39. Οικονομικής Επιστήμης	13,4	12,7	13,2	13,3	12,2	12,5	13,40	12,31	12,78
Παν. Μακεδο-										

νίας										
	40. Βαλκανικών Σπουδών	-	-	-	10.75	11.00	10.83	10.75	11.00	10.83
	41. Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης	11,0	9,0	9,7	10.4	9.7	10.1	10.59	9.30	9.90
Ιόνιο Παν/μιο										
	42. Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας	10,3	9,6	10,0	10.8	10.0	10.3	10.47	9.80	10.11
Παν. Δυτικής Μακ/νίας										
22. Πολ/κή Σχολή	43. Τμήμα Μηχανολόγων Μηχανικών	12,14	11,5	11,8	11.3	11.3.	11.3	11.90	11,46	11,67
Χαροκόπειο Π										
	44. Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας	9,7	9,1	9,3	8,7	8,7	8,7	8.96	9.05	9.00
	45. Επιστήμης Διαιτολογίας και Διατροφής	8,0	8,5	8,3	8,0	8,0	8,0	8.00	8.50	8.29
	46. Γεωγραφίας	10,8	10,3	10,5	-	-	-	10.78	10.25	10.53
Παν/μιο Πελοποννήσου										
23. Σχολή Κοινωνικών Επιστημών	47. Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής	-	-	-	11,0	12,00	11,2	11.00	12.00	11.17
24. Σχολή Θ/κών Επ/μών & Τεχνολογίας	48. Επιστήμης και Τεχνολογίας υπολογιστών	-	-	-	11,3	13.0	11.6	11.25	13.00	11.60
Πολ/χγείο Κρήτης										
	49. Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης	-	-	-	-	11.33	11.3		11.33	11.33
	50. Πολιτικών Μηχανικών	-	-	-				-	-	-

Πίνακας 3.6
Ποσοστά λήψης πτυχίου κατά λυκειακή κατεύθυνση

Έτος Α' εγγραφής στα Α.Ε.Ι.	Θεωρητική κατεύθυνση %	Θετική κατεύθυνση %	Τεχνολογική κατεύθυνση %
1. 2001-02	83,3	78,1	72,6
2. 2006-07	61,8	50,5	44,5
Σύνολο	72,0	66,3	54,3

Στατιστική σημαντικότητα:

2001-02 : $\chi^2=11,83$, β.ε.=2, $p < .005$

2006-07 : $\chi^2=30,54$, β.ε.=2, $p < .001$

Σύνολο: $\chi^2=56,57$, β.ε.=2, $p < .001$

Πίνακας 3.7

Μέσοι όροι (M) και τυπικές αποκλίσεις (σ) των βαθμών πτυχίου κατά λυκειακή κατεύθυνση

Έτος Α' εγγραφής στα Α.Ε.Ι.	Θεωρητική κατεύθυνση		Θετική κατεύθυνση		Τεχνολογική κατεύθυνση	
	M	σ	M	σ	M	σ
1. 2001-02	7,18	0,75	7,11	0,74	6,87	0,58
2. 2006-07	7,24	0,83	7,35	0,70	7,15	0,73
Σύνολο	7,20	0,75	7,19	0,74	7,03	0,68

Στατιστική σημαντικότητα:

2001-02 : $F(2, 1007)= 10,17$, $p < .001$

2006-07 : $F(2, 731)=3,97$, $p < .05$

Σύνολο : $F(2, 1741)= 6,90$, $p < .001$

Πίνακας 8

Μέσοι όροι (M) και τυπικές αποκλίσεις (σ) του αριθμού των εξαμήνων φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου κατά λυκειακή κατεύθυνση (συνολικά δείγματα)

Διάρκεια σπουδών	Θεωρητική κατεύθυνση		Θετική κατεύθυνση		Τεχνολογική κατεύθυνση	
	M	σ	M	σ	M	σ
1. Τμήματα 4ετούς φοίτησης	10,0	2,18	11,07	3,12	11,0	3,01
2. Τμήματα 5ετούς φοίτησης	-	-	12,27	2,02	12,17	2,55
3. Τμήματα 6ετούς φοίτησης	-	-	12,33	0,78	12,0	-

Στατιστική σημαντικότητα:

1: $F(2, 1232) = 24,33$, $p < .001$

2: $F(1, 167) = 0,067$, $p > .05$

3 : $F(1,108) = 0,186$, $p > .05$

Πίνακας 3.9

Φύλο και επίδοση των φοιτητών στο Λύκειο και στο Πανεπιστήμιο

Έτος εισαγωγής	Φύλο	Βαθμός απολυτηρίου		Γενικός Βαθμός Πρόσβασης		Ποσοστά αποφοίτησης	Βαθμός πτυχίου	
		M	σ	M	σ		M	σ
2001-02	Αγόρια	17,00	1,76	16,78	1,87	68,1	6,98	0,75
	Κορίτσια	17,16	1,72	16,34	2,11	84,6	7,15	0,73
	Στ. σημ.	F(1,1574)=3,06, p >.05		F(1,1179)=12,99, p <.001		$\chi^2=62,30$ $\beta.\epsilon=1,$ $p <.001$	F(1,1268)=15,31, p <.001	
2006=07	Αγόρια	17,21	1,81	16,59	1,95	43,4	7,30	0,79
	Κορίτσια	17,60	1,64	16,35	2,23	59,8	7,22	0,76
	Στ. σημ.	F(1,1.610)=20,54, p <.001		F(1,1342)=3,86, p >.05		$\chi^2=42,91$ $\beta.\epsilon=1,$ $p <.001$	F(1,874)=1,93, p >.05	
Σύνολο	Αγόρια	17,11	1,79	16,68	1,92	55,6	7,10	0,78
	Κορίτσια	17,38	1,70	16,35	2,17	72,1	7,18	0,74
	Στ. σημ.	F(1,3191)=18,67, p <.001		F(1,2527)=14,96, p <.001		$\chi^2=3,78.$ $\beta.\epsilon=3,$ $p <.001$	F(1,2145)=4,57, p <.05	

Πίνακας 3.10

Υψηκότητα και βαθμός πτυχίου

Έτος	Υψηκότητα	Μέσος όρος βαθμών απολ. (X)	Τυπική απόκλιση βαθμών απολ. (σ)	Μέσος όρος βαθμών πτυχίου (X)	Τυπική απόκλιση βαθμών πτυχίου. (σ)
2001-02	Ελληνική	17.08	1,71	7,1	0,74
	Κυπριακή	17,44	1,65	6,89	0,60
	Άλλη	16,05	3,67	6,72	1,11
	Στ. σημ.	F(2, 1537)= 3, 92, p<.005		F(2, 1236)= 4, 424 p <.05	
2006=07	Ελληνική	17,43	1,70	7,25	0,76
	Κυπριακή	18,01	1,67	7,31	0,81
	Άλλη	17,16	2,38	7,04	0,78
	Στ. σημ.	F(2, 1581)= 5, 02, p<.01		F(2, 855)= 0, 976 p>.05	
Σύνολο	Ελληνική	17,25	1,72	7,17	0,75
	Κυπριακή	17,74	1,68	7,08	0,72
	Άλλη	16,90	2,75	6,91	0,92
	Στ. σημ.	F(1,3126)= 7,071, p<.005		F(2, 2095)=2,57, p>.05	

Πίνακας 3.11

Πολλαπλή ανάλυση της παλινδρόμησης στο σύνολο του δείγματος (Εξαρτημένη μεταβλητή : βαθμός πτυχίου)

(Μέθοδος: stepwise)

Μοντέλο	R	R ²	R ² προσαρμ.	F	B σταθμ.	t
1	.244 ^α	.060	.059	F (1, 1417)=90,07*** ^{αβ}	β.α.= .325	6,72**
2	.275 ^β	.076	.074	F (2, 1416)=57,94*** ^γ	σ.π.= -.117	-4,30**
3	.283 ^γ	.080	.078	F (3, 1415)= 41,18*** ^δ	κ = -.110	-2.23*
4	.288 ^δ	.083	0,81	F (4, 1414)= 32,05*** ^ε		

α. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant) ©, Βαθμός απολυτηρίου Λυκείου (β.α)

β. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), Βαθμός απολυτηρίου Λυκείου, σειρά προτίμησης (σ.π),

γ. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), Βαθμός απολυτηρίου Λυκείου, σειρά προτίμησης, βαθμός πρόσβασης (β.π)

δ. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), Βαθμός απολυτηρίου Λυκείου, σειρά προτίμησης, βαθμός πρόσβασης, κατεύθυνση (κ)

*= p.<. 05 **= P <.001

Πίνακας 3.12 (1-9)

Πολλαπλή ανάλυση της παλινδρόμησης κατά κλάδους σπουδών

(Εξαρτημένη μεταβλητή : βαθμός πτυχίου)

(Μέθοδος: stepwise)

1. Φιλολογικο-ιστορικές και συναφείς Επιστήμες

Μοντέλο	R	R ²	R ² προσαρμ.	F	B σταθμ.	t
1	.269 ^α	.073	.068	F (1, 213)=16,67**	β.α.= .249	3,92**
2	.355 ^β	.126	.118	F (2, 212)=15,27**	φ= .245	3,88**
3	.404 ^γ	.163	.151	F (3, 211)=13,71**	τ.δ.= .195	3.06*

α. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), βαθμός απολυτηρίου Λυκείου (β.α.)

β. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), βαθμός απολυτηρίου Λυκείου, φύλο (φ),

γ. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), βαθμός απολ. Λυκείου, φύλο, τόπος διαμονής (τ.δ.)

*= p.<. 005. 1 **= P <.001

2. Νομικές και Πολιτικές Επιστήμες

Μοντέλο	R	R ²	R ² προσαρμ.	F	B σταθμ.	t
1	.305 ^α	.093	.084	F (1, 102)=10,46*	β.α.= .305	3,24*

α. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), βαθμός απολυτηρίου Λυκείου (β.α)

* p.<. 005

3. Θετικές Επιστήμες

Μοντέλο	R	R ²	R ² προσαρμ.	F	B σταθμ.	t
1	.449 ^α	.202	.198	F (1, 232)=58,59**	β.α.= .291	3.94**
2	.484 ^β	.234	.228	F (2, 231)=36,37**	σ.π.= -.141	- 2,40**
3	.503 ^γ	.253	.243	F (3, 230)= 25,98**		

α. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), βαθμός απολυτηρίου Λυκείου (β.α.)

β. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), βαθμός απολυτηρίου Λυκείου, σειρά προτίμησης (σ.π)

γ. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), βαθμός απολυτηρίου Λυκείου, σειρά προτίμησης Γ.Β. πρόσβασης (β.π.)

*= p <.05, **= p <. 001

4. Ιατροφαρμακευτικές Επιστήμες

Μοντέλο	R	R ²	R ² προσαρμ.	F	B σταθμ.	t
---------	---	----------------	----------------------------	---	-------------	---

1	.368 ^a	.136	.131	F (1,175)=27,44**	β.π.=.221	2,25*
2	.397 ^β	.158	.148	F (2,174)=16,26**	β.α.=.209	2,13*

α. Παράγοντες πρόβλεψης : (constant), βαθμός πρόσβασης (β.π.)

β. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), βαθμός πρόσβασης, βαθμός απολυτηρίου Λυκείου (β.α.)

*= p < .05. ** = p < .001

5. Ψυχοπαιδαγωγικές Επιστήμες

Μοντέλο	R	R ²	R ² προσαρμ.	F	B σταθμ.	t
1	.333 ^a	.111	.105	F (1, 152)=18,99***	β.ε.=.255	3,19**
2	.393 ^β	.154	.143	F (2, 151)= 13,77***	φ= -.222	-2,78*

α. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), γενικός βαθμός πρόσβασης (β.π.)

β. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), γενικός βαθμός πρόσβασης, φύλο (φ)

*= p < .01. ** = p < .005, *** = p < .001

6 Οικονομικές Επιστήμες

Μοντέλο	R	R ²	R ² προσαρμ.	F	B σταθμ.	t
1	.289 ^a	.083	.078	F (1, 156)=14,19**	β. α.= .460	4,21**
2	.332 ^β	.110	.099	F (2, 155)= 9,62**	β. π.= -.238	-2,17*

α. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), Βαθμός απολυτηρίου Λυκείου (β.α.)

β. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), Βαθμός απολυτηρίου Λυκείου, βαθμός πρόσβασης (β.π)

*= p < .05. ** = p < .001

7. Τεχνολογικές Επιστήμες

Μοντέλο	R	R ²	R ² προσαρμ.	F	B σταθμ.	t
1	.294 ^a	.086	.078	F (1, 111)=10,49*	έ.ε.= -.294	-3,24*

α. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), έτος εγγραφής (έ.ε) *= p < .005

8. Ξένες Γλώσσες

Μοντέλο	R	R ²	R ² προσαρμ.	F	B σταθμ.	t
1	.441 ^a	.194	.190	F (1, 179)=43,13*	β.α.=.441	6,50*

α. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), βαθμός απολυτηρίου Λυκείου (β.α.)

*= p < .001

9. Λοιπές Επιστήμες

Μοντέλο	R	R ²	R ² προσαρμ.	F	B σταθμ.	t
1	.522 ^a	.273	.264	F (1, 82) = 30,74**	σ.π=-.351	-3,41**
2	.568 ^β	.323	.306	F (2, 81) = 19,32**	κ.= .299	3,07*
3	.604 ^γ	.365	.341	F (3, 80)= 15,34**		

α. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), σειρά προτίμησης (σ.π)

β. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), σειρά προτίμησης, κατεύθυνση (κ)

γ. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), σειρά προτίμησης, κατεύθυνση, βαθμός απολυτηρίου Λυκείου (β.α.)

*= p < .005, ** = p < .001.

Πίνακας 3.13 (1-3)

Πολλαπλή ανάλυση της παλινδρόμησης στο σύνολο του δείγματος
(Εξαρτημένη μεταβλητή : εξάμηνα φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου)

(Μέθοδος: stepwise)

1. Σύνολο Τμημάτων τετραετούς φοίτησης

Μοντέλο	R	R ²	R ² προσαρμ.	F	B σταθμ.	t
1	.236 ^α	.056	.055	F (1, 1168)=69,09***	φ.= .182	6,19***
2	.291 ^β	.085	.083	F (2, 1167)=54,05***	ε.ε.= .146	5,20***
3	.313 ^γ	.098	.096	F (3, 1166)= 42,32***	κ.= - .123	-4.04***
4	.325 ^δ	.106	.103	F (4, 1165)= 34,42***	β.α = -. 075	- 2.60**
5	.330 ^ε	.109	.105	F (5, 1164)= 28,47***	εντ = - 063	-2.28*
6	.335 ^{στ}	.112	.108	F (6, 1163)= 24,57***	σ.π .063	2.15*

α. Παράγοντες πρόβλεψης : (constant), φύλο (φ)

β. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), φύλο, έτος εγγραφής (ε.ε)

γ. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), φύλο, έτος εγγραφής, κατεύθυνση (κ)

δ. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), φύλο, έτος εγγραφής, κατεύθυνση, βαθμός απολυτηρίου Λυκείου (β. α)

δ. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), φύλο, έτος εγγραφής, κατεύθυνση, βαθμός απολυτηρίου Λυκείου, εντοπιότητα (εντ.)

ε: Παράγοντες πρόβλεψης (constant), φύλο, έτος εγγραφής, κατεύθυνση, βαθμός απολυτηρίου Λυκείου, εντοπιότητα, σειρά προτίμησης (σ.π.)

* p <.05 **= p <. 01 *****= p <.001

2. Σύνολο Τμημάτων πενταετούς φοίτησης

Μοντέλο	R	R ²	R ² προσαρμ.	F	B σταθμ.	t
1	.239 ^α	.057	.050	F (1, 138)= 8,60*	.276	3,40*
2	.342 ^β	.117	.104	F (2, 137)= 9,09**	.248	3,05*

α. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), βαθμός πρόσβασης (β.π.)

β. Παράγοντες πρόβλεψης: ((constant), βαθμός πρόσβασης, έτος εγγραφής (ε.ε.),

*= P <.005 ** ***= p <.001

3. Σύνολο Τμημάτων εξαετούς φοίτησης

Μοντέλο	R	R ²	R ² προσαρμ.	F	B σταθμ.	t
1	.336 ^α	.113	.105	F (1, 106)=13,52*	σε.ε.= 315	3,56*
2	.426 ^β	.183	.168	F (2, 105)= 11,76*		

α. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), σειρά προτίμησης (σ.π.)

β. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), σειρά προτίμησης, έτος εγγραφής (ε.ε),

* =p <.001

Πίνακας 3.14 (1-9)

Πολλαπλή ανάλυση της παλινδρόμησης κατά κλάδους σπουδών
(Εξαρτημένη μεταβλητή : εξάμηνα φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου)

(Μέθοδος: stepwise)

1. Φιλολογικο-ιστορικές, Νομικές, Πολιτικές και συναφείς Επιστήμες

Μοντέλο	R	R ²	R ² προσαρμ.	F	B σταθμ.	t
1	.256 ^a	.066	.063	F (1, 324)=22,80**	β.α= -.251	-4,70**
2	.282 ^β	.080	.074	F (2, 323)=13,95**	εντ= .117	2,20*

α. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), βαθμός απολυτηρίου Λυκείου (β.α.)

β. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), βαθμός απολυτηρίου Λυκείου, εντοπιότητα (εντ)

*= p<.05, **= P<.001

2. Θετικές Επιστήμες

Μοντέλο	R	R ²	R ² προσαρμ.	F	B σταθμ.	t
1	.313 ^a	.098	.095	F (1, 279)=30,33**	β.α= -.256	-4,52**
2	.370 ^β	.137	.131	F (2, 278)=22,09**	φ= .176	3,18*
3	.404 ^γ	.164	.165	F (3, 277)=18,06**	σ.π = .163	2,88*
4	.434 ^δ	.188	.176	F (4, 276)=15,97**		

α. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), βαθμός απολυτηρίου Λυκείου (β.α.)

β. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), βαθμός απολυτηρίου Λυκείου, φύλο (φ)

γ. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), βαθμός απολυτηρίου Λυκείου, φύλο, σειρά προτίμησης (σ.π.)

δ. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), βαθμός απολυτηρίου Λυκείου, φύλο, σειρά προτίμησης, εντοπιότητα (εντ.)

*= p <.005 < **= p <.001

3. Ιατροφαρμακευτικές Επιστήμες (εξαετούς φοίτησης)

Μοντέλο	R	R ²	R ² προσαρμ.	F	B σταθμ.	t
1	.336 ^a	.113	.105	F (1,106)=13,52*	σ.π. 336	3,68*

α. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), σειρά προτίμησης (σ.π.)

*= p <.001.

4. Ιατροφαρμακευτικές Επιστήμες (πενταετούς φοίτησης)

Μοντέλο	R	R ²	R ² προσαρμ.	F	B σταθμ.	t
1	.504 ^a	.254	.232	F (1,34)=11,57*	σ.π=.504	3,40*

α. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), σειρά προτίμησης (σ.π.)

*= p <.005.

5 Ψυχοπαιδαγωγικές Επιστήμες

Μοντέλο	R	R ²	R ² προσαρμ.	F	B σταθμ.	t
1	.184 ^a	.034	.028	F (1, 152)=5,33*	έ.έ=.184	2,31*

α. Παράγοντες πρόβλεψης : (constant), έτος εγγραφής (ε.ε)

*= p <.05.

6. Οικονομικές Επιστήμες

Μοντέλο	R	R ²	R ² προσαρμ.	F	B σταθμ.	t
1	.211 ^a	.045	.039	F (1, 163)=7,60*	φ=.211	2,76*

α. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), φύλο (φ)

*= p <.01.

7.Τεχνολογικές Επιστήμες

Μοντέλο	R	R ²	R ² προσαρμ.	F	B σταθμ.	t
---------	---	----------------	----------------------------	---	-------------	---

1	.188 ^α	.035	.027	F (1, 109)=4,00*	β.π=.188	=2,00*
---	-------------------	------	------	------------------	----------	--------

α. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), βαθμός πρόσβασης (β.π.)

*= p < .05

8. Λοιπές Επιστήμες⁸⁹

Μοντέλο	R	R ²	R ² προσαρμ.	F	B σταθμ.	t
1	.565 ^α	.319	.311	F (1, 82) = 38,39**	β.π.= -.533	-5,73**
2	.630 ^β	.397	.382	F (2, 81) = 26,67**	φ = .309	3,45**
3	.653 ^γ	.427	.405	F (3, 80) = 19,87**	σ. π. = -.184	-2,04*

α. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), βαθμός πρόσβασης (β.π.)

β. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), βαθμός πρόσβασης, φύλο (φ)

γ. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), βαθμός πρόσβασης, φύλο, σειρά προτίμησης (σ.π.)

*= p < .05. **= p < .001.

⁸⁹ Για τις Ξένες Γλώσσες δεν υπάρχει πίνακας, επειδή κανένας παράγοντας δεν ήταν στατιστικά σημαντικός

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ΄

Τ.Ε.Ι.

**ΕΝΤΥΠΟ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ
(ΑΝΩΝΥΜΟ)**

(Βλέπε οδηγίες συμπλήρωσης)

1. ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ.....
2. ΣΧΟΛΗ.....
3. ΤΜΗΜΑ.....
4. ΦΥΛΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ/ΣΤΡΙΑΣ (Βάλτε ένα X): Άνδρας Γυναίκα
5. ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ: (Βάλτε ένα X): Ελληνική Κυπριακή Άλλη
6. **ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ (Α΄ ΕΓΓΡΑΦΗΣ):**.....
7. **ΕΞΑΜΗΝΟ ΕΓΓΡΑΦΗΣ:** Χειμερινό Εαρινό
8. ΤΡΟΠΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ (Βάλτε ένα X): Με πανελλαδικές εξετάσεις για αποφοίτους Ενιαίου ή Γενικού Λυκείου
 Με εξετάσεις για αποφοίτους Τ.Ε.Ε.
 Με κατατακτήριες εξετάσεις
 Με εξετάσεις στην Κύπρο
 Με μετεγγραφή
 Με άλλο τρόπο. Σημειώστε ποιο;
-
9. **ΒΑΘΜΟΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ Ή ΠΤΥΧΙΟΥ Τ.Ε.Ε. Ή ΑΛΛΟΥ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟΥ ΤΙΤΛΟΥ** (με ακρίβεια δύο δεκαδικών ψηφίων):.....
10. **ΤΥΠΟΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΗΣΗΣ** (Βάλτε ένα X):
 Δημόσιο ημερ. Ενιαίο ή Γενικό Λύκειο Ιδιωτικό ημερ. Ενιαίο ή Γενικό Λύκειο
 Δημόσιο εσπερ. Ενιαίο ή Γενικό Λύκειο Ιδιωτικό εσπερ. Ενιαίο ή Γενικό Λύκειο
 Δημόσιο ημερήσιο Τ.Ε.Ε. Ιδιωτικό ημερήσιο Τ.Ε.Ε.
 Δημόσιο εσπερινό Τ.Ε.Ε. Ιδιωτικό εσπερινό Τ.Ε.Ε.
 Άλλο. Τι.....
11. **ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΠΟΥ Ο/Η ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ/ΣΤΡΙΑ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕ ΣΤΟ ΛΥΚΕΙΟ** (Βάλτε ένα X): (Ισχύει για όσους αποφοίτησαν από **Λύκεια**)
 Θεωρητική Θετική Τεχνολογική
12. **ΤΟΜΕΑΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΤΕΕ:**
α) Τομέας.....
β) Ειδικότητα.....
13. **ΓΕΝΙΚΟΣ ΒΑΘΜΟΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ** (με ακρίβεια δύο δεκαδικών ψηφίων):
.....
(Ισχύει για τους **αποφοίτους Λυκείου** που εισήχθησαν στα Τ.Ε.Ι. με πανελλαδικές εξετάσεις)
14. **ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΜΟΡΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ:**.....
(Ισχύει για τους **αποφοίτους Λυκείου** που εισήχθησαν στα Τ.Ε.Ι. με πανελλαδικές εξετάσεις)
15. **ΒΑΘΜΟΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ:**
(Ισχύει μόνο για τους **αποφοίτους Τ.Ε.Ε.**)
16. **ΣΕΙΡΑ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ:**.....

(Ισχύει για τους αποφοίτους Λυκείου που εισήχθησαν στα Τ.Ε.Ι. με **πανελλαδικές εξετάσεις**. Η σειρά επιτυχίας σημειώνεται και για τους αποφοίτους Τ.Ε.Ε., **αν υπάρχουν σχετικά στοιχεία**).

17. **ΣΕΙΡΑ ΠΡΟΤΙΜΗΣΗΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ:**.....

(Ισχύει για τους αποφοίτους Λυκείου που εισήχθησαν στα Τ.Ε.Ι. με **πανελλαδικές εξετάσεις**. Η σειρά προτίμησης σημειώνεται και για τους αποφοίτους Τ.Ε.Ε., **αν υπάρχουν σχετικά στοιχεία**).

18. **ΤΟΠΟΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΓΟΝΕΩΝ (Βάλτε ένα X):**

- Στην έδρα του Ιδρύματος ή σε κοντινή απόσταση (μέχρι 50 χιλιόμετρα).
- Εκτός της έδρας του Ιδρύματος.
- Στην Κύπρο.
- Σε ξένη χώρα.
- Δεν υπάρχουν στοιχεία.

19. **ΕΤΟΣ ΑΠΟΦΟΙΤΗΣΗΣ:**.....

(Εάν δεν έχει λάβει πτυχίο, σημειώστε : **δεν αποφοίτησε**).

20. **ΒΑΘΜΟΣ ΠΤΥΧΙΟΥ Τ.Ε.Ι.** (με ακρίβεια δύο δεκαδικών ψηφίων):.....

21. **ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΕΞΑΜΗΝΑ ΦΟΙΤΗΣΗΣ** (Από την Α' εγγραφή μέχρι τη λήψη πτυχίου):.....

22. **ΑΝ Ο/Η ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΣ/Η ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ/ΣΤΡΙΑ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΑΠΟΦΟΙΤΗΣΕΙ:** (Βάλτε ένα X):

- Συνεχίζει να είναι **ενεργός/ή**.
- Έχει **διαγραφεί**.
- Βρίσκεται σε διακοπή σπουδών
- Ισχύει κάτι άλλο.

Τι:.....

23. **ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ (Αν υπάρχουν)**.....

.....

**ΟΔΗΓΙΕΣ
ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ ΤΟΥ ΕΝΤΥΠΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ**

Κατά τη συμπλήρωση του εντύπου συλλογής των αιτούμενων στατιστικών στοιχείων παρακαλούμε να ληφθούν υπόψη τα ακόλουθα:

1. Στο δείγμα των σπουδαστών/τριών που θα επιλεγούν πρέπει να περιλαμβάνονται τόσο **απόφοιτοι/τες Ενιαίου ή Γενικού Λυκείου** όσο και **απόφοιτοι/τες Τ.Ε.Ε.** Η ποσοστιαία κατανομή του δείγματος στις κατηγορίες αυτές πρέπει να είναι, κατά προσέγγιση, ανάλογη προς εκείνη του συνολικού πλήθους των ατόμων που γράφτηκαν στο Τμήμα σας τα αντίστοιχα έτη. Αν π.χ. το 70% των σπουδαστών/τριών προέρχεται από Ενιαία ή Γενικά Λύκεια και το 30% από Τ.Ε.Ε., τότε θα πρέπει να υπάρχουν και στο δείγμα παρόμοια ποσοστά. Το δείγμα κάθε κατηγορίας πρέπει να είναι **τυχαίο** έτσι, **ώστε να ενταχθούν σ' αυτό άτομα με ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ κατά τις πανελλαδικές ή άλλες εξετάσεις.** (Να μη ληφθούν π.χ. οι φάκελοι των ατόμων του δείγματος με συνεχή διαδοχική σειρά).
2. Επαναλαμβάνουμε τη σύσταση που αναφέρεται στο συνοδευτικό έγγραφό μας, σύμφωνα με την οποία το δείγμα πρέπει να επιλεγεί **με βάση τους ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ στα αντίστοιχα Τμήματα** (30 το έτος 2001-02 και 30 το 2006-07) **και ΟΧΙ με βάση τους πτυχιούχους.** **Αν κάποιος δεν έχει αποφοιτήσει, αυτό δεν δημιουργεί πρόβλημα στην έρευνά μας.**
3. Τα στοιχεία που αφορούν: α) στο **βαθμό του Λυκείου** των σπουδαστών/στριών της αντίστοιχης κατηγορίας, οι οποίοι θα ενταχθούν στο δείγμα, β) στον **τύπο του Λυκείου** από το οποίο αποφοίτησαν και γ) στην **κατεύθυνση** που ακολούθησαν κατά τη φοίτηση σ' αυτό, θα αντληθούν από το Απολυτήριο Λυκείου που υπάρχει στον ατομικό τους φάκελο. Αν κατέχουν άλλο τίτλο σπουδών (π.χ. αλλοδαποί), θα γραφεί ο τύπος του και ο αναφερόμενος σ' αυτόν γενικός βαθμός.
4. Τα στοιχεία που αφορούν: α) στο **βαθμό του Πτυχίου** των αποφοίτων Τ.Ε.Ε. β) στον **Τομέα** και γ) στην **Ειδικότητα** που ακολούθησαν θα αντληθούν από το Πτυχίο του Τ.Ε.Ε. που, επίσης, υπάρχει στον ατομικό τους φάκελο. Αν κατέχουν άλλο τίτλο σπουδών ισχύει ό,τι και στην προηγούμενη περίπτωση.
5. Τα στοιχεία που αναφέρονται: α) στο **γενικό βαθμό πρόσβασης**, β) στα **συνολικά μόρια εισαγωγής**, γ) στη **σειρά επιτυχίας στο Τμήμα** και δ) στη **σειρά προτίμησης του Τμήματος** για τους **αποφοίτους Ενιαίου ή Γενικού Λυκείου** θα αντληθούν από το **ατομικό δελτίο επιτυχίας** του/της κάθε σπουδαστή/στριας, το οποίο αποστέλλεται κάθε χρόνο από τη Διεύθυνση Μηχανοργάνωσης και Διεξαγωγής Εξετάσεων του Υπουργείου Παιδείας στις Γραμματείες των οικείων Τμημάτων. Το **εξάμηνο εγγραφής** των παραπάνω σπουδαστών θα ληφθεί από τα αρχεία της Γραμματείας.
6. Τα στοιχεία που αφορούν στο **βαθμό επιτυχίας των αποφοίτων των Τ.Ε.Ε.** θα ληφθούν από τους **κυρωτικούς πίνακες** που στέλνει η μηχανοργάνωση του Υπουργείου Παιδείας στα Τμήματα των Τ.Ε.Ι. Ο βαθμός αυτός αντιστοιχεί στο σύνολο των μορίων που συγκέντρωσαν τα αντίστοι-

χα άτομα και εκφράζεται **από τα τέσσερα πρώτα ψηφία της στήλης «βαθμός επιτυχίας»** (βλ. συνημμένα υποδείγματα Α και Β) Από το ίδιο έντυπο θα ληφθεί και η **σειρά επιτυχία (στήλη ΕΠ.)** καθώς και το **εξάμηνο (Α ή Β) εγγραφής** για τους αποφοίτους Τ.Ε.Ε.

7. Η σειρά **προτίμησης του Τμήματος** από τους αποφοίτους ΤΕΕ μπορεί να ληφθεί από την **αναλυτική κατάσταση** των επιτυχόντων του αντίστοιχου έτους, εφόσον υπάρχει (βλ. συνημμένο υπόδειγμα Γ). Αν δεν υπάρχουν τέτοια στοιχεία ή είναι **ΔΥΣΚΟΛΗ** η ανεύρεσή τους, δεν συμπληρώνεται το αντίστοιχο κενό του δελτίου.
8. Ο προσδιορισμός του τόπου της κατοικίας των γονέων θα ληφθεί από τα **στοιχεία εγγραφής των φοιτητών**, χωρίς να αναφερθεί κανένα προσωπικό δεδομένο (π.χ. ταχυδρομική διεύθυνση, τηλέφωνο κτλ.).
9. Ο **βαθμός του πτυχίου, το έτος αποφοίτησης, καθώς και ο συνολικός αριθμός των εξαμήνων φοίτησης** θα ληφθούν από τα αντίστοιχα ηλεκτρονικά ή έντυπα αρχεία κάθε Γραμματείας.
10. Εάν τα έντυπα από τα οποία προκύπτουν οι ζητούμενες βαθμολογίες (γενικός βαθμός απολυτηρίου Λυκείου ή Πτυχίου Τ.Ε.Ε. γενικός βαθμός πρόσβασης, βαθμός πτυχίου) **δεν έχουν δύο δεκαδικά ψηφία**, οι σχετικοί βαθμοί θα γραφούν, **όπως εμφανίζονται σ'αυτά** (π.χ. με ένα δεκαδικό ψηφίο ή με κλάσμα).
11. Τα συνολικά εξάμηνα φοίτησης θα προσδιοριστούν με βάση την **ημερομηνία περάτωσης των σπουδών** από τα αντίστοιχα άτομα και όχι με βάση την ημερομηνία ορκωμοσίας τους. Όσοι ολοκλήρωσαν τις σπουδές τους κατά την εξεταστική περίοδο του Σεπτεμβρίου θεωρούνται ότι αποφοίτησαν το εαρινό εξάμηνο του προηγούμενου ακαδημαϊκού έτους.
12. Για όσους **δεν έχουν αποφοιτήσει**, παρακαλούμε να σημειώσετε στην οικεία θέση (στοιχείο με αριθμό 22) αν συνεχίζουν να έχουν τη φοιτητική ιδιότητα (**ενεργοί σπουδαστές**) ή αν έχουν διαγραφεί ή αν ισχύει κάτι άλλο.
13. Για κάθε αμφιβολία ή συμπληρωματική διευκρίνιση μπορείτε να απευθύνεστε στους υπευθύνους της έρευνας. Τα **τηλέφωνα και οι ηλεκτρονικές τους διευθύνσεις αναφέρονται στο συνοδευτικό έγγραφο.**

Πίνακας 4.1

Μέσοι όροι των βαθμών πτυχίου ανά Τμήματα των Τ.Ε.Ι.(συνολικό δείγμα)

Ιδρύματα	Τμήματα	X	N
1. Τ.Ε.Ι. Αθήνας	1. Πληροφορικής	6,89	25
	2. Πολιτικών έργων Υποδομής	6,61	5
2. Τ.Ε.Ι. Πειραιά	3. Αυτοματισμού	6,60	30

	4. Πολιτικών Δημοσίων Έργων	6,63	30
	5. Κλωστοϋφαντουργίας	6,84	32
	6 Λογιστικής	6,86	53
3. Τ.Ε.Ι. Κρήτης	7. Εφαρμοσμένης Πληροφορικής και Πολυμέσων	6,69	30
	8. Μηχανολογίας	6,13	11
	9. Ηλεκτρολογίας	6,38	28
	10. Τουριστικών Επιχειρήσεων	6,81	2
	11. Λογιστικής	6,47	41
4. Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης (Παρ/μα Κιλκίς)	12. Παραγωγής & Σχεδιασμού Ενδυμάτων	7,17	36
5. Τ.Ε.Ι. Καβάλας	13. Μηχανολογίας	6,51	33
6. Τ.Ε.Ι. Λαμίας	14. Δασοπονίας και Φυσικού Περιβάλλοντος	6,69	19
7. Τ.Ε.Ι. Λάρισας	15. Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών	6,73	35
Σύνολο		6,70	410

Πίνακας 4.2

Μέσοι όροι των γενικών βαθμών πρόσβασης (Γ.Β.Π.) και πτυχίου ανά Τμήματα των Τ.Ε.Ι. (συνολικό δείγμα αποφοίτων Λυκείου)

Ιδρύματα	Τμήματα	Βαθμοί πτυχίου	Γ.Β.Π
1. Τ.Ε.Ι. Αθήνας	1. Πληροφορικής	6,97	15,73
	2. Πολιτικών έργων Υποδομής	6,51	13,19
2. Τ.Ε.Ι. Πειραιά	3. Αυτοματισμού	6,57	14,28
	4. Πολιτικών Δημοσίων Έργων	6,66	16,12
	5. Κλωστοϋφαντουργίας	6,88	11,67
	6 Λογιστικής	6,87	14,89
3. Τ.Ε.Ι. Κρήτης	7. Εφαρμοσμένης Πληροφορικής και Πολυμέσων	6,66	13,50
	8. Μηχανολογίας	6,13	11,38
	9. Ηλεκτρολογίας	6,37	11,47
	10. Τουριστικών Επιχειρήσεων	-	10,52
	11. Λογιστικής	6,45	11,77
4. Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκη (Παρ/μα Κιλκίς)	12. Παραγωγής & Σχεδιασμού Ενδυμάτων	7,16	12,16
5. Τ.Ε.Ι. Καβάλας	13. Μηχανολογίας	6,42	10,95
6. Τ.Ε.Ι. Λαμίας	14. Δασοπονίας και Φυσικού Περιβάλλοντος	6,67	10,48
7. Τ.Ε.Ι. Λάρισας	15. Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών	6,82	13,69

Πίνακες 4.3. 1-14

Συντελεστές συνάφειας για Τμήματα ΤΕΙ

1. Τμήμα Πληροφορικής του ΤΕΙ Αθήνας
Correlations

		Βαθμός απολυτηρίου	Βαθμός πρόσβασης	Βαθμός πτυχίου
Βαθμός απολυτηρίου	Pearson Correlation	1	,485**	-,364
	Sig. (2-tailed)		,000	,138
	N	64	64	18
Βαθμός Πρόσβασης	Pearson Correlation	,485**	1	-,154
	Sig. (2-tailed)	,000		,541
	N	64	64	18
Βαθμός Πτυχίου	Pearson Correlation	-,364	-,154	1
	Sig. (2-tailed)	,138	,541	
	N	18	18	18

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

2. Τμήμα Πολιτικών Έργων Υποδομής του Τ.Ε.Ι. Αθήνας

Correlations

		Βαθμός απολυτηρίου	Βαθμός πρόσβασης	Βαθμός πτυχίου
Βαθμός απολυτηρίου	Pearson Correlation	1	,475*	,282
	Sig. (2-tailed)		,012	,646
	N	29	27	5
Βαθμός Πρόσβασης	Pearson Correlation	,475*	1	,671
	Sig. (2-tailed)	,012		,215
	N	27	29	5
Βαθμός Πτυχίου	Pearson Correlation	,282	,671	1
	Sig. (2-tailed)	,646	,215	
	N	5	5	5

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

3. Τμήμα Αυτοματισμού του Τ.Ε.Ι. Πειραιά

Correlations

		Βαθμός απολυτηρίου	Βαθμός πρόσβασης	Βαθμός πτυχίου
Βαθμός απολυτηρίου	Pearson Correlation	1	,290*	,140
	Sig. (2-tailed)		,032	,504
	N	57	55	25
Βαθμός Πρόσβασης	Pearson Correlation	,290*	1	-,144
	Sig. (2-tailed)	,032		,491
	N	55	56	25
Βαθμός Πτυχίου	Pearson Correlation	,140	-,144	1
	Sig. (2-tailed)	,504	,491	
	N	25	25	25

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

4. Τμήμα Κλωστοϋφαντουργίας του ΤΕΙ Πειραιά

Correlations

		Βαθμός απολυτηρίου	Βαθμός πρόσβασης	Βαθμός πτυχίου
Βαθμός απολυτηρίου	Pearson Correlation	1	,690**	,545**

	Sig. (2-tailed)		,000	,002
	N	72	69	31
Βαθμός Πρόσβασης	Pearson Correlation	,690**	1	,065
	Sig. (2-tailed)	,000		,744
	N	69	69	28
Βαθμός Πτυχίου	Pearson Correlation	,545**	,065	1
	Sig. (2-tailed)	,002	,744	
	N	31	28	31

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

5. Τμήμα Πολιτικών Δομικών Έργων του Τ.Ε.Ι. Πειραιά

Correlations

		Βαθμός απολυτηρίου	Βαθμός πρόσβασης	Βαθμός πτυχίου
Βαθμός απολυτηρίου	Pearson Correlation	1	,264*	,278
	Sig. (2-tailed)		,040	,210
	N	66	61	22
Βαθμός Πρόσβασης	Pearson Correlation	,264*	1	,257
	Sig. (2-tailed)	,040		,249
	N	61	61	22
Βαθμός Πτυχίου	Pearson Correlation	,278	,257	1
	Sig. (2-tailed)	,210	,249	
	N	22	22	22

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

6. Τμήμα Λογιστικής του Τ.Ε.Ι. Κρήτης

Correlations

		Βαθμός απολυτηρίου	Βαθμός πρόσβασης	Βαθμός πτυχίου
Βαθμός απολυτηρίου	Pearson Correlation	1	,326*	,368
	Sig. (2-tailed)		,022	,070
	N	54	49	25
Βαθμός Πρόσβασης	Pearson Correlation	,326*	1	,160
	Sig. (2-tailed)	,022		,478
	N	49	49	22
Βαθμός Πτυχίου	Pearson Correlation	,368	,160	1
	Sig. (2-tailed)	,070	,478	
	N	25	22	26

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

7. Τμήμα Εφαρμοσμένης Πληροφορικής και Πολυμέσων του Τ.Ε.Ι. Κρήτης

Correlations

		Βαθμός απολυτηρίου	Βαθμός πρόσβασης	Βαθμός πτυχίου
Βαθμός απολυτηρίου	Pearson Correlation	1	,465**	-,245

	Sig. (2-tailed)		,000	,238
	N	61	59	25
Βαθμός Πρόσβασης	Pearson Correlation	,465**	1	-,221
	Sig. (2-tailed)	,000		,299
	N	59	59	24
Βαθμός Πτυχίου	Pearson Correlation	-,245	-,221	1
	Sig. (2-tailed)	,238	,299	
	N	25	24	26

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

8. Τμήμα Ηλεκτρολογίας του Τ.Ε.Ι. Κρήτης

Correlations

		Βαθμός απολυτηρίου	Βαθμός πρόσβασης	Βαθμός πτυχίου
Βαθμός απολυτηρίου	Pearson Correlation	1	,412**	,496*
	Sig. (2-tailed)		,009	,036
	N	46	39	18
Βαθμός Πρόσβασης	Pearson Correlation	,412**	1	,477*
	Sig. (2-tailed)	,009		,039
	N	39	46	19
Βαθμός Πτυχίου	Pearson Correlation	,496*	,477*	1
	Sig. (2-tailed)	,036	,039	
	N	18	19	23

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

9. Τμήμα Μηχανολογίας του Τ.Ε.Ι. Κρήτης

Correlations

		Βαθμός απολυτηρίου	Βαθμός πρόσβασης	Βαθμός πτυχίου
Βαθμός απολυτηρίου	Pearson Correlation	1	,311**	,002
	Sig. (2-tailed)		,007	,996
	N	75	75	9
Βαθμός Πρόσβασης	Pearson Correlation	,311**	1	,076
	Sig. (2-tailed)	,007		,846
	N	75	75	9
Βαθμός Πτυχίου	Pearson Correlation	,002	,076	1
	Sig. (2-tailed)	,996	,846	
	N	9	9	9

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

10. Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων του Τ.Ε.Ι. Κρήτης

Correlations

		Βαθμός απολυτηρίου	Βαθμός πρόσβασης	Βαθμός πτυχίου
Βαθμός απολυτηρίου	Pearson Correlation	1	,906**	. ^b

	Sig. (2-tailed)		,000	.
	N	48	39	1
Βαθμός Πρόσβασης	Pearson Correlation	,906**	1	. ^b
	Sig. (2-tailed)	,000		.
	N	39	39	1
Βαθμός Πτυχίου	Pearson Correlation	.	.	. ^b
	Sig. (2-tailed)	.	.	.
	N	1	1	1

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

b. Cannot be computed because at least one of the variables is constant.

11. Τμήμα παραγωγής και σχεδιασμού ενδυμάτων του ΤΕΙ Θεσσαλονίκης (παρ/μα Κιλκίς)

Correlations

		Βαθμός απολυτηρίου	Βαθμός Πρόσβασης	Βαθμός Πτυχίου
Βαθμός απολυτηρίου	Pearson Correlation	1	,828**	,184
	Sig. (2-tailed)		,000	,290
	N	65	65	35
Βαθμός Πρόσβασης	Pearson Correlation	,828**	1	,024
	Sig. (2-tailed)	,000		,889
	N	65	65	35
Βαθμός Πτυχίου	Pearson Correlation	,184	,024	1
	Sig. (2-tailed)	,290	,889	
	N	35	35	35

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

12. Τμήμα Δασοπονίας του Τ.Ε.Ι. Λαμίας

Correlations

		Βαθμός απολυτηρίου	Βαθμός πρόσβασης	Βαθμός πτυχίου
Βαθμός απολυτηρίου	Pearson Correlation	1	,721**	,727**
	Sig. (2-tailed)		,000	,002
	N	47	43	15
Βαθμός Πρόσβασης	Pearson Correlation	,721**	1	,548*
	Sig. (2-tailed)	,000		,023
	N	43	46	17
Βαθμός Πτυχίου	Pearson Correlation	,727**	,548*	1
	Sig. (2-tailed)	,002	,023	
	N	15	17	18

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

13. Τμήμα Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών του Τ.Ε.Ι. Λάρισας

Correlations

		Βαθμός απολυτηρίου	Βαθμό πρόσβασης	Βαθμός πτυχίου
Βαθμός απολυτηρίου	Pearson Correlation	1	,259	,424*

	Sig. (2-tailed)		,050	,028
	N	59	58	27
Βαθμός Πρόσβασης	Pearson Correlation	,259	1	,509**
	Sig. (2-tailed)	,050		,008
	N	58	59	26
Βαθμός Πτυχίου	Pearson Correlation	,424*	,509**	1
	Sig. (2-tailed)	,028	,008	
	N	27	26	27

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

14. Τμήμα Μηχανολογίας του Τ.Ε.Ι. Καβάλας

Correlations

		Βαθμός απολυτηρίου	Βαθμός πρόσβασης	Βαθμός πτυχίου
Βαθμός απολυτηρίου	Pearson Correlation	1	,508**	,406*
	Sig. (2-tailed)		,000	,049
	N	53	50	24
Βαθμός Πρόσβασης	Pearson Correlation	,508**	1	,374
	Sig. (2-tailed)	,000		,086
	N	50	51	22
Βαθμός Πτυχίου	Pearson Correlation	,406*	,374	1
	Sig. (2-tailed)	,049	,086	
	N	24	22	24

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Πίνακας 4. 4 (1-3)
Πολλαπλή ανάλυση της παλινδρόμησης
(εξαρτημένη μεταβλητή βαθμός πτυχίου)
1. Σύνολο του δείγματος

Μοντέλο	R	R ²	R ² προσαρμ.	R ² μεταβ.	F	B σταθμ.	t
1	.237 ^a	.056	.052	.052	F (1,242)=14,45*	β.α.253	4,14*
2	.323 ^β	.105	.097	.048	F (2,241)=14,06*	φ = -.220	- 3,60*

α. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), Βαθμός απολυτηρίου Λυκείου (β.α.)

β. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), Βαθμός απολυτηρίου Λυκείου, φύλο (φ)

* = P < .001

2. Τεχνολογικές κατευθύνσεις

Μοντέλο	R	R ²	R ² προσαρμ.	R ² μεταβ.	F	B σταθμ.	t
1	.194 ^a	.037	.032	.	F (1, 186)=7,24**	β.α.= .209	2,59*
2	.283 ^β	.080	.070	.	F (2, 185)= 8,07**	φ= -.207	- 2,93*

α. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), Βαθμός απολυτηρίου Λυκείου (β.α.)

β. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), Βαθμός απολυτηρίου Λυκείου, φύλο (φ)

* = P < .005, ** = P < .001

3. Μη Τεχνολογικές κατευθύνσεις

Μοντέλο	R	R ²	R ² προσαρμ.	R ² μεταβ.	F	B σταθμ.	t
1	.462	.213	.199		F (1,56)=15,61*	β.α.=462	3,89*

α. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), 1Βαθμός απολυτηρίου Λυκείου (β.α.)

* = P < .001

Πίνακες 4. 5 (1-3)

Πολλαπλή ανάλυση της παλινδρόμησης

(εξαρτημένη μεταβλητή: εξάμηνα φοίτησης μέχρι τη λήψη πτυχίου)

1. Σύνολο του δείγματος

Μοντέλο	R	R ²	R ² προσαρμ.	F	B σταθμ.	t
1	.310 ^a	.096	.093	F (1, 244)=20,02**	έ.ε.= -.216	-3,56**
2	.393 ^β	.154	.0147	F (2, 243)=22,16**	τρ.ει.= -.212	-3,49**
3	.436 ^γ	.190	.180	F (2, 242)=18,94**	φ.= .182	3.19*
4	.472 ^δ	.223	.210	F (2, 241)=17,29**		

α. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), έτος εγγραφής (έ.έ.)

β. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), έτος εγγραφής, τρόπος εισαγωγής

γ. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), έτος εγγραφής, τρόπος εισαγωγής, βαθμός απολυτηρίου

δ. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), έτος εγγραφής, τρόπος εισαγωγής, βαθμός απολυτηρίου, φύλο (φ0)

* < .005 ** = P < .001

3. Τεχνολογικές κατευθύνσεις

Μοντέλο	R	R ²	R ² προσαρμ.	F	B σταθμ.	t
---------	---	----------------	----------------------------	---	-------------	---

1	.316 ^α	.100	.095	F (1, 188)=20,89***	έ.έ= .219	-2,97***
2	.358 ^β	.128	.119	F (2, 187)=13,72***	β.ά= -.207	-2,81***
3	.404 ^γ	.163	.150	F (2, 186)=12,10***	τρ.ει= -.190	-2,80**

α. Παράγοντες πρόβλεψης : (constant), έτος εγγραφής (έ.έ.)

β. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), έτος εγγραφής, βαθμός απολυτηρίου Λυκείου (β.α)

γ. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), έτος εγγραφής, βαθμός απολυτηρίου Λυκείου, τρόπος εισαγωγής (τρ. Ει.)

** < .01 *** = P < .005

3. Μη Τεχνολογικές κατευθύνσεις

Μοντέλο	R	R ²	R ² προσαρμ.	F	B σταθμ.	t
1	.469 ^α	.220	.206	F (1, 56)=15,78*	β.α.= -.411	-3,64*
2	.566 ^β	.320	.295	F (2, 55)=12,94*	έ.ε= -.322	-2,85*

α. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), φύλο, βαθμός απολυτηρίου Λυκείου (β.α.)

β. Παράγοντες πρόβλεψης: (constant), φύλο, βαθμός απολυτηρίου Λυκείου, έτος εγγραφής (έ.έ.)

* = P < .001

